



עורך הדין

גיליון היובל

1961 – 2011



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION



לשכת עורכי הדין חוגגת 50 שנות פעילות ועשייה • ראיון מרכזי
עם נשיא בית המשפט העליון בדימוס אהרן ברק • מאיר שמגר •
אליהו מצא • יצחק זמיר • מני מזוז • גבריאלה שלו • דן אביי-צחק •
ליפא מאיר • דפנה ברק-ארז • גל לברטוב • מרדכי קרמניצר •
יואב ספיר • עלי זלצברגר • ירמיהו יובל • אברהם טננבוים • וגם:
נתונים ומספרים • תמונות היסטוריות • ומדורים מיוחדים לרגל היובל

מעקב צמוד אחר התפתחות בתיקים שבחרתם סמן ושכת. חנוע נבו - יזכור

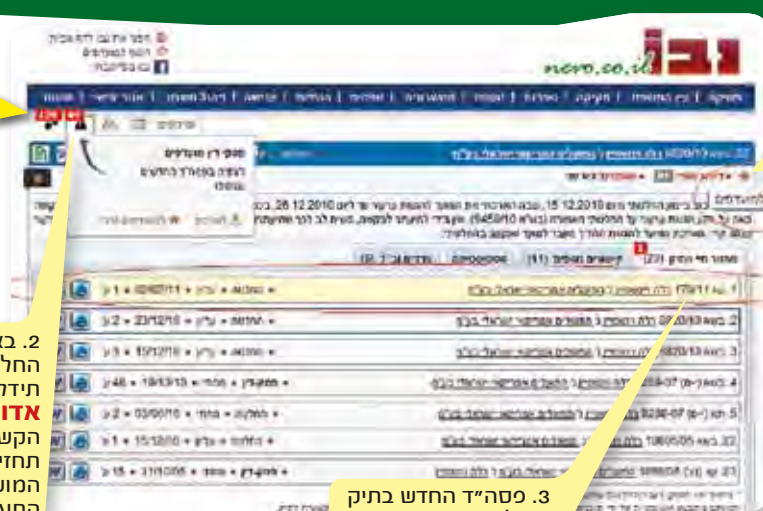


חדש

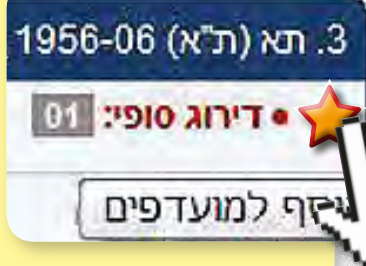
- הוגש ערעור על פס"ד שסימנתם?
- ניתן פס"ד בערעור על פסה"ד שסימנתם?
- נוספו החלטות חדשות בתיק?
- פורסם מאמר משפטי על פסה"ד?
- הוכנסו הערות מקצועיות ע"י קולגות על פסה"ד?
- פורסמה כתבה בתקשורת על פסה"ד?

רק סמנו והמתינו ל**פורית** שלנו (בתפריט הראשי משמאל) נעדכן אתכם אפילו על עצם הגשת ערעור על פסה"ד שבחרתם

מנגנון התראות על כל שינוי במחזור החיים של התיקים שבחרתם



1. סמנו פסקי דין



2. באם יתווספו החלטות בתיק, תידלק **נורית** אדומה. הקשה עליה תחזיר את כל המועדפים אשר התעדכנו

3. פסה"ד החדש בתיק מובלט ברקע צהוב

מעקב צמוד

- ✓ הפעלה אוטומטית של שאילתות אישיות שמורות וקבלת התראות על התווספות של פס"ד חדשים בנושא המבוקש;
- ✓ התראות על הערות מקצועיות של קולגות בפסקי הדין הנבחרים **חדש**
- ✓ התראות על פס"ד חדשים בתיקים נבחרים **חדש**
- ✓ התראות על מאמרים חדשים וכו' שקשורים לתיק **חדש**

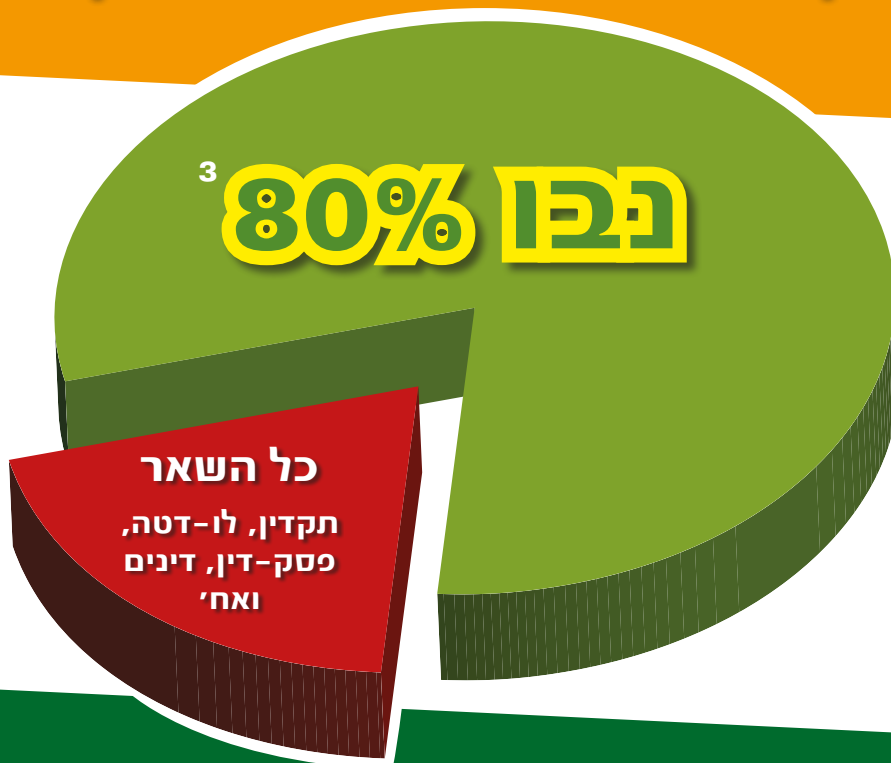


nevo.co.il

80%

80% ממשרדי עוה"ד מנויים בנבו¹

80% משופטי בית המשפט בחרו נבו כאתר האישי המועדף עליהם במסגרת ספרות מקצועית²



סטודיו גבעון דן, ירושלים

אתר נבו הוא האתר המשפטי הנפוץ בישראל

נבו
nevo.co.il

¹ שוק המאגרים המשפטיים גדול מ-100% ומשרדים רבים עובדים עם יותר ממאגר אחד
² מהשופטים שבחרו בפועל ספרות מקצועית
³ במערכת בתי המשפט

זוונים אן הנצחה בצלום המשפטים!

בקבל...
200

יום העיון המקיף ביותר בנושא אכיפה מנהלית

מרכז אקדמי: פרופ' יורם רבין

לנרשמים עד סוף אפריל
ינתנו 200 ש"ח מתנה
לרכישת מוצרי מחשבות
לשופטים ועורכי דין!

התקשר עכשיו: 03-6160466
או השאר פרטיך באתר מחשבות

”מחשבות”
Academic
חברת ההדרכה המשפטית הטובה בישראל

03-6160466
www.machshavot.co.il

”מחשבות” לעורכי-דין

- אוגדני החקיקה
- האנציקלופדיה המשפטית
- פרופיל משרד
- השמה



תחושה של שליחות

חנית בהתפתחותה של החברה בישראל. תמיד אמרתי שמי שיפעל בשם עורכות הדין ועורכי הדין בתחושה של שליחות חברתית וציבורית, אגב אכפתיות רבה לנעשה בחברה שבה אנו חיים, יתרום יותר לעניינים המקצועיים וישגי יותר הישגים גילדאיים. אגב הבנה שהרגולטור האמיתי למקצוע הוא משרד המשפטים או הכנסת, אני מזמינכם לבדוק, כמעט בכל תחום של חיינו המקצועיים, האם ישנו נושא מקצועי כלשהו אשר נזנח או לא טופל בשנים האחרונות על ידי הלשכה. לדעתי, תופתעו מאוד מתוצאות הבדיקה. אני מקווה שבסיומה תהיו גאים בנו, בכס, ורק תתהו, ובצדק, מדוע איננו מצליחים, למרות כל הפרסומים והמיילים, להביא את כל דיווחי העשייה לידיעתכם. אם יש כשלים שאני מודה בהם, זה העיקרי שבהם.

אסור לנו להתפשר על עמדות השייכות למכנה המשותף הנמוך שלנו, כמי שעוסקים במקצוע וכמי שמאגדים עשרות אלפי חברות וחברים, המהווים חוד חנית בהתפתחותה של החברה בישראל. אנחנו חייבים להמשיך לכוון למכנה המשותף הגבוה, האיכותי והיוקרתי של עריכת הדין

פעם ביובל נשיא המדינה, ראש הממשלה, יושב ראש הכנסת ונשיאת בית המשפט העליון מברכים אותנו יחדיו. פעם ביובל הכנסת מתכנסת במיוחד לכבוד הלשכה ודנה בחשיבות תרומתה לחברה בישראל.

פעם ביובל מגיעים לכאן כמעט כל מנהיגי לשכת עורכי הדין בעולם. פעם ביובל מוסרות לשכות גרמניה, אוסטריה והולנד ב"יד ושם" ספרים מיוחדים, שהוציאו לאור במדינותיהן, על עורכי הדין היהודים שרשיונם נשלל ונשנלחו למוות במחנות הריכוז ובמשרפות. פעם ביובל יוזמת לשכת עורכי הדין בישראל הנהגתו של קוד בינלאומי בסיסי למקצוע עריכת הדין בעולם.

פעם ביובל נופל בחלקו של ראש לשכה, שבמקרה מכהן באותה תקופה, לומר לכם כל זאת ולהודות על האירוע והעזרה לעשייה בלשכה ליותר מאלף מתנדבות ומתנדבים שבכל זאת רואים חשיבות לתרום לארגון החשוב שלנו, אשר כולנו מתבקשים ליתן כתף משותפת כדי שנוכל לשמור על ייחודו ועצמאותו המרבית. תודה וברכת יובל לכולנו.

ציון דרך, עצירה קלה למחשבה, ניתוח ניסיון ארגוני בן 50 שנה - אלה אירועים בני חלוף של פעם ביובל. כמו המבט המי פרגן, אך מודאג, אל עבר מדינת ישראל שחגגה לא כל כך מזמן 60 שנה, בדומה לחגיגות ה-100 שנחוגו לאחרונה לעיר העברית הראשונה תל אביב, על שלל בעיות התחבורה, החינוך ופערי האוכלוסייה בעיר, כך גם נכון לנו לפרגן ללשכת עורכי הדין בת ה-50, גם אם ישנן בעיות בהתפתחותה של המערכת המשפטית בישראל. העומס בבתי המשפט, רמת המקצוע וריבוי עורכי הדין אינם עובדות שיש בהן כדי להעיב על עשייה עשירה ועצומה בלשכת עורכי הדין בישראל, שהפכה ללא ספק לארגון הציבורי המקצועי החשוב במדינה.

אני מוכן להודות שהייתי מאושר לו ידעתי שכל 46,403 חברות הלשכה וחבריה לפחות מעיינים בדבריי אלה ובשאר החומר העיוני, המקצועי והפרסומי, המועבר אל כולנו על ידי הלשכה מדי יום. לצערי, אני יודע שזה אינו המצב. נדמה לי שלא משנה מה נעשה, עדיין המציאות המשרדית, המקצועית והאישית היומיומית מנחיתת לרובנו קדימויות אחרות, אולי בצדק. מציאות זו מותירה את הקשר עם הארגון הציבורי והמקצועי המאגד את כולנו מוחלש, משני, ולגבי חלק מאיתנו אף מיותר. חבל שכך, אבל זו המציאות. תמיד היתה.

אז איך אנחנו מתמודדים עם ההנחה העובדתית הזו? ראשית, מבינים אותה, מכבדים את קיומה ושוקלים כל העת איך להגביר את הקשר של הלשכה עם כולנו. שנית, מתעלמים ממנה ומדמיינים שכל אחד ואחת מכם מתעורר בבוקר עם רצון עז להתעדכן בעשייה בלשכה, ולכן אנו עוסקים בה עד מעל הראש, תוך הקפדה על הפרטים הקטנים, בתחושה שאנו נמדדים כל העת באכפתיות וברגישות אובייקטיביות.

לצד התחושות האלה, הרי שלמרות ריבוי עורכי הדין, למרות תרבות הדיון המידרדרת, למרות משפטיזציה היתר, למרות העומס העצום בבתי המשפט הגורם לעיוות דין ולמסמוס, למרות הצורך ההכרחי לעצור את שטף הנסיגה ברמתו של המקצוע, למרות הירידה באמון הציבור במערכת המשפט - אנחנו חייבים להמשיך לכוון למכנה המשותף הגבוה, האיכותי והיוקרתי של עריכת הדין. אסור לנו להתפשר על עמדות השייכות למכנה המשותף הנמוך שלנו, כמי שעוסקים במקצוע וכמי שמאגדים עשרות אלפי חברות וחברים, המהווים חוד

תוכן גיליון היובל

5	דבר ראש הלשכה לגיליון היובל יורי גיארו
8	דעת יחיד נשיא בית המשפט העליון (בדימוס) מאיר שמגר
12	מני מזוז ניצבים בפני אתגר
16	מתוך ספר היובל לשכת עורכי הדין, שלום
18	מקאמה לכבוד הלשכה
19	ראשי הלשכה לדורותיהם
20	נתונים ומספרים
22	יצחק זמיר מלאה הארץ משפטנים
26	הערב המרכזי בתיאטרון ירושלים 
ראיון חגיגי	
28	רון דרור עם נשיא בית המשפט העליון (בדימוס) אהרן ברק
40	ישיבה מיוחדת במליאת הכנסת 
42	איתי גודר הלשכה כידידת בית המשפט
48	דפנה ברק־ארז עריכת דין ציבורית
50	50 שנה לאתיקה ולדין המשמעתי 
52	דן אביי־יצחק הסיפורים לעולם נשאים
60	אליהו מצא תוכנית "שכר מצווה"
62	גבריאלה שלו שגרירה בינלאומית
64	טקס זיכרון ביד ושם 
66	ליפא מאיר רישיון להמונים או תו איכות?
68	מרדכי קרמניצר, עמיר פוקס סכנה ברורה ומיידית

עורך: עו"ד שלומי שמחי
 סגן עורך: עו"ד יואב ארציאלי
 עורכת חדשות הלשכה: עו"ד שמרית רגב, דוברת הלשכה
 מזכירת מערכת: קרן תלמי
 עיצוב גרפי: logc – ברוך דוננפלד

רכזי תחומים: דפנה ברק־ארז, רענן הרזהב,
 רחל תורן, אסף פוזנר, יורם ירקוני, נאוה פרס,
 מאיר מזרחי, יצחק הדרי, יורם סגיי־קס

ועדת מערכת: רון דרור – יו"ר
 ברוריה לקנר, אליעזר פניגיל – מ"מ יו"ר הוועדה
 אהוד ברעם, דניאלה דויטש־אליה, דן חי, יורם ירקוני,
 אורלי נתנזון, ריבה שלומון, מיכאל עטיה, רדא ענבוסי,
 רוד פרי, שרון פרס, קארין קנובל־אורגל, ליעד שגב

תמונות וצילומים: פלאש 90, יוסי זמיר, שלום ענסי,
 יואב בכר, יניב כהן, Getty Image, iStockphoto

טלפון המערכת: 03-6362215
 דוא"ל: orch-hadin@israelbar.org.il

הוצאה לאור ופרסום: תחום קונספט –
 "דיעות שורות בע"מ", מבית ידיעות אחרונות
 כתובת: המסגר 9, בית אמפא, ת"א, 67776, ת.ד. 43482
 טלפון: 03-6893358 דוא"ל: shirley-e@yedtik.co.il
 מנהלת תחום קונספט: שירלי אנובם
 מנכ"ל: דייוויד בסן
 טראפיק מגזינים: מושיק אוזן
 דפוס: גרפוליט בע"מ

מו"ל: לשכת עורכי הדין בישראל,
 רחוב דינאל פריש 10, תל אביב
 מנכ"ל הלשכה: עו"ד לינדה שפיר
 סמנכ"ל: עו"ד אלי נקר
 טלפון: 03-6362200, פקס: 03-6918696
 אתר הלשכה: www.israelbar.org.il

הדעות המתפרסמות בגיליון זה הינן על דעת הכותבים
 ועל אחריותם הבלעדית • כותרות המאמרים הן באחריות
 המערכת • המערכת איננה אחראית לתוכן המודעות • כל
 ההצעות בחוברת זו כפופות לחוק הגנת הצרכן, לרבות הזכות
 לביטול הזמנות בתנאים הנקובים בחוק



● גיליון מס' 11 של כתב העת / גיליון מס' 93 של בטאון
 לשכת עורכי הדין בישראל



18



26



28



52



70 **אירועי היובל** שולחן עגול - קוד מקצועי בינלאומי

72 **עלי זלצברגר** חשבון נפש

76 **יואב ספיר** עומדים יחד לצד החלשים

78 **גל לברטוב** בחומר וברוח

80 **רוביק רוזנטל** מדור מיוחד

82 **ירמיהו יובל** להפיח רוח במקצוע

90 **אברהם טננבוים** מה יהיה בסופנו?

סדר יום מקוצר

98 **איל זמיר** אפרופים עדיין כאן

102 **נילי כהן** הניסוח בעייתי, התכלית ברורה

106 **אילה פרוקצ'יה** מחווה לרגל פרישתה

108 **יזהר הס** גיור לכולם

110 **טל בנד** סקירה תקופתית בקניין רוחני

115 **חדשות הלשכה**



הכנס השנתי ה-11
לשכת עורכי הדין בישראל

הכנס השנתי ה-11 באילת בסימן יובל 2.6 - 29.5

מדורים 94 למה עזבתי את המקצוע יונה ירב // 96 שלטון הצחוק // 106 נאמן למקור אילה פרוקצ'יה

מרבית הציטוטים והתמונות ההיסטוריות המשולבים לאורך הגיליון המיוחד שבפניכם לקוחים מ"ספר היובל", בעריכת יעל גבירץ, המסכם את 50 שנותיה הראשונות של לשכת עורכי הדין • כל הנתונים בגיליון מעודכנים לתחילת חודש אפריל



דעת יחיד

מאיר שמגר

נשיא בית המשפט העליון בדימוס

שימוש מופרז בעסקות טיעון

אין פגם בהפעלת הדרך של עסקות טיעון במקרים מיוחדים ויוצאי דופן, אולם נראה כי המדינה המירה את הענישה, אשר צריכה להיות מודרכת על ידי האינטרס הציבורי, במשא ומתן. יש להסתייג מכך

דינה אלא ממתן היתר לאוטונומיה ניהולית שאין לה מעמד וסמכות משפטיים מוכרים. הקמת הלשכה היא הישג חשוב למקצוע עריכת הדין. בעקבותיה נולדו כללי האתיקה המחייבים במקצוע, נקבע האיסור הפלילי לעיסוק בעריכת דין למי שאינו עורך דין שהוסמך על ידי הלשכה, ונוצר המבנה הדמוקרטי הפנימי העצמאי של הלשכה שהוא תולדה טבעית של סוגי הפעולות והסמכויות. לשון אחרת, נוצרה מערכת הכוחות המזרימה את עקרונות הדמוקרטיה לניהולם העצמי של גופים מקצועיים וקובעת דפוסי התנהגות ההולמים את המקצוע ואת ייעודו.

• • •

רצוני לדון היום באחד מן התחומים שהפך למין עין תופעת קבע במהלכינו המקצועיים במישור הפלילי. המדובר בעסקות הטיעון, היינו בהסכמי מים הנערכים בין התביעה הכללית לבין סנגורו של נאשם פלוני בעניין ההודאה באשמה, לרבות בחירת האישום שבו יודה הנאשם (כלי כפיפות לאישום המופיע בכתב האישום), או בעניין עונש שיושג על הנאשם או בכל הנושאים גם יחד. ראיתם שיתנהג של תופעה זו היתה זעירה ויוצאת דופן. המיקרים שבהם נתקיים משא ומתן בין הצדדים היו בעיקר מקרים אשר בהם היה ספק בעיני התביעה מה התוצאות הצפויות מההליכים הפליליים כס-

ברכותי הטובות ללשכת עורכי הדין בישראל שהשלימה עתה את היובל הראשון לקיומה. הלשכה היא מערכת ארגונית שקיומה הושתת על החוק החרות שהעניק הכרה ממלכתית ומשפטית לעצמאותה המוחלטת של הלשכה כגוף המאגד את העוסקים במקצוע עריכת הדין. חברי הלשכה מנהלים את ענייניה וכלליה של הלשכה בכפיפות לדבריה של הרשות המחוקקת, הווי אומר אין המדובר רק בגוף וולונטרי המופי קד על ענייני המקצוע, אלא על מסגרת משפטית המוכרת על פי דבר המחוקק. העצמאות המוחלטת מוכרת על ידי המחוקק, והיא שמבדילה בין לשכת עורכי דין בישראל לבין גופים מאגדי עורכי דין במספר לא מועט של ארצות אחרות, המנהלים את ענייניהם של ציבור העוסקים במקצוע. משמע, בחוקיהן של מדינות דמוקרטיות רבות עצמאותה המוחלטת של הלשכה איננה נובעת ממשפט המי

אני מסתייג ממצב אשר בו בית המשפט הופך לחסר יכולת להביע את דעתו בעניין פלילי, המושאר כולו למו"מ בין הקטגוריה לסנגוריה. בית המשפט הופך לבובה אילמת וחסרת השפעה, ואחד תפקידו - והוא לאשר כל מה שהוסכם על ידי הצדדים למשפט



מראש כל אפשרות של הרהור וערעור, משום שעי-
רכאות הערעור כבר קבעו כהנחיה שיש בדרך כלל
לכבד הסכמים בין התביעה לסנגוריה ותו לא (ע"פ
188/84 מאיה נ' מדינת ישראל פ"ד לח (3) 162).

כדי להסיר כל ספק אפשרי, ברצוני להבהיר
בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים שאני אי-
נני מכוון בדברי לתיק קונקרטי זה או אחר, אלא
חושש מפני זניחת העיקרון המנחה את תורת
המשפטים שלנו מאז ומתמיד, ולפיו ההליך הפי-
לילי משקף את תפקידו הנושן של בית המשפט
כמייצג האינטרס הציבורי. אני גורס כי ציבור
האזרחים מן השורה ראוי להגנה וליצירת הרי-
תעה מפני עבריינות; כפי שנאשם ראוי להגנה
דיונית גם כאשר עבריינותו מוכחת, כך גם קור-
בן העבירה הפוטנציאלי מן השורה זכאי להגנה.
לא ניתן להושיט הגנה אם ההליך הפלילי הופך
לנתון סטטיסטי גרידא. עם כל הכבוד וההערכה
לסטטיסטיקות לסוגיהן, אין לבסס את ההתמור-
דות עם תופעות עברייניות רק על ידי הצבעה
על כך שרובן נסתיימו בהרשעה. מן הנכון לזכור
כי יש תופעות עברייניות שטיפול בהן אך ורק
מתוך מגמה לסיימן ככל האפשר במהירות תורם,
למרבה הצער, לריבויין ולהישנותן.

אני גם מסתייג ממצב אשר בו בית המשפט
הופך לחסר יכולת להביע את דעתו בעניין פלי-
לי, המושאר כולו למו"מ בין הקטגוריה לסנגוריה.
בית המשפט הופך לבובה אילמת וחסרת השפי-
עה, ואחד תפקידו - והוא לאשר כל מה שהוסכם
על ידי הצדדים למשפט. הסנקציה העונשית, מן
הראוי שתושת לפי סוג העבירה ושיקולים רלוונ-
טיים אחרים, ושתיקת בית המשפט שוות משמ-
עות לביטול מעמדו השיפוטי.

הנני סבור כי יש מקרים יוצאי דופן שבהם אפי-
שרי מו"מ בין הצדדים, אולם בית המשפט חייב
תמיד להזהיר את הצדדים כי הוא אינו קשור להי-
סכמים לסוגיהם. עליו להשמיע את דעתו במקרה
ראוי, ואל לערכאת הערעור לקבל זאת כהתנכרות
מעסקה שלא נועדה אלא לצורכי הסטטיסטיקה.
ההליך הפלילי נועד להגנת הציבור. בית המשפט
מוסמך להביע דעתו בתחום זה.

דרם, או אשר בהם עלתה הצעתו של נאשם לזי-
כות בהקלה כלשהי בעניינו, תמורת רצונו לוותר
על התגוננות מן השורה מול ההאשמה שהועלתה
נגדו. כפי שציינתי במאמר שיראה אור בקרוב
בספר לכבוד השופט (בדימו') גבריאל בך, הוסברו
גבולותיו של ההסכם הנ"ל בין הצדדים לראשונה
בפרשת **בחמוצקי** (ע"פ 532/71 פ"ד כו (1) 543).
ראשיתה של התופעה היתה מיועדת למקרים
יוצאי דופן; אולם כיום ההסדר המוסכם המתואר
הוא תופעה החובקת את רוב ההליכים הפליליים.
הגרסה המקובלת של הפרקליטות היא כי נקייטת
דרך דיונית זו מאפשרת סיום מהיר של האישומים
הפליליים, היינו מטרה סטטיסטית. לשון אחרת,
הפיכת התופעה לקבועה ולנפוצה ביותר מאפשרת
לפרקליטות או למשטרה לטעון כי סיימו את הטי-
פול בהליכים הפליליים ברובם של המקרים. היוצא
דופן הפך אפוא לשגרתו ולנפוץ ובעקבותיו השת-

**עם כל הכבוד וההערכה
לסטטיסטיקות לסוגיהן, אין לבסס את
ההתמודדות עם תופעות עברייניות
רק על ידי הצבעה על כך שרובן
נסתיימו בהרשעה. מן הנכון לזכור כי
יש תופעות עברייניות שטיפול בהן אך
ורק מתוך מגמה לסיימן ככל האפשר
במהירות תורם, למרבה הצער,
לריבויין ולהישנותן**

רע על אלפי תיקים, ומטרתם של ההליכים הפלי-
ליים שונתה מעיקרה. לשם הסרת ספק, אוסיף כי
לא ראיתי פגם בהפעלת דרך דיונית זו במקרים
מיוחדים ויוצאי דופן. אולם כאשר אנו עומדים מול
סחף כולל בדרך הטיפול באישומים פליליים, והמי-
דינה המירה את הענישה אשר צריכה להיות מודר-
כת על ידי האינטרס הציבורי, לפי מדיניות שנועדה
לשרש תופעות נלוזות מסוימות, במשא ומתן, אין
לי אלא להסתייג מן הדרך האמורה.

הבעתי כבר לפני שנים את הסתייגותי מן השיטה
החדשה, המונעת השמעת הערה כלשהי של בית
המשפט על אופיה ופרטיה של עסקה והסוגרת



פדאור

חיפוש בפדאור

חפש: כל המאגרים פסיקה

[מאגר כתבי טענות](#)

[עדכוני חקיקה](#)

[פסקי דין מכל הערכאות](#)

הרשמו לשבועיים נסיון ותבינו כמה זה פשוט וממכר.
הרשמה באתר: www.pador.co.il או במרכז התמיכה: **1-800-225-233**
חדש! לבקשתכם הוספנו מחשבון מס שבח



http://www.pador.co.il

File Edit View Favorites Tools Help



ההוצאה לאור של לשכת עורכי הדין

powered by Google

חיפוש מתקדם
העדפות

יותר מזל משכל

שונות

מאמרים

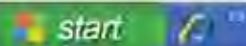
חקיקה

מחשבוני

מעל 2,500 מאמרים מתוך כתבי עת משפטיים

פשוט למצוא **פדאור**
powered by Google

Done



מאז ומתמיד גרסתי שלשכת עורכי הדין איננה רק גוף מקצועי צר מידות השוקד על האינטרסים של חבריו, אלא גוף ציבורי בעל ייעוד מובהק בנושא שלטון החוק. מתפיסה זו נגזרת גם חובתה להשמיע קולה בנושאים ציבוריים בעלי אופי משפטי" (ד"ר אמנון גולדנברג, ראש הלשכה השלישי)



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

ניצבים בפני אתגר

המציאות הציבורית-חברתית במדינת ישראל כיום מחייבת את לשכת עורכי הדין להניף את הדגל החברתי, ולאמץ לעצמה אג'נדה ברורה של מעורבות חברתית-ציבורית. על הלשכה להציב זאת בראש סדר היום שלה כמרכיב דומיננטי בזהותה ובפעילותה

מני מזוז

אני מאמין כי דווקא מציאות של ריבוי משפטי נים היא הזדמנות טובה לרתום את ציבור עורכי הדין, ובעיקר את עורכי הדין הצעירים, למשימות חברתיות. יש להזמין את ציבור עורכי הדין למי צוא בעיסוקו ייעוד אישי וחברתי, מעבר לייעוד המקצועי. לקבל עליו מחויבות חברתית, לשמש סוכני שינוי חברתיים, לעשות שימוש בידע ובי כלים המשפטיים כדי להפוך את החברה שלנו לחברה טובה יותר - כל אחד בתחומו, לפי נטייתו וכישוריו.

לשכת עורכי הדין אינה איגוד מקצועי אלא גוף ציבורי סטטוטורי, שיש לו גם תפקיד וייעוד ציבורי-חברתי בהגנה על ערכי הדמוקרטיה ושלטון החוק ובקידום ערכים חברתיים. המציאות הציבורית-החברתית במדינת ישראל כיום מחייבת את לשכת עורכי הדין להירתם למשימה, להניף את הדגל החברתי ולאמץ לעצמה אג'נדה ברורה של מעורבות חברתית-ציבורית.

מדינת ישראל מתמודדת כל העת עם בעיות קשות ואתגרים מורכבים. נוכח הקיטוב הפוליטי והמתחים החברתיים המחריפים בחברה הישראלית מתחדד ומתעצם הצורך ברתימת כל הכו

בימים אלה מציינת לשכת עורכי הדין יובל שנים להיווסדה. לפני כמעט 30 שנה עליתי לבמת אולם תיאטרון ירושלים וקיבלתי מידיה של ראש לשכת עורכי הדין דאז, ד"ר אמנון גולדנברג המנוח, את תעודת הסמכתי כעורך דין. היה זה בימים שאולם לא גדול אחד הכיל את כל מקבלי ההסמכה בטקס המרכזי לאותה שנה, ומספר חברי הלשכה היה אלפים אחדים בלבד. כיום, בחלוף 30 שנים בלבד ועם ציון יובל שנים להקמתה, מונה הלשכה קרוב ליובל אלפי חברים. זוהי אפוא נקודת זמן טובה לבירור מחודש של השאלה מהו תפקידה הציבורי-ריחברתי של הלשכה, לצד תפקידה הפורמליים שעל פי דין.

מדי שנה מתווספים אלפי משפטנים צעירים לציבור עורכי הדין בישראל, וככל הנראה, היחס בין מספר עורכי הדין בישראל לגודל האוכלוסייה הוא הגבוה בעולם. אין בכוונתי לעסוק כאן בשאלה האם על לשכת עורכי הדין לפעול לצמצום מספר עורכי הדין, אלא בשאלה - האם מציאות זו של גודש משפטנים עשויה להיות גם לברכה לחברה הישראלית, או שמא מדובר אך בנתון סטטיסטי מטריד של "עודף היצע מקצועי".



עו"ד מני מזוז,
לשעבר היועץ
המשפטי לממשלה

אני חושב שלשכת עורכי הדין צריכה לעמוד על הגנת שלטון החוק במדינה ועל הגנת זכויות האדם... מן הראוי שהיא גם תיראה כלוחמת להגשמת אותם ערכים שציבור עורכי הדין אמור לייצג. מן הראוי שהוועד המרכזי יגבש לו בתקופות כהונתו עמדות עקרוניות בנושאים בעלי השלכה ציבורית"
 (פרופ' דוד ליבאי, ראש הלשכה הרביעי)



חות בחברה להגנה על ערכי הדמוקרטיה ושלטון החוק, ולהגנה על זכויות האדם וזכויות מיעוטים ואוכלוסיות חלשות אחרות. אנו חיים בחברה המי קדשת את ההצלחה וההישגיות. זה אולי הכרחי בעולם התחרותי שבו אנו חיים, אך גם במציאות כזו אסור לשכוח ולזנוח מאחור את החלשים. אולי אני מתפרץ כאן, במידה מסוימת, לדלת פתוחה, שכן הלשכה אכן עוסקת בשנים האחרונות בפעילות חברתית-ציבורית. בולט בהקשר זה קידום פרויקט "שכר מצווה", אך אין בכך די. מן הראוי כי הלשכה תרחיב, תעמיק ותמסד את המחויבות והמעורבות החברתית שלה ואת סדר היום הציבורי-חברתי שלה לפעילויות ולתחומים נוספים, ותציב זאת בראש סדר היום שלה וכי

הפעילות הציבורית של ציבור עורכי הדין צריכה להשתלב במארג רחב של פעילות כלל המערכות הציבוריות וגורמי החברה האזרחית. לכל אחד מגורמים אלה נועד תפקיד חשוב בעיצוב דמותה של החברה והציבוריות הישראלית, ומן הראוי שמקומו של ציבור עורכי הדין לא ייפקד בין אלה

מרכיב דומיננטי בזהותה ובפעילותה. ניתן להציג ביע בהקשר זה על כיוונים שונים, כגון ייזום גיוס משפטיים להוראה בבתי ספר ובמסגרות חינוכיות אחרות לקידום ערכי הדמוקרטיה וחשיבות כיבוד החוק, בעיקר במגזרים שבהם ערכים אלה לא זוכים לטיפוח הולם, השתתפות בחינוך משפטי קליני לזכויות אדם ולאחריות חברתית במוסדות אקדמיים ועוד.

תחום נוסף שעליו ניתן להצביע כמחייב התגייסות של הלשכה וחבריה הוא המאבק על הנחלת ערך כיבוד המשפט ומשרתיו. בשנים האחרונות אנו עדים לתהליך מדאיג של כרסום במעמד מערכת המשפט, באמון הציבור בה וכן ביחס של נבחרי הציבור למערכת המשפטית על מרכיביה השונים, ולנסיגות חוזרים ונשנים לפגוע במע-

מדה, להחלישה ולפגוע בעצמאותה המקצועית. לעיתים יש שותפים למהלכים אלה גם מקרב צייבור עורכי הדין.

בחברה הישראלית - המאופיינת בקיטוב חברתי מחרף, בשסעים בין ציבורים וקהילות, ובמיתח פוליטי גובר עד כדי פרימת הלכידות החברתית - המשפט משמש פלטפורמה כמעט יחידה לגישור על מחלוקות וליישוב סכסוכים. החברה הישראלית זקוקה באופן חיוני לביצור ולחיזוק

עו"ד ישראל ענבר
(משמאל) מקבל את
רשיון עריכת הדין
ממזכיר בית המשפט
העליון, 1960



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

אנשים, אשר לא נבחרו עלידי העם, יוכלו לבטל עלידי החלטתם הקרויה 'פסק דין' החלטה שנת-קבלה בצורת חוק על ידי נבחרי העם? זוהי שאלה מדיחתי-דעת: הדמוקרטיה, המוצגת על ידי מי שהציג את השאלה הזאת, אינה אלא סילוף מושג שלטון העם. אפשר להקשות נגדו כלום זוהי דמו-קרטיה שאיש אחד, או אחד-עשר או חמישה-עשר אנשים הקרויים 'מיניסטרים' ישללו מאת העם את זכויותיו האלמנטריות... כלום אין זה דמוק-רטיה מזויפת שתוכנה הממשי עריצות?... רעיון 'עליונות המשפט' איננו אפוא רעיון 'תמים' או 'ר-ר' מנטי' או תיאורטי. אם 'האווירה הציבורית' תיתן למשפט בחברה ובמדינה את מעמד העצמאות הבלתי-מסויגת; אם לשופט תינתן ההכרה - לא רק החוקית, כי אם הפנימית - של דיין צדק בלתי תלוי, הרי האווירה הציבורית הזאת, וההכרה הפ-נימית הזאת יקבעו את קיומה של 'עליונות המ-שפט', כערוכה מעשית לחירות היחיד בין חירות האדם ובין תיקון החברה".

על לשכת עורכי הדין ועל ציבור המשפטנים הגדול במדינת ישראל למלא אפוא תפקיד פעיל בזירה הציבורית-חברתית לקידום חזונה של מדי-נת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, ולמען חברה טובה יותר ולמען עתיד טוב יותר. וכבר נאמר כי "הדרך הטובה ביותר לחזות את העתיד היא ליטול חלק בעיצובה".

הפעילות הציבורית של ציבור עורכי הדין צרי-כה להשתלב במארג רחב של פעילות כלל המי-ערכות הציבוריות וגורמי החברה האזרחית. לכל אחד מגורמים אלה נועד תפקיד חשוב בעיצוב דמותה של החברה והציבוריות הישראלית, ומן הראוי שמקומו של ציבור עורכי הדין לא ייפקד בין אלה.

למשפטן, בשל הכשרתו, יש כלים ייחודיים לתרום לחברה. תרומתו של המשפטן לא צריכה להיות מוגבלת לתחום העיסוק המשפטי. הרחבת תרומתו של המשפטן לחברה לא תבוא בהכרח מהרחבת תחומי של המשפט, אלא מהרחבת תח-מי עיסוקו של המשפטן על ידי תרומתו לחברה גם בדרכים לבר-משפטיות. לו יהי.

מעמד מערכת בתי המשפט, ובראשה בית המי-שפט העליון, כמנגנון ההכרעה הדמוקרטי היחיד בחברה הישראלית ליישוב מחלוקות ולגישור על יריבויות.

במציאות של היעדר תשתית חוקתית הולמת, תפקידו של בית המשפט חיוני אף יותר גם לשם הגנה על חירויות הפרט ועל ערכי היסוד של הד-מוקרטיה הישראלית. כדי לאפשר לבית המשפט למלא תפקידים מורכבים ורגישים אלה, חיוני להגביר את ההבנה הציבורית בחשיבות מערכת המשפט ואת אמון הציבור בבתי המשפט, כגורם מלכד בחברה הישראלית.

על לשכת עורכי הדין - באמצעות מוסדותיה וחבריה - להתגייס למערכה וליטול תפקיד פעיל ומרכזי בקידום מטרה חיונית זו. הלשכה אמנם

**תחום נוסף המחייב התגייסות של
הלשכה וחבריה הוא המאבק על
כיבוד המשפט ומשרתיו. בשנים
האחרונות אנו עדים לתהליך מדאיג
של כרסום במעמד מערכת המשפט,
באמון הציבור בה וכן ביחס של נבחרי
הציבור למערכת המשפטית על
מרכיביה השונים, ולנסיונות חוזרים
ונשנים לפגוע במעמדה, להחלישה
ולפגוע בעצמאותה המקצועית**

משמיעה את קולה בסוגיות אלה, אך נדרשת פעי-לות רחבה יותר, פעילות יזומה, שיטתית ועקבית לאורך זמן, ואין להסתפק בפעילות מגיבה.

לעניין זה אני מוצא לנכון להביא להלן מקצת מהדברים שאמר מנחם בגין ז"ל, בנאום שנשא בשנת 1951, ובו פרס את משנתו המדינית-חב-רתית עבור מדינת ישראל הצעירה, וייחד דברים גם למעמדו הראוי של המשפט במדינת ישראל, דברים שלא איבדו מעוצמתם ומתוקפם גם כע-בור כ-60 שנים: "אני מציע... לחרות על דגלנו את עליונות המשפט. עליונות המשפט - למה? יש וישאלונו - בשם הדמוקרטיה, כמובן: כלום זה דמוקרטי, שחמישה או שבעה או אחד-עשר



המשכן לבוררות ופתרון סכסוכים

מובילים לפתרונות!

המשכן לבוררות ופתרון סכסוכים, הגוף המוביל בישראל בניהול בורריות, גישורים ופתרון סכסוכים עסקיים, מציע נבחרת מגוונת של בוררים ומגשרים מקצועיים ומיומנים, במיקום ניטרלי, בלוחות זמנים קצובים ובניהול מקצועי.

פתרונות ייחודים במשכן :-

- **נבחרת בוררים ומגשרים איכותית ומיומנת והרכבים מיוחדים** שופטים בדימוס, עו"ד ורו"ח, מהנדסים ובעלי מקצוע אחרים מובילים בתחומם.
- **מיקום ניטרלי ובלתי תלוי מותאם להליך** הדיונים מתקיימים במשרדי המשכן בחדרי ישיבות מצוידים היטב באווירה נינוחה ועניינית.
- **ניהול מקצועי ועיל של הליכי הבוררות והגישורים**
 - בדיקה מוקדמת של ניגודי עניינים
 - מענה יעיל ומהיר
 - בקרה וניהול תיקים
 - כללי אתיקה קפדניים
- **ערכת ערעור** בפני דן יחיד או הרכב, עפ"י בחירת הצדדים.



המשכן מציע פתרונות במגוון תחומים:



- סכסוכים עסקיים ומסחריים
- נדל"ן ■ שוק ההון ופיננסים
- בנקאות ■ ביטוח ■ מיסים
- עבודה ■ לקויי בנייה
- תקשורת ■ קניין רוחני
- יחסי ממון ■ בורריות בינלאומיות

רח' י.ד. ברקוביץ 4, מגדל המוזיאון, תל-אביב, 64238, **טל. 03-6935288**, פקס. 03-6935289

סניף חיפה - רח' פלי"ם 51, מגדל המפרש, חיפה

סניף באר-שבע - גן התעשייה עומר (בניין 9)

www.israelcourts.co.il

לשכת עורכי הדין, שלום

לאחר דרך מרובת תלאות אושר חוק לשכת עורכי הדין ב־13 ביוני 1961, והסתדרות עורכי הדין פינתה את מקומה ההיסטורי. מה היה חלקו של המזל בהעברת החוק? מדוע זכה ד"ר זרח ורהפטיג לברכות מפליגות בטקס ההקמה? ומה הקשר של כל זה לחוק הירושה? רשימה צבעונית מתוך ספר היובל המסכם 50 שנות לשכה

לאחר הקמת "הסתדרות עורכי הדין היהודיים" וארבע עשרה שנה לאחר הקמת המדינה - אישרה כנסת ישראל את חוק "לשכת עורכי הדין". אך מתברר כי גם הגאולה הזו לא היתה מגייה, ולידתו של החוק עלולה היתה להתעכב עוד שנים רבות, אלמלא התערבו לטובתו המזל, והקשרים והכישורים הפוליטיים המפותחים של עורכי הדין. "הרבה מאוד אנחנו חייבים למזל", גילה ברבות השנים ראש הלשכה הראשון, ד"ר יהושע רוטנשטרייך. מתברר כי לא לחינם משופעים הפרוטוקולים של טקסי הקמת הלשכה החדשה בברכות מפליגות לד"ר זרח ורהפטיג, שעמד אז בראשות ועדת חוקה, חוק ומשפט בכנסת. וכך סיפר רוטנשטרייך על אודות המחטף המוצלח שחילץ את החוק מקפאונו המתמשך: "עם פרסום הצעת החוק, התקיים דיון בכנסת ובקריאה ראשונה הועבר החוק לוועדת חוקה, חוק ומשפט שבראשה עמד ד"ר ורהפטיג, שהיה מראשי המפלגה הדתית הלאומית. באותה תקופה היה סדר היום של הוועדה הזו עמוס ביותר. הצעות חוק רבות חיכו זמן רב, לעיתים אף שנים ארוכות, לדיון ולהכרעה. בין אלה היתה גם הצעת חוק הירושה, שעוד בשנת 1952 פירסם משרד המשפטים לגבי ספר עם דברי הסבר מפורטים, ושבזמנו ריתק גם את תשומת לב הציבור וגרם לוויכוחים רבים וקו"

אותות השרב הכבד, ששרר ב־6 ביוני 1961, ניכרו באולם המליאה וביושביו. גם בשעות הלילה האלה בירושלים, להט עדיין "בית פרומין", ששימש משכנה הזמני של הכנסת. אך על אף החום הכבד, הדיון בקריאה השלישית של "חוק לשכת עורכי הדין" עדיין נראה רחוק מסיום. ח"כ משה סנה, הרופא היחיד בין חברי המליאה, אפילו תבע כי יירשם בפרוטוקול ש"בחמסין אסור לשבת כל כך הרבה", אך חברי הכנסת המשיכו להערים הסתייגויות רבות לגבי כל אחד מסעיפי החוק. גם יושבת הראש, בבה אידלסון, התחננה בפניהם: "אני מביאה לידיעתכם כי מחובתנו לסיים את החוק עוד הערב. אני מצטערת שכולנו יושבים בחום כזה ובשעה מאוחרת, אבל אין לנו ברירה. אני מבקשת מחברי הבית לחדול לעכב את העבור זה על ידי דיבורים והפרעות". אך לשווא. הישיבה ננעלה בחצות, אולם כמות ההסתייגויות לא איפשרה לסיים את אישור החוק במועד וההצבעה נדחתה שוב, לשבוע שלאחריו. היה זה עוד עיכוב בדרכו מרובת התלאות של החוק התקדימי הזה - ראשון ועד כה גם יחיד מסוגו - שנועד לתת בידי ארגון מקצועי אוטונומיה נרחבת וכמעט בלתי מוגבלת בניהול ענייניו. רק ב־13 ביוני, בשעה 5 אחצה"צ, הובא החוק לקריאה שלישית והתקבל פה אחד. יום לפני פיזור מושב הקיץ - ארבעים שנה



ספר היובל,
בעריכת יעל גבירץ

פתיחת מושב הלשכה עם הקמתה, 1962. מימין: שר המשפטים פנחס רוזן, ד"ר יהושע רוטנשטרייך, השר דב יוסף, עו"ד אהרן פולונסקי, היועץ המשפטי לממשלה חיים כהן



מסעיפי החוק שינויים מרחיקי לכת. "הכלל שע" ליו עמדנו במהלך השיפוצים שהוכנסו בחוק", סיפר לימים ד"ר רוטנשטרייך, "היה מה שהגדרתי ככלל של המשפט העברי, והוא: מקסימום של אוטונומיה בארגון הפנימי, באותם עניינים שאין בהם משום נגיעה או סתירה לאינטרסים של הציבור הרחב, והגבלת האוטונומיה והגברת הפיקוח מצד גורמי הציבור הרחב ונציגיו, כגון הממשלה, כאשר האוטונומיה עלולה לפגוע באינטרסים של הציבור הרחב, או בעניינים של חוגי ציבור אחרים, שאינם מאורגנים במסגרת הארגון הנדון".

הדיונים במליאת הכנסת היו ממושכים, וההסתייגויות לחוק היו רבות מאוד. רק ברגע האחר



"משום מה, הרהרתי רק היום בשם המשונה של הארגון. למה לשכת עורכי הדין? שאלתי את עצמי מה משמעות המילה 'לשכה', מניין בא השם הזה 'לשכת עורכי הדין', מדוע לא 'ארגון עורכי הדין', ומה היה רע ב'הסתדרות עורכי הדין'? חקרתי וגם שאלתי מומחים והתברר לי שיישך כי השם הזה הוא דבר נשגב ונעלה. כנראה יש כאן אסוציאציה ללשכות שהיו בבית המקדש, אולי ללשכת הגזית. מכל מקום, מותר לפרש את השם בתור דגל לאיזה דבר שיש בו קדושה. וזאת היא ברכת: שהדגל הזה, הדגל שלנו, דגל עורכי הדין במדינת ישראל, יהיה דגל טהור"

(פנחס רוזן, שר המשפטים ופטרונו של חוק הלשכה בממשלה ובכנסת)

רון ממש שונה שם החוק מ"לשכת הפרקליטים" ל"לשכת עורכי הדין". הנוסח הקצר, שאושר לביסוף ב-13 ביוני 1961 וכלל רק 38 מילים, עמד בניגוד לתלאות ולסערות שאפיינו את הסאגה של חוק הלשכה, שהחלה ב-1944 והסתיימה למעשה רק ב-13 במרץ 1962. "ארבעים שנה הלכנו במדבר, אך בסופו של דבר זכינו לראות את התגשמות החלום שלנו", בירך על המוגמר יצחק טוֹרניק, לימים ראש הלשכה השני. "הסתדרות עורכי הדין היהודיים בארץ ישראל" סיימה את תפקידה ההיסטורי, ופינתה את מקומה לישות חדשה, היא "לשכת עורכי הדין" הישראלית.

לניים. הצעת חוק הירושה לא היתה נוחה למפלגות הדתיות, שעשו הכל כדי למנוע את קבלתה. יו"ר הוועדה חיפש משהו שיבוא כתחליף להצעת החוק שבה לא רצה, ושיזכה אותו גם בתמיכה של חברי כנסת. והנה הזדמנה לו הזדמנות פז - אפשרות לזכות בתמיכת חברי כנסת רבים ובעלי השפעה, שאיתם נמנו עורכי דין רבים, על ידי כך שבמקום לטפל בחוק הירושה שבו לא רצה, תטפל הוועדה בחוק לשכת עורכי הדין.

"ואז, ביום בהיר אחד, אמר לי ורהפטיג: 'אתה יכול להבטיח לי שאותם חברי הכנסת, שהם עורכי דין, יתמכו בי בעיכוב חוק הירושה, אני אקדם את חוק הלשכה'. ובאמת כך היה. כדי לא לקבל את חוק הירושה טיפלה ועדת חוקה, חוק ומשפט בחוק לשכת עורכי הדין.

ואמנם, ציבור עורכי הדין יצא נשכר מהמלחמה שיושב ראש הוועדה הכריז בליבו על חוק הירושה. בלי זה לא היינו משיגים מה שהשגנו. לולא יושב ראש הוועדה, המפלגות הדתיות, וסלידתם מחוק הירושה - קשה לי לקבוע מתי ואם בכלל חוק לשכת עורכי הדין היה מתקבל על ידי הכנסת".

וכך בחר ד"ר רוטנשטרייך לחתום את סיפורו על האופן שבו הסתיים בהצלחה מסעו של החוק, 18 שנים לאחר שראתה אור הטיטה הראשונה שלו: "פתגם רומאי עתיק אומר כי 'לספרים יש גורל', וגם לחוקים כנראה יש גורל, וזאת אולי מפני שהם למעשה מודפסים כמו ספר".

...

בדצמבר 1959, לאחר שחלפו כבר אחת עשרה שנים מאז נתן את הבטחתו לחקיקה מהירה, בעת שהובאה סוף־סוף הצעת החוק לכנסת לקריאה ראשונה, ציין שר המשפטים פנחס רוזן בנאומו בכנסת כי בפנקס עורכי הדין רשומים 2,200 עורכי דין, בעוד שבהסתדרות הוולונטרית של עורכי הדין רשומים באותה עת רק 1,525. הפער המדאיג הזה, הבהיר השר, מסביר את ההכרח במתן דחיפות לאישור החוק. אולם הצעת החוק זכתה להגיע לקריאה שנייה ושלישית רק כעבור כשנה וחצי, שבימהלכן נוספו למניין זה עוד 500 עורכי דין חדשים. בהשוואה להצעת החוק המקורית עברו רבים



חגיגות החמישים

(או החמישים אלף, אם מתקשים)

אכן, אשרינו שזכינו לרגל חגיגות היוכל
לרשיון עו"ד לכל אזרח בישראל

ננצל אפוא הזדמנות זאת למען הסדר הטוב
לדאוג לאחינו מרחוק וקרוב
ולנוכח הדחק והרוחק ושמא אף הבלבול
להעלות כאן מספר הצעות לייעול:

תעודת חבר לא עוד תחולק באצטדיון
אפילו תהיה זו (בקרוב) תעודת המיליון
במקום במעמד כל העם, תימסר התעודה
לידי ההורים הגאים, מיד לאחר הלידה

מניתוח כלכלי די בסיסי מתברר
שרצוי לעבור ליצוא, ומהר
כבר כיום עורכי-דין ישראלים בניו-יורק
יש יותר מתאילנדים החיים בכנגוק

ועוד עלינו למען העם והאומה
לשקול בדחופות תוכניות השמה
ומי שגם מאלה ימצא עצמו מתאכזב -
מוזמן בתוכנית מציאות לשרוד או לככב

גם כללים עתיקים יש לבחון מחדש:
עו"ד המייצג את עצמו - השוטה הוא ממש?
או שמא מוטב לו בכל זאת לשים מבטחו בו עצמו
תחת בכו, בשכן או בכך של שכנו

ועוד נשאל את עצמנו מתי והאם
עורך דין מרובה-אישיות מצוי בניגוד עניינים
והאם חסיון עו"ד-לקוח עדיין להיט
כשאין שום קליינט שאיננו פרקליט

אכן, אשרינו שזכינו בחגיגות היוכל
ללשכה הגדולה בתולדות ישראל
נברך על הדבש והעוקץ, העיקר והטפל
ואם לא על המוגמר, אזי לפחות על הגומל...

גל לברטוב*

הלשכה שלנו בת יובל - בהחלט גיל מרשים!
הרי רק פעם ביובל חוגגים חמישים
היא נראית כלל לא רע לגילה, יש לומר
(והרי ידוע שלא המראה - העיקר)

מכל קצות הארץ ואף מעבר לים
באו לחגוג לה ברוב הדר ורוב עם
וגם אנחנו לכבודה נרים כוסית או שתיים
ונאחל לה מכל טוב הארץ (ובעיקר - חסדי שמיים)

עם השנים הלוא זכתה לגדול ולפרוח:
בכל תבל רבא אין כמוה לצמוח
על כך נאמר: יש שופטים בירושלים (!)
ועל כל אחד מהם - עורכי-דין מלוא חופניים...

מראש משפחה בת ילדים שבעה
הפכה היא לאם לאלפי רבבה
חמש רבבות, נאמר בלי היסוס
ושמא כבר שש, עם ירידתנו לדפוס

כי אותם חברים שעולמות הם הרעישו
וח"כים בהמוניהם להצבעות אז החישו
למען שבור מונופול האוניברסיטאות לא עלינו
המסרבות לקבל את יוצאי חלצינו

ולמען הקם מכללות כמספר כוכבי שמיים
למען עתיד המקצוע (והמרצים - שבעתיים)
שהרי מה לי בוגר אוניברסיטה או קריית הסרפד
(או "המרכז האקדמי" של נאות איזמרגד)
כל עוד יהיה לי בן ממשיך במשרד!

והנה אותם חברים ואותה לשכה ממש
קוראים היום לסדר בגרון ניחר גם נרגש
ומתריעים שפני המקצוע כפני החיה שנוכחת
ושאחריתו ליפול בלי מושיע, מהפח אלי פחת

עם זאת אפשר ומצבנו אינו כה גרוע
הרי לכל מטבע יש גם צד חיובי, כידוע
ולכך אולי מכוונים אלה הסבורים
שהתגשם בנו הכלל שכל ישראל - חברים

ראשי לשכת עורכי הדין לדורותיהם



אמנון גולדנברג
1979-1983



יצחק טוניק
1972-1979



יהושע רוטנשטרייך
1962-1972



יעקב רובין
1987-1991



מנחם ברגר
1985-1987



דוד ליבאי
1983-1985



יורי גיא־רון
2007 -



שלמה כהן
1999-2007



דרור חטריישי
1991-1999

בשנת 2021 צפויים
להיות בישראל כ־80 אלף
עורכי דין



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

מספר עורכי הדין והמוסמכים לפי שנים

עורכי דין		סוף שנת	עורכי דין		סוף שנת
מתוכם מוסמכים חדשים	סך הכל		מתוכם מוסמכים חדשים	סך הכל	
349	7,254	1980	28	765	1949
368	7,476	1981	47	812	1950
341	7,853	1982	123	952	1951
369	8,009	1983	114	997	1952
458	8,370	1984	222	1,145	1953
477	8,651	1985	261	1,286	1954
536	9,007	1986	327	1,535	1955
519	9,526	1987	233	1,685	1956
532	9,497	1988	188	1,871	1957
492	10,209	1989	181	1,943	1958
511	10,697	1990	138	2,051	1959
547	10,654	1991	238	2,303	1960
451	11,442	1992	165	2,388	1961
677	11,778	1993	219	2,482	1962
792	12,902	1994	205	3,190	1963
1,883	14,480	1995	167	3,148	1964
1,895	16,000	1996	247	3,395	1965
2,129	17,686	1997	210	3,709	1966
1,915	19,000	1998	265	3,812	1967
2,175	20,875	1999	376	4,270	1968
2,589	23,127	2000	300	4,570	1969
2,776	25,415	2001	328	4,853	1970
2,623	27,574	2002	-	-	*1971
2,495	29,509	2003	-	-	*1972
2,271	31,311	2004	412	5,313	1973
2,793	33,432	2005	386	5,693	1974
2,770	35,730	2006	366	5,856	1975
2,782	38,017	2007	406	6,100	1976
3,167	40,652	2008	455	6,443	1977
3,211	43,415	2009	394	6,774	1978
3,472	46,515	2010	394	7,122	1979

* אין נתונים רשמיים

מחוזות הלשכה

לא פעילים	פעילים	המחוז
4,093	30,814	תל אביב והמרכז
654	6,331	חיפה
753	5,042	ירושלים
187	2,187	דרום
146	2,029	צפון

ישראל בהשוואה לעולם

שיעור עורכי הדין באוכלוסייה	המדינה
1 ל־170	ישראל
1 ל־263	ארה"ב
1 ל־406	בריטניה
1 ל־1,403	צרפת
1 ל־5,080	יפן

הקריה הרפואית לבריאות האדם - רמב"ם משהו גדול קורה בחיפה



ממשיכים להוביל קדימה

בימים אלה נבנה בית החולים החדש לילדים בקריה הרפואית רמב"ם שיקרא ע"ש רות רפפורט הבניין בן 9 הקומות יכלול 7 מחלקות אשפוז (חלקן ממוגן לשעת חרום) ולמעלה מ-20 יחידות מקצועיות. שטח בית החולים החדש יעמוד על כ- 17,000 מ"ר (פי 2.5 מהקיים) ויכלול שטחי ציבור נרחבים, בית קולנוע, חדרי משפחות, כיתות לימוד ועוד, אשר יעניקו לילד ולמשפחתו סביבה תומכת החלמה. בבית החולים רות יפעלו מיטב המומחים בכל תחומי רפואת הילדים, מתוך תפיסה רב תחומית לאבחון בעיות מורכבות. בית החולים לילדים מקיים שיתוף פעולה הדוק עם הפקולטה לרפואה ע"ש רות וברוך רפפורט בטכניון, ורופאיו הבכירים נוטלים חלק במחקרים חדישים ומתקדמים, המהווים את חוד החנית במחקר רפואת הילדים בארץ ובעולם.

רמב"ם פונה לעורכי הדין, אשר מי מלקוחותיהם מעוניין לתרום לקהילה ולהנציח את שמו או שם יקיריו לדורות הבאים, מוזמן ליצור קשר עם טליה זקס, מרכזת קשרי תורמים: טל' 04-8542042 דוא"ל t_zaks@rambam.health.gov.il



שופטי בית המשפט
העליון בירושלים על גג
הבניין, 1925. מימין: גד
פרומקין, עלי ג'רלה, זקן
השופטים סר תומס הייקרב,
אוון קורי, מוסטפה כלדי
ופרנסיס חייאט



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

מלאה הארץ משפטנים

מבחינה מעשית, החברה מפיקה תועלת רבה מן ההיצע הגדול של עורכי דין. קודם כל יש בכך כדי לאפשר מינוי אנשי מקצוע טובים למשרות משפטיות בשירות הציבורי. נוסף לכך, העודף של עורכי דין שהשוק אינו קולט בעיסוק משפטי זולג אל משרות אחרות. הנזק הנובע מריבוי עורכי הדין אינו מצדיק הצבת מחסום מלאכותי בכניסה למקצוע

יצחק זמיר

אף על פי כן עלו בני הזוג זמורה לארץ ישראל. בלית ברירה זמורה פתח לעצמו משרד לעריכת דין. ההמשך כתוב על ספר דברי הימים: לימים הוא נעשה ראש הסתדרות עורכי הדין העבריים, ועם הקמת המדינה הוא נתמנה לנשיא ראשון של בית המשפט העליון.

כשלוש שנים לאחר הקמת המדינה נרשמתי כתלמיד במחזור השלישי של הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. במחזור שלי, כמו בשני המחזורים הקודמים, היו יותר ממאתיים תלמידים. המדינה טרם התאוששה מן המלחמה הקשה, המשק הלאומי היה עלוב וקפוא, והחברה היתה במצוקה של קליטת עלייה המונית ודלה. הסיסמה השלטת בכל תחומי החיים היתה: צנע. ואנחנו, בפקולטה למשפטים, שאלנו את עצמינו: האם המדינה מסוגלת לקלוט מאתיים עורכי דין נוספים מדי שנה בשנה?

בסיום הלימודים בפקולטה למשפטים, כאשר האוניברסיטה הציעה לי לצאת את הארץ למשך שנתיים כדי לכתוב עבודת דוקטור בלונדון, ולא-

ביובל החמישים של לשכת עורכי הדין היא מונה קרוב לחמישים אלף חברים. מספר זה, ביחס לגודל האוכלוסייה, הוא שיא עולמי. האם מדינת ישראל יכולה להתגאות בשיא זה? בלשי כת עורכי הדין התשובה נחרצת: לא! להפך, רבים בלשכה סבורים שהמספר הגדול של עורכי דין בישראל יוצר בעיה קשה, אולי הבעיה המרכזית, של קהילת עורכי הדין. לכן הם מחפשים דרך להיגביל את המספר. הם שואלים: כמה עורכי דין צריכה המדינה?

תשובה ראשונה לשאלה זאת ניתנה, לפני קרוב למאה שנה, על ידי משה זמורה. הוא היה אז עורך דין צעיר בברלין, שהחליט יחד עם אשתו לעלות לארץ ישראל. בשנת 1922 הוא הגיע לארץ בפעם הראשונה כדי לראות מה יש בה. לאחר שבועות אחדים כתב לאשתו: הארץ יפה, בירושלים החדשה מצאתי חברה מכובדת ותרבותית, והחיים בה נאים; אבל בארץ ישראל יש כבר שבעה עורכי דין יהודים; חיפשתי עבודה ולא מצאתי; בקיצור, ארץ ישראל לא צריכה עורכי דין נוספים.



פרופ' יצחק זמיר,
שופט בית המשפט העליון
(בדימוס)

כל עוד היינו נתונים לשלטון זר, תפקידו של עורך הדין לא היה ביצועו של החוק אלא ערעורו - כאשר החוק היה עליון, מתנכל, מפלה, מקפח. עם הקמת המדינה נשתנה הדבר מיסודו. על עורך הדין שומה עכשיו לטעת בקרב ציבורנו גמול עצמאות במשך אלפי שנה, כבוד ויקר למדינה ולחוק"
 (ראש הממשלה דוד בן-גוריון, ועידת הסתדרות עורכי הדין, 1949)



משה זמורה, לימים נשיאו הראשון של בית המשפט העליון, הגיע לארץ בשנת 1922. לאחר שבועות אחדים כתב לאשתו: הארץ יפה, בירושלים החדשה מצאתי חברה מכובדת ותרבותית, אבל בארץ ישראל יש כבר שבעה עורכי דין יהודים. חיפשת עבודה ולא מצאתי. בקיצור, ארץ ישראל לא צריכה עורכי דין נוספים

ומוטב שהבחורים המצוינים שלנו ילכו ללמוד בטכניון. בקושי רב, לאחר טיפול ממושך, ועל חודו של קול, אישרה המועצה להשכלה גבוהה, לפני עשרים שנה, את הקמת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה. המצב השתנה בתקופה האחרונה, לאחר שהוקמו המכללות למשפטים ברחבי הארץ.

חר מכן לחזור להוראה בפקולטה למשפטים, אמרו לי חברי: "תחטוף. מה תעשה כאן?". יצאתי. לאחר שנתיים, כאשר חזרתי ארצה, מצאתי את כל חברי מסודרים יפה כעורכי דין במשרדים שלהם, בחברות פרטיות ובגופים ציבוריים. כיצד? המשק הלאומי התחיל להתפתח ולשגשג, והביקוש לעורכי דין גדל והלך.

שנים רבות לאחר מכן, כאשר מוניתי כיועץ המשפטי לממשלה, לקראת סוף שנות השבעים, כבר היו בישראל אלפי עורכי דין שהוכשרו בשלוש פקולטות למשפטים, ואליהם הצטרפו עורכי דין שהוכשרו במדינות אחרות לפני שעלו לישראל. ועדיין הורגש מחסור בעורכי דין, במיוחד בשירות הציבורי. בפני בוגרי הפקולטות למשפטים נפרס היצע של משרות, והשירות הציבורי היה אחרון בתור. הוא לא יכול היה להתחרות בתנאי השכר שהמגזר הפרטי הציע. אני זוכר עד כמה הייתי מתוסכל בתפקיד היועץ המשפטי לממשלה, משום שלא הצלחנו למצוא עורכי דין ברמה הנדרשת כדי לאייש משרות רבות ביועץ המשפטי של משרדי הממשלה, ואפילו משרות של שופטים. כך, לדוגמה, למשרה של פרקליט המדינה, שפורסמה במכרז פומבי, ניגש רק מועמד חיצוני אחד, והיה צורך להשלים עם כך שרוב התביעות הפליליות בבתי משפט השלום הוגשו על ידי שוטרים שלא היתה להם כל הכשרה משפטית. לא פעם אף היה הכרח להתפשר על הרמה של משפטנים שמונו, גם במשרות בכירות, בשירות הציבורי.

אף על פי כן, עדיין נשמעה הטענה שיש בישראל די והותר, אולי יותר מדי, עורכי דין. לאחר שסיימתי את תפקידי כיועץ המשפטי לממשלה, נתבקשתי לפעול להקמת פקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה. אותו זמן כבר היו פקולטות למשפטים באוניברסיטאות של ירושלים, תל אביב ובריאלין. אך לא היתה פקולטה למשפטים צפונית לתל אביב, ומחקר שדה רציני הוכיח שקיים צורך בעורכי דין נוספים. אולם מן המועצה להשכלה גבוהה הועבר אלי המסר: מדינת ישראל אינה צריכה משפטנים נוספים,

הלשכה היא קודקוד הכרחי במשולש שמצד אחד יש בו את השפיטה, מצד שני השירות הציבורי המשפטי, ומצד שלישי לשכת עורכי הדין - שלושת אלה הם המשרתים של אכיפת החוק

(עו"ד יעקב רובין, ראש הלשכה השישי)



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

נדל"ן ואדריכלים. אולם נוסף לכך, נראה כי ריי בוי עורכי הדין גורם גם נזק למקצוע עצמו: הוא כרוך בהורדת הרמה המקצועית ובפגיעה באתיקה המקצועית. אך נזק זה אינו הכרחי. אפשר וצריך לפעול כדי למנוע או לצמצם אותו.

ראשית, לשכת עורכי הדין יכולה לדרוש מן המועצה להשכלה גבוהה שתהדק את הבקרה על מוסדות להוראת משפטים, כדי להבטיח שהם מקנים הכשרה ברמה הראויה. שנית, הלשכה יכולה לפעול לשיפור ההכשרה המקצועית, ובכלל זה סטנדרטים של אתיקה, במסגרת ההתמחות הנדרשת לפני קבלת הרישיון המקצועי. ושלישית, הלשכה יכולה לנקוט צעדים נוספים כדי לחזק את האתיקה המקצועית של חברי הלשכה, גם באמצעות הליכי משמעת. מכל מקום, לדעתי, הנזק הנובע מריבוי עורכי הדין, כשהוא עומד כנגד העיקרון של חופש העיסוק וכנגד התועלת הצומחת מריבוי עורכי הדין, אינו מצדיק הצבת מחסום מלאכותי בכניסה למקצוע.

במלאת יובל ללשכת עורכי הדין היא ראויה לבי-רכה ולהערכה על הישגים רבים ועל תרומה חשובה, גם למקצוע וגם לחברה, פרי שירות מסור של חברים רבים בלשכה בתחומים שונים. היא ראויה להערכה במיוחד על כך שבשנים האחרונות היא רואה תפקיד לעצמה לא רק לפעול כאיגוד מקצועי, אלא גם לארגן סיוע משפטי בהתנדבות לנוזקים בשולי החברה.

ברוח זאת, בפתח היובל הבא, ראוי לאחל ללשכה שתגביר את המעורבות שלה בעניינים חברתיים. הלשכה היא לא רק גוף גדול, אלא גם גוף שונה מאיגודים מקצועיים אחרים, ולכן גם הקנה לה המחוקק מעמד עצמאי שאין לשום גוף מקצועי אחר. מעמד זה, והייחוד של המקצוע, מטילים על הלשכה אחריות מיוחדת, בעיקר במאבק על שלטון החוק, זכויות האדם וערכי יסוד אחרים כמו עצמאות הרשות השופטת. אכן, הלשכה צריכה להימנע ממעורבות במחלוקת פוליטית. אך האם היא פטורה מלנקוט עמדה ומלהשמיע קולה, למשל, כנגד תופעות של גזענות או הפליה אחרת?

כיום ברור כי אין מחסור בעורכי דין. כצפוי קמה זעקה: מספיק ודי; יש יותר מדי עורכי דין; אין צורך בעורכי דין נוספים; הוספת עורכי דין היא לא רק בזבוז משאבים לאומיים, אלא גם גורמת נזק לעורכי הדין ולחברה כולה. השאלה היא אם הפעם, להבדיל מכל הפעמים הקודמות, הזעקה היא אזעקת אמת.

לדעתי קשה, ואולי אף אי אפשר, להשיב על שאלה זאת בפסקנות. אבל נניח שכיום יש בישראל יותר עורכי דין, אפילו הרבה יותר, מן הנדרש לצרכים משפטיים: ייעוץ משפטי, התדיינות, וכיוצא באלה. גם כך, לדעתי, לא יהיה זה נכון להגביל באופן מלאכותי את המספר של תלמידי משפטים או את המספר של עורכי הדין.

מבחינה עקרונית אין זה ראוי לחסום בפני שום אדם את הדרך למימוש שאיפתו ללמוד את המקצוע שהוא בחר לעצמו ולנסות את כוחו במקצוע זה. מה הזכות של אדם שהספיק להיכנס למקצוע למנוע כניסה מאדם אחר? מבחינה משפטית, מנייה עתה כזאת פוגעת בזכויות יסוד, הן הזכות לחינוך והן חופש העיסוק, ודי בכך שמדובר במגבלות או בתנאים המכבידים על הכניסה למקצוע יתר על המידה, גם אם אינם מגיעים כדי מניעה מפורשת. האם מניעה כזאת תעמוד במבחן משפטי? ומבחינה מעשית, החברה מפיקה תועלת רבה מן ההיצע הגדול של עורכי דין. קודם כל יש בכך כדי לאפשר מינוי אנשי מקצוע טובים למשרות משפטיות בשירות הציבורי. נוסף לכך, העודף של עורכי דין, שהשוק אינו קולט בעיסוק משפטי, זולג אל משרות אחרות, בשירות הציבורי ובמשק הפיננסי, בתחום העסקים, הניהול, התקשורת, ועוד. יש בכך כדי להעלות את הרמה המקצועית בכל תחום. האם תועלת זאת אינה מאזנת את הנזק הנובע מריבוי עורכי הדין?

צריך להודות שריבוי עורכי הדין גורם גם נזק. קודם כל, התחרות הקשה במקצוע גורמת נזק לפרנסתם של עורכי דין רבים. אולם זהו נזק בלתי נמנע בחברה הדוגלת בחופש העיסוק ובתחרות חופשית. מבחינה זאת, המצב של עורכי הדין דומה, למשל, למצב אצל בעלי מסעדות, מתווכי

עורך דין / כונס נכסים

לחברת אמקו ים מגוון פתרונות הובלה ולוגיסטיקה עבורך:

מאחר ונתמנתה לכונס נכסים חברת אמקו-ים מציעה לך שירות הכולל:

- פינוי מפעלים
- אחסנה ורישום ציוד במכולות
- אחסנת רכבים
- אחסנה של עיזבונות
- חברת אמקו ים מתמחה במתן פתרונות שרשרת האספקה הלוגיסטית, ומשלבת פתרונות: הובלה, המכלה, אחסנה, פריקה וטעינה.



ריקון
והמכלה

רישום, מניה
ואריזה



הובלה

עורך דין / כונס נכסים
יש לנו אין סוף
פתרונות עבורך

אחסנה



עם לקוחותינו נמנים: משרדי ממשלה, צה"ל, עמילי מכס, משלחים ולקוחות פרטיים
נשמח ליעץ ככל שיידרש בכל התחומים בהם אנו מתמחים.

מנהל תובלה ולוגיסטיקה: דוד ברודה 050-5526505 | מנהל מחלקת ריקונים והמכלות: דוד מלכה 050-5240429

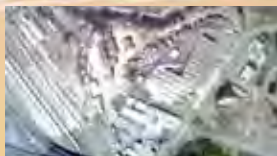
צלילה, שרותי ים, נמל ואוניות, אחסון ותיקון מכולות ימיות ומכולות קירור,
ייצור ושיווק מבנים ניידים וחדרי קירור.

סניף חיפה:

ת.ד. 9676 מיקוד 31096

טל: 04-8643620/5

פקס: 04-8671632



סניף אשדוד:

ת.ד. 4061 אשדוד מיקוד 77140

טל: 08-8523162 / 08-8563586

פקס: 08-8522121

E-mail: emcohfa@emco.co.il

www.emco.co.il

E-mail: emcotrns@emco.co.il

נשיאת בית המשפט העליון
עורכי הדין זקוקים
היום יותר מתמיד
להגנה הדומה לזו של עובד
הציבור, עקב מעשי
האלימות שפשו בקרבנו"



ההצגה המרכזית



להקת העירוני במופע שירה

אירועי היובל הגיעו לשיאם בערב חגיגי שנערך בתיאטרון ירושלים, בהשתתפות כל הצמרת המשפטית. ראש הלשכה: "יובל ללשכה הוא ציון דרך חשוב לביסוס מעמדו, איכותו ומשמעותו של המשפט בישראל"

"דווקא היום, קהילת עורכי הדין, ובראשה לשכת עורכי הדין, חייבת לראות את עצמה כשור מר סף של הדמוקרטיה הישראלית", אמר יו"ר הכנסת, ח"כ רובי ריבלין. "לקהילת עורכי הדין וללשכה תפקיד משמעותי בביצור יסודות הדמוקרטיה ושלטון החוק".

נשיאת בית המשפט העליון, השופטת דורית ביניש, ציינה בדבריה את חשיבות הקשר שבין לשכת עורכי הדין לבין ציבור השופטים בישראל. "עורכי הדין הם השותפים הטבעיים לכל מהלך ההתדיינות בבתי המשפט, ועל כן שיתוף הפעולה הוא תנאי הכרחי להצלחת הרפורמות השונות במערכת המשפט ובהגשמת יעדי מערכת המשפט; במיוחד כך נוכח העומס המשמעותי שעומו מתמודדת מערכת המשפט והרפורמות הנדרשות, שחלקן ננקטות כבר היום לטיפול בבעיית העורמס. במסגרת שיתוף הפעולה ציינו לאחרונה את שנת 'תרבות המשפט', במהלכה מגובשת תוכנית משותפת למערכת השיפוט וללשכת עורכי הדין

כל צמרת הקהילה המשפטית מילאה את תיאטרון ירושלים באירוע המרכזי לציון יובל ללשכת עורכי הדין. הערב המיוחד נערך (22.2.11) במעמד יו"ר הכנסת ח"כ רובי ריבלין, נשיאת בית המשפט העליון דורית ביניש, שר המשפטים יעקב נאמן, היועץ המשפטי לממשלה יהודה וינישטיין, פרקליט המדינה משה לדור, ונכחו בו גם שופטי בית המשפט העליון בהווה ובעבר, נשיאי בתי משפט מחוזיים ושלום, שופטים ועורכי דין רבים, אנשי תקשורת ואקדמיה, וכן נציגי לשכות המייצגים כ-20 מדינות.

בפתח האירוע שודרה בפני הקהל ברכתו של נשיא המדינה שמעון פרס, אשר שהה בספרד באותה עת. הנשיא בירך את הלשכה "על שמיי לאה במשך 50 שנה תפקיד מפתח בחברה". גם ראש הממשלה בנימין נתניהו שלח ברכה מצולמת. "אתם תורמים תרומה חשובה לכך שהמדינה היא דמוקרטית, ליברלית ומדינת חוק", אמר ראש הממשלה.

שר המשפטים



אנו פועלים בשיתוף לשכת עורכי הדין במטרה לשמור ואף להעלות את רמת המקצוע

יו"ר הכנסת



לקהילת עורכי הדין וללשכה תפקיד משמעותי בביצור ישודות הדמוקרטיה ושלטון החוק



כל האולם משפט. צופים בערב המיוחד בתיאטרון אשר תכלול השתלמויות ותוכניות עבודה לשיפור האתיקה המקצועית וסגנון השיח בבתי המשפט. אלה יסייעו למטרה המשותפת לכולנו, לחזק את מערכת המשפט ולתרום לאיכות הדיון השיפוטי". הנשיאה ביניש הוסיפה כי "עורכי הדין זקוקים היום יותר מתמיד להגנה הדומה לזו של עובד הציבור, עקב מעשי האלימות שפשו בקרבנו". "יש לוודא כי שערי הכניסה למקצוע הולמים את איכות השירות והמקצועיות שנדרש לספק עורך הדין ללקוחותיו", אמר שר המשפטים יעקב נאמן. "אנו פועלים בשיתוף לשכת עורכי הדין במטרה לשמור ואף להעלות את רמת המקצוע - למען מערכת טובה יותר שתסייע לאזרחים בצור רה מקצועית וטובה".

את כל העוסקים בעריכת הדין בישראל". ראש הלשכה הוסיף כי לצד העניין המקצועי מוטל על עורכי הדין גם עול אינהרנטי, סטטוטורי, עול טבעי שאותו הם מקבלים ברצון ובאהבה, ליטול חלק מעשי ומשמעותי בחיים הציבוריים במדינה. "לא כפוליטיקאים. כבני אדם, כאזרחים, כאנשי המקצוע החופשי, החשוב והאיכותי ביותר, שעיי ני הציבור נשואות אליו ואל המוסדות המייצגים אותו". ראש הלשכה הוסיף כי "יובל ללשכה הוא ציון דרך חשוב לביסוס מעמדו, איכותו ומשמעו תו של המשפט בישראל", וסיכם כי הוא מאחל ללשכה ב־50 השנים הבאות, בין היתר, "שתי שמר עצמאותו של המקצוע מפני כל החורשים לפגוע בה".

במהלך האירוע, בהנחייתה של דליה מזור, הרצה פרופ' ירמיהו יובל בנושא "הרהורים על המשפט ומשרתיו". בחלק האמנותי של הערב הופיעו מקהלת העפרוני והפנטומימאי חנוך רוזן, ואת הערב חתמה להקת "הכל עובר חביבי".

לשכת עורכי הדין היא החוּמָה של בית המשפט



עו"ד רוֹן דָּרוֹר
שותף במשרד אדם עורכי דין

יובל ללשכה הוא גם הזדמנות מצוינת לשמוע מה יש לנשיא בית המשפט העליון בדימוס לומר. בראיון חגיגי מדגיש אהרן ברק את השיבותה של לשכת עורכי הדין בעולם המשפט הישראלי, ומתייחס גם לנושאים אקטואליים: לתיקון האחרון לחוק החוזים ("השתוממתי על הצורה. אף אחד לא אמר לי בכלל שיש הצעה כזאת"), למענה למשפטיזציה ("אם יועץ משפטי לוקח שוליים רחבים או צרים של ביטחון זאת לא בעיה משפטית, זאת בעיה ניהולית"), ולרעיון של ערכאה נוספת להפחתת העומס ("ערכאת ערעור רביעית תפתור את הבעיה של בית המשפט העליון, לא את בעיית בית משפט שלום") צילומים: יוסי זמיר



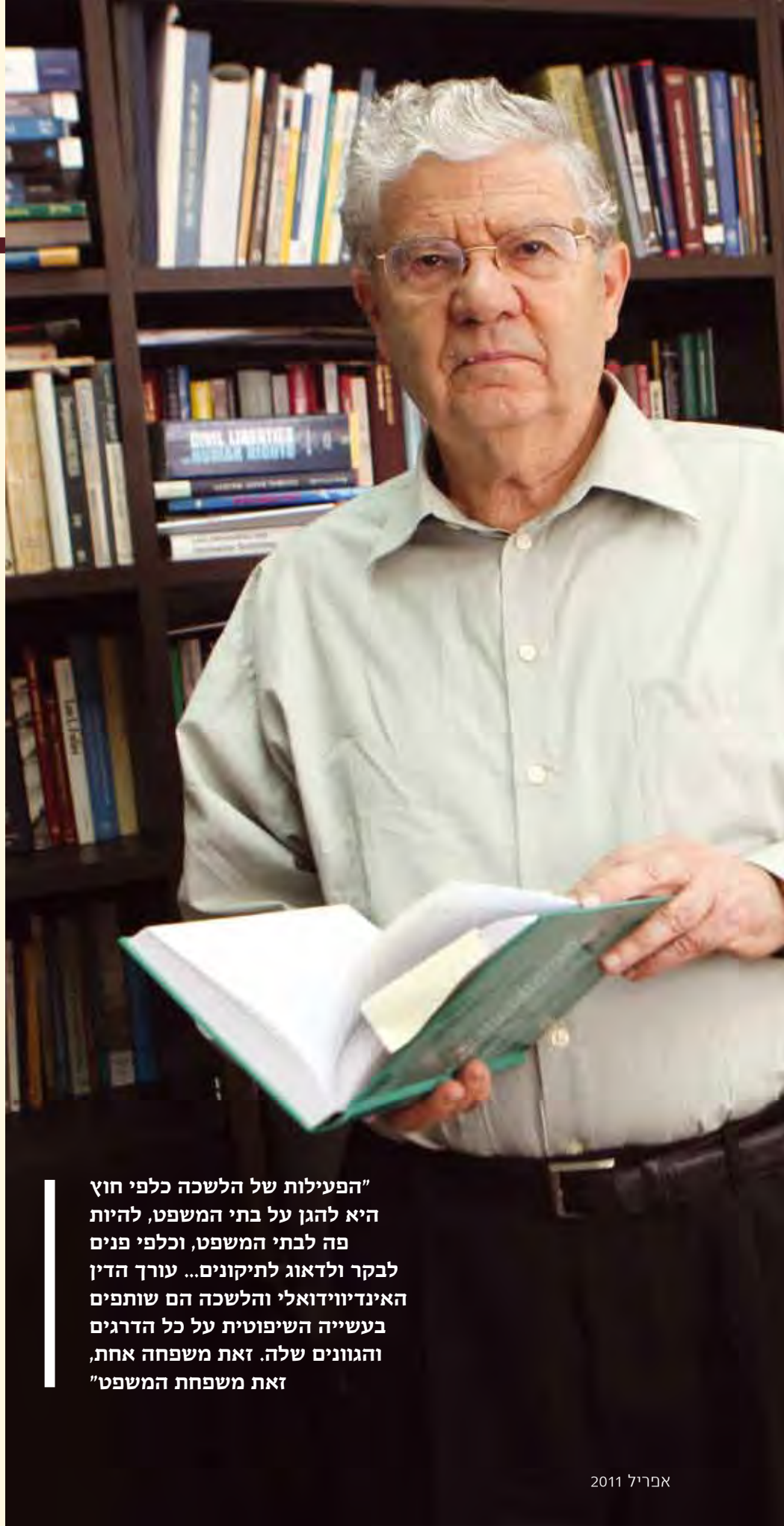
ב

היסטוריה של עולם המשפט הישראלי בפרט ומדינת ישראל בכלל, דמויות שכיחנו בבית המשפט העליון הן נכס צאן ברזל. ולמרות שגם הדורות האחרונים משופעים בענקי משפט, דומה שדמותו של אהרן ברק בולטת; בהיקף ובעומק יצירתו השיפוטית והאקדמית, בהשפעתו על חיי החברה, בהיותו קונטרוברסלי בקרב חוגים מסוימים - דווקא בשל ייחודו והשפעתו שעליהם לא היו עוררין גם מצידם.

לכן הבחירה לראינו בגליון חגיגי זה היתה מתבקשת, אם כי למען ההגינות יש לומר כי דברים דומים, בהקשרים הנוגעים להם, ניתן לומר גם על ענקים אחרים שעדיין מהלכים בינינו כנשיא שמגר, או המשנים לנשיא חשין, מצא ואחרים.

לגיונתן סוויפט מיוחסת המימרה: "איך תזהה גאון? לפי עדת הכסילים המתאגדים נגדו". המקרה של פרופ' ברק שונה משהו: אמנם בין המבקרים אותו יש גם משפטנים מעמיקים ורציניים, אולם גם הם תמימי דעים לגבי סגולותיו המיוחדות. את הביקורת המקצועית-משפטית מקבל הנשיא ברק ברצון, מתוך המסורת האקדמית והאינטלקטואלית שהוא חלק ממנה; אולם ישנה נקודה אחת שבה תוקפים אותו שדומה כי אינה מניחה לו - הטענות שנשמעו נגדו כי אינו ציוני מספיק, שלא לומר הגדרתו כפוסט-ציוני.

בכל מפגשי עם הנשיא ברק, בכל אשר ידוע עליו, ברור כשמש כי המדובר במי שהציונות מפעמת בו, שהדאגה לעם יש-ראל בארץ ישראל זורמת בעורקיו. משום כך נראה שהדבר היחיד שיוכל להוציאו ממקום מקלט הכתיבה הקסום (כהגדרתו שלו) שמצא לו, הוא משימה שתוכל לסייע בהשכנת שלום וביטחון לדורות הבאים.



"הפעילות של הלשכה כלפי חוץ היא להגן על בתי המשפט, להיות פה לבתי המשפט, וכלפי פנים לבקר ולדאוג לתיקונים... עורך הדין האינדיווידואלי והלשכה הם שותפים בעשייה השיפוטית על כל הדרגים והגוונים שלה. זאת משפחה אחת, זאת משפחת המשפט"



שלוח לי את התיקון ואמרו לי: 'תשמע, זה התקבל'. אמרתי: 'לא, זה לא יכול להיות, זו בטח הצעה, לא יכול להיות שהתקבל, איך זה יכול להיות? כל כך מהר התקבל?'... אם מישהו מתהדר בכך שעל ידי החקיקה הזאת הוא מבטל פסק דין של השופט ברק, זה רק נותן לי סיפוק שהוא חושב שלי כאדם היתה השפעה בדברים האלה"

"הלשכה היא החומה..."

חלקו של ברק כיועץ המשפטי של הממשלה הישראלית בדיונים בוועידת קמפ דייוויד ידוע, אך מוכר פחות הוא תפקידו המאוד משמעותי כנציג הישראלי במשא ומתן המפורט מול אוסאמה אל באז. לכן כאשר ניתן להבין מתשובותיו שאף כי אינו שש לכך לא יוכל לסרב אם ייקרא אל הדגל, התעוררה בי תחושה עזה של הזדמנות במישור הלאומי, שמתבקש כי תבוא אליו קריאה ממלכתית להוביל היום מהלך דומה ואולי אף גדול ושלם יותר בהיקפו.

באחת ההזדמנויות יצא עורך הדין רם כספי בקריאה דומה ואמר, על דרך ההשאלה, שיהא מוכן לשאת את כליו של ברק בדרך למשא ומתן היסטורי שיביא לתחילת סיום הסכסוך באזורנו. בכל הכבוד המתבקש לגיליון חגיגי זה של כתב העת בכלל ולדברים החשובים והנכוחים תמיד של אהרן ברק בפרט, אם יש דבר מה שראוי לשאוף לו במלוא הכוונה, שיהא מי מבין קברניטנו, אוהבי ישראל אף הם, שיעשה מעשה וירם את הכפפה. כי כפי שהשופט ברק שנה ושונה לנו: צריך פרופורציות בחיים, סליחה, מידות, במה שחשוב.

ואחר זאת, לענייני משפט, עריכת דין, אקדמיה ועוד. הנשיא ברק יושב היום במערכת של שני חדרים המתפצלים מחלל מרכזי - אחד חדר כתיבה לעצמו והשני חדר לעוזרי מחקר, במרכז הבינתחומי בהרצליה. חדרו שלו, כצפוי, עמוס ספרי משפט מהמסד עד הטפחות, מילולית, ואילו חדרם של עוזרי המחקר כולל ארונות שבהם ניצבים, כחיילים במסדר, קלסרים ובהם מאות מאמרים לפי נושאי הכתיבה שנכתבים ושייכתבו על ידו. ניכר כי משטר העבודה של הנשיא בדימוס לא השתנה, כמו גם הקשר ההדוק והמעודכן שלו לעולם המשפט. רק תוכן העיסוק שונה.

הנשיא ברק סירב תחילה לבקשתנו לקיים ראיון זה וביקש להימנע מעיסוק בנושאים מעוררי מחלוקת ציבורית. אך כנאמן לחופש המחשבה והביטוי, משעה שהסכים להתראיין, היה נדיב, בהיר ושווה פה בדבריו, כהרגלו וכדרכו.

העוצמה נעלמה? "זה רק לטובה"

אדוני השופט ברק, כאשר אתה משיג וזה את התקופה הנוכחית בחייך לתקופה בבית המשפט העליון, אתה מרגיש מנוח? הנה הקלה? געגוע?

תראה, זה תלוי מאוד במנטליות של האדם. המנטליות שלי היא לא להתרסק על מה שהיה ולא יהיה. לא נפשית וגם לא בביטויים חיצוניים. היתה תקופה ארוכה, זה היה 28 שנים, אהבתי את זה, עשיתי כמיטב יכולתי, אבל זה הסתיים, זה לא ישוב, ואין שום טעם להתרפק על התקופה הזאת.

האם אינך חש נפילה בסיפוק המקצועי או מבחינה אחרת? הלא היית ברום הפירמידה מבחינה מקצועית.

אם אתה שואף לעוצמה, לכוח ולשליטה, אז לפתע פתאום יש נפילה. אני אף פעם לא שאפתי לא לעוצמה, לא לכוח ולא לשליטה. הם הפריעו לי. הרבה יותר הייתי שמח אילו כל ה-28 שנים האלה יכולתי להיות שופט ולא נשיא. אז מרגע שהעוצמה והכוח והשליטה נעלמו, מבחינתי זה רק לטובה.

אפשר לראות בכך הקלה מסוימת?

כן. דף חדש נפתח, תקופה חדשה נפתחה, שכמובן המרכיב המרכזי שלה הוא הקלה, מפני שאין עליי את האחריות שהיתה לי בעבר. זה לא אומר שכתוצאה מכך אתה אדם חסר אחריות, אלא שאת האחריות הזאת החליפה אחריות אחרת, שמבחינתי היא הרבה יותר קרובה לליבי, והיא הרבה יותר מדברת אליי, ואני אוהב אותה.

איך היית מגדיר את האחריות החדשה הזו?

האחריות החדשה היא לפתח את המי שפט הישראלי, את התשתית של המי שפט הישראלי, כך שנוכל לבנות עליה בעתיד מבנה דמוקרטי ליברלי המכיר גם בביטחון ובטובת הכלל, ב־public good, וגם בזכויות אדם בצורה מאוזנת וראויה, בזה אני רואה את התרומה שלי. מספר השעות שאני עובד הוא אותו מספר שעות.

ולזה מכוונים הספרים שלך, שאתה כותב כידוע במרץ?

כן. עוד בטרם פרשתי הרי שאלתי את עצמי: נו, אז מה אני אעשה ביום שהי גיליוטינה יורדת? התשובה לא היתה: "באמת, מה אני אעשה? אני לא יודע, אני אהיה אומלל..." מבחינתי התשובה היתה ברורה. ביום שעזבתי את בית המשפט התחלתי לכתוב את הספר על מידתיות, וכשגמרתי את הספר על המידתיות, עכשיו אני כותב את הספר על כבוד האדם. כשאני אגמור את הספר על כבוד האדם אני אכתוב ספר, קומנטאר, על חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק יסוד: חופש העיסוק.

הלשכה היא שותפה

מכיוון שהראיון הזה נעשה לכבוד גיליון חגיגי של כתב העת, לציון חמישים שנה ללשכת עורכי הדין, כיצד אתה רואה את תפקידו של עורך הדין ואת תפקידה של הלשכה בעיצוב המשפט?

כל יצירה שיפוטית של בית המשפט היא תוצר של פסק דין, שהוא עצמו תוצר של החומר והטיעונים שבאים בעיקרו של דבר מעורכי הדין, כך שיש לעורך הדין השפעה חשובה מאוד בגיבוש ההלכה, בעצם הבאתה לבית המשפט, בטיעונים המשפטיים שהוא מביא. בוודאי שיש



"אתה לא יכול לנהל שיפוט רק עם עורכי דין, אבל אתה לא יכול לנהל שיפוט בלי עורכי דין". אהרן ברק עם המראיון, עו"ד רון דרוו

לא, זאת תהיה תוצאת לוואי.
מה המטרה בלעשות את זה?

המטרה היא חינוך משפטי יותר טוב. במשפט הציבורי, במשפט החוקתי, הני טייה שלנו למשפט האמריקאי היא יותר מדי חזקה, אבל החינוך המשפטי בארה"ב הוא ללא ספק החינוך המשפטי הטוב ביותר שניתן היום בעולם. אחרי ארבע שנים בקולג' סטודנט יודע ללמוד, יש לו השכלה כללית רחבה מאוד. אני לא מציע את זה כהצעה, אני מציע את זה כמח" שבה. יש לזה המון השלכות, ויש לכך קשיים רבים בארץ, בעיקר בשל השירות הצבאי.

למרות שאתה מכיר בכך שיכול להיות שמספר עורכי הדין כיום הוא בעיה מבחינה חברתית?

יכול להיות, יכול להיות. אני חושב שזה בוודאי תורם להגדיל את מספר התיקים שבאים לבתי המשפט, מטבע הדברים. תוצאות אחרות זה לא התחום שלי.

מה בעיניך פסק הדין החשוב ביותר בתולדות בית המשפט העליון ומדוע?
"קול העם". הוא ניתן בשנת 1953, והוא

אחת, זאת משפחת המשפט. אתה לא יכול לנהל שיפוט רק עם עורכי דין, אבל אתה לא יכול לנהל שיפוט בלי עורכי דין. הלשכה מכירה את עבודת בית המשפט אז היא כמו יאנוס, היא מסתכלת החוצה והיא מגינה על בית המשפט, אבל היא מסתכלת גם פנימה ואומרת זה לא בסדר וזה לא בסדר.

מה דעתך בנוגע למספר עורכי הדין בישראל ולהצעות שונות להביא להגבלת הכמות?

אני חושב שפרקפיטה יש לנו היום יותר עורכי דין מאשר לכל מדינה אחרת. הדרך לטפל בבעיה היא לא עליידי מגבלות פורמליות של פקולטות למשפטים. ספק אם זה חוקתי. נדמה לי שראש הלישכה העלה בהקשר זה את הרעיון שקיים בארה"ב, אני חושב שגם בקנדה: תואר ראשון במשפטים כתואר שני. כלומר, אתה לא מתחיל משפטים אחרי התיכון, אלא עושה B.A באיזשהו מקצוע שאתה בוחר.

זה במטרה לצמצם את מספר עורכי הדין?

לעורך הדין הפרטי, האינדיבידואלי, חשיבות בגיבוש המשפט הכללי.

גם ללשכה יש כמובן תפקידים חשובים מאוד לעניין זה. ראשית, באשר לעמדון תיה בענייני חקיקה וכיוצא באלה. אני רוצה להדגיש את עמדותיה באשר להיגנה על בית המשפט, בפני הבאים אליו מבחוץ וביקורת כלפי פנים. זה לא קשור במישרין לשאלה של פיתוח ההלכה, אלא נוגע לשאלה של מעמד בית המשפט וליכולת של בית המשפט לפתח הלכה.

אני רואה בלשכה "נטורי קרתא": חומה שסובבת את בית המשפט. הלשכה עומדת על החומה הזאת. הלשכה היא-היא החומה הזאת. והפעילות שלה כלפי חוץ היא להגן על בתי המשפט, להיות פה לבתי המשפט, משום שלבתי המשפט קשה מאוד להגן על עצמם, וכלפי פנים לבקר ולדאוג לתיקונים.

תפקידה גם לבקר?

בוודאי, בוודאי. לבקר ולהעיר ולהיות שותפה. עורך הדין האינדיבידואלי והלישכה הם שותפים בעשייה השיפוטית על כל הדרגים והגוונים שלה. זאת משפחה

הלכת אפרופים היא לא בייבי שלי, זה ניסיון שלי להבין את הסעיף, זה ניסיון שלי לומר שכך מובן הסעיף בעולם הגדול. אבל אם אנחנו לא רוצים לעשות מה שהעולם הגדול עושה, אם אנחנו רוצים ליצור איזו יצירה ישראלית מקורית, זו זכותנו"



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

"הלשכה היא החומה..."

שהמוסדות הפוליטיים צריכים לתת את ההצהרה הזאת, ראוי היה שהם ייתנו את זה.

התיקון? "לא מבין את הבהלה"

מה תחושתך בנוגע לפסקי הדין שניתנו לאחר "אפרופים", ולתיקון שנעשה לאחר רונה בסעיף 25 לחוק החוזים?

נקודת המוצא העקרונית שלי היא שכל עשייה שיפוטית בתחום המשפט הפרטי כפופה לכוחה של הכנסת, בחקיקה רגילה, להכניס בזה שינוי. מה עשתה הלכת אפרופים? היא פירשה את סעיף 25. אז מי שעשה את סעיף 25 יכול לומר "אני לא רוצה את זה", "אני לא אוהב את זה", "אני אשנה את זה". לכן אני רואה את זה כמהלך לגיטימי לחלוטין, אני לא בא בטענות "למה אתם משנים את סעיף 25?". הם יכולים לשנות כל סעיף של חוק החרוים, ולכן אין פה בעיה חוקתית.

בתחום המשפט הפרטי יש לכנסת חופש גדול מאוד, ולא רק שיש לה חופש, יש לה גם חובה. הרי יש המון מקרים שבית המשפט אומר: "זה הפירוש שאני חנו נתנים, אבל אנחנו ממליצים לכנסת לעשות משהו אחר". אני לא רואה שום בעיה עקרונית בכך שתבוא הכנסת ותאמר: "הנה, ישנה הלכת אפרופים, אנחנו לא מרוצים מההלכה הזאת. זה לא שאני חנו אומרים שהפירוש שנתן בית המשפט הוא פירוש לא נכון". פרשנות זה לא עניין של הכנסת, זה עניין של בית המשפט. אבל אומר המחוקק: "הפירוש הזה - נכון או לא נכון - התוצאה שלו לא נראית לנו".

ככל שהדברים אמורים ב"אפרופים", האם אינך מתייחס לדברים ברמה אישית, לפחות במידה מסוימת, כי דומה שאלה שבאו לעשות שינוי מתהדרים במעשיהם בסגנון "הנה, הראינו לנשיא ברק ולשיטתו", כשאגב דומה שיש כאן ערבוב מצידם



"האקדמאים הישראלים הטובים לא כותבים מספיק על המשפט הישראלי משום שהמשפט הישראלי לא מעניין, הוא לא סקסי, לפרסום בכתבי עת טובים מחוץ לישראל. כתוצאה מכך יש ירידה של חלק מהחוקרים הצעירים שלנו"

המשפט עושה עבודה חשובה בפירוש שהוא נותן לחוקי היסוד, אבל כמוכח שיש גבול למה שאפשר לעשות. אי אפשר להכניס לתוך חוקי היסוד מה שאין בהם. אפשר להוציא מה שטמון בהם, אבל לא מעבר לזה. פה צריך להמתין להמישך מפעל חוקי היסוד, או שצריך להכריז שהוא הסתיים. גם זאת אפשרות. אפשר לבחור אספה מכוננת חדשה, שתחק את כל הפרויקט הזה ותסיים אותו.

אם היו מקדמים את מפעל החוקה עכשיו, הייתי מאוד שמח. הם לא עושים את זה. אז יכול להיות שהוא מת. אם כן, אז צריך להודיע על מותו. אני חושב

עדיין פסק הדין החשוב ביותר שנתן בית המשפט העליון עד עצם היום הזה. לא רק בעניין הספציפי, אלא בעניין בעיקר במתודולוגיה. החשיבות שלו בשל תורת האיזונים שהיתה שם.

כיצד אתה רואה את המשפט הישראלי, בהסתכלות אחורה וקדימה? עד כמה הוא נמצא בשורה אחת עם שיטות משפט מתקדמות, והאם אתה חושב שיש תחומים טעוני שינוי או שיפור?

אני חושב שהמשפט הישראלי, בהסתכלות אחורה ובהסתכלות קדימה, הוא משפט מודרני. הוא היה מודרני בכל תקופה שלו. אני חושב שהוא נתן פיתרון לבעיות של החברה הישראלית. עם זאת, הבעיה העיקרית של המשפט שלנו כיום היא תחום דיני המשפחה. שם הדברים לא זזו עוד מהתקופה הטורקית.

מה טעון שיפור בדיני המשפחה?

צריך לאפשר יותר אוטונומיה של הריצון הפרטי, תוך שמירה של המסגרות האחרות. הבעיה העיקרית שלנו היא נישואים בין יהודים. הדרך היחידה להינשא כיום בארץ בין יהודים היא נישואים דתיים, ויש רבים מאוד שאינם רוצים את זה, שאינם יכולים את זה. אז פה אפשר למצוא דרכים אחרות, ואני לא אומר דווקא נישואים אזרחיים.

מה בנוגע לתחומי משפט אחרים שזקוקים לדעתך לקידום?

תראה, קח את דיני הנזיקין שלנו. פקודת הנזיקין היא אמנם ישנה, אבל דיני הנזיקין שלנו הם מודרניים ביותר, משום שהחוק פלוס הפסיקה של בית המשפט, תוך הסתמכות בעיקר על עוולת הרשלנות, הצליחו לגבש דיני נזיקין מודרניים.

אז איפה אתה רואה את התחומים שבהם עוד צריך לעשות פריצה?

המשפט החוקתי מחכה לסיום מפעל חוקי היסוד. בינתיים אני חושב שבית

מנורה מבטחים פנסיה מאחלת לחברי לשכת עורכי הדין, חג אביב שמח!

לפעמים, אתה יודע שעשית את המהלך הנכון...



הידעת?
במבטחים החדשה תוכל
לבחור מבין ארבעה מסלולי
הטבות המותאמים
לצרכי עורכי הדין!

הסדר פנסיוני תקדימי לעורכי הדין במבטחים החדשה!

מנורה מבטחים
מומחים בניהול פנסיה ביטוח פינסים
מנורה מבטחים מומחים שאפשר לסמוך עליהם

קו ייחודי לעורכי הדין:
03-7552406
shivuk@newmivt.co.il

* האמור אינו מהווה תחליף לייעוץ או חוות דעת באשר לכדאיות ההשקעה או החיסכון הפנסיוני. * האמור לעיל בלשון זכר מתייחס גם ללשון נקבה.

אני חושב שפרקפיטה יש לנו היום יותר עורכי דין מאשר לכל מדינה אחרת. נדמה לי שראש הלשכה העלה את הרעיון שקיים בארה"ב: תואר ראשון במשפטים כתואר שני". וזה במטרה לצמצם את מספר עורכי הדין? "לא, זאת תהיה תוצאת לוואי. המטרה היא חינוך משפטי יותר טוב"



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

"הלשכה היא החומה..."

בין ניסיון פוליטי להראות שהם מתנגדים למעשי ידיך בהיבט המשפט הציבורי על ידי הצגת "הצלחות" בשינויים בתחום המִשפט הפרטי?

העובדה שלא מרוצים ממה שאני עשיתי בתחום הזה לא מעלה ולא מורידה עבודה. הלכת אפרופים היא לא בייבי שלי, זה ניסיון שלי להבין את הסעיף, זה ניסיון שלי לומר שכך מובן הסעיף בעולם הגדול. אבל אם אנחנו לא רוצים לעשות מה שהעולם הגדול עושה, אם אנחנו רוצים ליצור איזו יצירה ישראלית מקורית, זו זכותנו, אני לא רואה בזה שום בעיה. אם מישו מתהדר בכך שעל ידי כך שני תקבלה החקיקה הזאת הוא מבטל פסק דין של השופט ברק, אז זה רק נותן לי סיפוק שהוא חושב שלי כאדם היתה השיפוע בדברים האלה, אבל אני לא נפגע מזה. אסור לחשוב בצורה כזאת בכלל. עכשיו אני עובר לשני דברים, לצורה ולתוכן. לגבי הצורה, אני מוכרח לומר שהשתוממתי על הצורה. אני, למשל, שבוודאי יש לי איזושהי קרבה להליכה הזאת, כלל לא ידעתי שהמהלך הזה נעשה (שינוי סעיף 25).

לא הזמינו אותך לוועדת החוקה להביע את דעתך?

לא, לא הזמינו אותי לוועדת החוקה להביע את דעתי. אף אחד לא אמר לי בכלל שיש הצעה כזאת.

זה נעשה מהר מאוד, כמעט במחטף.
אגב, אם היו אומרים לי: "תשמע, הנה אנחנו הולכים עכשיו (לתקן את סעיף 25)... תבוא..." אני לא בטוח שהייתי בא, שוב, משום שאני לא רואה איזה יחס אישי להלכה הזאת. יש מומחים אחרים וטובים שיכולים להביע עמדה.

ואם אנחנו מגיעים עכשיו באמת למהות, איך אתה רואה שהסעיף החדש יכול להשיג יע, אם בכלל?

על זה אני לא רוצה להביע עמדה. אתה כבר לא נותן פסקי דין.

אני מוציא עכשיו יחד עם פרופ' רות פלאטוישנער מהדורה שנייה של הספר שלי משנת 1971, "מהותו של שטר". אחד השינויים זה להוסיף שני פרקים, פרק אחד הוא על איך עקרון תום הלב משפיע בשטרות, והשני פרשנות של שטרות. מכיוון שפרשנות של שטרות זה כמו פרשנות של חוזים, אז לא תהיה ברירה אלא להתייחס. אתייחס לזה שם.

אנחנו לא נזכה בקדימון עכשיו?

לא, לא, לא. אני צריך לעבוד על זה, אני צריך לשבת. קראתי את התיקון ברפרוף גמור משום שהייתי אז בחו"ל. שלחו לי את זה ואמרתי לי: "תשמע, זה התקבל". אמרתי: "לא, זה לא יכול להיות, זו בטח הצעה, לא יכול להיות שהתקבל, איך זה יכול להיות? כל כך מהר התקבל?". לגבי הדרך, אני לא יודע מה קרה לגבי הדרך, אם הזמינו מומחים... אני מקווה שהם הזמינו אנשים שמבינים בנושא הזה.

נדמה לי שלא היו בוועדה בכנסת דיונים מעמיקים בהשתתפות מומחים. זה נראה כאילו זה נעשה ב"חאפ־לאפ" ומתוך איזו פשרה של הרגע האחרון בין רצון הפוליטיקאים להצביע על "הישג" בשינוי משהו שהשופט ברק נודע בו וזכה לתשומת לב ציבורית ומקצועית רבה, עמדה מקצועית של משרד המשפטים ועמדת השר נאמן. לא תתייחס לכך אפילו "פרימה פאציה"?

לא, אפילו לא פרימה פאציה. אני יכול לומר: במידה שהתיקון יוצר חוסר ודאות, אז יש שתי דרכים: או להמתין שבית המִשפט ייתן לזה את הפירוש - גם על סעיף 25 המתינו הרבה שנים עד שבא אפרופים - או שאפשר עכשיו להקים איזה גוף של מומחים לדבר, לשבת, לגרום לכך שהליכת אפרופים תשתנה אבל בצורה מסודרת.

כלומר? מהי צורה מסודרת?

התיקון לסעיף 25 היה צריך לעבור דרך משרד המשפטים, זה היה צריך להגיע משם. אני לא מבין מה היתה הבהלה עם התיקון הזה. היתה הצעה לתקן את סעיף 25 בקודיפיקציה, והיה צריך להמתין עד שכל הקודיפיקציה תעבור, שהתמונה הכוללת תיראה, שיראו איך ישפיע תיקון 25 על סעיפים אחרים, בהסדרים אחרים בתוך כל הקודיפיקציה.

זה נושא שנכתב עליו המון. ישבה כל אירופה, עם כל המומחים בכל אירופה וחשבו על חוק חוזים אירופי ואיך לפרש את חוק החוזים האירופי. והלכת אפרופים התבססה על ההצעה האירופית, והיא כבר הסתמכה עליה. אז אוקיי, יכול להיות שכל העולם טועה, ויכול להיות שגם אם העולם לא טועה, האופן שבו בהלכת אפרופים הדברים באו לידי ביטוי נראה לא ראוי. זה בסדר גמור, אין לי שום בעיה עם זה. ההערה היחידה שלי היא לגבי הצורה.

אתה חושב שהיה משהו מיוחד בתיקון סעיף 25 ביחס להליכי חקיקה אחרים?

אני לא חושב שהליכי החקיקה בתיקון הזה שונים מהליכי חקיקה אחרים ומתיקונים אחרים. כך עובד הגוף המחוקק. אשר על כן, אני רוצה לומר לך, לעניין החינוך המשפטי: אנחנו יודעים ומבקרים את תורת השפיטה, וזה בסדר, אך מעט מאוד נעשה על תורת החקיקה. אני חושב שהגיע הזמן, אני מדבר על הפקודות למשפטים השונות, ללמד את תורת החקיקה. בכל מקרה, אני, בכל תקופת כהונתי, לא אמרתי אפילו מילה אחת רעה על הכנסת.

יש לך הזדמנות עכשיו, כבר אינך שופט מכהן.

יש לי כבוד גדול לכנסת, משום שהיא בסופו של דבר הנציג של העם, ובהיותי

► "הבעיה העיקרית של המשפט שלנו כיום היא תחום דיני המשפחה. שם הדברים לא זזו עוד מהתקופה הטורקית". פרופ' ברק במרכז הבינתחומי בהרצליה

חלק מהעם היא גם הנציג שלי, ולכן יש חשיבות גדולה מאוד לכנסת. אני גם חושב שיש חשיבות גדולה מאוד להפעיל ביקורת על מה שהכנסת עושה. בעיניי הדמוקרטיה בנויה על שתי רגליים. רגל אחת היא העם ורגל אחת היא הפרט. הרגל של העם, שגם הפרט הוא חלק ממנו, אלה הבחירות, זו הכנסת. הרגל השנייה, הפרט, זה אותו פרט שיכול לקחת את כל מה שהכנסת עשתה ולומר: רגע אחד, פגעתם בזכויות שלי, תנו צידוק לזה. אלה הן שתי הרגליים. אין דמוקרטיה בלי הכנסת, ואין דמוקרטיה בלי זכור תו של הפרט להעלות בפני בית משפט את טענתו כי זכות חוקתית נפגעה. חשוב מאוד בעיניי שהחקיקה של הכנסת תהיה חקיקה ראויה, ואני אומר את זה לא מתוך גישה לעומתית לכנסת. מעולם לא היתה לי ואין לי גישה לעומתית, יש לי גישה מאוד מאוד ממלכתית אל הכנסת, והיה ראוי מאוד שתהיה לכנסת הרבה יותר עזרה, למשל של עוזרים מקצועיים. אני לא מדבר על עוזרים פרלמנטריים, אלא על עזרה מקצועית.

משפטיזציה? יש המון שיקול דעת

יש טענה מאוד מאוד מוכרת, שחוזרת ונשנית, שהמשפט הפך להיות יותר מדי מצוי בכל מקום במדינה, ואני נמנע מלני קוב בביטוי "משפטיזציה" כי אני יודע שהביטוי כשלעצמו אינו אהוב עליך. הטענה נשמעת בעיקר מצד פוליטיקאים, אנשי מינהל בכירים ואנשי הון שנמצאים עימם בקשר, ושלוש הגורמים האלה טוענים שהתפשטות המשפט מקשה על קבלת החלטות וגורמת נזקים קשים למינהל הציבורי ולכלכלה.

המשפט בכל, אבל המשפט אינו הכל, זאת התזה הבסיסית שלי. נניח כי היועץ המשפטי של משרד ממשלתי מסוים, או



הפרטת המשפט היא פרובלמטית והיא מעוררת בעיות חוקתיות ממדרגה ראשונה... בוררות חובה פוגעת בזכויות חוקתיות, אבל היא יכולה להיות בסדר אם היא מידתית. אני לא בדקתי את המידתיות שלה, אני בטוח שאלה שעוסקים בזה נתנו את דעתם על השאלה"



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

"הלשכה היא החומה..."



פקיד, יש לו חשש שמא הוא יפעל בניגוד לחוק, אז הוא לוקח שוליים רחבים או שוליים צרים של ביטחון. על זה למי שפט אין מה לומר. כל מה שהמשפט יאמר הוא: אסור לך לפעול בניגוד לחוק. אם אתה לוקח שוליים רחבים או שוליים צרים, זאת כבר בעיה לא משפטית.

זאת כבר בעיה ניהולית.

זאת אכן בעיה ניהולית. אז כל הטיעור נים האלה שהם אומרים: המצב הקיים כיום גורם לקיפאון? לכו לפקידים שגורמים לקיפאון הזה ותבדקו מה קורה איתם. אם מה שקורה איתם הוא שהקייפאון נובע מתוך כך שהם לא נותנים לעשות משהו בניגוד לחוק, יבורכו. אבל אם הקיפאון נובע מתוך כך שאצלם כל דבר הוא בניגוד לחוק, אז צריכים לקחת את הפקידים וצריך לחנך אותם לכך שמותר להם לעשות, שמה שבניגוד לחוק אסור, ומה שהחוק מחייב הם חייבים, וכל השאר יש להם שיקול דעת במסגרת מדיניות הממשלה, זה כל מה שאני יכול לומר.

אני לא עשיתי מחקר מה בדיוק קורה במשרדים השונים. אינני יודע. יכול להיות שישנם יועצים משפטיים שהם כל כך מפוחדים, אז צריך להרגיע אותם. ואם ישנם כל כך הרבה מנהלים שמפחדים, אז צריך להרגיע אותם. המשפט, בעיקר המשפט הפרטי, המשפט העסקי, הוא בעיקרו של דבר משפט דיספוזיטיבי, לא משפט קוגנטי, אשר נותן המון שיקול דעת. תפקיד היועץ המשפטי הוא לקבוע את הגבולות של שיקול הדעת הזה, אבל בתוך הגבולות המינהל הציבורי חופשי לפעול.

בוררות חובה? שאלה קשה

יש היום מגמה לעשות בוררות חובה כדי להוציא תיקים עד 2.5 מיליון שקל מבתי

"ביהמ"ש עושה עבודה חשובה בפירוש חוקי היסוד, אבל כמובן שיש גבול למה שאפשר לעשות... אם היו מקדמים את מפעל החוקה הייתי מאוד שמח. הם לא עושים את זה. אז יכול להיות שהוא מת. אם כך, צריך להודיע על מותו"

המשפט. הטענה הראשית היא שזה יתרום להפחתת העומס במערכת המשפט וליקיצור משך ההליכים. מצד שני יש טענה שזוהי פגיעה בזכות הגישה לערכאות ובזכותו של האזרח לדין צדק מצד רשויות המדינה. באיזון הזה שבין הרצון לעשות משפט צדק לבין לשמור על מידה של יעילות, יש לך משהו להגיד? אולי על הדברים שאתה שומע משופטים שעומדים בעומי סים אדירים, אשר חלקם, שאינם עומדים בעומס, נמצאים במצוקה קשה?

תראה, יעילות או צדק, הצדק עדיף. אין ספק שאנחנו עם שיש בו הרבה רצון לליטיגציה. למעלה ממיליון תיקים חדשים כל שנה הוא מספר גדול לחברה של כשבעה-עשר מיליון איש. קיים עומס

רב על השופטים אך עומס זה לא גורם לעיוות דין, לא במשפט האזרחי, לא במשפט הציבורי ולא במשפט הפלילי.

קח את בתי הסוהר במדינת ישראל, קח את כל האסירים שיושבים בבתי הסוהר, תדבר עם כל אחד באופן אישי, תשאל מי מאלה שיושבים פה יושב על מעשה שהוא לא עשה, ואסירים יגידו לך: ראובן, שמעון, לוי. הם ולא האחרים. מעט מאוד, אני חושב נער יספרם. אני לא אומר שאין אף אחד. אולי אין אף אחד. אבל נער יספרם, וגם זה לא בסדר, אבל אין מה לעשות - גם שופטים יכולים לטעות. מה שנדרש הוא ייעול המערכת השיפוטית, הוספת שופטים ועוזרים, ומאמצים נמשכים להקטנת מספר התיקים הנכנסים.

הפרטת המשפט נראית לך שינוי ראוי או שהיא דומה להפרטת בתי הסוהר?

הפרטת המשפט היא פרובלמטית והיא מעוררת בעיות חוקתיות ממדרגה ראשונה, משום שיש לאדם, לכל אדם בישראל, הזכות החוקתית שעניינו יידון בבית המישפט. ואם פוגעים בזכות הזאת, זה אפשרי רק אם זה מידתי.

אז הנה: אתה תפנה לבית המשפט, ובית המשפט יעביר אותך לבורר.

על ידי כך זכותך נפגעה. ואפשר שהי זכות תיפגע, רוב הזכויות שלנו ניתנות לפגיעה, אבל צריך שיהיה צידוק לפגיעה, והצידוק לפגיעה מתבטא בכך שהפגיעה היא מידתית. ולכן בעיניי מה שצריך, במידה שישנן עכשיו הצעות, שאני לא מכיר אותן, לבוררות חובה, אז הבוררות חובה הזאת פוגעת בזכויות חוקתיות, אבל היא יכולה להיות בסדר אם היא מידתית. אני לא בדקתי את המידתיות שלה, אני בטוח שאלה שעוסקים בזה נתנו את דעתם על השאלה.

השלב העיקרי זה השלב של האיזון (השלב הרביעי במבחנים של המידתיות)

יכולתי לתרום יותר משתרמתי בתחום של דיני משפחה... הדרך היחידה להינשא כיום בארץ בין יהודים היא נישואים דתיים, ויש רבים מאוד שאינם רוצים את זה, שאינם יכולים את זה. אז פה אפשר למצוא דרכים אחרות, ואני לא אומר דווקא נישואים אזרחיים”

חובה. ערכאת ערעור רביעית תפתור את הבעיה של בית המשפט העליון, היא הרי לא תפתור את בעיית בית משפט שלום. אנחנו נפתור את זה כפי שהציעה ועדת אור על ידי כך שבתחום האזרחי - בפל"י לי זו בעיה אחרת - בית משפט השלום יהפוך להיות לבית המשפט הדיוני המרכזי.

המרכזי?

מרכזי. נקרא לו גם בית המשפט המרכזי, אבל צריך להוסיף לו שופטים.

ואז בעצם העליון יקבל רק בקשות רשות ערעור?

מהשלום יהיו רק בר"ע, נכון. והמחוזי ידון כערכאת ערעור באזרחי, ערעור בזכות, וידון בעניינים פליליים כבדים, ובעניינים אחרים.

אני לא רוצה שתצא עם כותרת שאני נגד ערכאת ערעור, אני לא נגד ערכאת ערעור. אני אומר שבשעתו הדבר נידון, היתה ועדה ציבורית (ועדת אור - ר.ד.). אני לוקח ועדות ציבוריות מאוד ברצינות. הם לא הציעו בזמנו ערכאה רביעית. אבל יכול להיות שהדברים השתנו. זה פשוט דורש בדיקה.

”רק המתים לא טועים”

בראיון שנחת לנו עם פרישתך מבית המשפט העליון, כאשר שאלתי אותך אם היו פסקי דין שהתחרטת עליהם, אמרת כי היו אבל בבוא הזמן תדבר עליהם. אז הנה עברו להן כחמש שנים...

אני חושב שיכולתי לתרום יותר משתרמתי בתחום של דיני משפחה, שזה בעיני תחום מאוד חשוב. התחלתי בזה, אבל אני מצר על כך שלא עמד לי הזמן. זה לא שלא הייתי מודע לזה.

ועל מה אתה מתחרט שעשית, על משהו שעשית ואולי טעית?

תחום אחר שלא הספקתי מספיק זה



”הגיע הזמן ללמד את תורת החקיקה... חשוב מאוד בעיניי שהחקיקה של הכנסת תהיה חקיקה ראויה, ואני אומר את זה לא מתוך גישה לעומתית לכנסת... יש לי גישה מאוד מאוד ראויה ממלכתית אל הכנסת, והיה ראוי שתהיה לה הרבה יותר עזרה”

להעביר סמכויות מהמחוזי לשלום, צריך להגדיל את מספר השופטים בשלום, צריך להגדיל את מספר העוזרים המשפטיים בשלום, צריך להגדיל את מספר המתמחים בשלום, צריך להגדיל את החינוך של שופטי השלום להתמקצעות. את כל זה כבר עשינו בשעתו, אבל לא היה לזה המשך.

לכל אחד מהנושאים תהיה יחידה של שופטים שזאת תהיה ההתמחות שלהם והם יקבלו גם הכשרה מקצועית לדבר הזה. המחשוב של כל המערכת נועד להוביל לקראת זה. צריך להגביר את הגיישור בתוך המערכת. גישור שיעשה בתוך המערכת של המשפט. בכל בית משפט צריכים להיות מגשרים. לפני שאתה בא לבית המשפט אתה צריך לעבור גישור

- ר.ד.): האם היתרון, החשיבות החברתית השולית שאתה מקבל על ידי החוק הזה שקול כנגד הנזק השולי, כנגד החשיבות החברתית של מניעת הנזק החברתי? זאת השאלה המרכזית עליה בסוף יצטרך להחליט בית המשפט. היא בהחלט לא שאלה פשוטה וקלה אלא שאלה קשה.

מה דעתך האישית?

מאז שפרשתי אני לא נותן עצות לבית המשפט העליון.

מותר לי להניח שאתה, כמי שאוהב משפט צדק ומאמין שזה שירות שהמדינה צריכה לתת לאזרח, היית מעדיף שיימצא פיתרון שישמור לאנשים את זכות הגישה החופשית לערכאות?

אני חושב שהמשקל של הזכות הוא כל כך כבד שצריך לעשות כל מאמץ אפשרי, אבל יכול להיות שהוא בלתי אפשרי. אני למשל לא חושב שלהזרים שופטים, עוד שופטים ועוד שופטים זה הפיתרון היחיד לבעיה. יש להוסיף שופטים במסגרת התייעלות כללית.

”לוקח ברצינות את ועדת אור”

אתה חושב שיש איזשהו פיתרון אפשרי שלא יחייב הפרטה של המשפט?

תראה, אני חושב שאפשר, אבל זה עולה כסף, זה עולה הרבה כסף. אני חושב שצריך סוף כל סוף להגשים רפורם מהמערכת בתי המשפט.

שתתבסס על...?

אני מהתומכים של ועדת אור (ועדה לבדיקת מבנה בתי המשפט הרגילים בישראל); הגישה את מסקנותיה בשנת 1997 - ר.ד.), ועוד לא הוכיחו לי שוועדת אור היא לא נכונה. אני חושב שתוספת שופטים זה חלק מהפיתרון. אין פיתרון בלי תוספת שופטים, אבל רק תוספת שופטים איננה הפתרון. אני חושב שצריך לקחת את דו"ח ועדת אור מאוד ברצינות, צריך



**יכול להיות שישנם יועצים משפטיים שהם כל כך מפוחדים,
אז צריך להרגיע אותם. ואם ישנם כל כך הרבה מנהלים
שמפחדים, אז צריך להרגיע אותם. תפקיד היועץ המשפטי הוא
לקבוע את הגבולות של שיקול הדעת, אבל בתוך הגבולות המינהל
הציבורי חופשי לפעול"**

"הלשכה היא החומה..."

הגמשה של דיני ראיות. בשנים האחרונות לא הסתייע לפתח יותר את תום הלב. אני למשל חושב כי דעת המיעוט ב"בית יולס", של הנשיא שמגר ושלי (שלושה נגד שניים), היא הנכונה. אני מצר שהי עמדה הזאת לא הפכה לדעת רוב, אבל אלה החיים.

יש אצלנו מגמה של פרסוניפיקציה של הפסיקה, וגם אנחנו - השופטים המכהנים ובדימוס, ובעיקר אני - אחראים לזה במובן זה שאני אומר "אני פסקתי, אני פסקתי, אני פסקתי". כמוכן שאני כותב את פסק הדין, אבל בית המשפט פוסק. זה מאוד חשוב להצביע על כך, בעיקר לעורכי הדין הצעירים. הפעילות השיפוטית היא פעילות קולקטיבית.

אני זוכר שכשפרשתי מהאוניברסיטה, שאלו אותי החברים שם: מה ההבדל בין זה לבין השפיטה? אמרתי: "באוניברסיטה היתה לי דעה, ישבתי, כתבתי מאמר ועבתי רתי לנושא אחר. בבית המשפט אני חייב לשכנע עוד שניים, לפחות עוד אחד, בצדקת העמדה". זה היופי בתהליך השיפוט.

בבית המשפט יש פלורליזם, יש אנשים עם שיעור קומה, לכל אחד יש דעות משלו. בית המשפט איננו כיתה של 11 או 15 חיילים שבראשם עומד מ"כ, ימין, שמאל, ימין. זה לא עובד כך, זה לא עובד כך.

אדם לא נעשה יותר חכם כשממנים אותו לשופט. אדם חכם שממנים אותו לשופט יהיה שופט חכם. אדם טיפש שממנים אותו לשופט יהיה שופט טיפש. ואדם שעושה טעויות בחייו הלא שיפוטיות יעשה גם טעויות בחייו השיפוטיות. לכן ברור ששופטים עושים טעויות, זה טבעי. אם אנחנו רוצים שהשופטים יהיו כבני אדם אנחנו מצפים גם שהם יעשו טעויות. רק המתים לא עושים טעויות.

מה שכן, החינוך המשפטי אתה מקבל, העובדה שאתה לא מחליט בטרם שאתה שומע עורכי דין, העובדה שאתה מתייעץ עם חברי ההרכב, העובדה שאתה חי בתוך מסורת של בית המשפט, העובדה שאתה עושה מחקר, כל הדברים האלה מקטינים את הסיכוי לטעות. אבל טעות יכולה לקרות.

אתה זוכר במיוחד מקרה מסוים שבו שנית את דעתך?

בפרשת "קלפי המיקוח" והמעצר המינהלי של הלבנונים היינו שניים נגד אחד. פסק הדין ניתן כפי שאני חשבתי, אני כתבתי את פסק הדין. היתה בקשה לדיון נוסף, ואני כנשיא עסקתי בדיונים נוספים. העברתי את זה מיד לשופט אחר. הוא קרא את פסק הדין וחשב שבאמת יש צידוק לדיון נוסף. ישבנו תשעה שופטים בדיון נוסף. ואני אמרתי טעיתי. היו שופטים שסברו שטעיתי והיו שופטים שסברו שצדקתי (דנ"פ 7048/97 פלוני נ' שר הביטחון, פ"ד נד(1) 721 - ר.ד.).

באמת, זה נדיר מאוד ששופט מודה בטעותו. נדמה לעיתים כאילו שופטים מפתחים במהלך השנים מנגנון הגנה פנימי נגד הכרה בטעויות, הן פנימיות, הן פומביות?

כן. אמרתי טעיתי. ולא רק שאמרתי טעיתי אלא שהחברים (להרכב, ר.ד.) אמרו לי: "אולי תכתוב אתה את פסק הדין שהופך את עצמך?". אמרתי: ברצון. וכתבתי פסק דין שהופך את מה שאני כתבתי.

חשוב לי להדגיש את זה שבתפיסתי *Once a judge always a judge*, זאת אומרת גם כשאתה נמצא בגמלאות מוטלות עליך מגבלות. אני מסכים שיש הרבה פחות מגבלות מאשר אלה שמוטלות על השופט המכהן, זה טבעי, אבל עדיין מוטלות מגבלות, ובוודאי אם אתה שופט של בית המשפט העליון. אחת המגבלות שלי

היא שאני לא רוצה לדבר על טעויות שעשיתי, לא משום שאני לא מכיר בקיומן של טעויות.

אקדמאים, פרסמו בעברית

מה דעתך על מצב האקדמיה בישראל בכלל, ובתחום המשפט בפרט?

העלייה בדרגה של האקדמאים הישראליים היא פונקציה של הפרסומים שלהם בחו"ל, בכתבי עת טובים, והתוצאה היא שהאקדמאים הישראלים הטובים לא כותבים מספיק על המשפט הישראלי, משום שהמשפט הישראלי לא מעניין, הוא לא סקסי, לפרסום בכתבי עת טובים מחוץ לישראל. התוצאה היא שיש לנו למשל, מומחים ישראלים ממדרגה ראשונה על המשפט האמריקאי, אבל לא מספיק על המשפט הישראלי. זה גם נכון לגבי תחומים אחרים, אני חושב שגם בכלכלה זה ככה, אבל אני מדבר על משפטים. זה גם מביא לידי כך שמכיוון שהם כל כך טובים במשפט האמריקאי, אז גם האמריקאים לוקחים אותם. כתוצאה מכך יש ירידה של חלק מהחוקרים הצעירים שלנו.

בזמן הקמת הפקולטות למשפטים לא היתה ברירה, משום שהיה מספר קטן מאוד של פרופסורים כאן, וכדי שמישהו יעלה בדרגה היה צריך לפנות למישהו בחוץ. היום התמונה השתנתה, יש לנו כבר מספר ניכר של פרופסורים למשפטים, יש לנו פרופסורים טובים מאוד למשפטים, אין שום סיבה שפרסום בכתבי עת ישראלי לא ייחשב כמספיק לצורכי עלייה בדרגה, ואם זה ימצא מספיק לצורך עלייה בדרגה, החוקרים הישראלים הצעירים יכתבו על המשפט הישראלי.

כל הפרסומים שלי, כל הספרים שלי באנגלית, פורסמו קודם בעברית. אבל יכול להיות שזה ככה משום שמכריחים אותם, במובן זה שהאוניברסיטה או מו-

► "המצב הקיים כיום גורם לקיפאון? לכו לפקידים שגורמים לקיפאון הזה ותבדקו מה קורה איתם"



מכתפך שהיתה צפויה לך, אך באותה נשימה הן ציינו שלטובת קידום הסכם שלום עם שכנינו ולמען עתיד ילדינו כאן, הן יהיו מוכנות "להקריב" אותך שוב.

אני יודע. והעמדה שלהן מקובלת עלי, זאת אומרת זה עתיד ילדינו, לרבות נכדינו, ואם אני יכול לעזור אני אשמח לעזור.

מה תחושתך לגבי הזמן העובר?

Time is of the essence. הזמן העור מד לרשותך לעבודה מדעית פורייה הוא לא בלתי מוגבל. גם כשאתה צעיר הוא לא בלתי מוגבל, אבל אז האופק נראה רחוק, רחוק, רחוק, עכשיו, כשאתה בן 74, האופק נראה קרוב-קרוב, ואתה אומר לעצמך, נו, אז עוד כמה שנים הראש יע-בוד? אני לא מדבר על חיים, אני מדבר על חיים שיש בהם יצירה.

46 שנה זה לא כל כך קרוב.

(צוחק ומשיב) אז מכיוון שהזמן העומד לרשותי לעבודה מדעית, ליצירה במש-פט, הוא קצר, ואני יכול לספור אותו ביימים - כל יום בעיני הוא יקר. אצלי הדברים מתמקדים עכשיו מאוד במשפחה וביצירתיות המשפטית.

אתה יושב עם הנכדים? שותף בגידולם?

אני לא חושב שאני הסבא "הכי הכי". אני מכיר סבאים יותר טובים ממני. אני עדיין יותר מנהל את השיחות עם הילדים שלי מאשר עם הנכדים שלי, ואני מצר על כך, אבל זה שוב אותו סיפור של הזמן.

ולסיום, אחרי הרבה שנים בירושלים,

איך החיים בתל אביב?

נהניתי מירושלים ואני נהנה מאוד מתל אביב, ההיצע שלה הוא יוצא מן הכלל בכל אותם תחומים שאני מתעניין בהם. אני אוהב את החיים בתל אביב, אני אוהב את החופש הזה.

אווירה של חופש.

אווירה של חופש, לא של הפקרות, של חופש.

שעוצמתו של עם חזקה מעוצמתם המצ'טברת של כל היחידים. יש עוצמה בעם, שאצלנו מתגלה דווקא בשעות קשות. בחיי היומיום היא יותר פרובלמטית.

ברמה האישית טוב לך איפה שאתה נמצא עכשיו, זה ברור. אבל אם תבוא אליך קריאה, למרות שאתה בפנסיה, האם תשי קול לחזור ולסייע במישור הציבורי?

מצוין לי פה. זה מקום קסום, המרכז הבינתחומי (בהרצליה, שם פרופ' ברק מלמד - ר.ד.). אני ציוני ברמ"ח ובשס"ה. אני לא פוסט-ציוני כמו שניסו להדביק לי, והמדינה מאוד מאוד חשובה לי, ולכן אני לא פוסל שום אפשרות של תרומה, ואבדוק כל נקודה בצורה עניינית. אני כבר יכול לומר לך שאני בוודאי לא אקח שום תפקיד פוליטי, משום שאני חושב ששופטים לא צריכים לקחת תפקידים פוליטיים. גם אם הייתי מאוד רוצה תפקיד פוליטי, אבל אינני רוצה כמוכן. אבל אם תהיה פנייה אליי, לא בעניינים פוליטיים אלא בעניינים שאני חושב שאוכל לסייע למדינה, בוודאי שאשקול את זה. אני אבדוק כל דבר לגופו.

זכור לי מראיון עם שתיים מבנותיך ערב פרישתך, שהן מאוד בירכו על ירידת העול

סדות ההשכלה הגבוהה לא יעלו אותם בדרגה אלא אם כן הם יוצאים החוצה.

שומעים שדברייך מגיעים מתוך ציונות.

נכון, נכון. לכן אני חושב שזה חשוב למדינת ישראל שהחוקרים הצעירים שלה יכתבו על המשפט הישראלי. לא מריקאים יש מספיק פרופסורים. אנחנו מאבדים אותם, ובנוסף אנחנו לא מפתחים מספיק את המשפט שלנו. הם אמנם חוזרים לארץ, אבל מה, הם חוזרים לארץ ומייבאים את הבעיות האמריקאיות.

כיצד נראו הדברים בתקופתך כחוקר

צעיר?

אני חושב שמה שאפיין אותנו, את הדור שלי, הוא שבדעתו של אף אחד מאיתנו לא עלה שביום מן הימים נעזוב את הארץ. גם אלה מאיתנו שהשתלמו בחו"ל חזרו. כולם חזרו.

"אני לא פוסט ציוני"

אתה דואג לעתיד המדינה ורוצה בעידתיד טוב למדינה. האם אתה אופטימי ממה שאתה רואה שקורה סביבנו?

באופיי אני אופטימי, אבל המצב עכשיו הוא מצב קשה בכל התחומים. אני לא רוצה להיכנס לפרטים, אבל אני מאמין

הרשו לי לבטא בגלוי את הדעה המקננת בלבי,
והיא שאחרי קום המדינה לא תורמים עורכי הדין
שלנו את התרומה הדרושה לביסוס המדינה. מספר
המשפטנים בכנסת קטן מדי, ואני קורא לעורכי הדין
להתנדבות לחיזוק המדינה"
(פנחס רוזן, מתוך דבריו בוועידה הראשונה של הסתדרות עורכי הדין)



סוגרים מעגל בכנסת

לפני 50 שנה קיבלה כנסת ישראל את חוק הלשכה. הרבה השתנה מאז. מקומו של המשכן נדד, חברי כנסת הלכו ובאו, ומספר עורכי הדין גדל בכמה עשרות אלפים. לאחרונה שוב התכנסה המליאה, הפעם במעמד יו"ר הכנסת רובי ריבלין, לישיבה חגיגית לציון המאורע

להדיר את רגליהן מענייניה הפנימיים של הלשכה: "אני מציע לכנסת ולממשלה לתת ללשכה לנהל את ענייניה, כפי שהממשלה אינה נוהגת רגל גסה בענייניה הפנימיים של הכנסת. אני מציע לכל אחד לעסוק בתחומו."

"אנו מוקירים את תרומתה של הלשכה למערכת המשפט. זו תרומה עצומה שאין לה תחליף. היא מורגשת מדי יום בכנסת כאשר נשמעות עמדות של נציגיה בהצעות חוק בוועדות הכנסת", אמר יו"ר ועדת הכנסת, ח"כ יריב לוין. בהתייחסו לבעיית הצפת המקצוע ציין ח"כ לוין כי "היום קיים רישיון מספר 57,982. לפני 15 שנה הצטיי רפתי למקצוע. בתוך 15 שנה הצטרפו 38 אלף עורכי דין. זהו מצב מסוכן הפוגע בראש ובראשונה באיכות השירות המשפטי שניתן לציבור. שנת היובל חייבת להיות שנת מפנה בעניין זה. זוהי העת לקדם את הצעות החוק המונחות על שולחן הכנסת בנושא. עלינו לשקם את כבודו ומעמדו של המקצוע."

ח"כ לוין הזכיר כי הצעת החוק הראשונה שיזם עם הלשכה, ושזכתה לאישורה של הכנסת, עיגנה את חובתה של הלשכה לתת סיוע משפטי למעוטי יכולת. "אישור ההצעה היווה עבורי סגירת מעגל אישית", אמר לוין, "כמי שעמד בראש סיעת מחץ בלשכה, ואשר ראה את הצורך של הלשכה לגלות

"עלינו לשקם את כבודו ומעמדו של מקצוע עריכת הדין", כך אמר יו"ר ועדת הכנסת, ח"כ יריב לוין, בישיבת מליאה חגיגית של הכנסת לציון יובל שנים להיווסדה של לשכת עורכי הדין, אשר הוקמה על ידי הכנסת בשנת 1961 כגוף סטטוטורי מכוח חוק לשכת עורכי הדין.

בפתח הדיון במליאה, בהנחייתו של יו"ר הכנסת ח"כ רובי ריבלין, התייחס ח"כ רוני בריאון להצפת המקצוע באומרו כי מדינת ישראל מחזיקה בשיא עולם בעורכי דין לנפש, וכי היא אלופת העולם במספר המשפטים הנפתחים. "האם לא הגיעה העת לשקול את נושא המקצועיות כמו ברפואה? לא כל עורך דין צריך לעסוק בכל התי-חומים. יש לדון בכך. דווקא על שום שהלשכה היא מהאיגודים הגדולים במשק, איגוד בעל מעמד עצמאי, חזק, סטטוטורי, המארגן את כל העוסקים במקצוע, מוטלת עליו החובה לנהל את העוצמה הרבה הזאת בתבונה רבה, במקצוענות, באתיקה. עוצמה זו אף מחייבת את חבריה, את הלשכה וההנהגה להסתכל החוצה בתחום האחריות החברתית". ח"כ בריאון ציין כי "מפעל 'שכר מצווה' של הלשכה למתן סיוע וייצוג משפטי למעוטי יכולת הפך לנהר שופע מפואר וראוי להשתבח בו. עלינו, נבחרי הציבור, להסיר את הכובע". ח"כ בריאון קרא לרשות המחוקקת ולרשות המבצעת



ח"כ יריב לוין



ח"כ שלי יחימוביץ'



ח"כ אברהם מיכאלי

יחד עם נבחרי העם בכנסת מוטל על ציבור עורכי הדין לא רק לעצב את הדמות המשפטית של המדינה. על עורכי הדין שומה לא רק לטעת בקרב הציבור כבוד ויקר למדינה ולחוק - אלא גם לתרום תרומתם לעיצוב המשטר החוקי של ישראל שיהלום מסורתו הנבואית של עמנו וחזון עתידו"
 (מברק דוד בן-גוריון לבאי הוועידה הראשונה, ינואר 1962)



היו"ר רובי ריבלין



ח"כ רוני בראון



ח"כ דב חנין

מבט מיציע האורחים במליאת הכנסת, במהלך הישיבה המיוחדת

קה שהלשכה לא מציגה בו את עמדתה ותורמת את חלקה לדיונים". אשר למצב בשטח אמר ח"כ מיכאלי כי "אי אפשר להתעלם מהעובדה שקר לטים כמויות אדירות של סטודנטים למשפטים, ושכולם מצפים להיכנס בשערי המקצוע. הרבה אנשים מתחילים היום התמחות בדרכים לא דר- כים, העיקר לעשות התמחות".

שר המשפטים יעקב נאמן התייחס אף הוא לריי בוי עורכי הדין. "הריבוי הגדול של לומדי המשפ- טים הוא רצוי, ומצד שני אין ראוי ורצוי מספר עו- רכי הדין הרשומים כחברי לשכה. מספר זה בלתי סביר לחלוטין, והוא גורם לחבלות רבות ולהורדה ברמת המקצוע. הבעיה איננה מציאת התמחות אלא רמת ההתמחות והפיקוח. לא כל מי שסיים ללמוד משפטים צריך להתקבל ללשכה". השר נאמן ציין לשבח את תוכנית "שכר מצווה" של הלשכה, את הייעוץ של נציגי הלשכה לוועדות הכנסת, וכן את החברות החשובה של נציגי הל- שכה בוועדות לבחירת שופטים ודיינים. "לשכת עורכי הדין צעדה כברת דרך מאז היווסדה, אך עלינו לפעול רבות כדי שתוכל להמשיך בפעילו- תה", אמר השר.

מעורבות חברתית כתנאי לעסוק במקצוע". ח"כ לזין הבהיר כי "עצמאות הלשכה וחוסנה חיוניים לקיומו של המקצוע. חוסנה של מערכת המשפט והדמוקרטיה תלוי במידת עצמאותם של עורכי הדין ועבודתם, במידת עצמאות המקצוע ובמעמ- דה של הלשכה. חובתנו לחזק את הלשכה".

גם ח"כ דב חנין הדגיש את חשיבות השמירה על מעמדה של הלשכה. "לשכת עורכי הדין היא מוסד ייחודי ומיוחד, שילוב יוצא דופן בין התא- גדות מקצועית לרשות ציבורית. איזון מאוד עדין שהצליח להישמר לאורך שנים ושחובה עלינו לשמור עליו. חובתנו בכנסת לשמור על הלשכה מכל ניסיון לפגוע באוטונומיה שלה ומהתערבות בענייניה הפנימיים".

ח"כ שלי יחימוביץ' בירכה את הלשכה לרגל היובל. "עורכי הדין הם במידה רבה פרשנים של המציאות. מתווכים שמייצגים תפיסות שונות, של מהות הכוח בחברה, בידי מי מצויות הזכויות. שומה על עורכי הדין להיות חוד החנית בחתירה לשוויון ובמתן מענה לחלשים בחברה".

לדברי ח"כ אברהם מיכאלי, "אין ספק שלשכה חזקה היא הכרח. רואים בכנסת שאין דיון בחקי-



חברים, טוב שיש ידידה

לשכת עורכי הדין, התופסת את עצמה בין היתר גם כגוף המופקד על האינטרס הציבורי הכללי, מבקשת להשמיע את קולה יותר ויותר בעניינים ציבוריים רבי חשיבות. פעולה לגיטימית, כמעט מתבקשת במציאות חיינו. ובכל זאת, לפני קצת יותר מעשור שנים היה קשה לחשוב על אפשרות דומה. המונח "ידיד בית המשפט" לא קיבל עד אז ביסוס מהותי בחיי המשפט הישראלי

איתי גודר

הרלוונטיות בעניין הנדון ותוך מתן ייצוג ופתחון פה ודעת לגופים מייצגים ומקצועיים. בשלב הבא הציגה תורן את הדברים גם בוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין שדן בבקשת ההצטרפות. השורה התחתונה היתה ברורה: הוועד המרכזי אישר את ההצטרפות להליך. "מדובר במ"קרה קלאסי המקפל בתוכו את נושא ההצטרפות", ממשיכה תורן. "במקרה שהצגנו מתקיים ערך מור"סרי, משפטי וציבורי יוצא דופן. יש בו חשיבות מהותית ונדונה בו פגיעה בזכויות אדם ובעקרונות

בחדש מרץ 1999 הרימה לשכת עורכי הדין את הכפפה, ולראשונה ביקשה להצטרף לפרשת יצחק יעקב נגד שר הביטחון והיועץ המשפטי. ההצטרפות אושרה. הפרשה האמורה מוכרת כיום לפליליסטים כ"הלכת יששכרוב". מאז ועד היום נרשמו קרוב ל-50 הליכים משפטיים נוספים שבהם הצטרפה לשכת עורכי הדין כ"ידידת בית המשפט"

לפני מספר שבועות החליט עורך הדין אלכס נדר גמבראין, ראש הוועדה לקשרים עם מדינות חבר העמים של לשכת עורכי הדין, לשתף את עורכת הדין רחל תורן באשר לעתירה שהוגשה לבית המשפט. מהדברים עלה קושי יוצא דופן וקיפוח מהותי שעימו נאלצים להתמודד יוצאי חבר המדינות החיים בישראל; בשל העובדה כי אין בתוכנית השיקומית דוברי רוסית, לא יכולים אלכוהוליסטים דוברי השפה שהורשעו בפלילים לעבור שיקום וגמילה, ובשל כך אינם זכאים לה"פחתה של שליש בעונשם.

"אחרי שקראתי את הדברים חשתי כי יש כאן מקום ברור להצטרפות של לשכת עורכי הדין כ"ידידת בית המשפט", אומרת תורן, המשמשת גם יו"ר הפורום הפלילי בלשכת עורכי הדין. מטרתו של מוסד "ידיד בית המשפט" היא לסייע לבית המשפט בסוגיה כלשהי על ידי מי שאינו צד ישיר לסכסוך הנדון. ברוב שיטות המשפט נקבע כי "ידיד בית המשפט" יצורף להליך אם יהא בנו"כחותו בהליך כדי לתרום לגיבושה של ההלכה בעניין מסוים, זאת על יסוד הצגת מלוא העמדות

הגענו לרמת פעילות וקשרים שלא היתה כדוגמתה. החשיבות של הלשכה והנוכחות שלה בכנסת הרבה יותר גדולות מאשר בשנותיה הראשונות”

(עו"ד אלי זהר, יו"ר פורום חקיקה וכנסת של הלשכה)



”במשך שנים היה פחד מיתי שאם נצרך גופים נוספים להליך משפטי, הכולל בבסיסו שתי ישויות משפטיות בלבד, זה יסרב מאוד את ההתנהלות”, אומר עו"ד אסף פוזנר. ”מבחינה משפטית, המונח 'ידיד בית המשפט' לא היה מפותח. ברגע שזכות העמידה נפרצה, לעותר יש זכות לבוא ולטעון כל מיני דברים מתוך שתי סיבות עיקריות: אין אף אחד אחר שיכול להגיד את הדברים כמוני, ולי יש אינפוט שאין לאף אחד אחר”

כעבור עשור לסיכול חוק נפגעי האינתיפאדה, אולם היו אלה מקרים בודדים. ”לא היתה אג'נדה מובהקת”, טוען עו"ד אסף פוזנר, שותף במשרד כהן, וילצ'יק, קמחי ושות'. ”במשך שנים היה פחד מיתי שאם נצרך גופים נוספים להליך משפטי, הכולל בבסיסו שתי ישויות משפטיות בלבד, זה יסרב מאוד את ההתנהלות. מבחינה משפטית, המונח של 'ידיד בית המשפט' לא היה מפותח. באבולוציה של הרעיון, של הכוונה, התייצבה זכות העמידה של עותר ציבורי. ברגע שזכות העי

שלטון החוק. מקרה מובהק המצדיק את הצטרפות הלשכה להליך”.

אל יקל הדבר בעיניכם: מנקודת מבט אובייקטיבית, נדמה כי אין כאן סיפור. לשכת עורכי הדין, התופסת את עצמה בין היתר גם כגוף המופקד על האינטרס הציבורי הכללי, מבקשת להשמיע את קולה בעניין ציבורי רב חשיבות. פעולה לגיטימית, כמעט מתבקשת במציאות חיינו. ובכל זאת, לפני קצת יותר מעשור שנים היה קשה לחשוב על אפשרות דומה. המונח "ידיד בית המשפט" לא קיבל ביסוס מהותי בחיי המשפט הישראלי.

...

במאמרם "לידתו והתפתחותו של ידיד בית המשפט הישראלי" (2006) כתבו ד"ר ישראל דור ורון ועו"ד מנאל תותרי ג'ובראן כי למרות קיומו ארוך השנים של כלי משפט זה בשיטות משפט זרות, "ידיד בית המשפט" הופיע במשפט הישראלי רק בשנת 1999 - אז ניתן פסק דין בעניין קוזלי, בו ביקשה הסנגוריה הציבורית להצטרף לבקשת המשפט החוזר למורשעים ברצח הילד דני כץ. בהליך האמור (מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל) ניתנה האפשרות, ע"י נשיא בית המשפט העליון לשעבר, אהרן ברק, לגוף שאינו צד להליך להגיש סיכומים כ"ידיד בית המשפט". בכך הוכר, לראשונה בהיסטוריה השיפוטית הישראלית, מוסד "ידיד בית המשפט". בחודש מרץ אותה שנה הרימה את הכפפה לשכת עורכי הדין, ולראשונה ביקשה להצטרף לפרשה משפטית שהתגלגלה להליך בג"ץ 6019/01 יצחק יעקב נגד שר הביטחון והיועץ המשפטי. ההצטרפות אושרה. הפרשה האמורה מוכרת כיום לפליליסטים כ"הלכת יששכרוב". מאז ועד היום נרשמו קרוב ל-50 הליכים משפטיים נוספים שבהם הצטרפה לשכת עורכי הדין כ"ידידת בית המשפט".

חשוב להדגיש כי מיום היווסדה ניסתה לשכת עורכי הדין להשמיע את קולה במאבקים ציבוריים אקוטיים. קולה הציבורי הושמע במלוא עוצמתו בשנות ה-70, כאשר ביקשה לסכל את הרפורמה באחריות לנפגעי תאונות דרכים, ובאופן דומה

אני חושב שזה הציבור היחיד - ואני אומר את זה בהסתמך על ניסיוני כמבקר המדינה בחמש השנים האחרונות, שבהן למדתי להכיר גם ציבורים אחרים - האמון על נורמות, ולכן אני לא מהסס לרגע קט לומר שמגיע לציבור עורכי הדין גם היום אותו איתלות אשר הוא קיבל לפני 25 שנה"
(יצחק טוניק, ראש הלשכה השני)



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION



**"אין בכלל ספק שכניסה של הלשכה כ'דידה' משרגת את ההליך",
אומרת עו"ד רחל תורן שייצגה מטעם הלשכה בהלכת קינזי. "זה נותן אדג',
ורוח גבית שמחזקת מאוד את הטענה.
מעבר לדימוי ציבורי של הלשכה
אני חושבת שזה עושה טוב מאוד
לעורכי הדין עצמם"**



**"קרה משהו בעשור האחרון", מנתח
הסוציולוג עוז אלמוג. "גופים ציבוריים
גדולים הבינו שעליהם לקחת על
עצמם אחריות נוספת. שהערך שלהם
כגוף ציבורי משמעותי ורלוונטי יכול
להתחזק אם הם יצליחו להראות
שהם מולטי-דיסציפלינריים, ושהם
לא משרתים רק את עצמם"**

חיות מיוחדת כמו סדרי דין, סמכויות בית משפט, התיישנות וכיו"ב, מקרה המעורר פגיעה מהותית ביכולתו של עורך דין לייצג את לקוחו באופן הולם, מקרה המעורר פגיעה מהותית בהליך משפטי הוגן, מקרה שבו נדונה פגיעה בזכויות אדם או בעקרונות שלטון החוק.

"קרה משהו בעשור האחרון", מסביר הסוציולוג עוז אלמוג. "גופים ציבוריים גדולים הבינו שעליהם לקחת על עצמם אחריות נוספת. שהערך שלהם כגוף ציבורי משמעותי ורלוונטי יכול להתחזק אם הם יצליחו להראות שהם מולטי-דיסציפלינריים. שהם לא משרתים רק את עצמם ופועלים במעין משק אוטרקי פנימי. מדובר בתופעה שלא דווקא אופפת רק את לשכת עורכי הדין. הרבה

מידה נפרצה, לעותר יש זכות לבוא ולטעון כל מיני דברים מתוך שתי סיבות עיקריות: אין אף אחד אחר שיכול להגיד את הדברים כמוני, ולי יש אינפוט שאין לאף אחד אחר."

אינפוט שאין לאף אחד אחר. זה למעשה הרעיון שעמד לנגד עיניו של הוועד המרכזי שאישר בדצמבר 2009 את נוהלי ההצטרפות של הלשכה להליכים משפטיים כידיד בית המשפט: מקרה המעורר פגיעה אפשרית באינטרס חשוב שהליכה מופקדת עליו, כגון חיסיון, אתיקה או ייחוד המקצוע, מקרה המעורר שאלה משפטית בעלת חשיבות כללית לכלל עורכי הדין או לתחום מקצועי מובהק, עניין שבו מתבררת שאלה משפטית חשובה בתחום שבו יש ללשכה תרומה או מומי

כשם שבתי המשפט והשופטים אינם יכולים להצליח במשימתם אלא אם כן זכו באמון הציבור, כן לא יוכל ארגון עורכי הדין למלא את משימתו-הוא במדינה, אלא אם כן יכלכל את פעילותו באופן כזה שירכוש ויזכה ביחס של כבוד ואמון מצד הציבור"
 (השופט יצחק אולשן, נשיא בית המשפט העליון, בוועידה הראשונה של לשכת עורכי הדין)

10 עניינים בולטים שבהם ביקשה הלשכה להצטרף להליכים משפטיים בעשור האחרון

ההליך	מהות העניין	עורכי הדין המייצגים	החלטת בית המשפט
בג"ץ 6019/01 יצחק יעקב נגד שר הביטחון והיועץ המשפטי	הצטרפות להליך בבית הדין הצבאי בעניין כשרות הודאה שהוצאה באמצעים פסולים	עו"ד אביגדור פלדמן (החלטת הוועד המרכזי מיום 16.10.2001)	ההצטרפות התקבלה, ובסוף ההליך נפסלה ההודאה ונקבעה ההלכה שמכונה כיום "הלכת יששכרוב"
בג"ץ 9198/02 ההסתדרות הרפואית וארגון רופאי המדינה נ' היועץ המשפטי ושר הבריאות	הצטרפות לביטול הוראת התקשי"ר האוסרת על רופאים עובדי מדינה לתת חוות דעת רפואיות במקרים שהמדינה מעורבת כצד בהליך	עו"ד דורון דינאי (החלטת הוועד המרכזי מיום 6.1.2004)	נקבע כי על המדינה לבחון מהם התחומים הרפואיים שבהם יש לה השפעה מכרעת על שוק חוות הדעת של מומחים רפואיים. על בסיס מאגר הנתונים העדכני תגבש המדינה רשימת תחומים רפואיים שיש לגביהם חשש לפגיעה בזכות הגישה לערכאות
בג"ץ 11339/05 מדינת ישראל נ' מאיר ז'אנו, ישראל גנון ואח'	הצטרפות הלשכה כמשיבה נגד דרישת הפרקליטות שלפיה תבוטל למעשה הלכת קינזי	עו"ד רחל תורן (החלטת הוועד המרכזי מיום 3.1.2006)	הלכת קינזי בוטלה. עפ"י הלכה זו לא ניתן היה לזמן לעדות שותף לעבירה שמשפטו עדיין מתנהל וטרם נגזר דינו במשפטו של חברו
בש"א 1854/06 עו"ד יוסף חביליו נגד ראש עיריית ירושלים ועיריית ירושלים	הצטרפות הלשכה לצד עו"ד חביליו שפוטר מעבודתו בעיריית ירושלים בשל נסיונותיו להגן על מינהל תקין בעירייה	עו"ד גיורא ארדינסט (החלטת הוועד המרכזי מיום 5.7.2006)	ההליך הסתיים בפסק דין שניתן בהסכמת הצדדים לאחר כניסתו של ניר ברקת לתפקידו כראש עיריית ירושלים
בש 1269/06 משטרת ישראל נגד מילר משה והיינץ ישראל בע"מ	חסיון מיילים שהוחלפו בין עו"ד ללקוח. הצטרפות לערר שהגישו נתבעים נגד החלטה של בית משפט השלום שלפיה תכתובות דואר אלקטרוני בין לקוח לעו"ד שנתפסו במסגרת חיפוש במשרדי הלקוח אינן חוסות תחת חסיון עו"ד-לקוח	עו"ד רון דרור (החלטת הוועד המרכזי מיום 25.9.2006)	בפסק דינה של נשיאת בית המשפט העליון דורית ביניש התקבל הערעור. אומצה עמדת הלשכה כי החיסיון חל עקרונית גם על מסמכים המצויים אצל הלקוח ולא רק במשרדי עורך הדין
בש 4904/06 נדיה כנגסקי נ' מדינת ישראל ומשטרת ישראל	חסיון עו"ד-לקוח. חיפוש ולקידוח מסמכים כתובים שהוחלפו בין עורך דין ללקוחו	עו"ד ז'ק חן (החלטת הוועד המרכזי מיום 28.12.2006)	הלשכה הצטרפה כידידת בית המשפט. בית המשפט קיבל את הטענה שגם במקרה שמסמכים נמצאו בבית הנאשמת והוכנו לקראת הליך משפטי, חל עליהם חסיון עו"ד-לקוח
בג"ץ 3208/06 מוקד סיוע לעובדים זרים נ' שר הביטחון ואחרים	תנאי החזקת פליטים מדרפור. הלשכה טענה כי המדינה עושה שימוש שלא כדין בהוראות החוק למניעת הסתננות, לאחר שבעבר עשתה במקרים כאלה שימוש בחוק הכניסה לישראל, המחייב ביקורת מצד בתי הדין למשמורת	עו"ד דפנה לכנר-הולץ (החלטת הוועד המרכזי מיום 23.1.2007)	בית המשפט איפשר ללשכה לטעון בדיון, למרות שלא קיבל את בקשת ההצטרפות. בספטמבר 2007 הכריזה הממשלה כי תעניק מעמד של תושב ארעי ל-498 מבקשי מקלט מדרפור
ע"פ 1078/07 הסנגוריה הציבורית נ' פרקליטות המדינה 191 משיבים פורמליים	חיוב הסנגוריה הציבורית לייצג בגביית עדות מוקדמת כשעדיין אין לקוח דה פקטו ואין קשר עימו. לשכת עורכי הדין הצטרפה לסנגוריה	עו"ד שמואל צנג ז"ל (החלטת הוועד המרכזי מיום 13.2.2007)	הפרקליטות הודיעה כי היא חוזרת בה מרצונה לגבות עדות מוקדמת בתיק הפלילי. הודעה זו באה ככל הנראה מתוך חשש כי אם יתקבל הערעור, תשונה ההלכה הקיימת – מהלך שלא היה רצוי מבחינת הפרקליטות. לפיכך לא היתה כל עילה להמשך הדיון, והערעור שהגישה הסנגוריה הציבורית בוטל
רע"א 1104/07 עו"ד פואד חיייר נ' עו"ד עודד גיל	האם אמירות שהטיח עורך דין (שמתקיים נגדו הליך משמעתי בלשכה) באולם בית המשפט נגד עורך דין של הצד שכנגד מהוות הפרה של איסור לשון הרע	עו"ד אמיר רוזנברג (החלטת הוועד המרכזי מיום 8.4.2008)	בפסק הדין התקבלה עמדת הלשכה כי החסינות מכוח סעיף 13(5) לחוק איסור לשון הרע היא מוחלטת
ע"א 4248/08 פקיד שומה נ' ורד פרי	הכרה בהוצאות השגחה על ילדים כהוצאה מוכרת	עו"ד יצחק הדרי (החלטת הוועד המרכזי מיום 16.9.2008)	לא ניתן אישור פורמלי להצטרפות, אולם בית המשפט קיבל את הערעור וכתוצאה מכך את עמדת הלשכה



נה נגד היועץ המשפטי ושר הבריאות. לשכת עורכי הדין הצטרפה להליך לביטול הוראת התקשי"ר האוסרת על רופאים עובדי מדינה לתת חוות דעת רפואיות במקרים שהמדינה מעורבת בהם כצד להליך. דינאי, רופא ילדים בהכשרתו, חש היטב את העוצמה הטמונה בהצטרפות הלשכה להליך. "בה רבה מאוד מובנים, אלמלא הלשכה היתה מצטרפת להליך, בהחלט ייתכן כי הוא היה נתקע, והתוצאות היו אחרות. דובר בהליך חשוב ועקרוני, ולכן החישוב שבהצטרפות היתה עצומה".

"אין בכלל ספק שכניסה של הלשכה כ'ידידה' משדרגת את ההליך", ממשיכה עו"ד תורן שייצגה גם היא מטעם הלשכה בהלכת קינזי. "זה נותן אדג', ורוח גבית שמחזקת מאוד את הטענה. מעבר לדימוי ציבורי של הלשכה אני חושבת שזה עושה טוב מאוד לעורכי הדין עצמם. הם פתאום מרגישים שיש ערך לדמי החבר השנתיים שהם משלמים. שהכסף לא הולך רק על בורקסים ועל שתייה. שיש בו ממש. ועדיין, אני חושבת שהמיחן האמיתי והגדול של הלשכה יהיה בהתנהלות השוטפת ובמקרים שהיא תבחר שלא להצטרף להליכים. חשוב מאוד שלא לבזבז את המוניטין. לשמור עליו מכל משמר".

קבוצות אחרות התחילו להתכתב עם הקהילה בצורה הרבה יותר צפופה וקרובה. מדובר בפעולה חברתית-תרבותית שלפחות בישראל מתכתבת באופן ישיר עם התחזקות הערכים במשפט הישראלי בשנות ה-80. אתה יכול לראות את זה קורה גם בחברות הייטק, קבוצות ספורט ואפילו בלשכת עורכי הדין. אם אתה לא משתמש בעוצמה שלך בצורה חכמה, אתה פשוט לא קיים".

...

פרופ' דפנה ברק-ארז, המופקדת על הקתדרה למשפט ולביטחון ומנהלת מרכז-על צגלה למחקר בינתחומי של המשפט בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, טוענת כי "החשיבות הגדולה בהצטרפות של לשכת עורכי הדין כידידת בית משפט מתבטאת הן בחיזוק הממד הציבורי בפעולתה של הלשכה כגוף המחויב לזכויות אדם ולשלטון החוק ולא רק כארגון מקצועי, והן במתן תוקף עקרוני לטענות שכאשר הן באות בפני בית המשפט רק מפי הצד המעוניין, הן עלולות לאבד חלק מהתוקף המוסרי שלהן".

עושה רושם כי עו"ד דורון דינאי יסכים לדברים. לפני כמעט עשור הוא טען, בשם לשכת עורכי הדין, בפרשת ההסתדרות הרפואית וארגון רופאי המדי



"בחשבון הסופי אין גדולתו של עורך דין נשקלת, לא במספר הימים והשבועות שעולה בידו 'למשוך' משפט; לא במספר העדים שהוא מצליח לכנס מכל קצווי תבל; לא בהמוני העם, מרודפי סנסציה ושואפי שערורייה, שעולה בידו להזרים לאולמי בית המשפט; לא במספר עמודי הפרוטוקול שהוא מטיל על בית המשפט למלא; לא בערמות הספרים שהוא מגבב על שולחן הפרקליטים לצורך ולא לצורך; לא במספר הנימוקים שהוא מעלה, ואף לא במספר ההתכתשויות שיש לו עם השופטים ועם חבריו באיכוח יריביו. ואין צורך לומר, כי חשיבותו וערכו כאיש משפט וכיודע דין אינם עולים בעיני הציבור במספר הפעמים ששמו נזכר בעיתונות; במספר הפעמים שצולם, בשבתו, בלכתו, בטלטלו ידיים, בהושיטו אגרוף-מלחמה, בהעלותו אש במקטרתו ובלוגמו מי סודה במזנון בית המשפט. הנפש היפה סולדת מכל אלה, ועורך דין המכבד עצמו לא ייתן להם להעבירו על דעתו... אל תכוון את דבריך לעיתונות ואל תסטה מדרכך כדי לעשות היסטוריה. אם נושא המשפט ראוי לכך, ומצדיק את הדבר מבחינת עצמו, תיעשה ההיסטוריה מאליה..."

(השופט שניאור זלמן חשין, במעמד הסמכת עורכי דין חדישים, 1957)

DESIGNED FOR PERFORMANCE.
ENGINEERED FOR ELEGANCE.



HYBR0 1200 Self-winding mechanical movement

Unidirectional rotatable bezel in steel
Black disc, steel and black ceramic bracelet
Case with helium gas escape valve
Sapphire crystal, screw-down crown
Waterproof to 1200 m, steel case 45 mm

TUDOR WATCHES ARE AVAILABLE AT OFFICIAL ROLEX RETAILERS.

ארו-אסיה יבואנים כלעדיים - רח' אבן גבירול 17, תל אביב 64077, טל. 03-6857520 - ROLEX SHOW - אבן גבירול 17 ת"א, 03-6857520 ROLEX SHOW - ירושלים אלרוב, שדרות מנחם 02-6255882
04-8666612 טל. מולר Müller חורכ 18, חוף השחרן 09-7733130 חופה Müller חורכ 18 טל. 04-8666612 - ROLEX SHOW - אילת שד' לה-בן-כבוד מנסן דויאל גרין 08-6337002 - ROLEX SHOW - אחוזה 88 רעננה 09-7463046 - ROLEX SHOW - קניון שרונים - חוף השחרן 09-7733130 חופה Müller חורכ 18 טל. 04-8666612
Euro-Asia - Official representative 17 Ibn Gvirol St. Tel-Aviv 64077 Tel: 972-3-6857520. ROLEX SHOW - Ibn Gvirol 17 Tel Aviv 03-6857520 ROLEX SHOW - B.L.V. Mamila Jerusalem
02-6255882 ROLEX SHOW - La-Boulevard Rd Royal Garden hotel Eilat 08-6337002 ROLEX SHOW - Achuza 88 Raanana 09-7463046 ROLEX SHOW - Sharonim Mall - Hod Hasharon 09-7733130

www.euro-asia.co.il



TUDOR

TUDORWATCH.COM



עריכת דין ציבורית

פעולה משפטית בשם האינטרס הציבורי היא בעלת ממדים רבים, ולכן כל עורך דין יכול לעשותה חלק מפעילותו המקצועית, בדרך המתאימה למסלול הקריירה שבחר בו. הדרך לכך היא יותר טבעית וסלולה עבור עורכי דין העובדים במגזר הציבורי, אולם היא יכולה להיות גם נחלתם של עורכי דין במגזר הפרטי, ומבחינות רבות זהו אתגר לא פחות חשוב

דפנה ברק־ארז

פטיים כעותרת ציבורית או כ"ידידת בית משפט" בנושאים כדוגמת זכויות חשודים (כך, למשל, הלשכה היתה "ידידת בית משפט" בעניין יששכרוב שבו נקבעה ההלכה המאפשרת פסילת ראיות של חשודים שנפגעה זכותם להליך הוגן). מבלי לבחון פעילות זו לפרטיה יש לומר: הלשכה חייבת להוסיף ללכת בדרך זו.

הקמת הלשכה בישראל כגוף סטטוטורי אף מדגישה כי פעילותה הציבורית בנושאים החורגים מפקידות עניינים המקצועי של עורכי דין במובן הצר היא חלק מן המנדט המובהק שלה. אלמלא כן - לא היה צורך בהקמתו של גוף סטטוטורי, והיה ניתן להסתפק בפעילותו של איגוד מקצועי של עורכי דין (אם כי, כפי שאסביר, גם במקרה זה היה ראוי שאותו איגוד מקצועי יפעל בשם האינטרס הציבורי הרחב, מתוך תפיסה ערכית של תפקידו של עורך הדין).

חשוב לציין כי פעולה משפטית בשם האינטרס הציבורי היא בעלת ממדים רבים, ולכן כל עורך דין יכול לעשותה חלק מפעילותו המקצועית, בדרך המתאימה למסלול הקריירה שבחר בו. הדרך לכך היא יותר טבעית וסלולה עבור עורכי דין העובדים במגזר הציבורי, במובן הרחב

עריכת דין היא עיסוק שנמצא תחת "צל" של חשד. עורך הדין הוא לעיתים שליח חיוני בשרות הצדק אך במקרים רבים גם שליחו הנאמן של שולח שאינו צודק, ויתרונו העיקרי נעוץ דווקא בחוזקו ובעוצמתו הכלכלית. האתגר הגדול מבחינתו של כל עורך דין הוא כיצד לעסוק במקצוע באופן שיאפשר לו לפעול - לפחות מדי פעם - מחוץ לדל"ת האמות של ייצוג לקוחות רק משום שהם משלמים. זהו יעד שלא תמיד קל להגשימו, אך למרבית השמחה הדרכים למימושו הן רבות, כפי שיוסבר בהמשך.

במאמר המוקדש ללשכת עורכי הדין ביום חגה - במלאת יובל להקמתה - חשוב להדגיש כי הממד הציבורי של עריכת הדין קיים גם בפעילותה של הלשכה. כמי שמייצגת את ציבור עורכי הדין בישראל, פעילותה של לשכת עורכי הדין מתמודדת לא אחת עם השאלה האם היא משרתת את עורכי הדין כאיגוד מקצועי או את האינטרס הציבורי במובנו הרחב. במישור העקרוני, התשובה לשאלה היא ברורה: הלשכה חייבת לפעול גם בשם האינטרס הציבורי. בשנים האחרונות, פעילות מסוג זה באה לידי ביטוי באופן מובהק במקרים שבהם הלשכה היתה שותפה להליכים מש-



פרופ' דפנה ברק־ארז,
פרופסור מן המניין
בפקולטה למשפטים של
אוניברסיטת תל אביב

גלגולו של לוגו ▶
 מעביר תחושה של תנועה התפתחותית
 עם סימן דרך של 50 על קו הפעילות
 שימשיך עד אינסוף בתנועה מעגלית.
 הצבעים הם כחול עמוק, המשדר
 ממסדיות ומכובדות, וזהב, המסמל
 מעמד חגיגי" (מעצב הלוגו, עירן אייזן)



מתוך מחויבות ערכית לחזק מאבק ציבורי חשוב. כאשר מוגשת עתירה נגד פעילות שלטונית מושחתת, למשל, נודעת חשיבות לייצוג העותרים לא משום שהם זקוקים לעזרה כלכלית, אלא משום שהם ראויים לתמיכה מוסרית וציבורית. מעבר לכל אלה, האתגר האמיתי הוא להפנים את ייצוג האינטרס הציבורי אל ליבת הפעילות המקצועית של כל עורך דין.

ייצוג "פרויבונו", עם כל חשיבותו, הוא תמיד ב"שוליים" של הפעילות המקצועית. הוא דומה לפעילות פילנתרופית (חשובה) של תאגיד, באופן שאינו משפיע על פעילותו השוטפת. בתחום העסקי, ידוע זה מכבר כי הפנמתה של אחריות חברתית לפעילותם של תאגידים מצליחה במלוא מובן המילה, כאשר התאגיד מתחשב בשיקול הציבורי בעיצוב הפרקטיקות העסקיות שלו, למשל כאשר הוא משפר את תנאי החיים של עובדיו, להבדיל מפעילות עסקית דורסנית (המתבטאת בהעסקה בתנאי ניצול), שאלה מצטרפת "לוויית חן" של פעילות מוגבלת בשוק הצדקה. באותה מידה, גם עורכי דין המייצגים לקוחות, ובעיקר לקוחות גדולים וחזקים, צריכים לשאוף לעודד את לקוחותיהם לבחור בבחירות ראויות מבחינה חברתית (כמובן, מבלי לגרוע מהצגת התמונה המלאה בפני הלקוח מבחינת החלופות הניצבות בפניו). זו אינה מלאכה קלה, אך כאשר עורך דין נוטל אותה על עצמו הוא מפיק רווח כפול ומכופל: הוא מאפי שר ללקוח לבחור בחירות שבטווח הארוך ייטיבו גם איתו, ובמקביל הופך את פעילותו היומיומית לפעולה פחות שוחקת מבחינה רגשית (בעיה שעליה מעידים עורכי דין רבים).

הדגשת הפן הציבורי שקיים בכל רבדיו של מקצוע עריכת הדין צריכה לבוא לידי ביטוי, כמובן, כבר בשלב החינוך המשפטי. אני בטוחה שתלמידינו פתוחים לכך. אחריותנו כמורים היא להצדיק את אמונם ולאפשר להם להיחשף לחינוך משפטי שלא יתבע מהם "לעקר" את תחושת המחויבות החברתית בשם חתירה לתפיסה צרה של מצוינות מקצועית, אלא יהפוך אותה לחלק מן המצוינות המקצועית עצמה.

של מושג זה - ברשויות השלטון עצמן ובארגונים הפועלים במגזר השלישי. עם זאת, גם במצבים אלה ייצוגו של האינטרס הציבורי אינו תמיד קל. גם למשרדי ממשלה ולרשויות מינהליות יש אינטרסים עצמאיים ולא תמיד הם פועלים רק בשם האינטרס הציבורי, ועורכי דין המייצגים אותם - בייעוץ משפטי ובכתיב המשפט - נמצאים לא אחת במקום שבו עליהם להתעקש על הגנת הציבור, ולא רק על הגנת שולחיהם במוכן הצר. מכל מקום, חשוב גם לומר כי פעולה בשם האינטרס הציבורי יכולה להיות גם נחלתם של עורכי דין במגזר הפרטי, ומבחינות רבות זהו אתגר לא פחות חשוב. עריכת דין היא מקצוע חופשי, ורוב העוסקים בו נמצאים במגזר הפרטי. יש אפוא

הקמת הלשכה בישראל כגוף סטטוטורי אף מדגישה כי פעילות הציבורית בנושאים החורגים מקידום עניינם המקצועי של עורכי דין במוכן הצר היא חלק מן המנדט המובהק שלה. אלמלא כן - לא היה צורך בהקמתו של גוף סטטוטורי, והיה ניתן להסתפק בפעילותו של איגוד מקצועי של עורכי דין

להתעקש על כך שהגנת האינטרס הציבורי רלוונטית גם עבורם. הדרכים לכך הן רבות, וכל אחד יכול לבחון מהי הדרך הנכונה לו.

ייצוג לקוחות שידם אינה משגת - מעת לעת ובהיקף המתאים ליכולת הכלכלית והמקצועית של כל אחד ואחת - הוא מקום טוב להתחיל בו. אולם חשוב מאוד להדגיש כי פעילות זו אינה ממצה את חלקם של עורכי דין פרטיים בייצוג האינטרס הציבורי. עורכי דין פרטיים יכולים לפעול (ופועלים) גם כעותרים ציבוריים או כמי שמייצגים עותרים ציבוריים - לא רק כאשר ידם של אנשים אינה משגת להגיש עתירות אלה, אלא



יובל של אתיקה

התרבות המקצועית של עריכת הדין ועצמאות הדין המשמעתית עמדו במרכזו של כינוס חגיגי שנערך לאחרונה במכללה למינהל. "האתיקה והדין המשמעתית הם ההישג המתמשך המשמעותי ביותר של לשכת עורכי דין ב-50 שנה", אמר ראש הלשכה

אלה תרמה תרומה אדירה לביסוס הדמוקרטיה הישראלית, מציאות שבה עורכי דין אינם מפחדים לתבוע ראש ממשלה, או לעתור נגד החלטות הממשלה."

שאלת האוטונומיה של האתיקה והדין המשמעתית של הלשכה עמדה במרכז יום העיון. לדברי גיאירון אין מקום להוציא את השיפוט המשמעתית של עורכי הדין מידי הלשכה, אם כי יש לסייג את הקשר של השיפוט המשמעתית עם נבחרי הציבור של הלשכה. לדבריו, תיקון 32 לחוק התווה את עצמאותן של ועדות האתיקה.

שינוי מרכזי וחשוב נוסף הוא שהדיון בבתי הדין המשמעתיים יתקיים בדרך כלל בדלתיים פתוחות. ובעניין זה העיר ראש הלשכה: "אנו עדים לתופעה חמורה שבה עיתונאים יודעים ומפרסמים תלונות שמטופלות בוועדת אתיקה מחוזית, על אף שההליכים בוועדות האתיקה של הלשכה נותרו חסויים על פי חוק". ברומזו להחלטות שונות שקיבלה בשנים האחרונות ועדת האתיקה של מחוז תל אביב ציין ראש הלשכה כי בתיקון 32 נקבע במפורש כי ועדת אתיקה מחוזית לא תפעל בסתירה להחלטת ועדת האתיקה הארצית.

במושב הראשון, שעסק בתרבות המקצועית של עריכת הדין 2011-1961, בהנחיית עו"ד רחל בן ארי, יו"ר ועדת מחוז חיפה בלשכת עורכי הדין, השתתפו שופט בית המשפט העליון חנן מלצר, ד"ר משה עליאש, סגן יו"ר ועדת האתיקה הארצית, עו"ד אהרון פולק, שותף במשרד עמית, פולק, מט-

לשכת עורכי הדין, בשיתוף המרכז לאתיקה ואחריות מקצועית של עורכי הדין על שם דיוד וינר ז"ל ובית הספר למשפטים - המסלול האקדמי המכללה למינהל, קיימו (13.2.11) ערב עיון בקמפוס המכללה בראשל"צ לציון יובל שנים לדין המשמעתית של לשכת עורכי הדין בישראל.

"בבחירת העשייה על פני 50 שנה, אני יכול לומר בפסקנות שהאתיקה והדין המשמעתית של הלשכה הם ההישג המתמשך המשמעותי ביותר של לשכת עורכי דין", כך פתח את דבריו ראש הלשכה, עו"ד יורי גיאירון. "הצלחנו במהלך עשרות השנים ליצור מערכת מוצלחת מאוד של כללי אתיקה מקצועית, המאירים את הדרך לעורכי הדין בהתנהלותם מול הלקוח, מול בית המשפט, ומול החברה בכללותה". לדברי ראש הלשכה, "פסקי הדין והחלטות בתי הדין המשמעתיים של הלשכה, שנצברו במהלך עשרות שנים של עשייה, מהווים מאגר מקיף של מידע חשוב ומנחה".

ראש הלשכה ציין כי בספר היובל, שנערך לרגל שנת היובל ללשכה, הודגש כי העצמאות שניתנה ללשכה בתחום האתיקה והדין המשמעתית היא שתרמה להפיכתם למערך מקצועי וראוי. "בפרספקטיבה של 50 שנה, דווקא העצמאות בתחומי האתיקה והדין המשמעתית, שממנה כה חששו המחוקקים, היא מההישגים המשמעותיים והראויים ביותר של הלשכה", ציטט ראש הלשכה מספר היובל. "בראייה היסטורית, עצמאות הלשכה תרמה רבות לעורכי הדין, ועצמאותם של

חשבנו אז שזה לתקופה יותר קצרה. לא תיארונו לעצמנו שאחרי כל כך הרבה שנים אותם כללים עדיין יהיו בתוקף"

(השופט בדימוס ד"ר גבריאל קלינג,
ממנסחי הקוד האתי של לשכת עורכי הדין ב־1986)



עו"ד מיבי מוזר



עו"ד דרור ארד־אילון



ד"ר גבריאל קלינג

את ההוראה יואשם בבזיון בית משפט. במושב השני, שעסק בעצמאות הדין המשמעתי של עורכי הדין, בהנחיית עו"ד מיבי מוזר, יו"ר בית הדין המשמעתי הארצי, השתתפו השופט מנחם קליין מבית משפט השלום בתל אביב, עו"ד דרור ארד־אילון, יו"ר ועדת האתיקה הארצית, השופט בדימוס ד"ר גבריאל קלינג, לשעבר סגן נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב, ופרופ' נטע זיו מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב. ד"ר קלינג, ממנסחי הקוד האתי של הלשכה, הזהיר כי פגיעה בעצמאות בתי הדין המשמעתיים תהיה קטסטרופלית. לדבריו, המעבר מבתי דין המופעלים על ידי מתנדבים למערכת חיצונית של שופטים בשכר תהיה טעות חמורה. עו"ד ארד־אילון, שחתם את ערב העיון, אמר כי הדין המשמעתי הוא דין מתפתח, שיכול להתפתח ולהגיב בזמן אמת לשינויים רק כאשר הוא אוטורי נומי. לדבריו, גם כיום הדין המשמעתי כפוף לגורמים חיצוניים רבים. לדעתו, ייתכן שיש להקים מוסד אומבודסמן לאתיקה, כחלק ממענה לבעיות שמתעוררות.

לון ושות', וד"ר לימור זריגוטמן, ראש המרכז לא תיקה ואחריות מקצועית של עורכי הדין. עו"ד בן־ארי ציינה שכבר בדיונים בכנסת בשנת 1960 דאגו מפני "אכלוס היתר" של המדינה בעורכי הדין, והקריאה ציטוט מדבריו של שר המי שפטים דאז פנחס רוזן: "אני רואה בעיה ממשית באכלוס יתר של המקצוע. אכלוס יתר של מקצוע זה הוא בעיה לא רק בשביל המקצוע, לא רק בשביל עורכי הדין, כי אם בשביל המדינה. מפני שהי צפיפות בתוך המקצוע מביאה לידי הורדת הרמה המוסרית בו, והיא מחויבת להביא לידי כך. אי אפשר להתעלם מהבעיה".

אחרי שתיאר את ההבדלים שהוא רואה במקצוע בין שנת הצטרפותו ללשכה ובין המצב כיום, העלה השופט מלצר כמה הצעות מעשיות, תוך הדגשה שמדובר בדעה אישית שלו. הראשונה, משוב עורכי דין, כאשר רק מי שיזכו למשוב חיובי, על פי פרמטרים שייקבעו מראש, יוכלו להופיע למשל בפני בית המשפט העליון. השנייה, לקבוע כי הן התביעה והן ההגנה לא יוכלו להתראיין בתקשורת, במישרין או בעקיפין, ומי שיפר

הסיפורים לעולם נשארם

מקהילה קטנה ואינטימית הפכו עורכי הדין לציבור עצום ורב, אבל
דבר אחד לא השתנה: עוד בימי טרום הלשכה ניפק המקצוע סיפורים
מעניינים. דן אביי צחק מעלה זכרונות נוסטלגיים משני אירועים אמיתיים
כאלה. אומרים שהיה כאן שמח? היה ועוד איך

דן אביי צחק

נים עם השופטים ועל שמירת כבודם ומעמדם של עורכי הדין. מספרם של משרדי עורכי הדין בירושלים היה זעום, אף כי כבר בימים ההם היה המקצוע מבוקש מאוד, והחלו הדיבורים על הסכנה הגדולה שבהצפתו. במגרש הרוסים בירושלים, שם שכנו בתי המשפט על שלוש דרגותיהם, רק 5-4 מכוניות של עורכי הדין שהתייצבו בבית המי שפט התמודדו על מקום חניה מוצל מתחת לעץ. מגרש חניה מוסדר, בתשלום, לא היה. עורכי הדין הירושלמים הכירו היטב איש את רעהו. השופטים ועורכי הדין הכירו היטב אלה את אלה. עם זאת, גינוני משפט לא היו מילה גסה. שלא כמנהגם של עורכי דין צעירים היום, בימים ההם לא העזו פרוקליט לפנות אל שופט, באולמו או בלשכתו, בגוף שני, או לצאת מאולם בית המשפט בלא לקודתחילה קידה עמוקה כשפניו מופנות אל השופט, גבו מוסב אל דלת היציאה והוא צועד אחורנית. בימים ההם כיהן בבית משפט השלום בירושלים שופט צעיר אחד, איש ברוך כשרונות, מהיר מחיבה והחלטה, נמרץ ויעיל מאוד. דא עקא שמזג

במלאת לה יובל שנים משתבחת הלשכה בהישגיה הרבים. אחד המבורכים שבהם הוא ללא ספק הקמת מפעל הפרויבוננו "שכר מצווה" - הושטת סיוע משפטי לנזקקים ללא תשלום בעבורו. כשאני קורא ושומע בימים אלה את דברי השבח שמוסד זה זוכה לו בצדק, אני נזכר בקור רטוב של נוסטלגיה בחלקי בפרויבוננו מסוג אחר לגמרי, מימי טרום הלשכה, בהיותי עורך דין עולמיים, פרח כהונה בראשית דרכו.

הימים היו ימי הסתדרות עורכי הדין היהודים בארץ ישראל. הדיונים על הקמת לשכת עורכי הדין התארכו שנים ארוכות. בינתיים המשיכה המועצה המשפטית, שהוקמה עוד בתקופת השלטון המנדטורי, למלא את תפקידיה הסטטוטוריים של הלשכה דהיום - שיפוט משמעת, פיקוח על ההתמחות, בחינות לעורכי דין חדשים והסמכתם וכל כיוצא באלה. בצידה פעלה הסתדרות עורכי הדין, גוף וולונטרי שמילא את יתר משימותיה של הלשכה דהיום. הסניף הירושלמי של הסתדרות עורכי הדין שקד בין היתר על קיום יחסים תקי-



עו"ד דן אביי צחק

הוחלט למסור את הכנת המדים לחייט מקומי, מתוך אהדה לתוצרת הארץ, אם כי המדים יעלו חצי לירה יותר מאשר בלונדון

(הודעה מטעם הוועד המרכזי של עורכי הדין, גיליון ראשון של עלון "ידיעות עורכי הדין העבריים בתל-אביב יפו", דצמבר 1929)



פרופ' גד טדסקי מרצה לתלמידי הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית במשכנה הזמני במנזר רטיסבון, לאחר פרוץ מלחמת השחרור

פרקליט ותיק שלא היה מוכן למחול על כבודו. במקרה אחד אף ציווה השופט על פקיד העזר להזעיק את השוטר הממונה כדי שיעצור פרקליט ותיק שהופיע בפניו. באורח פלא, השוטר, שגם הוא וגם פקיד העזר הכירו היטב הן את הפרקליט הוותיק והן את השופט, "לא נמצא במקומו" ולא הגיע למילוי המשימה. תלונות רבות הוגשו נגד השופט להסתדרות עורכי הדין ולממונים עליו. יו"ר הסתדרות עורכי הדין בירושלים אף נפגש עימו והפציר בו לשנות דרכיו. אך הכל לשווא. השופט בדרכו המשיך.

יום אחד סר היו"ר למשרדו של פרקליט ירו' שלמי נודע, ששמו הלך לפניו בכל הארץ בשל בקיאותו וחריפותו במשפט כמו גם בשל תקיפו' תו ולוחמנותו. אף לאותו פרקליט היו עימותים קשים עם השופט המדובר, ואולי גם משום כך פנה היו"ר דווקא אליו בבקשתו המיוחדת - ליטול על משרדו ייצוג פרו-בונו בערעור על פסק דין של השופט המדובר, בתקווה שלקח פסק הדין שיינתן בערעור יועיל לתיקון דרכיו. ליו"ר נתלווה עורך

שיפוטי ואורך רוח לא היו מיתרונותיו הבולטים של השופט המלומד, לפחות לא בשנותיו הראשונות על כס המשפט. כשטענות הפרקליטים בפניו נראו לו ארוכות מדי או מייגעו, היה קוטע את דבריהם ומשתיקם בקוצר רוח ולעיתים אף מסרב לרשום את דבריהם בפרוטוקול, שבאותם ימים

שלא כמנהגם של עורכי דין צעירים היום, בימים ההם לא העז פרקליט לפנות אל שופט, באולמו או בלשכתו, בגוף שני, או לצאת מאולם בית המשפט בלא לקוד תחילה קידה עמוקה כשפניו מופנות אל השופט, גבו מוסב אל דלת היציאה והוא צועד אחורנית

היה נכתב כולו בידי השופט עצמו, או מחייבם בתשלום הוצאות אישיות בשל השמעת התנגדות שנראתה לו מופרכת. לא אחת הסתיים הדיון בפני השופט הנמרץ בעימות חריף וקולני בינו לבין

511 מבין עורכי הדין הפעילים כיום
הוסמכו עד סוף שנת 1961, בה הוקמה
הלשכה. מתוכם 458 גברים ו-53 נשים



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION



טקס ההסמכה האחרון של המועצה המשפטית בינואר 1962, בבית המשפט העליון בירושלים. יושבים בשורה הראשונה (מימין): עו"ד אליהו שעשוע, השופט דן ביין, עו"ד אברהם שפט, השופטת הדסה אחיטוב, השר ד"ר זרח ורהפטיג

תימתו ולא בחתימת הלקוח-המערער. התצהיר שניסחתי תיאר בלשון ציורית, רחוקה מלשונם היבשה של פרקליטים, את אשר התרחש באולמו של השופט, לגרסת עורך הדין: המערער, עולה חדש-ותיק, התעקש להעיד בשפה הגרמנית, שפת אמו, ונראה כי עדותו שהתארכה ייגעה מאוד את השופט, אשר לא חדל לנזוף ולגעור בו; בשלב מסוים נטל השופט לידו פטיש ברזל, שככל הנני ראה נעזב בקצה שולחנו על ידי פקיד עזר או עובד אחר, הלא בו בחזקה על שולחנו, נופפו בעוצמה לעבר העד כשקצף מבעבע מבין שפתותיו, והוא כאחוז טירוף קורא לעבר העד בצעקות רמות: "כאן מדברים עברית - אם רצונך לדבר גרמנית, חזור לארץ שממנה באת". באי בית המשפט נדהי; מו ולא האמינו למראה עיניהם ולמשמע אוזניהם;

דין שהופיע בפני השופט המדובר והגיש את הע"ר. סיפורו היה מדהים, ממש לא ייאמן. ברם, עורך הדין היה איש אמין מאוד, צנוע ונעים הליכות, כיהן בעבר כשופט בבית המשפט העליון של אחת מארצות מזרח אירופה, משם עלה לישראל, ואיש לא הטיל ספק בדבריו. הוא היה מוכן לאמת את סיפורו בתצהיר מפורט. ברקע הפרשה עמד סכסוך כספי של מה בכך בין סוחר זעיר וחייט על תפירת מעילים עם קפישונים ואספקתם. אולי משום כך בחר הפרקליט הנודע, שנעתר בהתייחסות לבקשת היו"ר, שלא לטפל בעניין בעצמו אלא להטיל את משימת הייצוג על עוזרו הצעיר, הלא הוא כותב שורות אלה.

בשל אמינותו הידועה לכל של עורך הדין, בחי"רתי להגיש לבית המשפט שלעצור תצהיר בחי-



בפרספקטיבה של 25 שנה, אני יכול לומר שהגשמו את החלום שחלמנו, גם אם לא את כולו. אבל איפה יש חלומות שמתגשמים במלואם? יש צורך שנחלום, ואולי ב־25 השנים הבאות יתגשם גם אותו חלק של החלום שלא התגשם עד עכשיו
(ד"ר יהושע רוטנשטרייך, ראש הלשכה הראשון)

לעזרה על ידי יו"ר הסתדרות עורכי הדין בירוש"לים, הפעם בנסיבות שונות לחלוטין, כדי להגן על כבוד המקצוע. המדובר היה באחד הפרקליטים הנודעים שפעלו בארצנו בתקופת המנדט ולאחר קום המדינה. הוא גם צבר לא מעט זכויות בייצוג אינטרסים לאומיים בתקופת המדינה שבדרך. האיש נפטר לבית עולמו. בהיותו עורך דין מפורסם ומצליח, ציפו הכל שיותיר אחריו עיזבון נכבד. דומה שגם הוא סבר כי בבוא יומו ללכת בדרך כל בשר יזכו יורשיו ברכוש רב. הוא השאיר צוואה ותוספת לצוואה. את שתיהן כתב בזמן המנדט. בהיותו איש נדיב ורחב לב, מנה בצוואתו רשי

המערער, עולה חדש־ותיק, התעקש להעיד בשפה הגרמנית, שפת אמו, ונראה כי עדותו שהתארכה ייגעה מאוד את השופט. בשלב מסוים נטל השופט לידו פטיש ברזל, הלם בו בחוזקה על שולחנו, נופפו בעוצמה לעבר העד כשקצף מבעבע מבין שפתותיו, והוא כאחוז טירוף קורא לעבר העד בצעקות רמות: "כאן מדברים עברית - אם רצונך לדבר גרמנית, חזור לארץ שממנה באת"

מה ארוכה של אנשים שנקרו בדרכו במהלך חייו, מאחרון פקידי העזר בבתי המשפט ועד לעוזריו ועובדיו, ולכל אחד מהם ציווה סכום נאה או טרבות הנאה אחרות מעזבונו. על רשימה זו הוסיף בתוספת לצוואתו עוד מספר נכבד של נהנים, מן הסתם אנשים שהכיר בין כתיבת הצוואה לבין כתיבת התוספת. בין הנהנים בלט מספרן הניכר של בנות המין היפה. הסכומים ננקבו בצוואה ובתוספת בלירות א"י שבעת פטירתו כבר איבדו למעשה את ערכן (בימים ההם לא חשב איש על הצמדה), אך גם מן הצוואה והתוספת ניכר שלמי צווה עושר רב.

אין פלא אפוא שציבור עורכי הדין הוכה בתדהה מה כשהאפוטרופוס הכללי הגיש לבית המשפט

הלם אחז בעד המערער ובעורך דינו, והם לא יכלו לתפקד עוד. הגשתי בקשה לבית המשפט לקבל את התצהיר כראיה בערעור, ועל יסודו טענתי כי יש לבטל את פסק הדין ולהחזיר את התיק לשופט אחר שידון בו מתחילתו, זאת מבלי לקיים כל דיון בערעור לגופו, שכן את מה שהתרחש באולמו של השופט לא ניתן לתאר כהליך משפטי אלא כמחזה בשוק.

הערעור נדון בפני הרכב נכבד מאוד של בית המשפט המחוזי; שניים מחבריו כיהנו ברבות הימים כשופטי בית המשפט העליון. ב"כ המשיב לא הגיש תצהיר שכנגד ולא ביקש לחקור את המצהיר. טענתו היתה שפסק הדין התבסס כולו על נימוק משפטי (דבר שהיה נכון בעיקרו), ועל כן מה שאירע באולם אינו רלוונטי ומכאן שאין התצהיר קביל. אני טענתי שגם להכרעה בנקודה משפטית אין תוקף אם לא קדם לה הליך משפטי נאות, וכי טובת הציבור מחייבת ביטול פסק הדין. בית המשפט יצא להפסקה קצרה, וממנה חזר להקריא פסק דין חמור מאין כמותו: בית המשפט קיבל כראיה את התצהיר הציורי והעתיק מילולית לפסק דינו את תוכנו כממצא עובדתי של בית המישפט. ומשכך קבע בית המשפט, מבלי לדון כלל בערעור לגופו, כי ההליך שקיים השופט קמא אינו ראוי לכינוי הליך משפטי, הוא ופסק הדין שניתן בעקבותיו בטלים מעיקרם, והתיק מוחזר לשופט אחר שידון בו מתחילתו. מכאן נתגלגל "משפט הפטיש", כפי שכונה לימים, ככדור שלג: עיתוני נאי חרוץ דאג לפרסם את פסק הדין תחת כותרת צעקנית בעמוד הראשי של העיתון הנפוץ במדינה, ומשם הוא הגיע עד מהרה לכנסת והונח על שולחנו של שר המשפטים. מקורבי השופט המלומד טענו בשמו כי נגרם לו עוול בכך ששופטי הערעור כלל לא ביקשו לקבל את תגובתו. השר הודיע כי השופט נענש דיו על ידי הפרסום. הסעיפה שכתב לאיטה. מאז לא נרשמו תקריות דומות עם השופט המלומד.

...

מאותם ימים זכורה לי פרשה נוספת, שתחילתה פרויבונו וסופה שכר נאה, שבה הוזעקנו

אף פעם לא הסכמתי ולא אסכים בעתיד שבארגון זה, של עורכי הדין, ישתקפו ניגודים פוליטיים, מפלגתיים, סיעתיים, אשר הם לגיטימיים כשהם לעצמם, אלא שאסור שלארגון שלנו, של עורכי הדין, יהיה עניין בהם. אני רואה בכך מחלת ילדים, ואני חושב שעלינו להחלים במהירות מהמחלה הזו"
(פנחס רוזן)



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

דמי השכירות ודמי המפתח. הבית מושכן, והמינוח נטל לעצמו את סכום ההלוואה שהובטחה במשכנתה. כלפי חוץ נחזו הדברים כאילו מהווה הבית את עיקר רכושו. אך משבא האפוטרופוס הכללי לבדוק את פרטי רכושו וחובותיו של המינוח, התברר לו עד מהרה כי הבעלות על הבית רשומה בספרי המקרקעין על שם אחד מלקוחותיו של המינוח, שירד מנכסיו, ואין אף שמץ של ראיה כי למנוח זכות כלשהי בבית. הלקוח טען בפני האפוטרופוס ובית המשפט, כשהוא מאמת את טענותיו בתצהיר, כי המנוח ניהל עבורו כעורך דין את ביתו, גבה עבורו את ההכנסות וטרם העביר בירושה אליו. הוא תבע מתן חשבונות ותשלום המינוח - סכום עתק שנצטבר במשך שנים רבות. כן תבע שהעניין יסלק את המשכנתה, שהרי את כספי ההלוואה נטל המנוח לעצמו. האפוטרופוס רשם את תביעתו ואת חוב המשכנתה ברשימת חובותיו של המנוח. את הבית לא רשם ברשימת נכסיו. בכך היה די להציג את העניין כפשוטו רגל. האפוטרופוס לא הוטרד מכך שהלקוח עבד כל השנים כפועל פשוט וחי כאביון מבלי לדרוש את הכנסות רכושו מעורך דינו, ואף לא מכך שחתם על שטר המשכנתה בלשכת רישום המקרקעין מבלי לקבל לעצמו את כספי ההלוואה. אני סירבתי להאמין בכך.

...

תיחקרתי את שותפו של המנוח, אשר בפור על ניהול את הבית. הוא זכר שהמנוח סיפר לו כי רכש בשעתו את הבית בהליכי מימוש משכנתה ישנה שרצצה עליו בגין חוב של הלקוח, אך דחה את רישום הבעלות על שמו כדי להימנע מתשלום אגרת רישום ההעברה שהגיעה לסכום נכבד. לשווא הפכנו את משרדו של המנוח ונברנו בתיקיו - לא נמצאה לכך כל ראיה. עוד סיפר השותף כי כשנוקק המנוח לחתימת הבעלים הרישום, כגון לצורך חתימת שטר המשכנתה בגין ההלוואה שנטל המנוח, היה הלקוח חותם ברצון תמורת תשלום דמי הנסיעה ושכר יום עבודה של פועל פשוט. פניתי ללשכת ההוצאה לפועל ושם איתי רשמיים שהעידו על קיומו של תיק מימוש

המחוזי בירושלים דו"ח מפורט שבו ביקש לצ"ו על ניהול העניין בפשיטת רגל, באשר נכסים אין, החובות עולים לאין שיעור על המעט שנותר בעניין, ורבים טוענים לזכויות ברכוש שנחשב לרכושו של המנוח בימי חייו. "מחובתנו לעשות הכל כדי למנוע הכרזת העניין כפשוטו רגל, דבר שיעטה קלון על כל ציבור עורכי הדין ויפגע קשות בכבוד המקצוע. אם בארזים נפלה שלהבת, מה יגידו אזובי הקיר?", אמר היו"ר לאותו פרק ליט בכיר ולוחמני שאליו פנה בפרשת "משפט הפטיש". הוא ביקש לשכנעו שיסכים להתמנות כמנהל העניין, בתקווה שיצליח להרתיע תובעי שווא ויחלץ את העניין מפשיטת רגל. לאור דו"ח האפוטרופוס הכללי היה ברור כי המדובר בשליחות התנדבותית, שכן לא היה מקור לסיפוק שכרו של מנהל העניין ואיש לא קפץ על התפקיד שני

הכל ציפו שעורך הדין המפורסם והמצליח יותיר אחריו עניין נכבד. בהיותו איש נדיב ורחב לב, מנה בצוואתו רשימה ארוכה של אנשים שנקרו בדרכו במהלך חייו, מאחרון פקידי העזר בבתי המשפט ועד לעוזריו ולעובדיו. אין פלא אפוא שציבור עורכי הדין הוכה בתדהמה כשהאפוטרופוס הכללי ביקש לצוות על ניהול העניין בפשיטת רגל

ראה קשה ובלתי מבטיח. גם הפעם נעתר הפרקליט לפנייה, אך התנה תנאי שיהא רשאי להעסיק את עוזרו בניהול העניין. ואכן, רוב המשימות הכרוכות בניהול העניין, ובעיקר ייצוגו של מנהל העניין במשפטים הרבים שנוהלו כדי להציל את רכוש העניין, הוטלו על שכמי.

כבר מתחילת הטיפול נגלתה לי פרשה תמוהה, והבינותי מיד כי בפיצוחה טמון המפתח לחילוץ העניין מפשיטת רגל. במשך שנים רבות ניהל המנוח בית מידות יקר ערך במרכז ירושלים, שדיירתיו היו מושכרות. כל השנים גבה לעצמו את



פלילי. הבית נמכר על ידי מנהל העיזבון. די היה בכך להציל את העיזבון מפשיטת רגל. גם ההליכים המשפטיים שנוהלו בשם מנהל העיזבון נסתיימו בהצלחה. כן הצלחנו לאתר רכוש נוסף שהאפוטרופוס הכללי לא גילה. חר" בות העיזבון שולמו במלואם, ונוטר רכוש נכבד ליורשים. לימים אף פסק בית המשפט למנהל העיזבון שכר בסכום נאה. דו"ח האפוטרופוס הכי ללי הוצג ככלי ריק. מה שהחל כ"שכר מצווה" נסתיים גם בשכר רגיל.

...

יותר מ־50 שנה חלפו מאז האירועים שעליהם סיפרתי כאן. לוותיקי המקצוע, ובמיוחד לירושל־ מים, אין הסיפורים חדשים. אך מאז התרחבו שר רות המקצוע לבלי הכר. מקהילה קטנה ואינטי־ מית של עורכי דין הפכנו לציבור עצום ורב. רוב חברינו כבר אינם מכירים איש את רעהו. לרובם אולי יישמעו הדברים כסיפורים מעולם אחר. מאז קמה והתפתחה לשכה עצמאית, חזקה ובעלת השפעה, רבת חברים ועתירת תקציבים, שהקי־ מה מפעלים חשובים והישגיה מפוארים. אך כל נשכח את אחד הצדדים היפים שבמקצוע עריכת הדין: היכולת להיאבק בנחישות איש ברעהו למען הגנת האינטרס של הלקוח, ועם זאת לשמור על יחסי רעות, אחווה, סולידריות ועזרה הדדית בתוך המחנה. הבה נקווה כולנו שגם הלשכה הגדולה תשקוד על שמירתו ופיתוחו של פן חשוב זה. ☞

משכנתה ישן, מתקופת המנדט, שהתייחס לבית. אך אליה וקוץ בה - התיק עצמו לא נמצא. נאמר לי כי אפשר שהתיק זרוק בין אלפי תיקים ישנים הפזורים באחד המחסנים ואינו ניתן לאיתור. שכי רתי שלושה סטודנטים למשפטים שבילו במחסן מספר חודשים בחיפושים אחר התיק. מקץ שבועות אחדים הם מצאו את אחד הכרכים של התיק. בשל גודלו הכיל התיק מספר כרכים, והחלק שני מצא לא היה האחרון שבהם. לבסוף מצאו את כל ארבעת כרכי התיק. בסוף האחרון שבהם נמצא צו בחתימת ראש ההוצל"פ אל רשם המקרקעין לרשום את הבית על שם המנוח, שרכשו בהליכי מימוש משכנתה ושילם מלוא תמורתו.

המסמכים שבתיק סיפרו את סיפורם. המנוח ייצג את הלקוח שהתגונן נגד הליכי מימוש משכנתה בנקאית. הוא נקט בשמו אין סוף הליכים והצליח לעכב לשנים רבות את מימוש המשכנתה. ברבות השנים פחת ערכו של הכסף ועימו ערכו הממשי של חוב המשכנתה, לעומת ערך הבית, אך תפח חוב שכר הטרחה של הלקוח למנוח, שייצגו גם בעניינים אחרים. נראה שהמנוח לא ראה דרך לגבות את שכרו אלא על ידי רכישת הבית בהליכי מימוש המשכנתה תוך קיזוז שכרו מן המחיר. כמאמר הפתגם, "הסנדלר הולך יחף", ואת הבית לא רשם על שמו כדי לדחות את תשלום האגרה. עתה, משנתגלו המסמכים, היכה הלקוח על חטא, ביטל את תביעותיו ונחלץ בעור שיניו ממשפט



"רמת השפיטה ירדה לעומת מה שהיה בתקופה היא, תקופת תור הזהב, שאנחנו כולנו זוכרים. אבל צריך לומר שרמת המשפט גם מושפעת, היא אפילו נגזרת, מרמת עורכי הדין. ועורכי הדין לא באים היום לבית המשפט באותו דחילו ורחימו כפי שאנחנו הצעירים הלכנו בזמנו, מוכנים, מצוידים ורהוטים, עם אמביציה - לא לזכות כל כך, אלא לטעון טוב את ה'קייסי' שלך... היום זה לא קיים כל כך. היום הולכים לבית המשפט בריצה, בדהרה אפילו. אז מה רוצים מהשופטים?"

(עו"ד יצחק טוניק, ראש הלשכה השני,
מתוך שיח ראשי לשכה במלאת חצי יובל ללשכה, "הפרקליט")



קומיט לעורכי דין

פתרון כולל לניהול משרד עורכי דין
מגוון מסלולים לכל גודל משרד
הצטרפו גם אתם!

הוצאה
לפועל

הנהלת
חשבונות

ניהול
משרד



תנאי הצטרפות נוחים במיוחד

לפרטים נוספים והזמנה התקשרו היום
1-800-66-22-88

www.commit.co.il

המסגר 20 ת"א

מצווה גדולה

תוכנית "שכר מצווה" הינה ממפעליה הציבוריים החשובים של לשכת עורכי הדין וללא ספק - היפה שבכולם. בהפעלת התוכנית ממלאת הלשכה את מחויבותה הציבורית לשלטון החוק ולעשיית צדק

אליהו מצא

קשייהם נאלצים לוותר על נקיטת הליך חיוני למי מוש זכות משפטית העומדת להם. על רקע זה החליטה הלשכה, בשנת 2006, לייסד קרן תרומות, שנרשמה כחברה לתועלת הציבור - שכר מצווה בע"מ. מטרת הקרן היא לסייע לנזרכים לממן את ההוצאות הממשיות שבהן כרוך ניהול עניינם ובכך לספק להם "סל שירותים מלא". הקרן מגייסת תרומות מחברי הלשכה בלבד, וכספי התרומות משמשים, אך ורק, למימון הוצאות משפטיות של זכאים שהוכיחו היעדר יכולת לממן הוצאות אלו מכיסם. יצוין כי הענקת הסיוע הכספי מותנית בשכנוע הדירקטוריון שלמבקש יש עילת תביעה מבוססת, וכן בהתחייבותו להשיב לקרן התרומות את הוצאותיה מתוך הכספים שייפסקו לזכותו בתום ההליך. עורכי דין רבים מגלים נכונות להשתתף באופן פעיל במתן סיוע משפטי בהתנדבות. גם היענות חברי הלשכה למפעל ההתרמה של קרן התרומות - ולו גם במתן תרומות בסכומים צנועים - מעוררת. קיומן, זו לצד זו, של תוכנית "שכר מצווה" ושל קרן התרומות, תורם לחיזוק מעמדה בעיני הציבור של לשכת עורכי הדין, כארגון מקצועי אוטונומי, שלצד מילוי תפקידיו הסטוטוריים המסורתיים נוטל על עצמו, מבחירה, לספק לנזקקים שירות משפטי בהתנדבות ובמקרים הראויים אף לממן את הוצאותיהם המשפטיות. גם דימויים בעיני הציבור של עורכי הדין, כפרטים, זוכה עקב כך לחיזוק חיובי.

תוכנית "שכר מצווה", שבקרוב תמלאנה תשע שנים לפעילותה, הינה ממפעליה הציבוריים החשובים של לשכת עורכי הדין, וללא ספק - היפה שבכולם. בהפעלת התוכנית, המספקת ייעוץ וייצוג משפטי פרובונו למי שידם אינה משגת לממן שירותים אלה, אך גם אינם עומדים במבחני הזכאות לקבלת סיוע משפטי במימונה של המדינה, ממלאת הלשכה את מחויבותה הציבורית לשלטון החוק ולעשיית צדק. נסיון החיים מלמד שבעל דין בלתי מיוצג, בין שהוא תובע ובין שהוא נתבע, ככלל, אינו מסוגל לנהל בהצלחה הליך משפטי. הקריטריונים לזכאות, שקבעה "שכר מצווה", מגשרים על פני הפער בין היעדר יכולת לממן שירות משפטי לבין היעדר זכאות לקבלו מן המדינה.

הלשכה נושאת בעלות שכרו של הצוות המינהלי, המופקד על ניהולה של התוכנית, ובעלות החזקתם של מוקדי הייעוץ שהקימה "שכר מצווה" ברחבי הארץ. הסיוע המשפטי המקצועי שתוכנית "שכר מצווה" מעניקה לנזקקים ניתן על ידי עורכי דין העושים את מלאכתם בהתנדבות מלאה. ואילו על הזכאי לקבלת הסיוע לשאת בעצמו בהוצאות הממשיות שבהן כרוך הטיפול בעניינו (כגון: אגרת משפט, שכר מומחים, שכר עדים והוצאות אחרות). הניסיון שצברה התוכנית בארבע שנותיה הראשונות העלה כי חלק מן הזכאים לקבלת הסיוע אינם מסוגלים להשיג את האמצעים הכספיים הנדרשים למימון ההוצאות הממשיות, ועקב



השופט (בדימוס) אליהו מצא, יושב ראש הדירקטוריון של קרן התרומות שכר מצווה בע"מ



מגן לחלשים

תנאי למימושן של זכויות היסוד האחרות. ברור לכל כי הצלחה ומימוש זכויות במשפט תלויים לא רק בפעולות מערכת הצדק, אלא גם בייצוג משפטי הולם וראוי. הסיוע המשפטי טי של התוכנית נועד לתת פיתרון, ולו חלקי, וליצור שוויון בפני החוק ובפני בית המשפט. בסוף שנת 2009 עלתה חשיבות תוכנית "שכר מצווה" מדרגה חקיקתית, ולאחר מאבק שהובילה לשכת עורכי הדין בכנסת נחקק סעיף 2(4) לחוק לשכת עורכי הדין, שלפיו הלשכה מחויבת למתן סיוע משפטי למעוטי יכולת, בהתאם לקריטריונים שייקבעו בחוק. בכך יש לראות הרחבה, עיבוי וחיזוק של גופים

**תוכנית "שכר מצווה", פרויקט
הדגל החברתי של הלשכה, מעניקה
מדי שנה סיוע משפטי לאלפי
פונים. התוכנית מוציאה לפועל
את זכות הנגישות לבית המשפט**

הנותנים סיוע ועזרה משפטית למעוטי יכולת בכלל ושל התוכנית בפרט. חשיבות נוספת הינה מיצוב מעמדה של התוכנית לעתיד לבוא. תוכנית "שכר מצווה" רואה את טוהר המקצוע של עריכת הדין ככזה הטומן בחובו כוח, ומאידך מחויבות להתערבות אקטיבית של כל אחד ואחת מעורכי הדין למען מעוטי היכולת כחלק חשוב מעיצובו של מקצועו עריכת הדין, ומעיצובה של החברה הישראלית בכללותה. עורכי הדין מתנדבים מתוך תחושת אחריות סוציאלית ורגש חברתי מפותח. חובתנו כעורכי רכי דין לעשות שימוש במשפט ככלי לשינוי חברתי, ובאמצעותו לספק מגן לחלשים.

יוסף תוסייהיכהן, שחר ולנר

תוכנית "שכר מצווה" של לשכת עורכי הדין הוקמה בשנת 2002, ומאז פועלת ומסייעת לעשרות אלפי פונים, באמצעות מאות עורכי דין מתנדבים בחמשת מחוזות הלשכה. בשנת היובל בלבד התקבלו בתוכנית כ-11 אלף פניות אשר זכו לסיוע. מטרת התוכנית היא להגביר את הנגישות למערכת המשפט ולהגן על זכויותיו של מי שידו אינה משגת לשכור שירותי עורך דין.

במסגרת התוכנית מעניקים עורכי הדין המתנדבים ייעוץ משפטי ראשוני ב-52 מרכזי זכויות הפרוסים ברחבי הארץ, ובכך מסייעים לאלפי פונים מדי שנה בטיפול פרטני, יידוע זכויות, והפניה לגורמים רלוונטיים כדוגמת הסיוע המשפטי הממלכתי של משרד המ שפטים. בנוסף, עורכי הדין המתנדבים של התוכנית מופיעים בערכאות שונות, בהן בית משפט שלום, בית המשפט לענייני משפחה, לשכות ההוצל"פ, ומייצגים פונים מעוטי יכו לת במטרה לזכות בזכויות אדם שוות ללא הבדלי דת, גזע, מין או מצב כלכלי.

תוכנית "שכר מצווה" היא תוכנית משלימה לסיוע המשפטי הממלכתי של משרד המשפטים, שהוקמה במטרה להקטין את המספר העצום של הנתבעים הבלתי מיוצגים בערכאות השיפוטיות השונות (כ-80% נתבעים בלתי מיוצגים בהליכים אזרחיים בבתי משפט הש" לום עפ"י נתוני הנהלת בתי המשפט). כך נקבעו קריטריונים לקבלת סיוע שהם מעל הרף שקב" עה המדינה בחוק, וזאת על מנת לאפשר למע" גל רחב יותר של נזקקים למצות את זכויותיהם ולקבל את יומם בהיכל הצדק. בכך הוציאה התוכנית מן הכוח אל הפועל את פסיקת בית המשפט העליון שלפיה זכות הנגישות לבית המשפט היא זכות יסוד על-חוקתית, המהווה

שגרירה בינלאומית

בשנים האחרונות הפכה הלשכה לנציגה בינלאומית וציבורית של החברה הישראלית במפגשים ובכנסים הנערכים על ידי לשכות עורכי הדין ברחבי העולם. הלשכה וחבריה מהווים סוכנים נאמנים ושגרירים של ערכים, זכויות אדם ודמוקרטיה

גבריאלה שלו

לטולים, שחייבו אותי להפנות את מרב מאמצי לסדר היום הפוליטי.

התקופה שבה ייצגתי את ישראל באו"ם היתה אחת התקופות הסבוכות והקשות ביחסי ישראל עם האו"ם, ולמעשה עם מדינות העולם כולן. תרמו לכך מספר אירועים פוליטיים ובטחוניים, ואמנה את העיקריים שבהם: חילופי השלטון והמנהיגים בארצות הברית ובישראל; מבצע "עופרת יצוקה"; המרוץ הגרעיני של איראן ותמיכתה בארגוני הטרור; הקיפאון הנמשך במשא ומתן לקראת הסדר בינינו לבין הרשות הפלסטינית. כל אלה הביאו להתגברות הגל העכור של הדה-לגיטימציה של ישראל בעולם.

מעמדה של מדינת ישראל בעולם כיום, כפי שהוא משתקף בתקשורת הבינלאומית, אינו טוב, בלשון המעטה. נציגי ישראל ברחבי העולם נדרשים להתמודד בעת ובעונה אחת עם אירועים קשים ומורכבים בשטח, עם פעילות דיפלומטית יזומה ורחבת היקף של ארצות ערב ושל הרשות הפלסטינית, ועם תקשורת עוינת וחד-צדדית.

עם זאת, ראוי להזכיר את הצביעות והציניות שנוקטות מדינות רבות בבואן להטיף לנו מוסר. די

בשנת 1961, השנה שבה הוקמה לשכת עורכי הדין כגוף סטטוטורי, התחלתי את לימודי המשפטים בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. מאז נטלתי חלק בפעילויות מגוונות של לשכת עורכי הדין: כנסים, ועדות, תוכניות ואירועים. לפני מספר שנים נוצר קשר נוסף, מיוחד במינו, ביני לבין נציגי הלשכה: תמונת סבי המנוח, ד"ר זיגפריד מנהיים, הוצגה בתערוכה "עורכי דין ללא זכויות" בין עורכי הדין היהודים בגרמניה שזכויותיהם נשללו עם עליית הנאצים לשלטון.

בשנתיים האחרונות זכיתי לייצג את מדינת ישראל באו"ם. זכות גדולה - ולצידה אחריות כבדה. כאשר התמנית לתפקיד שגרירת ישראל באו"ם ראיתי כאתגר מרכזי את ייצוגה של ישראל האמיתית: מדינה דמוקרטית, שאנשיה שוחרי שלום; מדינה השואפת למצוא את מקומה כמדינה שוות זכויות וחובות בקרב עמי העולם. קיוויתי כי השי-כלתי המשפטית והיותי אישה יסייעו לי לייצג ישראל שאינה עסוקה אך ורק בסכסוך במזרח התיכון. עם זאת, תקופת כהונתי, שהסתיימה לפני כחצי שנה, היתה עתירת אירועים, מהמורות וט-



פרופ' גבריאלה שלו, נשיאת המועצה האקדמית העליונה בקריה האקדמית אונו; לשעבר שגרירת ישראל באו"ם

נשיאת בית המשפט
העליון דורית ביניש וי"ר ועד
מחוז צפון של הלשכה ח'אלד
חוסני זועבי, בטקס הנחת אבן
הפינה לבית הפרקליט במחוז
הצפון, 2009



לאחר פרסומו החלטנו שלא להגיב עליו במיש-
רין, אלא להציג באו"ם, ובעולם, את התחקירים
העצמאיים שנערכו בישראל בעקבות מבצע "עו-
פרת יצוקה". עם רדת הגיליון לדפוס כתב השו-
פט גולדסטון מאמר שבו הביע את חרטתו ביחס
לנכתב בדו"ח. היה זה מעט מדי ומאוחר מדי.

השני, **חקירת המשט הטורקי**. בעקבות הש-
תלטות צה"ל על אחת מאוניות המשט הטור-
קי נערכו מספר חקירות בינלאומיות ופנימיות.
לאחרונה פורסם חלקו הראשון של דו"ח ועדת
טירקל, ועדה שבראשה עמד שופט בדימוס של
בית המשפט העליון והשתתפו בה שני משקיפים
בינלאומיים. הדו"ח בוחן את ההיבטים המשפ-
טיים של אירוע זה והוא מוגש לפאנל שהקים
מזכ"ל האו"ם.

למרות אירועים אלה ואחרים, שאירעו במה-
לך השנתיים שבהן כיהנתי כשגרירת ישראל
באו"ם, נוכחתי בהערכה ובכבוד שנציגי מדי-
נות רבות רוחשים למדינת ישראל, הערכה שלא
תמיד באה לידי ביטוי פומבי. הערכה זו נובעת
מהידיעה שמדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית,
מדינה של שלטון חוק, מדינה שערכיה דו-
מים לערכים שעליהם מושתתת מגילת האו"ם
ומושתתות חוקות יסוד של המדינות הדמוקרטיות.
למערכת המשפטית בישראל, ובראשה
בית המשפט העליון, יוקרה והערכה רבה בקרב
אומות העולם.

לנוכח מעמדה הלא פשוט של ישראל בעולם,
גוברת חשיבות פעילותה הבינלאומית של לשכת
עורכי הדין. בשנים האחרונות הפכה הלשכה לנ-
ציגה בינלאומית וציבורית של החברה הישראלית
במפגשים ובכנסים הנערכים על ידי לשכות עו-
רכי הדין ברחבי העולם. הלשכה וחבריה מהווים
סוכנים נאמנים ושגרירים של ערכים, זכויות אדם
ודמוקרטיה.

ברכותיי ללשכה ולחבריי עורכי הדין בישראל,
הניצבים בחזית המאבקים הציבוריים והמשפטיים
בארץ ובעולם, להגנה על ערכיה ועל דמותה של
מדינת ישראל כמדינה שבה שולט החוק ונשמרות
זכויות האדם.

אם נציין כאן - כמשל - את מועצת זכויות האדם
בזנבה, המועצה המופקדת מטעם האו"ם על "קיי-
דום זכויות אדם ברחבי העולם והגנה על זכויות
אלה". מועצה זו, שחברות בה מדינות שאינן מצ-
טיינות בהגנה על זכויות אדם (כמו אנגולה, לוב,
מאוריטניה, קטאר, סין, בחריין וסנגל), אינה מח-
מיצה הזדמנות לגנות את ישראל. רוב מוחלט של
החלטות הגינוי היוצאות מטעמה של המועצה
הן גינוי לישראל, יותר מאשר כל החלטות הגי-
נוי נגד כל המדינות אחרות גם יחד (כך, למשל,
קוריאה הצפונית גונתה פעם אחת בלבד!). זאת
ועוד: מדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם
שנציגים רשמיים של מדינה אחרת, החברה באר-

**מחברי דו"ח גולדסטון הפיקו דו"ח
מוטה, חד-צדדי ומגמתי. ישראל בחרה
שלא לשתף פעולה עם מחברי הדו"ח
ולא להגיב עליו במישרין אלא להציג
את התחקירים העצמאיים שערכה
בעקבות מבצע "עופרת יצוקה".
לאחרונה כתב השופט גולדסטון
מאמר שבו הביע את חרטתו ביחס
לנכתב בדו"ח. היה זה מעט מדי
ומאוחר מדי**

גון האומות המאוחדות, קוראים מעל דוכן האו"ם
להשמדתה הפיזית, ואין פוצה פה.

השתייכותי לקהילה המשפטית בישראל הקלה
עליי את ההתמודדות עם האתגרים הרבים שהצי-
בה המציאות הגיאופוליטית במזרח התיכון בפני
נציגי ישראל.

אזכיר כאן, בקצרה, שני אירועים שבהם הוע-
מדו המערכת המשפטית ושלטון החוק במדינת
ישראל למבחן המשפט הבינלאומי: האחד, **דו"ח
גולדסטון** על מבצע "עופרת יצוקה". מחברי דו"ח
זה קיבלו את המנדט שלהם ממועצת זכויות
האדם בזנבה הנזכרת לעיל. התוצאה שהפיקו
היא דו"ח מוטה, חד-צדדי ומגמתי. מדינת ישראל
בחרה שלא לשתף פעולה עם מחברי הדו"ח, וגם



הוקרה לנספים ▶
"לא נשכח את עול האחריות.
אלה שעוצמים עיניים לעבר
יהיו עיוורים גם בעתיד".
מתוך הטקס המיוחד ב"יד ושם"

זיכרון בלתי נשכח

באירוע מרגש שנערך בבית הכנסת ב"יד ושם" העניקו ראשי לשכות עורכי הדין מגרמניה, אוסטריה והולנד ספרי זיכרון למשפחות עורכי הדין היהודים שנספו בתקופת מלחמת העולם השנייה

ראש לשכת עורכי הדין בגרמניה, עו"ד אקסל פילגס, אמר כי הוא חש בושה בשם עמו. "עורכי הדין, אנשי החוק והאתיקה, כמו גם לשכת עורכי הדין, דממו וכשלו", אמר. "אנו כעורכי דין גרמי נים לא נשכח את עול האחריות של ההיסטוריה האישית שלנו. אלה שעוצמים עיניים לעבר יהיו עיוורים גם בעתיד", הוסיף.

ראש הלשכה בהולנד, עו"ד יאן אורנבך, אמר כי 106 עורכי דין יהודים בהולנד נספו במחנות. "סיפורם מופיע בספר הזיכרון שערכנו בדבר גורלם של כלל עורכי הדין בהולנד. לא נשכח אותם".

"הלשכות האוסטריות החליטו בשנת 2008 לה"תחקות אחר חייהם של כל הקולגות היהודים, אשר נמחקו מרשימת עורכי הדין באוסטריה בשנת 1938", אמר ראש הלשכה האוסטרית, ג'רהארד בן איבלר. "מצאנו 19,014 עורכי דין יהודים שנמחקו מרשימת עורכי הדין. היה חשוב להבהיר שמדור בר ב-53% מעורכי הדין שפעלו באוסטריה, ורצינו להשיב לקולגות הללו משהו בחזרה, רצינו להשיב בם בחזרה לשורות המקצוע".

ראש הלשכה, עו"ד יורי גיאדון, סיכם את חשיבות עריכת ספרי הזיכרון על ידי הלשכות. "ללשכת עורכי הדין בישראל היתה הזכות לקחת חלק במפעל חשוב זה. פרסום ספרי זיכרון אלה אינו דבר של מה בכך. אני מוקיר את הלשכות שהחליטו, חרף הקשיים והמורכבויות, לפרסם את ספרי הזיכרון הללו, ולהציגם כאן בישראל בפני קרובים וחברים של עורכי הדין שנספו מרחבי העולם כולו. לעולם לא נשכח זאת. על שום המפעל החשוב הזה שמוצג ביד ושם, זכרונם של עורכי הדין הללו שריר וקיים".

במסגרת אירועי היובל ערכה (23.2.11) הלשכה טקס מרגש בבית הכנסת ב"יד ושם". במהלך הטקס העניקו ראשי לשכות עורכי הדין מגרמניה, אוסטריה והולנד ספרי זיכרון למשפחות עורכי הדין היהודים שנספו במלחמת העולם השנייה.

עו"ד יואל לוי, שהנחה את הטקס, פועל מטעם הלשכה שנים רבות להנצחת עורכי הדין היהודים שנרדפו בידי הנאצים. "בשנת 1933, עם עליית הנאצים לשלטון, היו בגרמניה כ-4,000 עורכי דין יהודים, שהיוו כ-20% מכלל עורכי הדין במדינה", סיפר עו"ד לוי. "החל ב-1933 דחקו אותם הנאצים ונישלו אותם מתואריהם ומתפקידיהם, בשורה של חוקים מפלים וגזעניים. הם נרדפו, הוכו, נאסרו והושפלו". עו"ד לוי סיכם כי "תיעוד עורכי הדין היהודים על ידי שלוש הלשכות מהווה מפעל חשוב מאוד, הן עבור משפחות עורכי הדין שנספו והן עבור המדינות עצמן".



ראשי הלשכות (מגרמניה, מהולנד ומאוסטריה) אוזחים בעותקים מספרי הזיכרון

פרקליטים במוזיאון

נפתחה קומה נוספת לעורכי דין בלבד, בבית הפרקליטים, מגדל המוזיאון, בשיטת "אופיס פלוס". שווה למהר.



זהות ושפה מוסטון פורט

משרד מאובזר, מזכירה אישית, ציוד תקשורת מתקדם - הכול בחשבון חודשי אחד, נוח ומשתלם. לך נשאר רק לבחור את המשרד שהכי מתאים לך ו... להתחיל לעבוד.

הזדמנות נדירה למשרד משלך בצמוד לבית המשפט בתל אביב בימים אלה נפתחה קומה נוספת בשיטת "אופיס פלוס" במגדל המוזיאון, בצמוד לבית המשפט ולמרכז העסקים של תל אביב. זו ההזדמנות שלך להצטרף לעשרות עורכי דין מצליחים וליהנות מכל מה שיש לשיטת "אופיס פלוס" להציע לך.

יותר ויותר עורכי דין מבינים שלפתוח משרד זה לא פשוט. לחפש מזכירה, לקנות ציוד, להקים תשתית מחשוב, לרהט... הרבה עבודה, וכמובן, הרבה כסף. עכשיו כבר לא צריך לדאוג, אפשר פשוט להתחיל לעבוד. "אופיס פלוס": משרד כמו שתמיד רצית, עם כל מה שצריך, בחשבון חודשי אחד קבוע.

"אופיס פלוס", שיטה ייחודית המאפשרת לך להשקיע את כל הזמן הדרוש לך כדי להצליח ולהתפתח. לכל השאר כבר ידאגו לך, אפילו לקפה של הבוקר.

בית הפרקליטים
במגדל המוזיאון

"קבוצת שובל" שמה את שיטת "אופיס פלוס" על מפת העסקים בישראל, מנהלת בהצלחה מתחמי משרדים בתל אביב, הרצליה וחיפה. "אופיס פלוס" - כל שירותי המשרד בחשבון חודשי אחד בהתאם לאפשרויות שלך.

OFFICE+
work smart

חשבון אחד,
קבוע ומשתלם



אחזקה,
שמירה וניקיון



ארנונה,
חשמל ומים



מזכירה
אישית



משרד מאובזר
עם ציוד מתקדם



נשמח לקבוע איתך פגישה אישית

י.ד. ברקוביץ' 4, תל אביב ■ www.israellawgroup.com ■ yehudit@b-h-law.co.il ■ 052.8625884 ■ 03.6935280

רישיון להמונים או תו איכות?

האם קיים מכנה משותף בין עשרות אלפי עורכי הדין החברים בלשכת עורכי הדין, חוץ מעצם העובדה שהם מחזיקים ברישיון לעסוק באותו מקצוע? הרלוונטיות של הלשכה זקוקה לעיון מחדש ולהגדרת מטרות עדכניות ומותאמות לעידן שבו מקצוע עריכת הדין בישראל איננו מועדון חברים סגור. על הלשכה להתמקד בהעלאה של רמת המקצוע ואיכותו

ליפא מאיר

מלקוח עבור הגשת תביעה, או עבור כתב הגנה, תוך חלוקה למדרגות מפורטות לפי שווי העניין; מחירים עבור חוזים בהתאם להיקף החוזה, וכיוצא באלה. עורך דין שחרג מתעריף המינימום של הלשכה נחשב כמי שפוגע בכללי ההתנהגות הראויים ובאתיקה של עורך דין, והיה צפוי לעמוד לדין משמעתי בלשכה ולהיענש על כך. כלומר, באותם ימים הלשכה ראתה כתפקיד

**רמת המקצוע צריכה להיקבע
כבר בתנאי הקבלה אליו. הכניסה
למקצוע חייבת לעבור שידוד מערכות
באמצעות העלאה משמעותית של
רף הקבלה. החמרת הדרישות לכניסה
לשערי המקצוע תמצב את המקצוע
כאיכותי, ותקבע מציאות שבה
נכנסים בשעריו רק הטובים
והראויים ביותר**

האם לשכת עורכי הדין שהעניקה לי לפני יותר מ-36 שנים את הרישיון לעסוק בעריכת דין (שמי ספרו 7374) הינה אותה לשכה שתעניק בקרוב את הרישיון שמספרו יהיה 60,000?

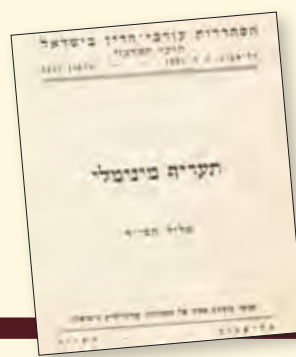
אין מנוס מלקבוע שמדובר בלשכה אחרת. האם ניתן לשער לאן מועדות פניה של לשכה אשר הפכה מאיגוד מקצועי זעיר (בשמה הקודם: הסתדרות עורכי הדין) לארגון של רבבות חברים שהינה המשותף ביניהם רופף למדי?

הדור שלא ידע את יהושע (רוטנשטרייך), מראשי הלשכה המיתולוגיים, ספק אם יוכל לתאר לעצמו במה עסקה לשכת עורכי הדין באותה תקופה (שנות ה-60 וה-70 של המאה ה-20).

היצירה החשובה של לשכת עורכי הדין באותם ימים הייתה "התעריף המינימלי". הסבר קצר לכל הינוקות: מדובר בכללים שהותקנו על ידי הלשכה אשר קבעו באופן פרטני מחיר מינימום לכל השירותים המשפטיים הניתנים על ידי עורכי הדין - מה התעריף המינימלי שעל עורך דין לגבות



עו"ד ד"ר ליפא מאיר,
חבר דירקטוריון המכון
להשתלמות עורכי דין;
לשעבר יו"ר בית הדין
המשמעתי הארצי



► "במקרים מיוחדים יהיה עורך הדין רשאי לפנות לוועד הסניף בבקשת היתר לקבל שכר טרחה מופחת מהשכר הקבוע בתעריף". תעריף מינימלי של הסתדרות עורכי הדין, 1954

דן שבו מקצוע עריכת הדין בישראל איננו מועדון חברים סגור. מקצוע המוני כרוך בסיון לירידת ערכו, ייחודו וכבודו של המקצוע. האם יש משימות שהלשכה יכולה למלא על מנת לחזק את הרלוונטיות שלה, ובאותה עת גם להתמודד עם המוניות של המקצוע?

ברשימה זו קצרה היריעה מלנתח את התשובה לשאלה לאן פניה של הלשכה צריכות להיות מועדות בעשור הבא, ואף לא אוכל לעמוד בפרוטרוט על הפתרונות המוצעים. בתמצית אומר כי לדעת עיל הלשכה להתמקד במטרה עיקרית, והיא העלאה של רמת המקצוע ואיכותו. הטיפול בנושא זה חייב להיעשות בשני מישורים: בתחום הרישוי והקבלה למקצוע; ובתחום ההשתלמויות המקצועיות לאורך פעילותו של עורך הדין.

לשכת עורכי הדין הינה הגוף הסטוטורי המעניק את הרישיון לעסוק בעריכת דין. רמת המיקצוע צריכה להיקבע כבר בתנאי הקבלה אליו. הכניסה למקצוע חייבת לעבור שידוד מערכות באמצעות העלאה משמעותית של רף הקבלה. החמרת הדרישות לכניסה לשערי המקצוע תמצב את המקצוע כאיכותי ותקבע מציאות שבה נכנסים בשעריו רק הטובים והראויים ביותר.

לגבי עורכי הדין הפעילים, על הלשכה להכיר במכון להשתלמות עורכי דין כמוסד מרכזי ועיקרי שלה. פיתוחו של המכון והענקת שיניים לחבר השתלמויות באמצעותו (דבר שיצריך, ככל הנראה, שינוי בחקיקה) יעניקו לעורכי הדין כלי להתפתחות ולהעלאת הרמה המקצועית שלהם. יחד עם ההשתלמות המקצועית, יש לתת במסגרת המכון מקום חשוב ללימוד ולעיסוק בתחומי האתיקה המקצועית ודרכי ההתנהגות ההולמת של עורכי דין.

הגענו בתום 50 שנות הלשכה למצב שבו תפקידי לשכת עורכי הדין ומעמד המקצוע חייבים לעמוד לבחינה מחדש ולעשיית חשבון נפש. העלאה של הרמה המקצועית ושל האיכות האישית של עורכי הדין תביא כבוד למקצוע, ותציב את הלשכה בתור הגוף שיקבע בעשור הבא את הסטנדרטים הגבוהים של המקצוע ושל העוסקים בו.

מרכזי שלה לדאוג לקיום "תחרות הוגנת" בין חברים באמצעות קביעת תעריפי מינימום לשירותיהם. היו שסברו אז שתעריף מינימלי שומר על כבוד המקצוע. אולם במבט רטרוספקטיבי, ספק אם התעריף המינימלי לא שימש אמצעי של עורכי הדין החזקים לשמור על הגמוניה ולהגביל את התחרות מצד עורכי דין צעירים וחדשים.

באותם זמנים עמד קצב ההצטרפות למקצוע על סדר גודל של כ־250 עורכי דין לשנה. כאשר הקצב גבר, ומספר בעלי רישיון לעריכת דין הוכפל ושוולש תוך שנים מעטות, תעריף המינימום לא החזיק מעמד. יש מי שסבור שהתחרות במיקצוענו המכובד הפכה לפרועה. לטעמי, תחרות

פעם עמד קצב ההצטרפות למקצוע על סדר גודל של כ־250 עורכי דין לשנה. כאשר הקצב גבר, תעריף המינימום לא החזיק מעמד. יש מי שסבור שהתחרות במקצוענו המכובד הפכה לפרועה. לטעמי, תחרות חופשית עדיפה על כללים בירוקרטיים נוקשים שממילא לא ניתנים לאכיפה אפקטיבית

חופשית עדיפה על פני כללים בירוקרטיים נוקשים שממילא לא ניתנים לאכיפה אפקטיבית. האם קיים מכנה משותף בין עשרות אלפי עורכי הדין החברים בלשכה, חוץ מעצם העובדה שהם מחזיקים ברישיון לעסוק באותו מקצוע? האם ניתן להגדיר אינטרסים משותפים לרבבות חברי הלשכה ולהציב את הלשכה כמגינה על אינטרסים אלה?

נראה לי שהמכנה המשותף לעורכי דין בתור שכאלה הינו רופף למדי. קשה גם לראות בעורכי הדין ככלל קבוצה בעלת אינטרסים משותפים מובהקים הראויים או הזקוקים להגנה. כתוצאה מכך, הרלוונטיות של לשכת עורכי הדין בעיני חבריה בימינו איננה עובדה מובנת מאליה.

הרלוונטיות של לשכת עורכי הדין זקוקה לעיין מחדש ולהגדרת מטרות עדכניות ומותאמות לעי



בניגוד לסברה רווחת, אינני חושב שצבא המשפטנים במדינה גדול מדי. בעיניי, החינוך המשפטי, בין לשמו ובין כעיסוק מקצועי, הוא הערובה החשובה ביותר להמשך קיומו של עקרון שלטון החוק, שהוא נשמת אפה של חברה דמוקרטית. ועל כן לעולם אין לומר שמספר המשפטנים רב מדי" (ד"ר אמנון גולדנברג, ראש הלשכה השלישי, ברכת ראש הלשכה למקבלי תעודות, 1982)

סכנה ברורה ומיידית לדמוקרטיה

יוזמות חקיקה שונות, אשר חלקן כבר נתקבלו, מאיימות לפגוע במהותה של ישראל כדמוקרטיה. עקרון שלטון הרוב איננו מבטיח דמוקרטיה במובנה המהותי. חשוב שהלשכה תמשיך להשמיע את קולה במאבק נגד יוזמות אלה, שהוא מאבק על נשמת אפה של הדמוקרטיה הישראלית

מרדכי קרמניצר, עמיר פוקס

וברור גם שהצהרת נאמנות אינה אמצעי יעיל לייצור צירת נאמנות. ההצעות האלה מכוונות להתריס כנגד אזרחי ישראל הערבים ולגרום להם להר- גיש זרים בארצם. ההצעות מטילות צל של חוסר נאמנות על אזרחי המדינה הערבים, אשר רואים בביטוי "מדינה יהודית" שם קוד להצדקת קיפוחו של המיעוט הערבי והפלייתו השיטתית לרעה. הצעת חוק נוספת, שנתקבלה בינתיים, המכ- וונת לפגיעה באזרחי ישראל הערבים היא הצעת "חוק ועדות הקבלה", שמטרתה שמירה על יישור

**חשוב להכיר בכך שההצעות אינן
בבחינת קוריוז, וחלקן עלולות לעבור,
בעיקר בשל אדישות או חוסר מוכנות
לנקוט עמדה מצד חלק מחברי
הכנסת. אם אכן יעברו חלק נכבד
מהצעות אלה, עלולה הדמוקרטיה
הישראלית להישאר כקליפה ריקה
של דמוקרטיה פורמלית**

הדמוקרטיה הישראלית נמצאת תחת מתקפה. יוזמות חקיקה שונות מאיימות לפגוע במהותה של ישראל כדמוקרטיה. הצעות החקיקה נמצאות בשלבי אישור שונים בכנסת, חלקן עומדות ממש בפני אישור המליאה הסופי וחלקן כבר נתקבלו. קצרה היריעה מלפרט את כל ההצעות הללו, אך ננסה לאפיין מספר קבוצות של הצעות אלה, ול- עמוד על הסכנה הגלומה בהן. לשכת עורכי הדין והעומד בראשה הביעו עמדה נגד מספר הצעות חוק. חשוב שהלשכה תמשיך להשמיע את קולה במאבק נגד הצעות אלה, שהוא מאבק על נשמת אפה של הדמוקרטיה הישראלית.

אשכול ראשון של הצעות חקיקה הוא חוקי ה"נאמנות". חוקים אלה דורשים מאזרחים להישבע אמונים למדינת ישראל כמדינה "יהודית ודמוקרטית" - בין אם בעת התאזרחותם, בעת השבעתם לחברי כנסת או לחברי רשות מקומית או לעובדי מדינה, ואפילו כתנאי למתן תמיכה לסרט קולנוע. אופיה היהודי של ישראל אינו זקוק להצעות אלה;



פרופ' מרדכי קרמניצר,
סגן נשיא במכון הישראלי
לדמוקרטיה



עו"ד עמיר פוקס,
חוקר במכון הישראלי
לדמוקרטיה

בית המשפט העליון
בהרכבו הראשון, ערב השבעתו,
23.9.1948. מימין: שניאור זלמן
חשין, מנחם דונקלבלום, הנשיא
משה זמורה, הרב שמחה אסף
ויצחק אולשן



בשורת הצעות זו היא החלשתו של הגוף שנשאר כמגן האחרון של זכויות האדם בישראל - בית המי שפט. בישראל, בה קיים מיעוט קבוע שהוא נטול כוח פוליטי ממשי, בית המשפט הוא מחסום חיוני בפני עריצות הרוב. פגיעה בסמכות בית המשפט לבקר ביקורת חוקתית את חקיקת הכנסת תמנע את הסיכוי לעמוד בפרץ ולהגן על הדמוקרטיה מפני חוקים אנטי־דמוקרטיים מן הסוג שתואר. חשוב להכיר בכך שההצעות הנ"ל אינן בבחינת קוריוז, וחלקן עלולות לעבור, בעיקר בשל אדישות או חוסר מוכנות לנקוט עמדה מצד חלק מחברי הכנסת. אם אכן יעברו חלק נכבד מהצעות אלה, עלולה הדמוקרטיה הישראלית להישאר כקליפה ריקה של דמוקרטיה פורמלית. כאשר אנו מתבשרים שבמצרים יש אפשרות לקיום בחירות

בישראל, בה קיים מיעוט קבוע שהוא נטול כוח פוליטי ממשי, בית המשפט הוא מחסום חיוני בפני עריצות הרוב. פגיעה בסמכות בית המשפט לבקר ביקורת חוקתית את חקיקת הכנסת תמנע את הסיכוי לעמוד בפרץ ולהגן על הדמוקרטיה מפני חוקים אנטי־דמוקרטיים מן הסוג שמדובר בו

חופשיות, אין אנו מוכנים, באופן אוטומטי, לראות בקיום הבחירות ערובה לדמוקרטיה. עקרון שלטון הרוב איננו מבטיח דמוקרטיה במובנה המהותי. דווקא השמירה על זכויות האדם וזכויות המיעוט מפני עריצות הרוב היא שהופכת את הדמוקרטיה לשיטה משטרית ראויה. שחיקתה של הדמוקרטיה תפגע בנכס אסטרטגי של ישראל, ותשרת את אויביה במאבק הקריטי המתנהל בעולם על דמוקרטיה של ישראל ומעמדה.

המצב הנוכחי, של סכנה ברורה ומיידית, קורא לשילוב ידיים בין כל מי ששמירה על הדמוקרטיה היא הישראלית יקר לליבו. ללשכת עורכי הדין בישראל, בשנת היובל להקמתה, תפקיד חשוב במאבק לשמירה על אופיה הדמוקרטי של מדינת הלאום היהודית.

בים בנגב ובגליל נקיים ממי שאינם ציונים, קרי מערבים. תוצאה נוספת שלה היא פגיעה בכל מי שאינם נחשבים "מיוחסים" - עולים חדשים, מזרחיים, בעלי מוגבלויות ואחרים. הצעה זו פוגעת פגיעה אנושה בכבוד האדם, תוך שהיא מגדרת את קהילת הרוב ומשאירה את המיעוטים מחוץ לגדר. אשכול הצעות חוק אחר נועד לפגוע בחופש הביטוי, המחאה והביקורת. בין השאר ניתן למנות את התיקון לחוק העמותות, המבקש להגביל ולפרק עמותות אשר מעורבות במסירת מידע לגורמים זרים שעלול להביא לתביעות בחו"ל בגין פשעי מלחמה. יש להדגיש שההצעה חלה על מידע אמיתי ומבוסס. בהצעה זו הפגיעה בחופש ההתאגדות ובחופש הביטוי חמורה במיוחד, מפני שהיא מבקשת למנוע פעולות חוקיות כשלעצמן, אשר לפחות באופן פוטנציאלי מקדמות הן את זכות הציבור לדעת והן את אכיפת המשפט הבינלאומי שישראל מחויבת לו. הצעת חוק נוספת הפוגעת קשות בחופש הביטוי היא ההצעה לאסור הסתה לשלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. גם מי שמאמינים - כמונו - אמונה שלמה בזכות קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, חייבים להיאבק על זכותם של הכופרים בכך להשמיע את קולם. המי קום להיאבק בהשקפה זו הוא בשיח הציבורי ולא באמצעות סתימת פיות של מיעוט. סתימת פיות בהקשר הזה אינה מחזקת את מהותה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. היא מבטאת חולשה בלתי מוצדקת וחותרת תחת מחויבותה של ישראל לחופש הביטוי.

אשכול הצעות נוסף מכוון בעיקר לפגוע בסמכויות בית המשפט העליון לפסול חוקים של הכנסת. חלקן מבקשות לשלול את סמכות בית המשפט לבקר את חקיקת הכנסת בתחומים שונים כמו אזרחות, עניינים בטחוניים או עניינים שיש להם השלכות תקציביות משמעותיות. הצעה נוספת שמטרתה פגיעה בסמכות בג"ץ היא הצעה להקמת בית משפט לחוקה, שהוא יהיה המוסמך לבחון שאלות חוקתיות. הרכב בית משפט זה יהיה פוליטי, והוא יכלול גם אנשי דת. הבעיה העיקרית

יֵהָא רַצוֹן שְׁעַצְתְּכֶם תִּהְיֶה כֹּהֵן, שְׁדַעְתְּכֶם לֹא תִהְיֶה קִצְרָה. שְׁתַּצְלִיחוּ בְּנֵיב שְׁפִתוֹתֵיכֶם, וְכִי תִזְכּוּ לֵאחַד אֶת הַהֲגָנָה עַל זְכוּיֹת הַפֶּרֶט עִם דְּרִישַׁת טוֹבַת הַצִּיבּוֹר, וְתִהְיֶי שׁוֹתֵפִים נֹאמְנִים לְהַשְׁלֵטַת הַצֶּדֶק בְּאַרְצֵנוּ הַמְּחֻדָּשֶׁת"

(ברכת נשיאו הראשון של בית המשפט העליון לאחר קום המדינה, השופט ד"ר משה זמורה, בטקס הראשון של חלוקת תעודות קבלה ללשכה)



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

מגבשים קוד בינלאומי למקצוע

במסגרת אירועי היובל ללשכה יזם ראש הלשכה "שולחן עגול" של ראשי לשכות עורכי דין מרחבי העולם. בדיון ראשון מסוגו עסקו המשתתפים בהצעתו לגבש קוד אחיד של עקרונות בסיסיים למקצוע עריכת הדין

נגישות למשפט, כבוד המקצוע ואתיקה. "מדובר בעקרונות שבלעדיהם מקצוע עריכת הדין לא יוכל לעמוד בסטנדרטים הראויים. כמובן שעי קרונות אלה לא יעמדו לבד. כל ארגון מקצועי לאומי יאמץ את הקוד ויעניק לו את הפרשנות המאפיינת את הסביבה ומערכת המשפט המיקומית. קוד מוצהר זה יסייע גם בידי משטרים חדשים לעצב את מקצוע עריכת הדין בהתאם לשינויים שחלו במשטרם."

עקרונות הקוד המוצע

נאמנות ועצמאות המקצוע

שלטון החוק

זכויות אדם

נגישות למשפט

כבוד המקצוע

אתיקה

פרופ' מרדכי קרמניצר אמר כי נקודת המוצא היא שעריכת הדין אינה רק מקצוע אלא גם שליחות, ולכן היא זקוקה להתוויית עקרונות מינימליים מקור בלים. "בעולם הפוסט־מודרני כל הרשויות מצויות בהידרדרות. בעולם גלובלי זה בהחלט עושה שכל לגבש עקרונות אוניברסליים מקובלים של המקצוע, כפי שנעשה על ידי הרופאים בעצמם."

לרגל אירועי היובל ללשכה התקיים לאחרונה דיון ראשון מסוגו בנושא גיבוש קוד בינלאומי אחיד של עקרונות בסיסיים למקצוע עריכת הדין. בדיון השתתפו ראשי לשכות מרחבי העולם, בין היתר מארה"ב, אנגליה וויילס, סין, גרמניה, אוסטרליה, הולנד, צרפת, ספרד, איטליה, בלגיה, קניה, קרואטיה ורומניה. בדיון, פרי יוזמתו והנחייתו של ראש לשכת עורכי הדין בישראל, עו"ד יורי גיא־רון, השתתף גם פרופ' מרדכי קרמניצר מהמכון הישראלי לדמוקרטיה.

"משיחות שקיימתי לאחרונה עם כמה וכמה ראשי לשכות, ולאור האירועים האחרונים שפקדו את העולם, קביעת עקרונות בסיסיים אחידים למקצוע עריכת הדין הפכה לנושא מרכזי על סדר היום", אמר ראש הלשכה, עו"ד גיא־רון. "קיים קשר בלתי ניתן להבחנה אך חיוני בין משפט לחברה", הוסיף. "לגיבוש עקרונות משפטיים בסיסיים יש השפעה על מקצוע עריכת הדין ועל הציבור בכילותו. בהיעדר קיומם של עקרונות כלליים כאלה לא יהיו לאנשי מקצוע באזורים מסוימים בעולם קווים מנחים בסיטואציות מסוימות. יתרה מזאת, החברה כיום היא הרבה יותר מורכבת ומושפעת מהגלובליזציה, כך שאחידות זו של עקרונות תתגבש באופן טבעי."

ראש הלשכה הציג בפני המשתתפים קוד ביינלאומי מוצע של עקרונות בסיסיים: נאמנות ועצמאות המקצוע, שלטון החוק, זכויות אדם,

**לפני אתגר כביר עומדים אתם: מחכים לכם השופטים
שתסייעו בידיהם לעשות משפט; מצפה לכם העם על
שבטיו ושכבותיו שתגנו ותילחמו על זכויות הפרט; וממתינה
לכם המדינה שתטו שכם להרמת קרנה, שיהא עולמנו עולם
טוב יותר לחיות ולעבוד בו"**

(השופט חיים כהן, ברכה לעורכי דין בראשית דרכם)



ראשי לשכות מכל העולם בצילום משותף, בבית לשכת עורכי הדין בירושלים, פברואר 2011

ראש הלשכה האנגלית, עו"ד לינדה לי, אמרה כי היא גאה להיות עורכת דין, בין היתר, מכיוון שכו"לם חולקים סטנדרטים אתיים. עם זאת, הוסיפה: "מאכזב אותי שעורכי דין מתמקדים בפרטים הקטנים. לכן אני מסכימה שצריך לגבש משהו פשוט ביותר. הבעיה העיקרית היא שממשלות רוצות להכפיף אותנו לסטנדרטיים אתיים כשהן רוצות להכביד עלינו, ומאידך הן מעדיפות שלא יהיו לנו סטנדרטים כאלה כשהן רוצות שנהגו כעסקים".

"העמדה שלנו בגרמניה", אמר ראש הלשכה הגרמנית, עו"ד אקסל פילגס, "היא שאנחנו מתערבים רק כאשר עורכי הדין מעורבים, כך שאם יש מתקפה כלשהי על עורכי הדין בלוב, במצרים, באלג'יריה, אז עלינו להשמיע קול ולהתערב".

גם יו"ר ועדת האתיקה הארצית בלשכה, עו"ד דרור ארדאילון, הסכים שיש לגבש קוד צנוע ופשוט. "אם אנחנו רוצים חברה דמוקרטית, אנו צריכים מקצוע עצמאי חזק. ללא כללי אתיקה לא נוכל להתקיים. בהצבת האתיקה במרכז, אנו חוזרים לנאיביות".

ראש לשכת פריז, עו"ד ז'אן קסטליאן, ציין בפתח הדיון שכל ראשי הלשכות נמצאים באירוע זה בזכות ראש הלשכה, עו"ד יורי גיאירון. לדבריו, "אנו מסכימים וחולקים את העקרונות המוצעים. מדובר ברעיון טוב ואתמוך בו בשם הלשכה הפריזאית והצרפתית".

"אם אנחנו מתכוונים לעשות משהו, אנו צריכים לעשות משהו פשוט שכולם יסכימו עליו. אני מאמין שהדבר מסתכם בארבע מילים - 'שוויון וצדק במסגרת החוק', אמר עו"ד סטפן זאק, יו"ר הלשכה האמריקאית (ה-ABA). עו"ד זאק סיפר כי הלשכה האמריקאית נוהגת לשלוח את מה שהיא מכנה "מכתבי שלטון החוק". לדבריו, לאחרונה שלחה הלשכה האמריקאית מכתבים כאלה ללוב ולמצרים. "האם נדמה לכם שקדאפי הפסיק מיד ברגע שהוא קיבל את המכתב שלי? כנראה שלא, אבל אם מכתב זה יכול להיות חתום לא רק על ידי הלשכה האמריקאית אלא על ידי כל הלשכות, אמירה כזו יכולה להיות בעלת עוצמה רבה, ואני מצדיע לכם על התחלתו של דיון בסוגיה זו".

אם למדוד לפי החלומות שחלמנו, אפשר לומר שלא השגנו את מה שרצינו להשיג. לא הגענו למה שרצינו להגיע, ולא זו בלבד, אלא אפילו לא החזקנו ולא התמדנו במצב שהיה אז. אבל אם אני שואל, ככלות הכול, עם כל מה שעיינינו רואות היום, האם הקמת הלשכה היתה מוצדקת, אני חושב שהיא היתה מוצדקת”

(יצחק טוניק, ראש הלשכה השני)



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

חשבון נפש

המונופול והאוטונומיה חסרי התקדים שניתנו ללשכה ניתנו לאיגוד המקצועי של עורכי הדין לא רק כדי להגן על האינטרסים של חבריו, אלא כדי להיות חיל החלוץ בהגנת הדמוקרטיה ושלטון החוק בישראל

עלי זלצברגר

כות לתת סעד משפטי למעוטי יכולת. בנוסף נינו לתנו ללשכה סמכויות שברשות, ביניהן הסמכות לחוות דעתה על הצעות חוק ובענייני בתי המשפט וסדרי דין, וכן קידום המחקר המשפטי. עד תחילת שנות ה־90 לא התקשתה הלשכה לפקח על ההתמחות ועל ההסמכה, שכן הפיקוח האפקטיבי האמיתי היה בידי שלוש הפקולטות למשפטים. אלו קיבלו לשורותיהן מספר קטן מאוד של תלמידים מדי שנה, שעצם בחירתם מקרב עשרות מונים של פונים הבטיח רמה אישית גבוהה מאוד. כמעט כל מי שסיים את הלימודים בפקולטות בהצלחה היה בקיא במשפט הישראלי. אחרי התמחות של שנתיים (ואחר כך שנה וחצי), הסמכתו ללשכה היתה כמעט עניין טקסי. מצב זה השתנה מקצה לקצה בעקבות תיקון חוק לשכת עורכי הדין, בין השאר בעידוד נמרץ של מוסדות הלשכה, ופתיחת האפשרות ללמוד משפטים במכללות פרטיות. תיקון החוק הפך את לימודי המשפטים לשוק כלכלי פרוץ. חלק מהמכללות שנפתחו פועלות כמוסדות עם כוונת רווח, והמשמעות היא שכמעט כל מי שרוצה ללמוד משפטים יכול להיכנס בשעריהן ואף לסיים את

דרך ארוכה עשה מקצוע עריכת הדין בישראל משנת 1928, בה הוקמה הסתדרות עורכי הדין היהודים בפלשתינה, ועד היום. ב־1928 היו בארץ 83 עורכי דין (39 יהודים, 43 ערבים ואנגלי אחד). היום מספר עורכי הדין משיק ל־50,000 - כנראה השיעור הגבוה בעולם של עורכי דין לנפש. עד 1961 היתה הסתדרות עורכי הדין גוף וולונטרי אשר לצידו כיהן גוף סטטוטורי - המועצה המשפטית, כשסמכויות התקנת כללי אתיקה מקצועית היו מסורות בידי רשות שלישית - זקן השופטים, ולאחר קום המדינה בידי שר המשפטים. לשכת עורכי הדין, שנכנס לתוקפו בחודש מרץ 1962, אוחדו כל הסמכויות ונמסרו ללשכת עורכי הדין. ההסדר החדש יצר גוף אחד להסדרת הפרוץ פסיה המשפטית בישראל. לשכת עורכי הדין היא גוף אוטונומי, בעל מונופול, עם היקף סמכויות גדול מזה של גופים מקבילים בעולם ושל גופים המייצגים ומסדירים פרופסיות אחרות בישראל. ללשכת עורכי הדין נמסרו סמכויות בלעדיות ומנדטוריות של רישום ופיקוח ההתמחות וההסמכה לעריכת דין, סמכויות התקנת כללי אתיקה מקצועית ואכיפתם, ולאחרונה (2009) גם הסמ-



פרופ' עלי זלצברגר,
פרופסור למשפטים
באוניברסיטת חיפה

דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה
 העברית, פרופ' בנימין אקצין, נושא דברים
 בטקס הנחת אבן הפינה לבניין הפקולטה
 בגבעת רם, 1957. מימין: אלן ברונפמן (נשיא
 אגודת יידי האוניברסיטה בקנדה), פרופ'
 בנימין מזר, נשיא בית המשפט העליון יצחק
 אולשן, משה זמורה וא' גלבר



משמרתם וכשלו בפיקוח ראוי על שוק ההתמחות
 ובעיקר על ההסמכה לעריכת דין. התוצאה היתה
 גידול עצום במספר עורכי הדין, כאשר לצד מספר
 קטן של עורכי דין חדשים, מוכשרים ומבריקים
 באו בשערי הלשכה המונים שרמתם המקצועית
 נמוכה. בתוך הלשכה נוצרו מעמדות, והתופעה
 כמובן מקרינה על רמת השירותים המשפטיים
 בישראל - שירותים מעולים לעשירים ושירותים
 בינוניים ומטה לכל השאר.

בשנים האחרונות התעשתה הלשכה, בהנהגת
 יורי גיא־רון, והחלה בפעילות נמרצת לרפורמה
 משמעותית בהסדרי ההתמחות והסמכת עורכי
 דין, אלא שהתעוררות זו כנראה מאוחרת

הלימודים בהצלחה. אותן מכללות הפועלות כך
 גם מייצרות את המסה האדירה של בוגרי לימודי
 המשפטים כיום. אין כל פסול, ואולי אף יש ברכה
 בכך שלימודי המשפט הפכו לפופולריים כל כך,
 אבל כאן נרדמו הלשכה ומשרד המשפטים על

**בשנים האחרונות התעשתה
 הלשכה, והחלה בפעילות נמרצת
 לרפורמה משמעותית בהסדרי
 ההתמחות והסמכת עורכי הדין, אלא
 שהתעוררות זו כנראה מאוחרת מדי.
 את מעמדם של עורכי הדין שכבר
 התקבלו ללשכה יהיה קשה לשנות**



חובה לדאוג, ודווקא בתקופה זו, שהקירות לא יצאו עקומים, כי קשה מאוד ליישר הדורים לאחר שהבניין הוקם. ואם דברים אלה יש להשמיע לכל, הרי שבעתיים יש להשמיעם דווקא בוועידת עורכי הדין, אשר להם צריך להיות חלק הארי בעיצוב היחסים בין אזרח לאזרח, ובין האזרח למדינה..."

(השופט יצחק אולשן, בוועידה ה"ז של הסתדרות עורכי הדין, מאי 1954)

דה. הקול הציבורי של הלשכה נשמע היטב כאשר נזעק להגן על האינטרסים הצרים של חבריה, לפי עמים נגד האינטרס הציבורי הרחב. אבל כאשר ריחפו סכנות על עקרון שלטון החוק, על עקרונות הדמוקרטיה ועל זכויות אדם - נדם קול הלשכה במקרה הטוב, או במקרה הרע היא העמידה את עצמה עם מחנה המבקרים את מדיניותו המרחיבה והערכית של בית המשפט העליון. גם במישור זה מורגש שינוי לטובה בהתנהלות ההנהגה הנורכחית של הלשכה, ורשימת התבטאויותיו הפומביות של יושב ראש הלשכה (כמו למשל בנושא ילדי העובדים הזרים או מכתב הרבנים) ארוכה

עד לפני פחות מעשור, כללי האתיקה המקצועית, ובעיקר פרשנותם על ידי בתי הדין המשמעתיים, נועדו בעיקר לשמור על האינטרסים של חברי הלשכה ולמנוע תחרות. גם במישור זה חלו שיפורים משמעותיים בשנים האחרונות, בזכות רפורמה בהליך המשמעותי, תיקונים מהותיים בכללי האתיקה, ובעיקר נטילת אחריות על מתן שירותים משפטיים לאנשים שידם אינה משגת

ומרשימה, אך אין ערובה כלל שמדובר במגמת שינוי לטווח ארוך וכי מנהיגי הלשכה בעתיד לא יחזירו אותנו לתקופות קודמות.

המונופול והאוטונומיה חסרי התקדים שניתנו ללשכה טומנים בחובם מידה ניכרת של אמון ציבורי בעורכי הדין. הם ניתנו לאיגוד המקצועי של עורכי הדין לא רק כדי להגן על האינטרסים של חבריו, אלא כדי להיות חיל החלוץ בהגנת הדמוקרטיה ושלטון החוק בישראל. בימים אלו של גל אנטי־דמוקרטי בישראל, קולה של הלשכה לא נשמע מספיק. מי ייתן והשיפור המשמעותי בהתנהלות הלשכה ימשך, ובמהלך יובלה השני תיטול על עצמה לשכת עורכי הדין את תפקידיה ברצינות ותייצב פרופסיה משפטית מקצועית וערכית.

מדי. את מעמדם של עורכי הדין שכבר התקבלו ללשכה יהיה קשה לשנות. ספק אם האופי האחראי של הנהגת הלשכה כיום יוכל להישמר בעתיד, לנוכח ההרכב המשתנה של אוכלוסיית עורכי הדין.

סמכות מרכזית של הלשכה היא להתקין כללי אתיקה ולהעמיד לשיפוט משמעותי את מפרי הכליים. אבל דווקא בתחום זה, המכריע בחשיבותו לשמירת פרופסיה איכותית וערכית, לא נרשם בעבר רקורד מזהיר. עד לפני פחות מעשור, כללי האתיקה המקצועית, ובעיקר פרשנותם על ידי בתי הדין המשמעתיים, נועדו בעיקר לשמור על האינטרסים של חברי הלשכה ולמנוע תחרות. כך, למשל, באיסור הפרסום העצמי, בתעריף המינימלי ובעיסוקים אסורים. גם הזכות להיות מיוצג - זכות יסוד במשפט - עוותה על ידי הלשכה לטובת אינטרסי חבריה ונגד האינטרס הציבורי הרחב. במקרים לא מעטים קובלנות נפגעי עורכי דין לא נענו בפתיחת הליכים משמעתיים, בתי הדין ישבו בדלתיים סגורות ולא היו מחויבים בפרסום פסקי הדין ושמות הנילוים.

גם במישור זה חלו שיפורים משמעותיים בשנים האחרונות, בזכות רפורמה בהליך המשמעתי שהפך אותו לפומבי, תיקונים מהותיים בכללי האתיקה שבחוק לשכת עורכי הדין ובתקנות המשמעות, ובעיקר נטילת אחריות על מתן שירותים משפטיים לאנשים שידם לא משגת לשלם עבור שירותים אלו. להנהגת הלשכה היה תפקיד חיובי תורם לרפורמות הסטטוטוריות, שלוו גם בתוכניות וולונטריות למיסוד פעילות פרובונו (ללא תשלום) לנזקקים. על כך ראוי לברך את הלשכה בפה מלא.

ומה באשר לקולה הציבורי של הלשכה בעניינים משפטיים ובקידום המחקר המשפטי? כאן אולי מצויה אי הנחת הגדולה ביותר. לא נטען, חלילה, שללשכה לא היה במהלך יובל קיומה קול ציבורי. דווקא היה, ואף הושמע במלוא עוצמתו בשנות ה־70, כאשר ביקשה הלשכה לסכל את הרפורמה באחריות לנפגעי תאונות דרכים, ובאופן דומה כעבור עשור לסיכול חוק נפגעי האינתיפא

הפקולטה למשפטים המובילה בישראל
מזמינה אותך ללמוד אצל הטובים ביותר

מה מתאים לך?

תואר שני מחקרי תואר שלישי (כולל מסלול ישיר)

למועמדים מצטיינים בעלי מכוונות מחקרית
במרכז צבי מיתר ללימודי משפט מתקדמים

- אוסף מגוון של קורסים ייעודיים, סדנאות וסמינרים בעברית ובאנגלית
- קורסים מרוכזים המועברים על ידי מיטב החוקרים מאוניברסיטאות בחו"ל
- מלגות קיום המאפשרות הקדשת זמן מלא למחקר
- פטור משכר לימוד
- חדרי עבודה ייעודיים
- סמסטר מחקר באוניברסיטאות עילית כגון ייל והארוארד, כחלק מלימודי התואר השלישי לסטודנטים מצטיינים

תואר שני עיוני

במתכונת המותאמת למשפטנים בעלי
לו"ז עמוס השואפים לשרדוג אקדמי

- תכנית לימודים מובנית למשך שנתיים
- שני ימי לימוד (שלישי אחה"צ ושישי בבוקר)
- מספר מסלולי התמחות (מסחרי, אזרחי, פלילי וציבורי)
- מגוון גדול של קורסי בחירה
- שכר לימוד אוניברסיטאי



היכל המשפט אינו אלא זירת מלחמה - מלחמת הצדק. אין לכם במלחמות מלחמה טהורה וקדושה ונשגבה מזו: עילתה היא הזכות, נשקה הוא החוק ותוצאתה היא דין צדק... היא אינה מביאה לידי שפיכות דמים, כי אם אך לשפיכות דין, אינה מצריכה צחצוח חרבות כי אם אך צחצוח לשון"

(השופט חיים כהן, ברכה לעורכי דין בראשית דרכם)

עומדים יחד לצד החלשים

מאז הקמתה, וביתר שאת בשנים האחרונות, הסנגוריה הציבורית משתפת פעולה עם לשכת עורכי הדין לקידום מטרות משותפות

יואב ספיר



עו"ד ד"ר יואב ספיר, סגן הסנגוריה הציבורית הארצית ומנהל מחלקת תיקי בית המשפט העליון בסנגוריה

הושגו במידה רבה. הזכות לייצוג הורחבה באופן משמעותי לסוגי הליכים ולנאשמים, חשודים וניי דונים שלא זכו לה קודם לכן. בין יתר השינויים שעברה הזכות לייצוג, מזכות מצומצמת מאוד התלויה בעיקרה בשיקול דעת ובהחלטת מינוי שיפוטיים, לזכאות רחבה שאינה תלויה בהחלטה שיפוטית, כדאי להזכיר את הליכי המעצר לצורך חקירה ואת ההליכים בבית משפט לנוער. בשני תחומים אלה היה מצב הייצוג טרם הקמת הסנגוריה הציבורית עגום למדי. קרוב ל-80% מהחשודים שהובאו להארכת מעצר לצורך חקירה היו בלתי מיוצגים. מאז התהפכה התמונה, וכיום יותר מ-80% מן החשודים מיוצגים. שינוי דומה התחולל באשר לנאשמים בבתי המשפט לנוער, אשר התופעה של היעדר ייצוג רווחה בהם, וכיום היא חיזיון נדיר. הייצוג שהיה החריג הפך לכלל, והיעדר הייצוג היה לחריג. שיאה של הרחבת הזכות לייצוג נרשם בתיקון מס' 49 לחוק סדר הדין הפלילי, שנכנס לתוקף בתחילת שנת 2007 וקבע כלל ערכי ראשון במעלה שלפיו לא ניתן להטיל מאסר בפועל על נאשם בלתי מיוצג. כלל זה, הזהה לכלל שנקבע בארצות הברית עוד בשנת 1973 בפרשת Argersinger, הוא תיקון חשוב של פגם מוסרי חמור שהיה במערכת המשפט שלנו עד לאחרונה: שליחתם מדי שנה של מאות נאשמים בלתי מיוצגים לכלא.

באשר להעלאת איכות הייצוג, הסנגוריה הציבורית

בשנת 1970 כתב השופט חיים כהן ז"ל דברי חכמה וחזון אלה: "בעולם משפטי כשלנו, שכל ההליכים מתנהלים בו לפי סדרי דין נוקשים ובשפת המסתורין של החוק והפרוצדורה, זכותו הראשונית והיסודית של כל נאשם היא, או צריכה להיות, שיהא מיוצג על ידי מי שיוודע רזי התורה ומדבר לשון הסתר... אם דוגלים כבר בשיטה אדוורסרית - וכנראה נוסף לדגול בה - מן הדין להשלימה עד קצה גבול ההגינות: כשם שהקטגוריה בפלילים מתנהלת על ידי עובדי המדינה, שכל השררה והיוקרה של הממשלה מנת חלקם, כן צריכה הסנגוריה בפלילים להתנהל על ידי עובדי המדינה, בעלי אותה השררה והיוקרה, והיא צריכה להינתן לכל נאשם הרוצה בה, חיים אין כסף".

חזונו הוגשם כעבור עשרים וחמש שנים, עת נחקק חוק הסנגוריה הציבורית, ובשנת 1996 כאשר הוקם המחוז הראשון של הסנגוריה, והשר פט חיים כהן מונה לכהן כחבר בוועדה המפקחת על עבודתה. איש חזון אחר, פרופ' קנת מן, אשר היה מהוגי וממנסחי החוק, מונה לעמוד בראש הסנגוריה הציבורית. בתוך מספר שנים השלימה הסנגוריה הציבורית את הפריסה הארצית שלה, ומאז היא גדלה והתבססה, עד כי קשה לדמיין את מערכת המשפט הפלילי בלעדיה.

עם הקמתה ניצבו בפני הסנגוריה הציבורית שני אתגרים עיקריים - הרחבת זכות הייצוג והעלאת איכות הייצוג. ניתן לומר בסיפוק שמטרות אלה



מייצגת את מי שמעוניין בייצוג פרטי. לאחרונה נוהלו על ידי הסנגוריה הציבורית מספר מאבקים לשחרור מייצוג של מי שביקש להיות מיוצג באופן פרטי, ובית המשפט מינה את הסנגוריה הציבורית לייצגו. בחלק מהמקרים, שהמפורסם בהם הוא המקרה של אליאור חן, נאלצה הסנגוריה הציבורית להגיע עד לבית המשפט העליון, אשר קיבל את עמדתה כי אין לכפות עליה לייצג את מי שמעוניין בייצוג פרטי.

מטרה נוספת המשותפת ללשכת עורכי הדין ולסנגוריה הציבורית היא ההגנה על זכויות חשודים, נאשמים ואסירים, וקידום רפורמות שעניינן שמייה על הגינות ההליך הפלילי. די אם נזכיר בהקשר זה את המאבקים המשותפים של הסנגוריה הציבורית ולשכת עורכי הדין בתחום החקיקה בפלילים; את ההצטרפות כתף אל כתף כ"ידיד בית משפט" בהליכים עקרוניים חשובים, שהבולט בהם הוא פרשת יששכרוב; ואת העובדה שלשכת עורכי הדין והסנגוריה הציבורית הן בין הגופים היחידים שעורכים באופן קבוע ומסודר ביקורות על תנאי הכליאה במתקני המעצר והמאסר ברחבי הארץ.

מאז הקמתה, וביתר שאת בשנים האחרונות, הסנגוריה הציבורית משתפת פעולה עם לשכת עורכי הדין. אנשי הסנגוריה הציבורית פעילים בוועדות הלשכה, עורכים השתלמויות מטעמה ומרצים בהן, ומשמים דיינים בבתי הדין שלה. התקשורת הפתוחה והסדירה בין ראשי הלשכה להנהלת הסנגוריה הציבורית מסייעת בליבון בעיות שמתעוררות מעת לעת. לא פעם התייצבה לשכת עורכי הדין לימין הסנגוריה הציבורית בהתנגדות לפיחות בשכר הסגורים הציבוריים.

על כך שהערכים העומדים בבסיס פעילותה של הסנגוריה הציבורית הם כאלה שגם לשכת עורכי הדין שותפה להם, ניתן ללמוד מתיקון החקיקה שעבר לפני כשנה, ביוזמת לשכת עורכי הדין, של פיו מתן סעד משפטי למעוטי יכולת הוא אחד מתפקידי החובה של הלשכה. תיקון זה הוא עוד סממן לכך שהלשכה היא לא רק איגוד מקצועי לחבריה, אלא גוף ערכי, בעל מחויבות חברתית לשלטון החוק, לזכויות הפרט ולהגנה על החלשים. ☞

בורית פועלת להשגתה בדרכים רבות ומגוונות: היא מפעילה הליך משמעותי של סינון המועמדים הפונים בבקשה להיקלט לשורותיה; מתאימה את עורך הדין לתיק הספציפי וללקוח הספציפי שהוא ממונה לייצג; מפקחת על איכות הייצוג במהלך ולאחר ניהול התיק; עורכת השתלמויות, מפיצה הנחיות מקצועיות ומעבירה מידע משפטי לא פחות חשוב הוא התפקיד שממלאת הסנגוריה הציבורית במתן ייעוץ, גיבוי ותמיכה לסנגורים הפועלים מטעמה. אלה לא ניצבים עוד בגפם אל מול מערכות רבות עוצמה מחד גיסא, ומול לקוחות שההתמודדות איתם לעיתים אינה פשוטה מאידך גיסא, אלא הם חלק מקהילה וממוסד המאפשרים להם למלא את חובתם האתית לייצג את לקוחותיהם בנאמנות, במסירות וללא מורא.

שתי מטרות אלה - הרחבת הזכות לייצוג והעלאת איכות הייצוג - הן מטרות משותפות ללשכת עורכי הדין ולסנגוריה הציבורית. אכן, החובות לייצג את הלקוח בנאמנות, במסירות וללא מורא הן חובות המוטלות על כלל עורכי הדין. מי כל שכת עורכי הדין מופקד על הערכים של שוויון והגינות העומדים בבסיס השאיפה כי נאשמים וחי שודים, אשר חירותם, כבודם ושמם הטוב מונחים על כפות המאזניים, יהיו מיוצגים בידי עורכי דין שיוודעים רזי התורה ומדברים לשון הסתר?

חשוב לציין כי הרחבת הזכות לייצוג לא פגעה בשוק הפרטי של עריכת הדין. כאמור, לפני הקמת הסנגוריה הציבורית היו רבים מאוד בלתי מיוצגים. התרחבות הסנגוריה הציבורית הקטינה במידה ניכרת את מספר הלא מיוצגים, בעוד שאחוז המיוצגים על ידי השוק הפרטי נשאר יציב. על כך יש להוסיף שעורכי הדין הפועלים מטעם הסנגוריה הציבורית (קרוב ל-900) הם כמובן חברי לשכת עורכי הדין, ורובם הגדול (כ-800) פועלים גם כסגורים פרטיים. הרחבת הזכות לייצוג היתה אם כן אינטרס מובהק של לשכת עורכי הדין, לא רק מן ההיבט הערכי, אלא גם מן ההיבט של דאגה לחבריה.

הסנגוריה הציבורית מכבדת את השוק הפרטי ורואה בקיומו חשיבות רבה. על כן אין הסנגוריה

קבלת הרישיון מידי
נשיא בית המשפט העליון,
השופט יצחק אולשן, 1955



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

בחומר וברוח

לשכת עורכי הדין אינה רק ארגון מקצועי או מוסד סטטוטורי. לו באלה התמצתה מהותה, לא היתה מגיעה למעמד שבו זכתה בקרב חבריה והציבור כולו. את חבריה בשירות הציבורי ובשוק הפרטי, כמו גם את החברה הישראלית כולה, ליוותה ומלווה הלשכה בחומר וברוח

גל לברטוב

עמדת הלשכה בנושאים שבהם מן הראוי שקור' לה יישמע.

ובאשר לרוח, נראה כי כשמדובר בנו עורכי הדין, שני פנים לעיסוק בתרבות, באמנות וביי צירה. האחד, עניינו במתן אפשרות למי שבחר במקצוע כה דורשני ושוחק, שבו אין הנחות וקיי צורי דרך, ועבודה קשה ודבקות במטרה הן תנאי בלעדיו אין להצלחה - למצוא מנוחה ומרגוע ולחיי דש את כוחותיו בפעילויות התרבות השונות, אם כצופה ומאזין ואם כמי שלוקח חלק פעיל בציור, בנגינה, פיסול או כתיבה.

האחר, והוא ששומר עלינו פן נגלוש ל"טכנאות משפטית" לא עלינו, הינו הבסיס התרבותי-רוחי ני שמוסיף כה הרבה לאיכות עבודתנו ומשמר אותה, והוא שמאפשר לנו להיות טוענים, מנסחים, מפשרים, מגשרים, יועצים ושומרי סף, פוסקים ומגיני זכויות טובים הרבה יותר.

לצד החומר, היה בית מחוז תל אביב של לשכת עורכי הדין המקום שבו נפגשנו, סנגורים ותובעים, כחברים למקצוע וכחברים ממש. בוועדה לעניינים פליליים עסקנו בסוגיות מקצועיות ואתיות,

יש כמה מקומות לאורך חייו של אדם שהוא יכול להחשיב כבית, אם התמזל מזלו: בית הוריו, מעונו, מקום עבודתו. לנו היה לצד זה גם את בית הלשכה. כשהציע לי העורך לכתוב מספר מילים לגליון היובל, חשתי אפוא שזכות גדולה נפלה בחלקי. לא כל יום, גם לא כל יובל שנים, זוכה אדם לכתוב על ביתו ולהחזיר מעט ממה שקיבל ממנו.

לשכת עורכי הדין אינה רק ארגון מקצועי או מוסד סטטוטורי. לו באלה התמצתה מהותה, אל נכון לא היתה מגיעה למעמד שבו זכתה ובצדק בקרב חבריה והציבור כולו. את חבריה בשיי רות הציבורי ובשוק הפרטי, כמו גם את החברה הישראלית כולה, ליוותה הלשכה ומלווה בחומר וברוח. החומר שאליו אני מכוון הוא כל אותן ועדות המרכזות את כל תחומי המקצוע וההתי מקצועות, ההכשרות וההשתלמויות לרוב, מעורבות בענייני חקיקה והנחיות בתחום האתיקה, ולצידן סיוע לחברים ולחברה בכלל בעשרות דרכים אחרות, מני עזרה בתעסוקה ובהשמה ועד "שכר מצווה", מהענקת מלגות ועד הבעת



עו"ד גל לברטוב,
מנהל המחלקה
לעניינים בינלאומיים,
פרקליטות המדינה

מספר עורכי הדין בעלי ותק של עד 10 שנים (הוסמכו מ־1.1.2001) עומד על 26,215 מתוך 46,403 עורכי דין פעילים



שבת בחוף אשדוד, 2009, שמן על בד 70/100 ס"מ

ציור של פגי שרון מתוך תערוכת עורכי דין יוצרים שהוצגה לאחרונה בת"א

את הפרקליטים במחוזות תל אביב והמרכז, לצד ההשתלמויות המקצועיות הרבות, בהרצאות מש" דות התרבות והאמנות השונים, היתה זו הלשכה שאירחה אותנו ודאגה לכל צרכינו, קטן כגדול, מחוט (של מיקרופון) ועד לאולם רחב ידיים וכי" בוד כיד המלך, ואנצל הזדמנות זו לשוב ולהודות למנכ"ל המחוז דאז, יצחק אלדובי, ולרוני אשר על המשק. כך אירח בית הלשכה ממיטב המרצים, המדענים, הסופרים, הבימאים, המוזיקאים והת" סריטאים, ובכלל אלה א"ב יהושע ואהרון מגד, דורון צברי ודורון לוריא, אלדד זיו ואורי ברבש, אסא כשר ודוד אוחנה ועוד רבים וטובים והרשי" מה ארוכה.

כך גם ערכה הלשכה, הפעם בכובעה הארצי, את תחרות הסיפור הקצר, ועודנה מקיימת ומקד" מת תערוכות ציור ופיסול, ערבי נגינה והרצאות. ועוד היד נטויה וממשיכה בפועלה המבורך, ובי" תר שאת.

לא נותר לי אלא לאחל ללשכה ולכל חבריה חג יובל שמח. מי ייתן שתמשיך להוות לנו מעון קבע ונווה מדבר, בית תרבות ומבצר איתן, בשעות הפ" נאי והעמל, בחומר וברוח, גם בחמישים השנים הבאות.



בדקנו מה ניתן לשפר ואילו עימותים מיותרים ניתן למנוע, ודנו בכל שאר הנושאים שהעסיקו אותנו, חברית ומקצועית, ובית המשפט לא היה המקום ללבן ולפתור אותם. עניבות הותרו, רוחות נרגעו, חיוכים פוזרו. היינו בבית.

ואם בפן ה"חומרי" האחר עסקינו, הרי שבשנת 1993 פנה אלי חברנו משה אלוני, יו"ר ועד המ" חוז דאז, והציע שנקים סנגוריה ציבורית לחברי הלשכה שנפתחו בעניינים הליכי משמעת ושידם אינה משגת לשכור לעצמם סנגור. לכבוד היה לי להיענות למשימה זו ולא נעלם ממני שדווקא לי, הדרדק באותם ימים (שלא להזכיר - איש הפרקליטות), היא הוצעה. אכן, עוד בטרם עוצ" בה הסנגוריה הציבורית במתכונת המוכרת לנו היום, כבר זכו עורכי דין חסרי אמצעים לייצוג חינם אין כסף בידי טובי עורכי הדין הפליליים באותם ימים, שעשו במלאכתם בהתנדבות וב-

בבית הלשכה נפגשנו, סנגורים ותובעים, כחברים למקצוע וכחברים ממש. עסקנו בסוגיות מקצועיות ואתיות, ודנו בכל שאר הנושאים שהעסיקו אותנו ובית המשפט לא היה המקום ללבן ולפתור אותם. עניבות הותרו, רוחות נרגעו, חיוכים פוזרו. היינו בבית

מקצועיות ובאופן המכבד את הלשכה וחבריה. במשך כשש שנים ריכזתי את מלאכת הסנגור" ריה לצד עבודתי בפרקליטות, ובטיפולי באחת חשתי לא פחות תחושות שליחות וסיפוק מפ" עילותי באחרת.

לצד הרוח קידמנו את פרויקט משפט וקולנוע בסנימטק בתל אביב, כשבפני החברים הוקרנו סרטי איכות שהתמודדו אף בשאלות משפטיות וחברתיות עקרוניות המעסיקות את כולנו. את הסרטים ליוו פאנלים של מומחים שדנו באותן סוגיות עם תום ההקרנה.

וכשמצאנו לנכון - ביוזמת מרים רוזנטל, פרי" קליטת מחוז תל אביב באותם ימים - להעשיר



שופטים, דיינים ופרקליטים נכבדים

מהו מקור המילים "דין" ו"משפט"? מהיכן התגלגל "עורך הדין"? ואיך התרחש ההיפוך במשמעות המילה "פרקליט"? רוביק רוזנטל מסביר ומבאר, וגם לא שוכח להתייחס ללשכת עורכי הדין ביום חגה

כשפרצה המדינה נפלה ההכרעה, כמו במקרים רבים, לטובת האב הקדמון של השפה, התנ"ך. הוקמו בתי משפט, התמנו שופטים. "דין" התייחדה למערכת הרתית-הלכתית, ממשית דרכו של עולם המשפט בגלות. בית המשפט הרתי במדינת ישראל הוא "בית דין רבני", והשופט הרתי הוא "דיין". אלא שהחלוקה היתה חלקית, והמילה "דין" צצה גם במשפט המדיני כמונחים רבים, והפכה מעין מילת מטרייה לחוקים ולתקנות. יש דיני עבודה ודיני משפחה ודיני עונשין. "גזר דין" הושאל מן המשנה: "מצינו שלא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע" (מסכת ערכין ג). "פסק דין" הגיע מספרות הפיוט הקדומה ומהגאונים, וגם ל"הכרעת דין" שורשים בספרות היהודית. ענייני המשפחה נדונים בבית משפט, לעור מתם ענייני תעבורה ועבודה דווקא בבית דין. בית המשפט הגבוה לצדק, הלא הוא הבג"ץ, קרוי בפי העם והתקשורת גם בית הדין הגבוה לצדק, מרחק אות אחת בלבד מן הבר"ץ, בית דין הצדק של החרדים. "משפט" זכתה בעברית החדשה למשמעות נוספת, דקדוקית: משפט הוא יחידה תחבירית המביעה רעיון שלם. המשמעות הזו היא דוגמה למה שקרוי תרגום שאילה. באנגלית, שהשפיעה רבות על לשון המשפט, משמשת Sentence גם במשמעות גזר דין, וגם במשמעות משפט תחבירי. כפל המשמעות הזה הועף תק לעברית. הקשר בין "משפט" במשמעות עשיית

דין ומשפט, שתי מילים עתיקות, והן מתכתישות ורודפות זו את זו מאז היות העברית. מקור שתיהן בתנ"ך. השופטים הם חלק מן המיתולוגיה הישראלית, מנהיגי העם בטרם כוננה מלכות ישראל, ללמדך שבאותם ימים הרשות המבצעת והרשות השופטת היו אחת, וכושר השיפוט היה תכונה הכרחית של מנהיג. בתנ"ך "משפט" מובי"ל, והיא מופיעה יחד עם "שופט" ועם הפועל לשפוט ונטיותיו כ־650 פעם. "משפט" פירושה גם מעשה המי שפט, גם בית המשפט, גם גזר הדין וגם החוק והמנהג. הצירוף "בית המשפט" מצוי במגילות הגנוזות, במגילת פשר חבקוק, בהשפעת התנ"ך. המילה "דין" והפועל לדון משתרכים במקרא הרחק מאחור, בכ־40 הופעות בלבד, כולל החלופה הארמית "דינא". מול "שופט", מילה שממנה נגזר גם שמו של ספר מקראי, מופיעה "דיין" במקרא פעמיים בלבד, אם כי בנסיבות רבות משקל, כמו בהתנצחות בין דוד לשאול: "וְהָיָה ה' לְדָוִד, וְשָׁפַט בְּיָדוֹ וַיִּבְיַחֵךְ". היוצרות התהפכו בלשון חכמים. המשנה והתלמוד אימצו את "דין", והעדיפו אותה על פני "משפט". "בית הדין הגדול", שנקרא גם בשם היווני "סנהדרין", היה המוסד העליון, ה"שופטים" היו ל"דיינים", והאדם המופיע בפני בית המשפט ל"בעל דין". מחורללת השינוי היא הארמית, שהשפעתה על העברית באותה תקופה היתה רבה.

"מי שפונה לערכאות אין לו חלק בעולם הבא", אמר לא מזמן הרב עובדיה יוסף. הבחירה החילונית במילה "ערכאות" נעשתה ללא כוונת זדון ובהתעלמות מן המשמעות במקורות. הרבנים מכנים את בתי המשפט החילוניים "ערכאות" מתוך גנאי ובוז

**פירושה של המילה
Bar הוא קורה או
מחיצה. במאה ה־16
הונחה מחיצה כזו
באולם בית המשפט,
שמעבר לה עמדו
אזרחים ותלמידי
משפט. כאשר אדם
נתמנה לעורך דין
הותר לו לעבור את
המחיצה, וכך הפכה
Bar שם כולל לעריכת
הדין, וממנה נוצרה
המילה Barrister**

במשמעותה המקורית, סנגור, ובתקשורת נהוג הצירוף "פרקליט של הנאשם" לצד חלופות אחרות. היפוך גורלות אירע גם למילה "ערכאות", שהיא שם כולל למערכת המשפט בישראל. "מי שפונה לע" רכאות אין לו חלק בעולם הבא", אמר לא מזמן עובדיה יוסף, בפרשת עמנואל. "ערכאות" הן מלשון חכמים ואילך בתי הדין של הגויים, עובדי הכוכבים והמוד לות, ובקיצור, מוסד משוקץ. הבחירה החילונית במילה "ערכאות" נעשתה ללא כוונת זדון, וודאי בהתעלמות מן המשמעות במקורות. בדיונים הפנימיים בין החר"דים, כבר בראשית המדינה, מכנים הרבנים את בתי המשפט החילוניים "ערכאות" מתוך גנאי ובוז. לשכת עורכי הדין מציינת בגיליון הזה יובל להיווסדה. "לשכה" היא מילה מקראית שמקורה אינו ברור. אין לה מקבילות בשפות שמיות אחרות פרט לארמית, לשכתא, וכנראה שהארמית הושפעה במקד"רה זה מן העברית. "לשכה" במקרא היא חדר או מדור של בית, והיא משמשת במקומות מכובדים כמו בחצר המלך, או בבית המקדש. בעברית החדשה אומצה המילה בעקבות השימוש במילה האנגלית Chamber of Commerce, שפירושה גם חדר גדול, גם משרד וגם ארגון כגון שותרום ל"לשכת המס" חר". וכך יש לנו לשכת רמטכ"ל, וראש לשכה בצבא ובמשרדים ממשלתיים (ראשי תיבות: רל"ש), ולשכת העיתונות הממשלתית, וכמובן, לשכת עורכי הדין. Chamber משמשת באנגלית בשימושים מגוונים בתחום המשפט, מלשכת השופט ועד מקום מפגש עורכי הדין, והבחירה במילה המקבילה בעברית היתה טבעית. ברוב הארצות דוברות האנגלית המוסד המקביל הוא Bar Association. Bar, שפירושה קורה או מחיצה, ומ"כאן גם "בריקרה", התגלגלה בתהליך הקרוי מטונימיא לתחום המשפט. במאה ה־16 הונחה מחיצה כזו באולם בתי המשפט, שמעבר לה עמדו אזרחים ותלמידי משפט. כאשר אדם נתמנה לעורך דין הותר לו לעבור את המ"חיצה, וכך הפכה Bar שם כולל לעריכת הדין, וממנה אף נוצרה אחת המילים למקצוע עורך הדין, Barrister. לשכת עורכי דין, Chamber of Advocates, מופיעה במדינות שונות, אך הבחירה בה היא ככל הנראה תרגום ישיר מגרמנית: Anwaltskammer, להזכירם ששר המשפטים הראשון של ישראל, פנחס רוזן, היה יוצא גרמניה, והיקים שיחקו תפקיד מרכזי בכינון המ"שפט הישראלי המודרני.

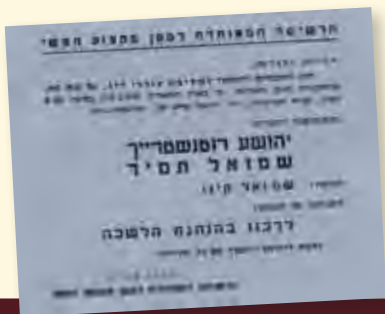
לפניות ולשאלות: ruvikr@netvision.net.il

צדק לבין משמעותו כיחידת דיבור מצוי כבר בספר תהילים: "פִּי צְדִיק יְהַגֵּה חֻכְמָה, וּלְשׁוֹנוֹ תִּדְבֵּר מִשְׁפָּט". מהיכן התגלגל עורך הדין? שמו של המקצוע עבר גלגולים מפותלים בדרך אל המדינה המודרנית. במד"סכת אבות נכתב: "אל תעש עצמך כעורכי הדיינין", וחנוך אלבק מסביר שמדובר באלה "המלמדים לבעל דין לטעון, כדי שיזכה בדינו". הנוסח המקביל בתלמוד הירושלמי הוא "ארכי הדיינים", כלומר ראשי הדיינים, וככל הנראה זהו גם הנוסח המקורי של המשנה. הצירוף "עורך דין" מופיע לראשונה במאה השביעית, בפיוט לימים הנוראים של אלעזר הקליר: "לאל עורך דין, לבוחן לבכות ביום דין", וכאן עורך הדין, השופט, הוא אלוהים. "עורך דין" כשמו של בעל המקצוע מופיע בעיתונות ההשכלה המאוחרת, לצד החלופות "מליץ" ו"טוען בדין". ויש גם היבט מגדרי. בשיר של אברהם יעקב פאפירנא משנת 1892 נכתב: "לא עוד אומנות, מיניקות, שפחות וטבחות. עורכות דין תהיינה – רופאות ורקחות".

עורך הדין ניצב מול השופט כ"סנגור" או כ"קטגור", שתי מילים אחיות המופיעות בתלמוד, ומקורן יווני. גם הסנגור (Synegoros) וגם הקטגור (Kategoriōn) עומדים במקורם היווני בכיכר השוק, באגורה (Agora) היוונית. האחד מדבר בעד, syn, והשני נגד, kata. בתלמוד נולדו מהאחיות האלה גם פעלים: לסנגור מחד, ולקטרג, בשיכול אותיות, מאידך. בעוד הסנגור היווני נעלם משפות אירופה, הקטגור התגלגל בלשונות אלה למחוזות הניתוח המדעי, הלוגיקה והאנליזה. "קטגוריה" היא ההבחנה הברורה והחדה כגון זו שעושה הקטגור, וכמוהו הציווי הקטגורי הקנטיאני.

הסנגור התלמודי נקרא גם "פרקליט". במשנה הוא אכן היפוכו הגמור של הקטגור: "העושה מצווה אחת קונה לו פרקליט אחד, והעובר עבירה אחת קונה לו קטגור אחד". גם מקורה של המילה הזו הוא יווני: Parakletos, וחלק מן המילה הזו מהדהד בפועל האנגלי הנפוץ Call. בספרות ההלכה וגם בספרות המשפט לה פרקליט הוא עדיין שם נרדף לסנגור, אבל במשפט המדינה הישראלי הפרקליט הפך קטגור, והוא מכהן בתביעה הכללית במסגרת ה"פרקליטות". איך התרחש ההיפוך? כאשר היה צורך במונח עברי מקביל ל־State's Attorney, היתה המילה פרקליט חלופה טבעית ל־Attorney, וכך נוצר הצירוף "פרקליט המדינה". "פרקליט" ו"פרקליטות" התברלו בעקבות זאת מ"סנגור" ומ"סנגוריה", למרות שתפקיד הפרקליטים הוא גם לסנגור על המדינה. עם זאת, יש גם שימוש ב"פרקליט"

”הננו מתכבדים להזמין
למסיבת עורכי דין, על כוס תה”.
הזמנה למסיבת ניצחון בתום
הבחירות ללשכה, 1964



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

להפיח רוח במקצוע

בזמן שמספר עורכי הדין בארץ שובר שיאים, נכון לדרוש מכל מועמד ומועמדת שיעשו תואר מקוצר במדעי הרוח והחברה במשך שנתיים כהכנה וכתנאי לקבלה ללימודי משפטים. בדרך זו נעניק יתר עומק אישי ומקצועי לחברים באליטה ישראלית חשובה, שהפונקציות החברתיות שלה חורגות הרבה מעבר לגלימת המשפטן

ירמיהו יובל

החומרית והרוחנית. מערכת המשפט אמורה לה- מיר את יחסי הכוח והאלימות הטבעית, הפיזית, במערכת של זכויות וחובות נורמטיביות; וכאשר מערכת המשפט היא במיטבה - כשהיא ממלאת כראוי את ייעודה - היא גם מאפשרת לכל אחד ואחת מאיתנו לקבל הכרה חברתית ממוסדת בעצמו ובאישיותו הפרטית, ועל ידי כך עצמיות הפרט מתחזקת וגובר כושרה לאוטונומיה ולמור- דעות עצמית.

אמרנו "כאשר המשפט הוא במיטבו", אבל זה אינו המצב תמיד ובכל מקום. יותר מדי אנשים ומוסדות, כולל מחוקקים, נוטים לבלבל את עצם קיומו של החוק עם מושג המשפט, ולא היא. המ- שפט אינו זהה לחוק הפוזיטיבי ואינו מתמצה בו. כמושג המשפט יש קונוטציה של **ראוי**, של מה **שצריך** להיות גם אם אינו כך בפועל. לא לחינם, בלשונות האירופיות שבהן נוצר המושג, המילה

אני לא בא מעולם המשפט אלא מן הפילוסופיה שמשקיפה עליו, אמנם מבחוח, אבל מאז ימי קדם היה לה בו עניין עמוק, גם עיוני וגם אינטרסנטי. ללא המשפט לא היה לפילוסופיה החופש הד- רוש לה כאוויר לנשימה, וללא הפילוסופיה לא היה למשפט - בעיקר המשפט המודרני שבו אדון כאן - שום עוגן אחר מלבד הדת, ולא היה מי שגם יצדיק וגם יבקר את המשפט בשם התבונה.

המשפט. תחום המשפט הוא אחד ממוסדות החברה המרובים, ועם זאת הוא עומד ביסוד הח- ברה כולה. מבחינה זו הוא דומה לדיבור ולש- מוש בלשון. איננו יכולים לתפקד ולתקשר בלי לשון, ואיננו יכולים לתפקד ולתקשר בלי נורמות חברתיות, שהמשפט מעניק להן מסגרת של סמ- כות. יתר על כן, המשפט הוא הדבק המחבר את ההתאגדות המדינית, ובתור שכזה הוא מאפשר את הציוויליזציה כולה, על כלל תחומי יצירתה



פרופ' ירמיהו יובל,
פרופסור בחוג לפילוסופיה
באוניברסיטה העברית,
New School for
Social Research
בניו יורק; חתן פרס ישראל
בחקר הפילוסופיה הכללית
לשנת תש"ס

עלינו להגדיל בתוכנו את יסוד החברות. בתי הפרקליט בערים השונות צריכים להיהפך לבתים אשר שוררת בהם אווירת ידידות וחברות, מקומות שחברי הלשכה נפגשים בהם לא רק כדי לשמוע ולהשמיע דברים מהמקצוע, אלא גם לבלות שעה של קורת רוח אחר יום עבודה מפרך, בשיחת חולין מרעננת, זקן וצעיר, ותיק ועולה חדש

(עו"ד אהרן פולונסקי, במלאת עשור ללשכה)



לגורם שהגיע לשלטון בזכותה, לערער על עצם יסודותיה (עוד נראה לאן יוליכו הדברים במדינות ערב שמסביבנו, שהתעוררו בימים אלה לקריאת החופש שעלולה להתהפך לעריצות חדשה). זוהי בעיה שאין לה פיתרון מוסדי חדי-משמעי. ניתן לחוקק חוקה שמגבילה חוקים פרטיים, ולהכניס לתוכה מנגנון כזה או אחר של מה שמכונה "דמו"

"משפט" קרויה Right, Droit, Recht וכו', מילים שכולן רומזות ל"דרך הישר" ול"זכות". שכן חוקים יש גם במדינות מעולות. כאשר מדברים אצלנו על התמרור של "מדינת חוק", מתרגמים לעברית - באופן לא כל כך מוצלח - את המושג האירופי "מדינת משפט". ואולם מדינת חוק היא לאו דווקא מדינת משפט. לא כל חוק הוא right, יש חוקים שהם damn wrong; ולא כל שמירה על פרוצדורה פורמלית עושה מדינה למדינת משפט: זהו אמנם תנאי הכרחי, אך הוא רחוק מלהספיק.

אם, לשם הקיצור, נלך בעקבות הקונוטציות הלשוניות וההיסטוריות הכלולות במילה "משפט", נצטרך לומר שמדינת משפט נבחנת בכך אם חר קיה "נכונים" (ראויים), ואם הם מבטיחים זכויות. כמובן, ניתן להתווכח בשאלה מהו חוק ראוי ולמי נועדו הזכויות. זהו ויכוח פילוסופי-חברתי שיש לו בכל זאת מקדמות של תשובה בתרבות הפוליטית של זמננו, שהיא, בהכללה, תרבות של דמוקרטיה וזכויות אדם שוות. אפשר להתווכח אם הערכים הגלומים בתרבות הדמוקרטית הם עצמם אוניברסליים, או שזוהי התרבות הנורמטיבית של אזור מסוים ועידן מסוים בהיסטוריה. אבל גם מי ביינינו שטוען את הדבר האחרון יתקשה להכחיש שזוהי התרבות הנורמטיבית של העידן שלנו ושל המקום שבו אנו חיים, לא רק במערב אלא גם במדינת ישראל, שהכניסה את תרבות הדמוקרטיה לתוך יסודותיה גם באקט המכונן שלה - מגילת העצמאות - וגם בהגדרתה כלפי פנים וכלפי חוץ כמדינה יהודית ודמוקרטית.

בימים אלה, כאשר צללי רפאים אנטי-דמוקרטיים מקדירים את המרחב הציבורי בישראל ומי תחילים להאפיל על תהליכי החקיקה של הכנסת עצמה, ראוי להזכיר שלא כל חוק נושא איתו לגיטימציה רק מפני שנחקק כדיון. גם מדינות עוולה התנהלו לפי חוקים. הדוגמאות ההיסטוריות מלמדות שהרס הדמוקרטיה נעשה לא פעם על ידי הוראות החוק, ולפעמים על ידי כוחות שעלו לשלטון בבחירות חופשיות. ואמנם, אחד ממקורות הסכנה הנשקפת תמיד לדמוקרטיה טמון בה עצמה - בכוח שהיא מעניקה לרוב מזדמן, או

היה איש מזנון נפלא, אברום, שהיה מכין לנו ארוחת צהריים כשלוש פעמים בחודש... אברום ידע מה כל אחד אוהב והכיר את כולנו בשמותינו. מבחינתנו אברום זה היה בית הפרקליט שלנו"

(השופטת בדימוס עדנה קפלן-הגלר)



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

וזכויות אדם לא צריכה להיות מזוהה עם מחנה פוליטי מסוים, אלא היא עומדת, לפחות בעיקרון, בבסיס החברה כולה - שמאל, ימין ומרכז כאחד. אין לזהות את הדמוקרטיה עם השמאל וכך לס' ווג אותה כעמדה חלקית, כאשר היא מגדירה את המכלול. לכן, כאשר העיתונות מתייחסת להצעת חוק מקארטיסטית שבאה לרדוף את ארגוני זכויות האדם ומתארת אותה כמכוונת נגד השמאל, היא לא רק יוצרת מצג מטעה אלא גורמת נזק ממש. לשמאל אין מונופול על דמוקרטיה וזכויות אדם, וכאשר תוקפים ערכים אלה, הקורבן אינו מחנה השמאל דווקא אלא החברה כולה, הנכנסת בכך למדרון חלקלק שמסכן את זהותה המוסרית.

איזה מטען לא־משפטי מביאים איתם עורכי הדין הצעירים, העומדים להצטרף לעילית חברתית משפיעה? מהי הכשרתם במדעי הרוח והחברה, בנושאי ספרות, פילוסופיה, היסטוריה, פסיכולוגיה, מערכות ערכים ותהליכים חברתיים? כמחנך אקדמי חשתי תמיד, והיום עוד יותר מתמיד, בחסרון הרקע החינוכי הזה

שלישית, דמוקרטיה מהותית, כתרבות פוליטית של חופש וזכויות אדם ואזרח, שואבת את סמכוּתה מחקיקת הרצון **האנושי** ולא מרצון האל. אין בכך ניגוד לדת בתור שכזו, אלא רק לדת הפולייטית, כאשר זו מנסה להעמיד את דיניה ואת משמ' שי הקודש שלה מעל חוק המדינה. שלוש הדתות המונותאיסטיות גיבשו לעצמן בהיסטוריה חקיי קה דתית שמקורה ברצון האל או שליחיו. למוסל'מים יש את השריעה, לנצרות הקתולית את החוק הקנוני, ליהדות הרבנית את דיני ההלכה. החוק הדתי תרם את חלקו לציוויליזציה, אך גם המיט על האנושות הרבה סבל, רדיפות הדדיות ושפי'כות דמים, בשם אותו אל אחד, הקדוש והקנא. ההגות הפוליטית המודרנית, מאז הובס וממשיכיו, נגמלה מן התלות במקור סמכות מקודש וטרנס'צנדנטי, וביססה את הלגיטימיות של המדינה על

קרטיה מתגוננת". ואמנם, שני הדברים חשובים מאוד, וחסרים מאוד במשפט (החוקתי) שלנו. אבל לא פחות חשוב להגיע להבנה, ואולי אפילו להסכמה, לגבי כמה עקרונות יסוד שנוגעים לשי'טה הדמוקרטית עצמה.

ראשית, כדי שהחוקים יהיו ראויים, וכדי שאכייפתם והשיפוט לאורם יהיו לגיטימיים, הם צריכים להתיישב עם תנאי קיומה של **תרבות דמוקרטית מהותית ולא פורמלית** גרידא. במילים אחרות, מדובר בדמוקרטיה כתרבות חיים ולא רק כפרו'צדורה ליצירת ממשלות ולקבלת החלטות של'טוניות. סיסמה פשטנית נפוצה בציבור, וגם בין עיתונאים ופוליטיקאים, אומרת ש"דמוקרטיה היא שלטון הרוב". במילים אחרות, נובע מכאן שמה שהרוב מחליט הוא משום כך לגיטימי. זוהי הג'דרה כוזבת ומסוכנת. הרוב יכול לקבל החלטות אנטי־דמוקרטיות בעליל. הוא יכול להביא לחקיי'קת חוקים שפוגעים בשוויון הזכויות האוניברסלי ומעודדים רדיפה של מתנגדים פוליטיים, או של מיעוטים דתיים ואתניים (כפי שקרה לא פעם במ'קומות רעים, וכפי שאנו מתחילים לראות שקו'רה גם אצלנו). תרבות דמוקרטית דורשת להפך: הגנה על מיעוטים פוליטיים, אתניים, דתיים, מג'דריים ואחרים, **וזאת בשם אותו עיקרון עצמו שמי עניק לרוב את יתרונו**. שכן הכרעה ברוב איננה חוק טבע, גם היא נורמה משפטית הזקוקה לבי'סוס, ואת הביסוס הזה היא שואבת מיסודות הת'רבות הדמוקרטית, המעניקה מעמד אוטונומי לכל יחיד וקובעת שוויון בין כל היחידים. שהרי מותר לשאול: מדוע בכלל להעניק לכל אדם את הזכות להצביע? זה עצמו הוא עיקרון שנובע מכך שת'רות דמוקרטית מכירה בכל יחיד כמטרה פוליטית בפני עצמה, ומכירה בשוויון מעמדם הפוליטי של כל היחידים. מכאן נגזרת הלגיטימיות של הכרעת הרוב הקיימת בשיטה הדמוקרטית. אבל באותה מידה נגזרת מכאן הגבלה על הלגיטימיות של הכרעת הרוב, כאשר היא באה לקפח ולרדוף את זכויות המיעוט בכוח החוק, או בכל דרך אחרת של כפייה ורדיפה שלטונית.

שנית, דמוקרטיה מהותית כשיטה של חירות



שרה יותר מדי - אבל היא לא ויתרה מעולם על עליונותה העקרונית. לכן, אם לקחת שוב דוגמה אקטואלית, הת- שיתית הדמוקרטית סובלת פגיעה כפולה כאשר קבוצה גדולה של רבנים, המקבלים משכורתם מהמדינה, מטיפים להפרת עקרון השוויון הדמו- קרטי ולהפליה דתית ואתנית נגד ערבים. וחמורה עוד יותר היא ההרשאה להרוג נוכרים, שפירושה למעשה הסתה לרצח ערבים, שמשמיע רב קיצוני בכיר בשם התורה כביכול - אותה תורה הסובלת על גבה כל פירוש הלכתי מעוות ואנכרוניסטי - וכתב ההסתה שלו, וכן סירובו להופיע בפני נציגי החוק, זוכים להגנה בדיבור או בשתיקה של רבים בממסד הרבני. הפגיעה בדמוקרטיה הקיימת כאן היא גם בתוכן הפסיקות הרבניות הללו, גם ביומרת הרבנים להעמיד את פסיקתם הקסנופוי-

הרצון המצרפי של אזרחיה ועל התבונה האנושית המנחה אותו. גם מדינת ישראל הוקמה על פי העיקרון הזה, כלומר כמדינת משפט ארצית וד- מוקרטית המבוססת על הרצון והצורך האנושיים, כפי שהם מעוגנים במציאות היסטורית מסוימת (במקרה שלנו זוהי תחושת הצורך של בני העם היהודי בריבונות פוליטית, בתנאים שיצרה המוד- רניות) - ולא על התגלות הרצון האלוהי, או על דת אבות פולחנית ועל ממסד רבני המחזיק במונופול על רצון האל ופירושו. אמנם, בתור שכזו, המדי- נה העניקה לדת היהודית מעמד מיוחד - שליטה בדיני אישות, שירותי דת במימון המדינה, תחיקה דתית מסוימת ומימון נרחב לחינוך הדתי - אבל כל זה נעשה מטעמה ובסמכותה של הרשות המ- דינית החילונית. אפשר לומר שבכך התפשרה המדינה עם הדת ברמה הפרגמטית - אולי התפ-

**”סוחר טוב משלם כידוע הון תועפות לפרסום שמו ותוצרתו
רבים, ואילו עורך דין טוב נוטל על עצמו מעמסת ההגנה
על נדכאים ונרדפים למיניהם, גרים וזרים, יתומים ואלמנות -
ושמו יתפרסם לתהילה כלוחם אמיץ וסנגור נלהב”**
(השופט חיים כהן, ברכה לעורכי דין בראשית דרכם)



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

חשב ראוי ולא ראוי, ומה שיש בו שבח או גנאי, מעלה או קלון. זהו ויכוח שאמור להתנהל מחוץ לחוק, כלומר בלי תלות בו, ולהביא לא פעם לביקורת החוק עצמו. הלגליזציה של עולם הנורמות שוחקת ואפילו חונקת את המרחב החיוני הזה, ובייחוד את תחום האתיקה האישית והציבורית. ואף שהספרות והדרמה מסוגלות להציל ולבטא את ממדי החיים הללו בכוח האמנות, עדיין אנו זקוקים להם גם בפרוזה של החיים. לא לחינם הציג קפקא את עולם החוק על זרועותיו השונות בתור מה שעומד בניגוד לחוויית החיים ומשרה עליהם סתמיות מעיקה וצחיחות אקזיסטנציאלית. וגם אם אין לומר שכזה הוא החוק במהותו וזו בה כרח משמעותו התרבותית - ודאי שלא כך - אין להכחיש שאלה סכנות הטמונות בטוטליזציה שלו, כלומר בתפיסה שהחוק נוכח בכל ויענה על הכל. מן הצד ההפוך, המשפט גם לא צריך לוותר על עצמיותו ועל האוטונומיה שלו ביחס לתחומים אחרים. במיוחד יש לשמור על אי תלותו של המשפט בפוליטיקה ובאינטרסים המתחלפים שלה. הדמוקרטיה זקוקה למעוזים של עצמאות ואי תלות שאינם תלויים בקלחת האינטרסים השורטפת, ויש להם סמכות חסינה כלפי הממשלה והרשות המחוקקת עצמה. כאלה הם לא רק בתי המשפט ובראשם בית המשפט העליון, אלא גם שירותי ביקורת המדינה, הבנק המרכזי ומוסדות אחרים של רגולציה ובקרה עצמאית; ולפי ני הכל, כזו היא חוקה כתובה הכוללת הצהרת זכויות, שעל יסודה יפעל בית המשפט. וגם אם יכול להיווצר מכאן חסר דמוקרטי מסוים, בגלל הסמכות המסורה לגורמים לא-נבחרים לפעול לאו דווקא על פי רצון הרוב, יש בכך יתרון מבחינת ערכי הדמוקרטיה הבסיסיים, המיועדים לשמש מחסום בפני הרוב כאשר יש צורך להגן על זכויות היחידים, על האינטרס הקיבוצי ועל עקרונות הדמוקרטיה עצמה.

מצד אחר, רציני פחות אך סימפטומטי, יש ביימינו הוגי משפט שמנסים לבטל את מעמדו הנפיר של המשפט על ידי צמצומו לתחום הכלכלה והאסטרטגיה הכלכלית, באופן שנתיב המשפט

בית מעל כל נורמה אחרת, וגם בעובדה שרבנים אלה מכהנים בשירות המדינה הדמוקרטית שמעיהם באים לערער אותה. זוהי דוגמה בת ימינו לדמוקרטיה שלא מצליחה להתגונן בפני יריביה מבית.

משפט ואתיקה. מהצד השני, יש להיזהר מלייחס למשפט נוכחות טוטאלית בכל תחומי החיים והחברה. המשפט הוא רק אחד התחומים הנורמטיביים במרחב הציוויליזציה, שאין להניח לו להשתלט על כוליותה. במיוחד ראוי להימנע מלגליזציה של עולם הנורמות, כאילו כל מה שאינו עובר על החוק הוא בכך תקין וכשר, ואין בתווך תחום ביניים אתי. זוהי תפיסתם, או סיסמתם, של אלה החיים בג'ונגל מוסרי, שפעולתם היא כוחנית ואמורלית ביסודה כיוון שהיא מוגבלת רק על ידי לשון החוק היבש וגבולות הכוח

ראוי להימנע מלגליזציה של עולם הנורמות, כאילו כל מה שאינו עובר על החוק הוא תקין וכשר. זוהי תפיסתם של אלה החיים בג'ונגל מוסרי, שפעולתם היא כוחנית ואמורלית כיוון שהיא מוגבלת רק על ידי החוק היבש וגבולות הכוח שבידיהם, והם אינם מכירים באיסורים ובהגבלות שאינם נובעים מעולם החוק והעונשין

שבידיהם, והם אינם מכירים באיסורים ובהגבלות שאינם נובעים מעולם החוק והעונשין. זהו אחד הגילויים של מה שלפעמים קוראים משפטיזציה של עולם הנורמות. אולם כבני אדם יש לנו תחום רחב של שיפוט, נורמות והערכות שאינם משפטיים דווקא אלא מוסריים, אתיים, אסתטיים, פוליטיים, פסיכולוגיים וכו', והם חיוניים לרובדי חיינו השונים וקובעים במידה רבה את זהותם ודרך חייהם, ואפילו את משמעות חייהם של יחידים ושל קהילות. אנחנו זקוקים לעולם נורמטיבי מגוון זה, ובייחוד לאתיקה אישית וציבורית, שמרכיביו ייהנו ממרווח של עצמאות ואוטונומיה כלפי עולם החוק, ויעודדו ויכוח פתוח על מה שני

היבל, ולדמן, דהן ושות' - משרד עורכי דין ונוטריונים
Hibel, Waldman, Dahan & Co - Law Offices & Notary

המשרד מעניק את שירותיו בדין הישראלי, הצרפתי והאנגלי

■ שירותי נטריון ותרומים משפטיים

■ חוות דעת משפטיות ביחס לדין הצרפתי והאנגלי

■ עריכה ובדיקה של חוזים בשפות הצרפתית והאנגלית

■ ליווי לקוחות וייעוץ בפרויקטים במדינות בהן המשרד פעיל

■ ייצוג בהליכים משפטיים בכל ערכאות בית המשפט בצרפת

■ ייצוג וקשירת קשרים עם בנקים בצרפת לרבות הקמת חברות וביצוע השקעות

99, rue la Boetie
paris 75008
tel.: +33(0)1.45.61.11.32

רחוב היצירה 3 (בית ש.א.פ.)
רמת-גן 52521
טל': 03-5631323

www.hwd.co.il

עו"ד ליאון פיין
עוסק בדין האמריקאי

ייעוץ, חוות דעת וטיפול - ירושה, נדל"ן,
חוזים, נזיקין, מעמד אישי, תביעות אזרחיות,
אכיפת פסקי חוץ ועוד.

רחוב החשמונאים 105, תל-אביב 61204

טל' 03-5614340 פקס' 03-5621539

lfinelaw@gmail.com

**ד"ר אהוד רופא, מומחה למחשבים,
מערכות מידע ואינטרנט**

יספק לך מענה מקיף, מקצועי ומדויק בכל סוגיות האינטרנט והמחשוב:

- חוות-דעת מומחה בבתי משפט ובגופים השונים בארץ ובעולם
- איתור מסמכים, התנהלות חריגה וזיהוי הונאות
- ייעוץ לעורכי-דין, חברות ואנשי עסקים
- אפיון ובדיקת מערכות מידע ואינטרנט
- גישור ובוררות בתחום המחשבים, מערכות מידע ואינטרנט
- ניהול משברים בתחום המחשוב והאינטרנט



Ehud Roffeh P.h.D.
International Board of Computer Information Systems and Internet
Professionals (IBSIP)

לפרטים נוספים ולתיאום פגישה אנא צרו קשר

• בטל' 03-9080934 • פקס 03-9080939 • או בדוא"ל udi@roffeh.co.uk

יחיאל (הרווי) ווינברג, עו"ד ונוטריון
בעל רשיון לעריכת דין בישראל ובקנדה

חבר לשכות עוה"ד במדינת אונטריו (1982) ובישראל (1986)

- חוות דעת משפטיות עפ"י החוק הקנדי לשימוש בבתי משפט בארץ בתחומי ירושה, משפחה, נדל"ן, בנקאות, מסחר, חברות, מסים וסדר דין אזרחי
- חוות דעת בכל הנוגע לדין הפדרלי והדין הפרובינציאלי בקנדה
- ייעוץ לישראלים בהגשת תביעות וניהול תיקים בבתי המשפט בקנדה וכן בהגשת תביעות נגד אזרחי קנדה בארץ
- ייעוץ לישראלים בקידום עסקים בקנדה, הקמת חברות וכו'
- שירותי נטריון כולל תרגומים לאנגלית

בית קנדה, רח' נירים 3, קומה 5, תל אביב 67060 Canada House
טל': 03-6361775 פקס: 03-6361799; wein_law@bezeqint.net
למידע נוסף: www.israel-law.ca

דר' שלמה ברק, עו"ד

רופא שיניים ומומחה לניתוחי פה ולסת
מנהל המכון לפה ולסת - בי"ח הלל יפה, חדרה

ייעוץ לעורכי דין, מתן חוות דעת והערכות רפואיות
משפטיות בנזקי גוף וברשלנויות רפואיות

מרפאה: שד' נורדאו 83, תל אביב 62381
טל: 03-5460505, 052-4404047 פקס: 03-6438998
barakrs@netvision.net.il

**רוצה לפרסם
בביטאון הבא?**

קונפוט

פירטות חזק שינוי
חקירות יריעות אחריות

shirley-e@yedtik.co.il

03-6893358

**צווארון
לבן**
חולצות לבנות לנשות עסקים



ימי מכירה באפריל:
ימים ד', ה' 12-13/4 17:00-20:00
ימי מכירה החל ממאי:
ימים א', ג' 17:00-20:00

רח' אורי צבי גרינברג 12, כפר גנים, פתח תקווה
לפרטים: כלילה 052-8692365 (אחרי 16:00)



התנגדות כאשר נעשה ניסיון לערער את עצמאות בתי המשפט, או לפגוע ביסודות הצדק ובזכויות האזרח באמצעות חקיקה. רביעית, לגלות עניין, גם פוליטי, בשאלות החברה והמדינה הרחבות. וחמישית, להעמיד את משאבי המשפט לרשות חלשים בחברה - בין אם מטעמי סולידריות או מטעמי חמלה - ולתמוך מוסדית בשירותי ייעוץ וייצוג למי שקולם לא נשמע.

בישראל מספר אבסולוטי עצום של עורכי דין, והשיעור הגדול בעולם של עורכי דין לנפש, ובמקביל נמשך הגידול בכתי ספר ובמכללות למשפטים. כל זה יוצר לחץ על המקצוע, רמתו ותפקודו, ונשמעים קולות שדורשים הכבדת תנאי הכניסה. בעניין זה תורשה לי הצעה.

איזה מטען לא משפטי מביאים איתם עורכי הדין הצעירים, העומדים להצטרף לעילית חברתית משפיעה? מהי הכשרתם במדעי הרוח והחברה, בנושאי ספרות, פילוסופיה, היסטוריה, פסיכולוגיה, מערכות ערכים ותהליכים חברתיים? כמחנך אקדמי חשתי תמיד, והיום עוד יותר מתמיד, בחסרון הרקע החינוכי הזה. בארצות הברית לומדים משפטים רק לתואר מאסטר או דוקטור. לפני כן חייב הסטודנט ללמוד ארבע שנים מקצועיות אחרים לתואר ראשון. אצלנו מגיע סטודנט עם מה שלמד בתיכון, ופונה באוניברסיטה מיד ללמוד משפטים, באופן שכל השכלתו האקדמית סובבת מסביב למקצוע הזה (אמנם ישנם כמה לימודי העשרה, אך זה במינוח רחוק מלהספיק). ברור שאין זה מעשי לדרוש בישראל ארבע שנות הכנה ללימודי משפטים. אבל דומני שנון לד"ר רוש מכל מועמד ומועמדת שיעשו תואר מקוצר במדעי הרוח והחברה במשך שנתיים, וזאת כהכנה וכתנאי לקבלה ללימודי משפטים. בדרך זו נעניק יתר עומק אישי ומקצועי לחברים באליטה ישראלית חשובה, שהפונקציות החברתיות שלה חורגות הרבה מעבר לגלימת המשפטן, ובו בזמן נחזק את מדעי הרוח והחברה בתקופה שבה המקצוענות העסקית והטכנולוגית מאיימת על עתידנו, ומסכנת את התשומה החינוכית שהם מביאים לחברה בכללותה.

לא יונחה על ידי שיקולים של ראוי ולא ראוי, מחויבות ואחריות, ובוודאי לא על ידי אידיאה ער-טילאית של צדק, אלא רק על ידי שיקולים של השקעה ותשואה, רווח והפסד. דרך חשיבה זו היא פרי של מנטליות קפיטליסטית קיצונית, שמי בטלת את מעמדם של ערכים ועקרונות ומצמצמת את בני האדם, זהותם, וכל מעשיהם לערכים אינ-סטרומנטליים של מחיר וסחירות.

משרתי המשפט. משרתי המשפט הם הפרקליטים, השופטים, וגם בעלי הדין. לרשותם עומד משאב חברתי עצום, אולי הגדול מכולם, וזוהי רשת העורקים המשפטית הזורמת בגוף החברה ומקיימת אותה. במשאב הזה המשפטנים משתמשים, ממנו הם שואבים את כוחם וסמכותם - וגם את פרנסתם - ולכן הם חייבים לו החזר ותמורה. מה כרוך בכך?

דמוקרטיה מהותית כשיטה של חירות וזכויות אדם לא צריכה להיות מזוהה עם מחנה פוליטי מסוים, אלא היא עומדת, לפחות בעיקרון, בבסיס החברה כולה - שמאל, ימין ומרכז כאחד. אין לזהות את הדמוקרטיה עם השמאל וכך לסווג אותה כעמדה חלקית, כאשר היא מגדירה את המכלול

ראשית, לשרת את **מטרתו** של המשפט, את **רוחו**, את טעם קיומו, ולא רק את הקליינטים או את בית המשפט במובן הטכני. ובוזה גם נאמר: לשרת את תשתית הדמוקרטיה וזכויות האדם שמעניקות למשפט את אופיו הראוי. לא לשתף פעולה עם נסיונות לפגוע בהם, ולא לפרש חוקים נכונים ברוח של חוקי עוולה.

שנית, וביתר הכללה, לפעול בשדה המשפט באופן שמחזק את התנאים לקיומו, ואף לשיפורו, כמערכת ראויה. יבחן כל אחד את עצמו בשאלה: "במה מועילה/הועילה הקריירה שלי להפיכת המערכת לראויה יותר, אנושית יותר, צודקת ודמוקרטית יותר?". שלישית, להשמיע קול ולגלות

מתוך ההרצאה "הרהורים על המשפט ומשרתיו" שניתנה באירוע היובל בתיאטרון ירושלים

מענה ניתן להעריך מצב תיקים, לכתוב טיעונים הלכתיים ולטעון בביה"ד הרבני
ללא הקושי הנובע מאי ידיעת הדין העברי.

הרב יעקב דיכובסקי, עו"ד
מומחה לדין העברי, לסדרי הדין ולדיני הראיות בביה"ד הרבני
שירות יחודי לעו"ד:

- יעוץ ויצוג בביה"ד הרבני.
- הוספת טיעונים הלכתיים ופסיקת בתי הדין הרבניים לכתבי טענות.
- עריכת צוואות מיוחדות הנותנות תוקף מלא לצוואה לפי הדין העברי.

הרב עו"ד יעקב דיכובסקי - בנו של אב ביה"ד הרבני הגדול (בדימוס) ומנהל
בתי הדין הרבניים, הרב שלמה דיכובסקי - הינו בוגר בית המדרש לרבנים ודיינים
ומוסמך הרבנות הראשית וחבר ועדת בתי הדין הרבניים בלשכת עו"ד.

רח' ציטלין 10 ב' בני ברק 51326
טל: 03-6190321 פקס: 1533-6190321
e-mail: yakovlaw@gmail.com

מאגר המחשבוני המשפטיים
הותיק והמקיף ביותר בארץ

ארגז כלים מקצועי חובה
בכל משרד עו"ד או רו"ח

מחשבוני מס שבת, נזיקין, ריביות, עבודה, בתי משפט ועוד
www.Taxo.co.il שירות מידי און ליין באינטרנט
בפיתוח של עו"ד טל שרון כלכלן ומהנדס תוכנה - רעננה

www.Taxo.co.il

מישל אלהרר עו"ד ונוטריון

מקבל תיקים בכל הנושאים הקשורים לצרפת לרבות הנושאים הבאים:

- חוות דעת משפטיות בדין הצרפתי לרבות בנושא עזבונות,
- משפחה, חברות, מקרקעין, מיסוי ונזיקין.
- עריכה ובדיקת חוזים עם חברות צרפתיות.
- טיפול ברכישה ומכירה של מקרקעין בצרפת.
- טיפול וניהול של תביעות משפטיות בישראל ובצרפת לרבות בענייני ירושה, גירושין, מזונות, החזקה וחסיתת ילדים באמצעות משרד עורכי דין בישראל ובצרפת.

מסמט בית השואבה 6 ת"א 65814 ■ טל: 03-5660058
פקס: 03-5600734 ■ ני"ד: 050-5774366 ■ avelhar@zahav.net.il

דן אסן עו"ד ונוטריון
עוסק בדין הגרמני

שירותים נוטריוניים ותרגומים משפטיים גרמנית - אנגלית - עברית
אזרחות גרמנית ואוסטרית ודרכון אירופאי לצאצאי ה"קים"
חוות דעת על הדין הגרמני, לרבות בנושא עיזבונות

- עריכת ובדיקת חוזים עם חברות בגרמניה
- השקעות מקרקעין בגרמניה
- ניהול התכתבויות עם חברות, מוסדות ועורכי דין בגרמניה
- ייעוץ בקשר להליכים משפטיים המוגשים בגרמניה

רח' נחמני 14, תל אביב 65794, טל' 03-5665007 פקס: 03-5665008
e.mail: info@danassan.com/ www.danassan.com

עו"ד רזיאל גסלר B.Sc., J.D.
עוסק בדין ארה"ב

חבר לשכות עו"ד בקליפורניה (1981) ובארץ (1993)

- חוות דעת ומתן עדות בביהמ"ש בכל הנוגע לדין הפדראלי ומדינתי החל בארה"ב לרבות בתחומי הירושה, מסחר, תאגידים, משפחה וכו'.
- אכיפת פסקי דין אמריקאים בארץ ואכיפת פסקי דין ישראלים בארה"ב (באמצעות עמיתים בארה"ב).
- ייעוץ בכל הנוגע להליכים משפטיים באנגלית ו/או בדיני ארה"ב המתנהלים בארץ ו/או בארה"ב.
- בורות - בדין ארה"ב ו/או באנגלית.

בית שרבת, רחוב קויפמן 4, קומה 2, ת"א 68012
טלפון: 03-510-0189, פקס: 03-516-0960
gessler@inter.net.il

ברזיל-פורטוגל-אמריקה הלטינית

מקבלים מעמיתים טיפול בתיקים, הקשורים בארצות הג'ל, במיוחד בענייני ירושה, דיני משפחה ומקרקעין.

מרקוס וסרמן - לוסיה וסרמן

עורכי דין ונוטריונים

שדרות חן 57/8 תל אביב
טל': 03-5226091 פקס: 03-5241553
e-mail: mlwadvog@netvision.net.il

על המזטים
תתארגן בעצמך

עשה מנוי לבלייזר
וקבל בקבוק וויסקי סקוטי
Cutty Black 1 ליטר
מתנה



להזמנת מנוי צלצלו עכשיו: **03-6386613** | Rikir@yedioth.co.il

• למימוש בסניפי דרך היין • אם לא הגעת לגיל 18, תוצע מתנה חלופית • מחיר מנוי 18 ש"ח לחודש, בהתחייבות לשנה • אין כפל מבצעים • תוקף המבצע עד ה-31.05.2011 או עד גמר המלאי • ט.ל.ת.

בלייזר
כל מה שמעניין גברים

דרך היין
מרכז ליינות חסידים

רשימת סניפים: **www.wr1993.co.il** | 599-505-909

מה יהיה בסופנו?

ציון יובל ללשכה הוא גם זמן טוב לתהות כיצד יראו פני המקצוע ביובל הבא. במסגרת ספרו "סופם של עורכי הדין?" מזהיר המלומד הבריטי ריצ'רד ססקינד כי ההתקדמות הטכנולוגית משנה את פני עריכת הדין, וקובע כי היא הופכת משירות ייעוץ לשירות מידע. והרי התחזית

אברהם טננבוים

את הניסיון המקיף והמעניין ביותר שבנמי צא. בפרסומים רבים משרטט ססקינד את חזונו (ראו אתרו www.susskind.com). סקירתו זו מבוססת על מבחר מכתביו. נזכיר במיוחד את ספרו האחרון העוסק במיוחד בעורכי דין, *The End of Lawyers? Rethinking the nature of legal services* (Nov. 2008).

ססקינד מזכיר לנו כי מקצועות רבים פסו מן העולם במהלך הדורות, רובם בשנים האחרונות ממש. עגלונים, רצענים, בורסקאים (מעבדי עור רות), שייטים, חלבנים, מוכרי נפט, מוכרי קרח, ציידים, חוטבי עצים, שואבי מים, טווי צמר, כובי סות, שענים ועוד כהנה וכהנה. בני המזל מבעלי מקצוע אלה רק עברו שינוי מהותי, אך רובם נעלמו לחלוטין. מאידך צצו במאה האחרונה מקצור עות אחרים כגון טייסים, מכונאי רכב, מנהלי רשי תות מחשבים, מתכנתים, חזאי מזג אוויר וכיוצא באלה.

ומהם המאפיינים העיקריים לכך שמקצועות אלה עלו לגדולה ואלה ירדו לתהום הנשייה? לדעת ססקינד, בעיקר אחראית לכך הטכנולוגיה החדשה. זאת הפכה מגזרים שלמים ללא רלוונטיים (כגון עגלונים ובעלי עגלות) והעלתה אחרים במקומם (טייסים ומומחי מחשבים למיניהם).

לשכת עורכי הדין חוגגת 50 שנה, אבל כיצד תיראה מערכת המשפט בעוד 20 שנה? 50 שנה? 100 שנה? האם החוק ייראה כמות שהוא היום? אילו שינויים יחולו בדרכי העבודה? מה יהיה תפקידם של בתי המשפט ושל הפקולטות השונות למשפטים המכשירות את משפטי המחר? והשאלה המטרידה אותנו ביותר במאמר זה - מה יהיה מעמדו ותפקידו של מקצוע עריכת הדין בחברה? והאם בכלל יתקיים מקצוע זה?

משפטים, אנשי אקדמיה ועורכי דין פעילים כאחד מתרחקים בדרך כלל מניסיון לצפות למי רחוק את עתיד החוק. הדיונים הספורים בתחום מתמזים בדרך כלל בהשפעות לטווח קצר להפך ליא. למשל, האם יישום המלצותיה של ועדה פלורנית/אלמונית יפחית את העומס מעל חלק זה או אחר של המערכת השיפוטית? האם שיטות עבודה חדשות ייעלו/ישפרו את התפוקה או להפך? האם צריך לשנות את שיטת בחירת השופטים? וכו'. בקצרה, מעטים מאוד הן באקדמיה והן בעורכי המשפט נותנים דעתם על עתיד המקצוע.

בין כל אלה בולט המלומד הבריטי ריצ'רד ססקינד במאמציו לחזות את עולם המשפט העתידי וממילא כיצד יש להתכונן אליו. רעיונותיו פרובוקטיביים לעיתים, אך מהווים



ד"ר אברהם טננבוים,
שופט בית משפט
השלום בירושלים

אנחנו למעשה צריכים ליצור משהו שיכולים לקרוא לו 'יש מאין'... אנו עוד לא יודעים איך לעשות את זה. נצטרך ללכת לפי צו המצפון... כדי שבעתיד ייווצר טיפוס של עורך דין שלא יהיה ללעג בציבור... אני מתפלל שהדורות הבאים יוכלו לאמור עלינו: 'הם היו מאושרים, הם היו שותפים למעשה בראשית'"
(אברהם ריפטיין בוועידת ההקמה)



הצליח להשתכלל ולתת שירות ליותר לקוחות. גם שירות זה עלה בדרגה ועלה לרמה של עבודה שייטתית. ובסופו של דבר, השירות המשפטי יהפוך ל"מוצר". מוצר שאותו יכול הקונה לבחור מבין כמה ספקים של אותו שירות. מוצר שאותו יבחר הלקוח מבין אלה הזולים יותר.

וכמובן, הסיבה לאפשרויות חדשות אלה היא ההתקדמות הטכנולוגית. התקדמות שהתבטאה ביכולת ליצור, לאחזר ולשמור מסמכים, ביכולת להגיע לכל תקדים ו/או מידע אפשרי אחר, ובעיקר להיות המידע נגיש להפליא ובמחיר ברי-השגה לכל משפטן. התוצאה תהיה מהפכה בשירות המי שפטי. לא עוד שירות ייעוץ בין עורך דין ללקוח, המבוסס על בעיות שקרו ומטרתו למצוא להן פיי-תרון. השירות המשפטי יהפוך למבוסס מידע, לא אישי, מיועד למשתמשים רבים, ומתומחר כמצרך

במהלך כל הדורות ניתן לראות את השפעת הטכנולוגיה ואת שוק התעסוקה משתנה בגללה ובאמצעותה.

ססקינד שואל האם ייתכן כי גם עורכי הדין שייכים לאותו זן נכחד. האם ייתכן כי נכדינו ישאלו אותנו מה עשה פעם עו"ד לאחר שיקראו על ברנש בספר עתיק שזה היה מקצועו (ומן הסתם דרך מחשב או קורא ספרים כלשהו). לצערם הרב של רוב עורכי הדין, תשובתו של ססקינד היא חיובית בחלקה. המקצוע יעבור שינוי כה מהותי, שלא ברור אם יהיה ניתן לקרוא לו בשם זהה. ומי שלא יזרום עם השינוי - ייעלם.

בתחילה, עורכי הדין התייחסו תמיד ללקוח ביחס של "אחד לאחד". עורך הדין האישי נתן ללקוח הפרטי שירות שהתאים לו אישית. עם הזמן החלה התמחות של עורך הדין בתחומו, והוא



מימין: מנחם אוסישקין,
הנציב העליון הראשון
הרברט סמואל והשופט
גד פרומקין, 1943

לוגיות העתידיות. כתוצאה מכך, ייתכן שהשיי-
רות יהיה פשוט יותר. מבקש השירות רק ישאל
את מחשבו "כיצד עלי להוציא צו ירושה/לרשום
דירה בטאבו?", ויקבל תשובה ברורה בקול אנושי,
שאותה יהיה ניתן להפסיק כל רגע ולקבל הבה-
רות ממוקדות יותר לכל נקודה ונקודה. כמובן
שיהיה ניתן לשאול שאלות כלליות הרבה יותר
ולרדת לפרטים הרלוונטיים והחיוניים למשתמש.
מי בכלל יצטרך להגיע לעורכי הדין? ואם כבר
יהיה צורך בכך, טכנולוגיית ועידות וידאו יכולה
לגרום לכך שעורך הדין ישב במקום אחר בעולם.
תיאורטית לפחות, לא תצטרך עורך דין אמריקאי
ותוכל להיעזר בעורך דין הודי למשל. מיקור חוץ
(outsourcing) יכול להיות גם בנתינת שירותים
משפטיים, לא רק בתחומים אחרים. ולמה לא שיי-

**ססקינד מדגיש כי כבר כיום חלק גדול
מעורכי הדין אינם מגדירים את עצמם
רק כמומחים בחוק ובהליך המשפטי.
עורכי דין מסחריים רואים את עצמם
יותר כמנהלי משאים ומתנים למען
הלקוח ומטעמו; עורכי דין העוסקים
בהתדיינות רואים בעצמם מומחים
בניהול מאבקים ציבוריים**

רות של קבלת מידע משפטי דרך הטלפון (והיוב
דרך חברת הטלפונים כמו שירותי ייעוץ אחרים)?
עתידי עורכי הדין. חלק מטענותיו של ססקינד
כבר התגשמו. עד לפני שנים לא רבות שדרת מש-
רדי עורכי הדין בישראל הורכבה ממשרדים קט-
נים בני עורך דין אחד או שניים. אלה עסקו במגוון
תחומים ונתנו שירות לבני אדם פרטיים ולחברות
גם יחד. העברת דירות ו/או נכסים בטאבו היתה
אחת מהפעילויות הרווחיות שיכלה לבסס בכבוד
כל עורך דין. והנה, תוך 20-30 שנה עברה כל
המערכת שינוי מהותי. עורכי הדין נאלצו להוזיל
עלויות משמעותית, להתמקצע, וחלק מהם אף
נעלמו.

ססקינד מדגיש כי כבר כיום חלק גדול מעורכי

בשוק. בצורתו הקיצונית, כשם שמשלמים על
חשמל ומים לפי צריכה, כך ישולם גם השירות
המשפטי.

דוגמאות. כדי שלא ייראה הדבר תיאורטי, ניתן
כמה דוגמאות ונתחיל משכירת דירה. בעבר היה
צורך בכתיבת חוזה תפור מראש לכל שוכר ומי
שכיר. חוזה שנכתב בכתב יד ולא תמיד היה בר-
קריאה. עם הזמן השתכללו האמצעים, ויש ועדיין
זוכרים את טופסי השכירות שהסתובבו בחנויות.
כיום ניתן בקלות למצוא באינטרנט טפסים מש-
פטיים בכמעט חנם, שכל שיש לעשות בהם הוא
לשנות מעט את התנאים. אולם לא רק חוזים פשו-
טים של שכירת דירה ניתן למצוא. כמעט כל חוזה
מורכב ומסובך ניתן למצוא, וישנן תוכנות שבדיוק
לשם כך נועדו. מי בעתיד יצטרך עורך דין לשם
עסקת שכירות פשוטה?

אך ססקינד ממשיך וטוען שמגמה זו תמשיך
הלאה. מי יצטרך עורך דין לעסקת מקרקעין אם
תהיה תוכנה שתעביר אותך דרך כל שלב ושלב
בעסקת המכירה? תוכנה שתיווצר על ידי עורכי
דין ותגובה על ידיהם?

אולם ייתכן שכלל לא נצטרך עורכי דין. ההליך
המשפטי הפשוט של הוצאת צו ירושה/קיום
צוואה. נסתכל על פעולותיו של מי שנוקק להליך
הפשוט של הוצאת צו ירושה וכיום פונה לעורך
דין המטפל בעניין. עורך הדין דולה מהלקוח את
המידע הרלוונטי, ממלא את הטפסים/התצהירים
המתאימים, פונה לרשויות המתאימות (בית המש-
פט והאפוטרופוס הכללי) וכו'. בעתיד, כל שיצט-
רך מבקש השירות ("הלקוח") הוא לפנות לשירות
מידע שיהיה זמין ונגיש ויסביר לו בדיוק את פרטי
הפעולות שיצטרך. כבר כיום ישנם מספר אתרים
פופולריים בארצות הברית העוסקים בכך. בראש
אתרים אלה מצויים אתרים העוסקים בגירושים
והמלמדים את האדם כיצד להתגרש בקלות בכל
מדינה בארצות הברית (www.divorcenet.com).

כיום, שירות מידע מסוג זה עדיין מבוסס על
טקסט אינטראקטיבי המועבר דרך רשתות מח-
שבים. על פי התחזיות, הקול האנושי יחליף את
מקלדות המחשבים ובאמצעותו יופעלו הטכנו-



אישית, אני חושב שכל שירבו עורכי הדין המתנדבים, כך גם הדימוי הציבורי של המקצוע יהיה יותר חיובי. לעורכי הדין יש תפקיד חברתי - גם בתחום המשפט הציבורי וגם בתחום המשפט הפרטי - של סיוע לאנשים נזקקים" (שופט בית המשפט העליון בדימוס, אליהו מצא, יו"ר קרן התרומות של "שכר מצווה")

שהשירות המשפטי יהיה מהיר יותר, יעיל יותר, ונגיש יותר לכל האוכלוסייה. אך מעבר לכך, לא ברור הכיוון שאליו אנו צועדים. סכסוכים בין אנשים הם היו ויהיו, ועל כורחנו נצטרך למצוא דרכים לפותרם. גם האופטימיסטים ביותר צופים שמערכת מידע מהסוג שהוא מצביע עליהם יהיו זמינות לציבור עוד כעשר שנים לפחות. כמוכן, עורכי דין צעירים צריכים להבין שבעוד עשר שנים ייתכן שלא יהיה בהם צורך, אך עתידנות היא כידוע מקצוע בעייתי.

לא רק זאת, אלא שיש הטוענים כי דווקא בעידן מורכב ומסובך זה יהיה צורך ביותר עורכי דין. ריבוי התחומים וההתמקצעות הקשורה לכך גורם דווקא למחסור בהם. בעידן שבו ערוצי התקשורת הולכים ומתרחבים וכל אזרח מודע וער לזכויותיו,

בניגוד לגישת המחבר, יש הטוענים כי היות שההליך המשפטי כבר לא שמור רק לבעלי המאה, הרי שהאזרח הפשוט מעדיף לקבל שירותי ייעוץ ישירות מעורכי דין ולא לנסות את מזלו עם מערכת מידע מורכבת ותיאורטית. מצב כזה יכול דווקא להגדיל את הדרישה למשפטנים

ההליך המשפטי כבר לא שמור רק לבעלי המאה. גם האזרח הפשוט דורש לקבל את המגיע לו. אזרח כזה מעדיף לקבל שירותי ייעוץ ישירות מעורכי דין ולא לנסות את מזלו עם מערכת מידע מורכבת ותיאורטית. מצב כזה יכול דווקא להגדיל את הדרישה למשפטנים.

סוף דבר. אפשר להסכים עם תחזיותיו של ססקינד ואפשר שלא, אך קשה להתעלם מהכיוון שהוא מצביע עליו. עריכת הדין עוברת שינוי מהותי משירותי ייעוץ לשירותים מידע. נראה כי צודק הוא בתחזיתו כי מי שלא יתאים את עצמו לעידן החדש - ייעלם. השאלה היא כמובן למה בדיוק צריך להתאים, ובכך תשובתו של ססקינד איננה מספקת.

הדין אינם מגדירים את עצמם רק כמומחים בחוק ובהליך המשפטי. עורכי דין מסחריים רואים את עצמם יותר כמנהלי משאים ומתנים למען הלקוח ומטעמו; עורכי דין העוסקים בהתדיינויות רואים בעצמם מומחים בניהול מאבקים ציבוריים; עורכי דין פנים-ארגוניים רואים את עצמם כמנהלי סיכונים, וכו'. גם בתי הספר למשפטים עלו על גל זה ורובם מציעים תארים משולבים של משפטים וכלכלה, משפטים ומינהל עסקים, משפטים וקרימינולוגיה, ועוד כיד הדמיון והכיס הטובה עליהם. המשותף לאלה ולאלה היא תפיסתם (הנכונה) כי החלק המשפטי הטהור איננו בעל החשיבות העיקרית. הכנסותיהם של עורכי הדין אינן קשורות לידיעתם את החוק, אלא בעיקר למה שמסביבו.

תפקיד עורכי הדין ישתנה אפוא לחלוטין. הם לא יפתרו בעיות משפטיות וסכסוכים משפטיים אחרי יצירתם. הדגש יהיה על ניהול סיכונים משפטי ומניעת סיכונים. מטרת הייעוץ תהיה לתת תשובות בזמן אמת, לפני ביצוע צעדים מחייבים ומשימות כלשהן. אידיאלית, יהיו מערכות מידע (ממוחשבות מן הסתם) שיתחרו זו בזו על מתן השירות המשפטי. אלה ייתנו את מרב התשובות לציבור לקוחותיהן.

ססקינד מסכים שעדיין יהיה מקום למערכת המשפטית המסורתית, הן בפונקציה המקצועית (עריכת הדין) והן בפונקציה השיפוטית. יהיה צורך בעורכי דין באותם מקרים שלגביהם מערכת המידע אינה מספקת פתרונות. כמו כן, בעסקאות מהותיות וגדולות, בפרויקטים מיוחדים ובסכסוכים עקרוניים עדיין יהיה כדאי להשקיע בחוות דעת נוספת של עורך דין מלבד בשירותי הייעוץ שיהיו מקובלים.

על עורכי הדין להבין שישנו שינוי מהותי בפרדיגמה המשפטית. משרדי עורכי דין שירצו לשרוד יצטרכו אפוא לשנות את מיקודם ולהפוך לספקים של שירותים משפטיים המיועדים לרבים. אלה שלא יעשו זאת במועד - ייעלמו.

הביקורת על ססקינד. הבעיה בגישתו של ססקינד היא שהגדרתו את העתיד מעורפלת משהו ואינה לגמרי ברורה. כולם מסכימים שרצוי



למה עזבתי את המקצוע

כל הדרך אל לשכת ראש העיר

לימודי המשפטים והעיסוק בעריכת דין נתנו לי את הכלים הנחוצים להגשים את חלומותיי ואת הערכים הנדרשים כדי להיות אדם טוב יותר ומועיל יותר לחברה. תפקיד ראש עיר מאפשר לי להשפיע במובן הטוב ביותר על איכות חיי התושבים, והידע במשפט וידיעת החוק מאפשרים לעשות זאת בדרך הנכונה ביותר

יונה יהב

הלימודים המעשירים, את שבילי הקמפוס, את האווירה המיוחדת בגבעת רם ואת ההווי המיוחד לחיי הסטודנטים. אגב, בין אלה שאיתם למדתי היה גם כבוד השופט אליקים רובינשטיין. בסיום הלימודים התחלתי לעבוד בלשכתו של סדי קולק, ראש העיר המיתולוגי של ירושלים, כעוזרו וכדוברו. במחיצתו עוצבה וגובשה סופית ההחלטה להיות ראש עיריית חיפה. שם הוצבה

לשכת עורכי הדין היא מהגופים החשובים במדינה. אין זה עוד איגוד מקצועי או גילדה ביזארית. הלשכה מעורבת בתחומים רבים הניצבים במרכז המהות המקצועית שלנו. אני שמח לברך את הלשכה ולאחל לה עוד שנים רבות של עשייה למען ציבור עורכי הדין בישראל

בגיל 12 הודעתי לחבריי כי אהיה ראש עיריית חיפה. מאז ועד היום שבו התחלתי בכהונתי כראש עיריית חיפה, היתה זאת משאת חיי, אשר לשמחתי הרבה הצלחתי להגשימה. זאת היתה דרך מרתקת מחצר בית הספר ליאויבך בחיפה, דרך הפקולטה למשפטים ומקצוע עריכת הדין, ללשכת ראש העיר.

במהלך שירותי הסדיר בצה"ל הוצבתי כקצין צעיר בבסיס ההדרכה של המשטרה הצבאית, שם הדרכתי שוטרים צעירים בנושא חוק שיפוט צבאי. שם גם התאהבתי כשהתוודעתי לחוק ולמערכת המשפט, והחלטתי ללמוד משפטים. אולי לא כדי להיות עורך דין אלא כדי לדעת כהלכה את החוק על כל משמעויותיו.

לימודי המשפט זכורים לי כחוויה מעצבת. למדתי להכיר את ירושלים, העיר היפה בעולם (חיפה היא העיר היפה בישראל). אני זוכר את



יונה יהב,
ראש עיריית חיפה



צילום: דוברות עיריית חיפה

המטרה שאליה שאפתי, שם עוצב חלום הילדות לתחילתו של מסלול.

כשחזרתי לחיפה פתחתי משרד לעריכת דין, משרד שהתמחה בנושאים אזרחיים המשיקים לעבודת העירייה כמו ייצוג רשויות, חוק התכ" נון והבנייה, לשון הרע וחופש הביטוי, וכן ייצוג יזמים. לאחר שנבחרתי כחבר מועצת עיר שיר-תתי תחת ראש העיר אריה גוראל, ועסקתי בעיקר בנושאי תיירות, תרבות ואמנות. אגב, בשנת 1978 הוצע לי לרוץ לבחירות לראשות קריית אתא אך סירבתי. משאת הנפש היתה כאמור להיות ראש עיריית חיפה. בהמשך שימשתי סגן ראש עיר תחת עמרם מצנע, ובשנת 1996 נבחרתי לכנסת לקדנציה שבה כיהן בנימין נתניהו כראש ממשלה. גם בכנסת השקעתי את מרב המרץ בחקיקה, במיוחד בנושאים הקרובים לליבי - חוק הקולנוע, חוק הזמר העברי. אלה רק חלק מהחוקים שיזמתי ודחפתי לאשרורם.

בחירתו של עמרם מצנע לראשות מפלגת העבודה והתמודדותו לראשות הממשלה מול אריאל שרון הביאה להתפטרותו מראשות העיר, כחצי שנה לפני מועד הבחירות. נפתח חלון הזדמנויות. לא הייתי בטוח שהוא נפתח עבורי. אך ערב בחיירות, כמו בערב בחירות, התחילו הספקולציות על המועמדות לראשות העיר. ניסיתי לרסן את הדגדוג בקצות האצבעות. לא הודעתי ולא הצהרתי, הגדלתי את משרדי על ידי שותפות עם עו"ד יהודה רווה אשר עימו ועם רעייתו תמי למדתי משפטים.

בסופו של דבר, חברת הכנסת והשרה יהודית נאות ז"ל, חברה לספסל הלימודים ולפעילות משותפת בעירייה, הציעה לי שידוך עם טומי לפיד שעמד בראש מפלגת "שינוי". השידוך הצליח, ייצגתי את "שינוי" בבחירות, וארבעה ימים לפני הבחירות חברה אלי גם פרופ' עליזה שנהר שעמדה בראש רשימת העבודה. נבחרתי לראשות העיר, ואת הלילה ההוא לא אשכח לעולם.

היום, במבט לאחור, אני יכול לומר כי לימודי המשפטים והעיסוק בעריכת דין נתנו לי את הכלים הנחוצים להגשים את חלומותי ואת הע

רכים הנדרשים כדי להיות אדם טוב יותר ומועיל יותר לחברה. תפקיד ראש עיר מאפשר לי להשיג פיע במובן הטוב ביותר על איכות חיי התושבים, והידע במשפט וידיעת החוק מאפשרים לעשות זאת בדרך הנכונה ביותר.

למחרת הבחירות הודעתי ללשכת עורכי הדין על השעיית חברותי בלשכה עקב היבחרי לראש שות העיר וכהונתי כראש עיר. אינני מוסיף לתואר ראש העיר את התואר עו"ד, אך אין לי ספק כי מרב עשייתי מושפע מהידע שלי בתחום המשפט וידיעת החוק. אני מתעניין מאוד במה שמתרחש בעולם המשפט, הן בין כותלי בתי המשפט והן במסודות המשפיעים על עולם זה.

השנה היא שנה מיוחדת וחגיגית; השנה חוגגת לשכת עורכי הדין את שנת ה-50 לייסודה. מעבר לחגיגות האירוע זה גם הזמן לעריכת חשבון נפש, מקצועי וערכי. לשכת עורכי הדין היא מהגופים החשובים במדינה. אין זה עוד איגוד מקצועי או גילדה ביזארית. לשכת עורכי הדין מעורבת בתחומים רבים הניצבים במרכז המהות המקצועית שלנו. בתחום הערכי, בתחום המקצועי, במישור ההתחדשות, ההעשרה והלימוד. אני שמח לברך את הלשכה ולאחל לה עוד שנים רבות של עשייה למען ציבור עורכי הדין בישראל.

שלטון הצחוק



קצב קיבל עוד קדנציה של שבע שנים



"אתם חושבים שאתם מפחידים אותי עם השבע שנים בכלא? כבר שמתי לי על הדיסק הזה 4 ג'יגה של שירים מעולים"

בעקבות הדרישה הציבורית, מציעים פרקליטי קצב עסקה חדשה

פסלו של קצב יוסר מחצר בית הנשיא ויוצב בחצר הכלא במקומו

א' מבית הנשיא מאיימת להגיש תביעה אזרחית אישית של מיליונים נגד קצב

בעקבות הפרשה איבדתי כמעט את כל האותיות של שמי"

למרות ההרשעה

סקר חדש מלמד כי 96% מתושבי המדינה תומכים בכך שמושה קצב יצא לביקור נשיאותי אחרון ביפן על מנת לחזק באופן אישי את ידי עובדי הכור בפוקושימה

מושה קצב עצמו מזדעזע מקביעת בית המשפט

גם אני, כמו כל אזרח מן השורה, קראתי את גזר הדין ושאלתי את עצמי את השאלה הקשה מכל: איך מני מזוז יוכל להראות את פניו בציבור אחרי מה שהשופטת שבח כתבה עליו?"

יומני קצב מבית הסוהר

גם בכלא אני ממשיך בשגרת הנשיאות המוכרת לי. היום, למשל, קיבלתי כתבי אמנה של שגרירים חדשים בכלא של משפחות רוזנשטיין ואברג'ל"

הודעת לשכת הנשיא לשעבר:

ילדי ישראל היקרים, גם בחג הסוכות של השנה הבאה יקבל הנשיא את פניכם בסוכת הנשיא. הנשיא ישמח מאוד אם תביאו לו סיגריות"

מחלקת תיקוני חקיקה



חוק ועדות הקבלה לסינון מועמדים ליישובים עבר בכנסת

בעיני החוק הזה לא דמוקרטי, ומדיף ריח רע של הפליה. אני מודיעה לכם שאם היתה מוגשת עתירה לבג"ץ בזמן שאני עוד ישבתי שם, הייתי מיד מבקשת מהנשיא ברק שירכיב לנו הרכב טוב, בלי אדמונד לוי ובלי אליקים רובינשטיין, והיינו פוסלים את החוק"

תוכניתו של שר המשפטים לקידום הליך של בוררות חובה היא רק השלב הראשון - השלב הבא: בוררות אמת או חובה

חשיפה

דלק דלק חרדוף

מחירי הדלק המשתוללים משפיעים גם על בתי המשפט

"כבודו, הדיון שיזם התובע הינו דיון סרק ואני מבקש הוצאות דלק לדוגמה" (עורך דין)



ביקורת טלוויזיה שיפוטית

המערכת המשפטית הפנימה את הצלחת העונה השלישית של "האח הגדול"

"המוסד החשוב שכראשו אני עומדת קשוב לרחשי ליבו של העם, ולכן אני מודיעה שבקרוב נצרך גמד להרכב בית המשפט העליון"

קמפיין הפרסום של אלי יצפאן למס הכנסה מעורר בעיות אכיפה פלילית

"אדוני השופט, בכלל לא התכוונתי להעלים מס, רק ניסיתי לעשות חיקוי של מעלים מס"

50 שנה ללשכה



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION

ראשי לשכות מכל העולם ביקרו בישראל והביעו את רשמיהם

אני אמליץ למנהלי מפעלים אצלנו לבוא וללמוד איך עורך הדין הישראלי היעיל מצליח לייצר ביום אחד אלפי טיעונים בשקל" (ראש לשכת עורכי הדין של סין)

חששתי מבעיית השפה, אבל בסוף התברר לי שרוב עורכי הדין הישראלים הצעירים לא ממש יודעים לכתוב ולדבר בעברית" (ראש לשכת עורכי הדין של ארגנטינה)

בכל המשרדים בהם ביקרתי קיבלו את פניי יפה ומיד הראו לי את כל החדרים במשרד, אפילו לקחו אותי לחדר של כלי הניקוי והראו לי איפה המגב" (ראש לשכת עורכי הדין של גאנה)



והכנסת קיימה ישיבה חגיגית לכבוד הלשכה

"רבותיי עורכי הדין, הדיון החגיגי הסתיים, שקט שיהיה שם, בסדר, הבנתי את בקשתכם, לא, אני לא אתן לאף אחד מכם הוצאות על הדיון הזה"

המהפכה החוקתית בעולם הערבי

אחרי ההשפעה על התחפושות בפורים, גם שופטים כבר מתלוננים על התופעה: עורכי דין מתייצבים לדיונים לבושים בגלימות בסגנון קדאפי



אופנת הטענה האחרונה בבתי המשפט

צונאמישפטי

לשכת עורכי הדין בישראל פירסמה הודעת הזדהות עם העם היפני

"גם אנחנו סובלים כבר שנים מהאסון הזה של ההצפה"

במערכת המשפט לא מתרשמים מרעידת האדמה ביפן

"מי זה בכלל הריכטר הזה?! נראה אותם מתמודדים עם מה שאנחנו עברנו. 9 בסולם פרידמן" (בכיר במערכת)

"מה תעשה לנו רעידת אדמה? כבר שנים אנחנו קבורים כאן בערמות של תיקים" (מנהלן במזכירות בתי המשפט)

"שתבוא כבר. גם ככה המערכת קורסת כל שני וחמישי. לפחות שיהיה תירוץ טוב" (האחראי על מערכת נט המשפט)

אפרופים עדיין כאן

לאחרונה נשמעו התבטאויות שלפיהן התיקון החדש לחוק החוזים נועד להפוך את הלכת אפרופים ולהשיב את עטרת תורת השלבים ליושנה. אם זו היתה מטרת התיקון, הרי שהוא נכשל כישלון חרוץ. יתרה מזאת, מעבר למחלוקת הטכנית מסתתרות מחלוקות עמוקות וחשובות יותר על חלוקת הכוח בין הצדדים לבין בית המשפט ועל כתיבה שיפוטית

איל זמיר

נועד להפוך את הלכת אפרופים ולהשיב את עטרת תורת השלבים ליושנה.

בשורות הבאות אטען שאם זו היתה מטרת התיקון, הרי שהוא נכשל כישלון חרוץ. עוד אטען שמעבר למחלוקת הטכנית כפי שהוצגה לעיל מסתתרת מחלוקת עמוקה וחשובה הרבה יותר, שעניינה אקטיביזם שיפוטי בדיני חוזים: כיצד יחולק הכוח בין הצדדים לבין בית המשפט. זאת ועוד: קרוב לוודאי שמעבר לשתי מחלוקות אלה עומדת מחלוקת שליטת, יסודית לא פחות, שעניינה האופן שבו ראוי לכתוב פסקי דין. מאחר שהשופט דנציגר מפגין בפיסקתו גישה שיפוטית אקטיביסטית, ייתכן שעיקר המחלוקת בינו לבין הנשיא אהרן ברק הוא דווקא על רטרופקטיביות. אפתח בתיקון החקיקתי ואחר כך אתיחס לשאלה הכללית.

בנוסחו המקורי קבע סעיף 25(א) לחוק החוזים הכללי: "חוזה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהיא משתמעת מתוך החוזה, ובמידה שאינה משתמעת ממנו – מתוך הנסיבות". בעקבות התיקון לחוק קובע הסעיף: "**חוזה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהוא משתמע מתוך החוזה ומנסיבות העניין, ואולם אם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בה**

זה כשני עשורים נטושה במשפטנו מחלוקת חריפה בנושא פירוש חוזים. מקובל לומר שהעימות הוא בין "תורת השלבים" לבין "תורת הפרשנות התכליתית": עד כמה על הפרשן להיצמד לטקסט החוזי ובאיזו מידה מותר לו להסתמך על נסיבות שמחוץ לחוזה, כגון המשא ומתן שקדם לכריתה והתנהגות הצדדים אחרי הכריתה. לפי תורת השלבים, אין לפנות לנסיבות שמחוץ לחוזה אלא אם לא ניתן לקבוע את משמעות החוזה מתוכו. לפי התורה התכליתית, על הפרשן להתחשב תמיד גם בנסיבות שמחוץ לטקסט החוזי. בפסק דין אפרופים ובדיון הנוסף בעניין ארגון מגדלי ירקות אימצו רוב שופטי בית המשפט העליון, בהנהגתו של הנשיא אהרן ברק, את התורה התכליתית, אך בשנים האחרונות עירער השופט יורם דנציגר על הלכות אלה וקרא לשינויין.

במשך שנים רבות הותירה הכנסת את המחלוקת לבתי המשפט, אך לאחרונה היא אמרה את דברה ותיקנה את חוק החוזים הכללי. בדברי ההסבר של הצעת החוק הפרטית בנושא זה נאמר שתכלית התיקון לקבוע "כללים פשוטים וברורים" לפרשנות החוזה, כללים שיגבירו את הוודאות ויצמצמו את המחלוקות. מעבר לדברי ההסבר הרשמיים נשמעו בכלי התקשורת התבטאויות שלפיהן התיקון החדש



פרופ' איל זמיר, חבר סגל בפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים



תאם ללשונו. כן הוסף בתיקון סעיף 25(ב1), שלפיו "חוזה הניתן לפירושים שונים והיתה לאחד הצדדים לחוזה עדיפות בעיצוב תנאיו, פירוש נגדו עדיף על פירוש לטוֹר בתו".

כאמור, אינני סבור שתיקון זה פישט או הבהיר את כללי הפירוש, הגביר את הוודאות המשפטית, או הפך את הלכת אפרופים. לצורך הדיון, אניח ששיקול דעתו של השופט בפירוש חוזים הוא מסוג הע־ניינים הניתנים להסדרה חקיקתית, שמדובר בנוֹר־שא "חקיק". אף בהנחה זו, כל אחד מבני הפלוגתא ימצא בנוסח החדש של החוק כר נרחב להתגדר בו. לפחות שלושה היבטים של התיקון תומכים בעמדה שלפיה בפירוש החוזה אל לשופט להסתפק בבחינת הטקסט החוזי, אלא עליו לנסות לחשוף את כוונת הצדדים מתוך עיון בטקסט ובמכלול הנסיבות שמחוץ לו. **רא־שית,** בעוד שסעיף 25(א) המקורי הורה לפנות לנסיבות רק במקרה שדעת הצדדים אינה משתמעת מהחוזה גופו, הנוסח החדש

מעמיד את החוזה ואת הנסיבות באותה דרגה ומוֹר־רה לפרש את החוזה "מתוך החוזה ומנסיבות הע־ניין". **שנית,** לפי הנוסח המקורי, משימתו של הפרשן היתה לאמוד את "דעתם של הצדדים" כפי ש"היא משתמעת" מתוך החוזה, ואם אינה "משתמעת" ממנו, מתוך הנסיבות. לעומת זאת, בנוסח החדש מצווה הפרשן לתור אחר "אומד דעת של הצדדים, כפי שהוא משתמע מתוך החוזה ומנסיבות העניין". בעוד שבחוק המקורי הושם הדגש על דעת הצדדים, ולפיכך השתמש המחוקק בלשון נקבה (בהתייחס לדעה), בחוק המתוקן עבר הדגש לפעולת האומדן של דעת הצדדים, ומכאן השימוש בלשון זכר (בה־תייחס לאומדן). העברת הדגש מדעת הצדדים אל הפעולה החיצונית של אומדן דעתם בידי הפרשן מתיישבת טוב יותר עם תורת הפרשנות התכליתית. **שלישית,** בצד החלפתו של סעיף קטן (א), התיקון החדש עיגן בחוק את כלל הפירוש נגד המנסח, ועשה

כן בגרסה מרחיבה

למדי: די בכך שלאחד הצדדים היתה "עדיפות בעיצוב תנאיו" של החוזה כדי שהחוזה יפורש לרעתו. לכלל הפירוש נגד המנסח ישנן הע־דקות מגוונות, לרבות האשם של מי שיצר את הע־מימות, המרצת מנסחים להתנסח בבהירות, הגנה על הצד החלש בעסקה וקידום ערכים של שקילות, סבירות והוגנות. המשותף לכל ההצדקות הללו הוא שאף אחת מהן אינה חותרת לחשיפת הרצון האק־טואלי של מי שניסח את החוזה, ובוודאי לא לפירוש המסמך מתוכו. משמע שכלל זה מגשים באורח בולט ערכים חברתיים וציבוריים, ולא דווקא את האוטו־נומיה של הצדדים לחוזה או את פשט לשונו.

אכן, כנגד שלושה מאפיינים אלה, המחזקים את תורת הפרשנות התכליתית, יש בחוק החדש גם תמיכה בולטת בתורת השלבים: כחריג לכלל של

עולם (ראו רשימתי על פסק-דין **אשר נ' בירנבאום**, בתוך **משפטים ראשונים: שיחות בעקבות פסקי-דין של בית-המשפט העליון בשנה הראשונה להיווסדו** (תשנ"ט)). המחלוקת הטכנית אינה נטולת משמעות, משום שהיא עשויה להשפיע על ניהול הדיון והבאת הראיות. אולם אין זו מחלוקת עקרונית, שכן לפי ההנמקה של הלכת **אפרופים**, המטרה המרכזית של דיני הפירוש וההשלמה לא השתנתה: חשיפת הכוונה הסובייקטיבית של הצדדים. מבחינה זו, הפער בין הלכת **אפרופים**, שעליה חזר בית המשפט פעמים רבות, לבין עמדת השופט דנציגר קטן למדי. הפער מתייחס לאמצעים ולא למטרות.

הסערה שחולל פסק דין **אפרופים** אינה נעוצה במחלוקת טכנית זו, אלא בראש ובראשונה במה שמצוי בין השורות שלו. קוראי פסק הדין הבינו שפסק הדין אינו עוסק בדרכים שונות לחשיפה של דעת הצדדים, אלא בשאלה הכבדה יותר של חלוקת הכוח בין הצדדים לבין בית המשפט. בין השורות של פסק דין **אפרופים** – כמו גם בפסקי קי דין אחרים של השופט ברק בסוגיות כמו תום לב ושוויון במשא ומתן ותקנת הציבור – מבצבצת תפיסה שלפיה הגשת ערכים של סבירות, הגינות ותום לב חשובה יותר מהגשמת הרצון של הצדדים – גם במקרים שבהם אולי אפשר לאתר אותם. כלומר, מסתתרת כאן

גישה של אקטיביזם שיפוטי בתחום דיני החוזים, התואמת את עמדתו של ברק בתחומים אחרים. יש לשים לב כי אין קשר הכרחי בין המחלוקת הטכנית – האם כדי לגלות את כוונת הצדדים מותר או אסור להתחשב בנסיבות חיצוניות, לבין המחלוקת המהותית – כיצד ראוי לחלק את הכוח בין הצדדים לבין בית המשפט בקביעת תוכנו של החוזה. בשל קוצר היריעה לא אדגים כאן את ארבעת השילובים האפשריים בין הדעות השונות לגבי תכליתו של הליך הפירוש וההשלמה ובין המחלוקת הטכנית שתוארה לעיל: (1) דחיית תורת השלבים וצידוד באקטיביזם

פנייה לחוזה ולנסיבות כאחד, מורה הסיפא שאם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בהתאם ללשונו. אולם, ספק אם אפילו חלק זה של הסעיף תומך באורח חד-משמעי בתורת השלבים. ראשית, הביטוי "משתמע במפורש" סתור מתוכו. במינוח המקובל, הסכמות יכרות להיות מפורשות או משתמעות. ממה נפשך, אם הצדדים קבעו דבר "במפורש", מה לי אומד דעתם? ואם מטרת הפרשן היא לגלות את "אומד דעתם של הצדדים" כפי שהוא "משתמע" מלשון החוזה – כיצד הוא יכול להיות "מפורש"? שנית, גם במקרים שבהם חל הסיפא, אין החוק מורה לפרש את החוזה באורח "מילולי" (כפי שהוצע באחדות מהטיטוטות) ואפילו לא "לפי" לשונו של החוזה. די בכך שיפרש את החוזה "בהתאם ללשונו" – ביטוי שרקמתו פתוחה (והרי איש אינו קורא להתעלמות מלשון החוזה).

משנסתבר שהמחלוקת על פירוש החוזה תמשיך ללוותנו גם בעתיד, אומר מילים אחרות לגופה. דומה שלא מחלוקת אחת בפנינו, אלא שלוש. המחלוקת הראשונה היא טכנית למדי: האם בפירוש החוזה על הפרשן להסתייע בנסיבות שמחוץ לחוזה מלכתחילה, או שמותר לו להסתייע בהן רק אם לשון החוזה משתמעת לשתי פנים. השוואה לשיטות משפט אחרות ועיון בשיקולי

המדיניות הרלוונטיים מלמדים שהדרך הראשונה עדיפה, וכי גם שיטות משפט המצהירות (או הצהירו בעבר) שהן מצדדות בכלל האחרון, הלכה למעשה נוהגות לפי הראשון (ראו ביתר פירוט איל זמיר, **פירוש והשלמה של חוזים** (תשנ"ו)). בין אם תכליתו תו היחידה של הפרשן היא להתחקות אחר כוונתם האקטואלית של הצדדים ובין אם תכליתו להגשים גם ערכים אחרים, כגון התחשבות הדדית, שקילות וסבירות – ניתן להשיג תכליות אלה באורח אפקטיבי יותר אם אין עוצמים את העיניים בפני מכלול הנסיבות. כך נהגו בתי המשפט בישראל מאז ומ-

הביטוי "משתמע במפורש" סתור מתוכו. ממה נפשך, אם הצדדים קבעו דבר "במפורש", מה לי אומד דעתם? ואם מטרת הפרשן היא לגלות את "אומד דעתם של הצדדים" כפי שהוא "משתמע" מלשון החוזה – הרי כיצד הוא יכול להיות "מפורש"?

שיפוטי בתחום זה; (2) אימוץ תורת השלבים והתנגדות לאקטיביזם בפירוש חוזים; (3) דחיית תורת השלבים תוך התנגדות להגשמת ערכים של הוגנות ושקילות בפירוש החוזה; (4) אימוץ תורת השלבים מבלי לוותר על הגשמת ההסדר ההוגן והסביר ביותר. אסתפק בכך שאומר כי בניגוד למה שנדמה, פסיקתו של השופט דנציגר אינה משקפת את התפיסה השנייה מבין הארבע, אלא קרובה הרבה יותר לגישה הרביעית, ואולי אפילו לראשונה(!). אדגים זאת בפסק דין **אספן נ' אינג' פבר**.

כמו פסק דין **אפרופים**, אף פסק דין **אספן** עסק בחוזה שנערך בין משרד השיכון לבין חברות בנייה, אגב גל העלייה של תחילת שנות ה-90. פסקאות 21 עד 36 לפסק הדין, המחזיקות כ-15 עמודים, עוסקות בתוכן חיובי הצדדים. כרבע מעמודים אלה מתארים את תפיסתו הכללית של השופט דנציגר בנושא פירוש חוזים. מתוך יותר מ-11 העמודים הנותרים, **שליש** מנתחים את לשון החוזה ו**שני שלישים** מנתחים נסיבות חיזונית למסמכי החוזה, לרבות הדרישות של רשויות התכנון שעליהן ידעו הצדדים; אופן התנהלות המשא ומתן בין הצדדים; המועד שבו העלו החברות לראשונה את דרישתן לתוספת התשלום; העובדה שהחברות נהנו מייעוץ משפטי לפני כריתת החוזים ובמהלך קיומם; "ההיגיון הכ-

לכלי" של ההתקשרות; חלוקת הסיכונים העסקיים בין הצדדים; דברים שנאמרו ולא נאמרו במהלך סיור הקבלנים שקדם למכרז; זהות הגוף שהחליט על התשלומים לחברות; הנחיות פנימיות של משרד השיכון ועוד. השופט דנציגר ציין אמנם שהוא דן בנסיבות החיזוניות "מעבר לנדרש", אולם החשיבות המכרעת של הנסיבות בולטת לעין. למי שעתיד להופיע בפני השופט דנציגר בתיקים של פירוש חוזים מומלץ אפוא להמשיך לטעון שהפירוש שבו הוא דוגל איננו רק זה הנתמך בלשון הכתוב, אלא גם זה המתיישב טוב יותר עם מכלול הנסיבות, עם ההיגיון הכלכלי

של החוזה, עם מה שהוגן, סביר וצודק. משהראיתי שלאמיתו של דבר אין הבדל גדול בין עמדותיהם של ברק ודנציגר בשאלה הטכנית של תורת השלבים, נותר עוד לבחון האם יש ביניהם הבדל בשאלה של אקטיביזם שיפוטי. מפאת קוצר היריעה לא אנמק את מסקנתי שגם הבדל זה הוא במידה רבה מדומה. אציין רק שבאף אחד מפסקי הדין שבהם נתגלעו חילוקי דעות בין השופט דנציגר לעמיתיו בשאלות עיוניות של פירוש חוזה והשלמתו, לא נחלקו השופטים לגבי התוצאה האופרטיבית של פסק הדין. עוד אזכיר כי בשורה של סוגיות חזויות ואחרות הפגין השופט דנציגר גישה אקטיביסטית (ראו, למשל, פסקי הדין בעניין **שניידר נ' מע"צ** לגבי רשות לערעור שני מטעמי צדק, **הלביץ נ' עיריית חדרה** בנו"ש שא ביטול הפקעה שלא מומ"ש **ועמידר נ' זוהר חי** בנושא התערבות בפסק בורר).

אם כך הדבר, הרי שעיקר המחלוקת בנושא פירוש חוזים איננו בהיבט הטכני של תורת השלבים ואפילו לא בהיבט המהותי של חלוקת הכוח בין בית המשפט לבין הצדדים לחוזה. במידה רבה, המחלוקת היא על רטוריקה שיפוטית. בעוד שהשופט ברק חושף את הקלפים, השופט דנציגר משחק בקלפים יותר סגורים. מהי הרטוריקה העדיפה? בשאלה זו דנתי בהרחבה במאמר שהת-

פרסם בתוך **ספר ברק: עיונים בעשייתו השיפוטי של אהרן ברק** (תשס"ט). ערכתי שם השוואה מפורטת בין כתיבה שיפוטית לכתיבה אקדמית. בין היתר הצבעתי על כך שבניגוד למלומדים אקדמיים, שופטים מכהנים בתפקיד ציבורי. בתור שכאלה, אין לצפות מהם לכנות מרבית. במקרה של קובעי מדיניות – ולעניין זה אין הבדל בין שר בממשלה לשופט של בית המשפט העליון – פתיחות מקסימלית היא לאו דווקא פתיחות אופטימלית. לרטוריקה שיפוטית צנועה יש יתרונות רבים, גם אם אין היא מבטאת פתיחות מלאה.

למי שעתיד להופיע בפני השופט דנציגר בתיקים של פירוש חוזים מומלץ אפוא להמשיך לטעון שהפירוש שבו הוא דוגל איננו רק זה הנתמך בלשון הכתוב, אלא גם זה המתיישב טוב יותר עם מכלול הנסיבות, עם ההיגיון הכלכלי של החוזה, עם מה שהוגן, סביר וצודק

הניסוח בעייתי, התכלית ברורה

למרות שלשון התיקון של סעיף 25 לחוק החוזים עומדת בניגוד למה שביקש המחוקק להשיג, תכליתו הברורה היא לבטל את כלל הפרשנות העולה מהלכת אפרופים, ולהשיב למרכז הבמה את הצדדים ואת לשון החוזה. סיכויי ההצלחה של התיקון החקיקתי המוצדק, המבקש להשיב את החוזה בחזרה לידי המתקשרים, הם גבוהים ביותר

נילי כהן

בנושא הזדהו עם עמדתו של השופט מצא. עמדת הרוב נתפסה כחורגת מהכללים המקובלים של פרשנות חוזה, ומהמנדט המצדיק התערבות של בית משפט בתוכן החוזה. אכן קשה לקבל מסקנה שהיעדרה של תניית פיצוי קבוע מראש גורמת לחוזה להיות בלתי סביר. מה עוד שדובר שם בחור זה מסחרי אחיד, שנוסח מן הסתם ברשלנות על ידי המדינה, ובמקרה כזה, אם בכלל מתעורר ספק, עליו לפעול נגד המנסח – המדינה.

אולם עניין זה לא הוזכר כלל בדעת הרוב.

במהלך הדיון בעניין אפרופים פרס השופט ברק משנה פרשנית חוזית רחבה וכוללת, וערך רוויזיה בפרשנותו של סעיף 25(א) לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973, שכותרתו: "פירוש של חוזה", ואשר קובע: "חוזה יפורש לפי אומד דעת הצדדים כפי שהיא משתמעת מתוך החוזה, ובמידה שאינה משתמעת ממנו – מתוך הנסיבות".

אפרופים, ההלכה המרכזית בפרשנות חוזה במשפט הישראלי, דנה בחוזה בנייה בין המדינה לקבלן. באותו מקרה פנו הצדדים, שניהם מתקשרים עסקיים, לבית המשפט, והניחו לפניו חוזה מפורט ומורכב כדי שיפרש אותו. השאלה שנדונה בו היתה האם המדינה רשאית לנכות כפיצוי מוסכם על פי החוזה אחוז מסוים מהסכום שהיא חייבת לשלם לקבלן בשל ההפרה שלו, שהתבטאה באיחור בבנייה. בחוזה

לא נקבעה סנקציה כזו. אולם כן נקבעו בו סנקציות כאלה על הפרות דומות או מקבילות. בית המשפט, בדעת רוב, קבע שאמנם בחוזה לא נפלה טעות כלשהי, אף לא טעות סופר. אולם השארת החוזה בעינו מובילה לתוצאה לא סבירה, ויש לתקנה באמצעות עקרון תום הלב, המהווה בסיס לפרשנות "במובן הרחב". השופט מצא, בדעת המיעוט, קבע שיש לדבוק בלשון החוזה. מרבית הכותבים שעסקו



פרופ' נילי כהן, חברת האקדמיה הלאומית למדעים; מופקדת הקתדרה לדיני חוזים השוואתיים, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב

**התיקון אינו מתייחס
מפורשות לזיקה שבין עקרון
תום הלב לפרשנות חוזה,
ומלשון התיקון כשלעצמה
לא ניתן להסיק שלא ניתן
להפעיל את עקרון תום הלב
כדי לתקן את החוזה במקרה
דוגמת אפרופים, למרות
שברור שזו כוונתו**



והמעשי, דחתה דחייה כפולה את סעיף 25(א): רא־שית, היא ביטלה את קדימות החוזה (למעשה, המ־סמך החוזי) לנסיבות כמקור לאיתור כוונת הצדדים; שנית, היא התעלמה מגמירת הדעת של המתקשר־רים, והשליטה באמצעות עקרון תום הלב נורמה זרה לחוזה, שנחשבה סבירה מבחינה אובייקטיבית. חרף רקעה העובדתי המשמים, נטול הנופך הדר־מטי, הפכה פרשת **אפרופים** להלכה הדרמטית ביותר בדיני חוזים בשל השינוי שהיא חוללה וסערת הרג־שות שהיא עוררה. הקהילה המשפטית רובה ככולה לא קיבלה אותה, ובמעין תנועת מלקחיים, הן מכיוון

על פי הפרשנות המקובלת עד **אפרופים** קבע הס־עין היררכיה, שמכוחה בתהליך של איתור גמירת הדעת יש לפנות קודם כל ללשון החוזה, ורק לאחר מכן, אם אין היא משתמעת מן החוזה, ניתן לפנות לנסיבות. **אפרופים** ביטל את המדרג ההיררכי, וקבע שהפנייה לנסיבות יכולה להקדים את ההתבוננות בלשון החוזה. יש להעיר שהצדדים באותו מקרה פנו לבית המשפט כדי שיפרש את החוזה הכתוב שעליו חתמו, ומכאן ששאלת היחס בין המסמך החוזי לנ־סיבות לא היתה חיונית כלל לדיון. מכל מקום, הלכת **אפרופים**, על היבטה העיוני

ובדברי ההסבר נאמר על הסעיף הקודם כי "כלל פרשנות זה אינו מגביל את בית המשפט דווקא לפי רש שניתן על ידי הצדדים לחוזה, בבואו לפרשו במסגרת ההליך המשפטי, ומאפשר לבית המשפט לתת לחוזה פירוש גם אם אף אחד מהצדדים לא טוען כי פירוש כזה מבטא אל נכון את כוונתם בעת כריתת החוזה".

דברים אלה עושים עוול לנוסח המקורי של סעיף 25(א), שהרי עמדת **אפרופים** אינה נובעת מהנוסח המקורי של סעיף 25(א) אלא מהכפפתה של לשון החוזה לתחולה גורפת של עקרון תום הלב. אך מן הסתם, סבר מציע החוק, משנקבע ההלכה היא דבקה בטקסט החקיקתי, אפילו עיוותה אותו, ושינוי ההלכה מחייב שינוי של הטקסט החקיקתי שאליו התייחסה. מכל מקום, תכלית הסעיף ברורה, והיא לבטל את כלל הפרשנות העולה מהלכת **אפרופים**, כלל המגמד את לשון החוזה ואת מעמד המתקשרים.

האם הוגשמה התכלית? הסעיף המתקן מדגיש את "לשון החוזה", ובמובן זה הוא מבליט את העיקרון של דבקות במסמך החוזי, אולם הוא מעורר בעיות פרשנות אחדות. הנוסח המקורי של סעיף 25(א) העניק ניק למסמך, ללשון הטקסט, עדיפות, אך הוא איפשר פנייה לנסיבות, כאשר ההסכמה לא השתקפה במלואה במסמך. והנה הטקסט החדש של סעיף 25(א) מעמיד את לשון הטקסט והנסיבות על בסיס שווה, בדומה למה שנקבע ב**אפרופים**. נכון שעקרון הפרשנות הקבוע בסעיף הוא כללי, ובמקרים שקיים פער משמעותי בין המתקשרים מוצדק להתייחס לנסיבות, במקביל למסמך החוזי, כמקור לאיתור ההסכמה. אך לשון התיקון עומדת בניגוד למה שביקש המחוקק להשיג, לפי דברי ח"כ רותם. אמנם הסיפא של הסעיף המתקן מדגיש ש"אם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בהתאם ללשונו". אך בעוד שבנוסח הקודם נפתח הסעיף בכלל הקובע את הקדימות הראשונית של הטקסט החוזי, כאן נשמט כלל קדימות המסמך לסיפא. במילים אחרות, ההתייחסות השוויונית לנסיבות ולמסמך והצבת הכלל של עליונות המסמך בסיפא, מעמעמות את מעמד הבכורה של המסמך החוזי.

זאת ועוד: שאלת היחס בין הנסיבות לטקסט לא היוותה עיקר הדין ב**אפרופים**. הסמכות שבית המ' שפט נטל לעצמו ב**אפרופים**, ואשר איפשרה לו לתקן

הפסיקה (בעיקר השופט דנציגר), הן מכיוון החקיקה, נעשה מאמץ לבטלה.

תכלית התיקון של סעיף 25. לאחר ניסיון שלא צלח לביטולה של ההלכה על דרך תיקון החוק בשנת 2008, תוקן בסופו של דבר סעיף 25(א) לחוק החוזים בשנת 2011, וזו לשונו: "חוזה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים כפי שהוא משתמע מתוך החוזה ומנסיבות העניין, ואולם אם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בהתאם ללשונו".

עוד הוסף סעיף 25(ב) לחוק הקובע את כלל הפ' רשנות נגד המנסח: "חוזה הניתן לפירושים שונים והיתה לאחד הצדדים לחוזה עדיפות בעיצוב תנאיו, פירוש נגדו עדיף על פירוש לטובתו".

השינוי האחרון אופיו הצהרתי בלבד, שכן העיקרון של "פרשנות נגד המנסח במקרי ספק" המשיך להיות מיושם על ידי בתי המשפט למרות היעדרו עד כה מחוק החוזים. יש להצר על כך שהעיקרון לא יושם בהלכת **אפרופים**, ואפשר שהכללתו בחוק המ' תקן באה לשמש לא רק הנחיה ברורה לעתיד, אלא גם מעין תזכורת לעבר הבעייתית.

אעבור אם כן למוקד הדין, לתיקונו של סעיף 25(א) (שתיקן את השגיאה הלשונית בסעיף 25(א) המקורי) ואשר תכליתו הברורה היא התנערות מהלכת **אפרופים**, והשבתם למרכז הבמה של הצדדים ולשון החוזה. אמנם דברי ההסבר לחוק אינם מזכירים את הלכת **אפרופים**, אך פסק הדין היווה בסיס לדיון בכנסת. וכך מצייין ח"כ דוד רותם, יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט: "כלל הפרשנות הקיים, כפי שפורש על ידי בית המשפט העליון בפסק הדין בע"נין **אפרופים**, מעניק משקל שווה בפרשנות החוזה ללשון החוזה ולנסיבות כריתתו. פרשנות זו שניתנה לחוק בהלכת **אפרופים**, יצרה חוסר ודאות משפטית ופתחה פתח לריבוי מחלוקות והתדייניות... יתרה מזאת, המציאות המשפטית שנוצרה כתוצאה מפסק הדין, החלישה את עקרון היסוד העומד בבסיסו של כל חוזה – היותו ביטוי של הסכמה רצונית שאליה הגיעו הצדדים, כפי שהיא משתקפת מלשון החוזה. נוכח האמור, מוצע לנסח מחדש את כלל הפרשנות באופן שיעניק משקל משמעותי ללשונו של החוזה, מקום בו דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה".

את החוזה בניגוד ללשונו ובהיעדר טעות, נבעה מהעיקרון של פרשנות חוזה במובן הרחב, היונקת מעקרון תום הלב. והנה התיקון של סעיף 25(א) אינו מתייחס מפורשות לזיקה שבין עקרון תום הלב לפרשנות חוזה, ומלשון התיקון כשלעצמה לא ניתן להסיק שלא ניתן להפעיל את עקרון תום הלב כדי לתקן את החוזה במקרה דוגמת **אפרופים**, למרות שברור שזו כוונתו.

כאמור, כוונת המחוקק בתקנו את סעיף 25(א) היתה אכן לדחוק את עקרון תום הלב ולצמצם תחולתו בהקשר לפרשנות חוזה. מדברי ההסבר לתיקון אנו למדים שבניגוד לכלל הפרשנות הקודם, לא יוכל עתה בית המשפט לתת לחוזה פירוש שאיש מהצדדים אינו טוען שהוא מבטא אל נכון את כוונתם כפי שהשתמעה מהמסמך בעת כריתת החוזה. כוונת התיקון ברורה ורצויה. תומכי **אפרופים** שיבואו לפרש את הסעיף ודאי צריכים להתחשב בנסיבות, ולפרש את הסעיף לפי כוונתו. אך היה ראוי שנורמת חקיקה, המבקשת להבליט את לשון הטקסט המחייב (בחוזה זה), תאפשר לנמענה להבין את המסר העולה ממנה על פי לשונו הברורה של הטקסט (בחוק המתקן).

התמריץ להתנתק ממסורת קודמת. המתח שבין הפרשן לטקסט המחייב בא לביטוי בעבר בפרשנות החקיקה הישראלית החדשה, אשר ביקשה להתנתק מהמשפט האנגלי. חרף ההסדר החדש בחקיקה הישראלית וההוראה בעניין עצמאות החוק, השופטים הוסיפו לפנות לא אחת לפרשנות הקודמת שלאורה חונכו ועל פיה נהגו במהלך כל השנים. כל זה בא לומר שניתוק ממקור פרשנות קודם יכול להיות יעיל רק אם הוא מלווה בשכנוע עצמי ובהתנתקות תודעתית.

בתיקונו של סעיף 25(א) ביקש המחוקק לבלום פרשנות חוזה על פי עקרון הפרשנות שנהג על פי הלכת **אפרופים**. כפי שמעידה ההיסטוריה, לא תמיד ניתן להבטיח שהפרשן העתידי יכבד את הציווי הח-

יקיתי. אולם כאמור, השאלה אם ניתן להתנתק מעקרונות פרשנות קודמים תלויה בתודעת הפרשנים ובמידת הזדהותם עם אותם מקורות שמהם ביקש החוק להתנתק. חזרנו לתנועת המלקחיים שביקשה לכרות את **אפרופים**: לא רק המחוקק מביע מורת רוח מאפרופים, אלא גם הפסיקה. למרות שבועת האמונים לאפרופים, נראה כי מידת ההסתייגות מההלכה עולה על מידת ההזדהות עימה, והדברים נאמרים לעיתים מבלי להיכנס לפולמוס: "הלכה פסוקה היא כי כאשר לשון החוזה מצביעה בבירור על כוונת הצדדים, אין צורך ואין הצדקה ללכת אל מעבר לה, שכן חזקה על הלשון הברורה והמפורשת שהיא משקפת את רצונם" (השופטת חיות,

ע"א 3196/01 גלמן פינץ בע"מ

נ' מנהל המכס והמע"מ, פ"ד

נח(2) 682, 689 (2004)) "עלי-

נו להישמר ככל הניתן מלקרוא

לתוך החוזה תניות חדשות תוך

כדי התהליך הפרשני שמא ניי-

מצא כותבים עבור הצדדים

חוזה חדש שהם מעולם לא

כרתו ושאליו מעולם לא הת-

כוונו" (השופטת חיות, פסקה

2, ע"א 8239/06 אברון נ' פלדה

[[פורסם בנבו], 21.12.2008)).

אפילו תומכי **אפרופים** המו-

בהקים מסכימים שהכלל הב-

סיסי לגבי פרשנות חוזה הוא

ש"חזקה על הצדדים כי התכוונו למוכן הפשוט של

הלשון שבה נקטו" (השופט ריבלין, ע"א 8836/07

בלמורל השקעות בע"מ נ' ירון כהן).

הקהילה המשפטית, רובה ככולה - מתקשרים,

עורכי דין, שופטים - מעדיפה, בוודאי בהקשר לחו-

זה העסקי, את הכלל הישן והטוב שקדם לאפרופים,

המעלה על נס את עליונות המסמך כמבטא את כוונת

הצדדים. **אפרופים** יצר מערבולת זמנית, אך דומה

שלא הצליח לשרש את כלל היסוד בפרשנות חוזים,

שמקורו בחופש החוזים, ואשר עיקרו הוא נאמנות

לכוונת הצדדים. המסקנה היא שסיכויי ההצלחה

של התיקון החקיקתי המוצדק, המבקש להשיב את

החוזה בחזרה לידי המתקשרים, הם גבוהים ביותר;

הרי הם כבר ממומשים הלכה למעשה.



**מדברי ההסבר לתיקון
אנו למדים שבניגוד לכלל
הפרשנות הקודם, לא
יוכל עתה בית המשפט
לתת לחוזה פירוש שאיש
מהצדדים אינו טוען שהוא
מבטא אל נכון את כוונתם
כפי שהשתמעה מהמסמך
בעת כריתת החוזה**



איסור על השמעתו, אלא בעשיית שימוש מקביל בחירות הביטוי הנתונה לכל אדם להציג את האמת ולהתמודד באמצעותה כנגד הסילוף והכזב בשוק רעיונות ודעות פתוח וחופשי".
(בג"ץ 316/03 בכרי נ' המועצה לביקורת סרטים)

להקיא את הגזענות

"שלילת הגזענות מקבלת ממד מיוחד במוֹרשת העם היהודי לאור ההיסטוריה עקובת הדם של עם שהיה קרבן למוראותיה של תופעה זו במשך דורות. הגזענות עומדת בניגוד לערכי היסוד של מדינת ישראל כפי שבאו לידי ביטוי במגילת העצמאות... עור־מקה ועוצמתה של שלילת הגזענות כתר־פעה חברתית אינם מתיישבים עם מתן הזדמנות למועמד להתמודד על רעיונות גזעניים במגוון הדעות וההשקפות הזורמים בשיח הפוליטי... הקאתם אל מחוץ לגדר מתחייבת כדי שהשמעתם לא תתפרש, ולו מיכללא, כמתן הכשר ולגיטימציה לאוחזים בהם להשתתף בחיי המדינה... אני נמנית על בעלי דעת המיעוט לפיה דין מועמדותו של מרזל להיפסל בבחירות".

(ע"ב 83/03 היועמ"ש נ' ברוך מרזל)

הקפדת יתר על נורמות הצבא

"דווקא לאור מעמדה המיוחד של המער־כת הצבאית, נדרשת הקפדת־יתר באכי־פת הנורמות המוסריות־ערכיות בפעילות הצבא וחייליו, במיוחד בכל הקשור לחובת השמירה הקפדנית על כללי הריסון וההגב־לה בשימוש בכח הנשק והשררה הצבאית. בעניין זה יש להקפיד, בקלה כבחמורה, ולתת עדיפות ברורה לצורכי אכיפת הנר־מות הערכיות של החוק גם על פני אינ־טרסים מערכתיים של הצבא ושיקולים אישיים פרטניים הנוגעים לחייל שסטה מדרכו. רף האכיפה בעניינים הנוגעים לשימוש פסול בכח המרות הצבאי כלפי תושבים מקומיים, הנמנים על הצד היריב, או כלפי נחקרים, שבויים, ונתונים למשמור־



שופטת בית המשפט העליון 2001-2011

ורבות השפעה. הן מביאות לשינוי מהותי בדיני הנזיקין, ולמהפך בדיני הראיות. הן משנות את נקודת האיזון הקיימת במע־רף הסיכונים והסיכויים בין המזיק לניזוק, וכורכות בכך היבטים כלכליים, חברתיים ומוסריים מורכבים. האם נושא זה הוא עניין לחקיקה שיפוטית?"

(דנ"א 4693/05 בי"ח כרמל נ' עדן מלול)

הכנעת השקר באמת

"שאלת האמת והשקר בביטוי האנושי – וביצירה האמנותית בכלל זה – איננה יכולה דרך כלל לשמש עילה להגבלת חופש הבי־טוי בהיות חופש זה בבחינת זכות חוקתית מן המעלה הראשונה. זה זמן רב נשתרשה במחשבה החוקתית התפיסה כי חופש הביטוי הינו זכות יסוד רחבת היקף המש־תרעת דרך כלל גם על ביטוי שקרי ומסולף. האמצעי להתמודד כנגד השקר והסילוף אינו בהכנעתו של השקר על דרך הטלת

הזכות לחינוך חובה חנים

"מדיניות משרד החינוך מבקשת ליישם את הערך של חינוך חובה חנים בדרך רחבה, מקיפה ושוויונית ככל הניתן... הפ־עלה שוויונית של ערך זה מצדיקה החלתו גם לגבי מוסד מוכר שאינו רשמי, לפחות ככל שמדובר בתלמידים הזכאים לחינוך חנים הלומדים בו עקב הפנייה של רשויות החינוך ולא מבחירתם העצמית... באיזונים הראויים יישומו של עקרון חינוך חובה, על השלכותיו, גובר בחשיבותו על שיקולי ההכבדה והקושי המוסדי הכרוכים בהפע־לתו בהקשר זה".

(בג"ץ 4363/00 פוריה עילית נ' שר החינוך)

רוח של קידמה וסובלנות

"הפיתרון השלם והכולל של מחלוקת אידאולוגית עמוקה זו אינו מסתכם בה־סדר חקיקתי... הוא מחייב כיבוד הדדי של רגשות הזולת ברוח של קידמה וסובלנות הדדית וצו זה חל באותה מידה על שני המ־חנות – החרדי והחילוני. כשם שיש לכבד רגשות דת ואמונה ולהימנע ככל אפשר מלפגוע בהם, כך יש להתחשב באורח חיים חופשי, הנובע מהיעדר אמונה".

(ת"פ 3471/87 מדינת ישראל נ' קפלן)

טרגדיה של טעות

"אין כאן 'קומדיה של טעויות' אלא טרגדיה של טעות בסיסית אחת הקשורה בהיעדר מודעות מספקת של הגורמים המעור־רים בצורך לכבד את דיני המס ככל נורמה מחייבת אחרת ולכן כי בהפרת נורמה זו מתרחשת פגיעה בציבור החורגת אף מעבר לנזק הכספי הישיר שנגרם".

(ת"פ 55/96 מדינת ישראל נ' פרומדיקו)

לא נושא לחקיקה שיפוטית

"הצעותיהם של חבריי לשינוי כללי האח־ריות ודיני הראיות בנזיקין, בסוג המקרים אליהם הם מתייחסים, הן בבחינת חקיקה שיפוטית בעלת השלכות רחבות היקף,

קורות חיים

העוזרת המשפטית הראשונה

דוקטור למשפטים בשנת 1972 מטעם אוניברסיטת פנסילבניה. בשנים 1973-1987 שימשה במגוון תפקידים בכירים במשרד המשפטים, ועסקה בענייני ייעוץ חקיקה ופרק-ליטות - בתחומי המשפט הציבורי והפרטי, ובהם ענייני משפט כלכלי ומסחרי ושוק ההון. במהלך השנים 1983-1984 שימשה יועצת משפטית לרשות לניירות ערך. בשנת 1987 מונתה לשופטת בית המשפט השלום בירושלים. בשנת 1993 מונתה לביהמ"ש המחוזי בירושלים, ובשנת 2001 מונתה במינוי קבוע לבית המשפט העליון (לאחר תקופת כהונה בפועל). השופטת פרוקצ'יה היתה חברה בוועדה לבחירת שופטים, ובנובמבר 2009 מונתה לתפקיד יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת.

השופטת אילה פרוקצ'יה פורשת ביימים אלה מבית המשפט העליון. טקס הפרידה המסורתי נערך לכבודה באולם ג', האולם המרכזי של בית המשפט, ביום 13.4.11. השופטת פרוקצ'יה נולדה בשנת 1941 בקיבוץ אשדות יעקב שבעמק הירדן כבת יחידה להוריה. היא סיימה את לימודיה התיכוניים בעירוני ה' בתל אביב במגמה הסוציולוגית. לאחר שירתה הצבאית סיימה בהצטיינות תואר ראשון ושני במשפטים באוניברסיטה העברית. את רישיון עריכת הדין קיבלה בשנת 1965. בשנים 1965-1969 כיהנה כעוזרת משפטית לנשיא בית המשפט העליון, שמעון אגרנט, ובכך היתה לעוזר המשפטי הראשון במערכת המשפט בישראל. קיבלה תואר

חשובים. זכות המחאה אין פירושה התרת הרסן ויצירת אנרכיה שבה כל איש הישר בעיניו יעשה. קשה להלום כי בשם חופש הביטוי והמחאה - ותהא תכלית המחאה חשובה ככל שתהא - תבקש קבוצת אזרחים לתפוס חזקה ממושכת וללא הגבלת זמן ברחוב ציבורי של עיר ותתמקם שם על מאהליה ומתקניה אגב שיבוש רצוף של התנועה במקום, יצירת מפגעי תברואה ופגיעה חזותית מתמשכת במראה פני המוקם. הפגיעה באינטרס הציבורי מפעולה כזו אפשר אף גוברת נוכח העובדה כי מייקום המאהל הוא באזור קריית הממשלה, החשוף לתנועת ציבור מוגברת עקב מרכזיותו והיותו מוקד פעילות ממלכתית".

(עע"מ 3829/04 טויטו נ' עיריית ירושלים)

זו, מעלים תהייה החורגת מממד הזמן בה פעלת המנגנון של החוק. הם מעלים שאלה האם, מלכתחילה, האמצעים שחוק טל בחר בהם לצורך תהליך הגישור על פערי הריחוק והניכור בין המגזר החרדי למגזרי החברה האחרים הם מידתיים, או שמא הם מינימליסטיים מדי מכדי להגשים את יעדיו החשובים של החוק".

(בג"ץ 6298/07 רסלר נ' כנסת ישראל)

מחאה כן, אנרכיה לא

"זכות הביטוי והמחאה היא אכן זכות בעלת מעמד על-במשפט, אך אין היא מקנה לאזרח חופש בלתי מוגבל לעשות ברשות הציבור כבתוך שלו ולפגוע אגב כך פגיעה ממשית ממושכת באינטרסים ציבוריים

רת הצבא, ראוי שיימצא במדרגה הגבוהה ביותר, כדי להטמיע את המסר הערכי לא רק בפרט שכשל, אלא בציבור החיילים כולו ובמערכת הצבאית כולה".

(בג"ץ 7195/08 אבו רחמה נ' הפצ"ר)

הקושי שבהסגרה

"מקרה זה נמנה על המקרים הקשים בתחום ההסגרה בין מדינות... מחויבותה של המדינה לערכיה החוקתיים והדמוקרטיים נבחנת לא אחת במקרים קשים, שבהם ההגנה על זכויות אדם כרוכה בפגיעה קשה באינטרסים ציבוריים, לאומיים וחברתיים חשובים אחרים, לרבות בזכויות הראויות להגנה של פרטים אחרים. כחברה נאורה, שיטת המשפט בישראל מבטיחה את השמירה על כבוד האדם ועל זכויותיו, גם כאשר מדובר במי שמואשם ואף הורשע בחמורות שבעבירות, שהרי, זכויות אדם נתונות גם לו".

(ע"פ 2144/08 מונדרוביץ נ' מדינת ישראל)

שוויון מלא לכל תלמיד

"עילות הסירוב לקלוט את התלמידים אינן מתיישבות בכל דרך עם החלת זכות היסוד לשוויון בחינוך ומהוות הפליה על רקע מוצא והשתייכות עדתית. זוהי הפליה פסולה, שאינה יכולה להתקיים במערכת חינוך מדינתית הבנויה על אדני שוויון הזדמנויות מלא לכל תלמיד. היא מעבירה מסר משפיל ומעליב של נחיתות חברתית שאין לקבלו... קליטתם והקניית ערכי לימוד ותרבות לילדים העולים, לא רק שלא תפגענה בייחודיות החינוך במוסדות הלא-רשמיים, אלא תהוינה נדבך חשוב בתרומה של מוסדות אלה לחינוך דור צעיר על רבדיו השונים".

(בג"ץ 7426/08 טבקה נ' שרת החינוך)

תהייה החורגת מממד הזמן

"הקצב האיטי בהפעלת האמצעים שחוק טל אימץ, והתוצאות החלקיות, פרי הפעלה

גיור לכולם

ראוי לצאת בקריאה ברורה, חוצת מחנות, שלפיה כל המבקש להצטרף לעם היהודי יוכל לעשות זאת באמצעות בית דין מוכר של אחד הזרמים היהודיים, בלי סמכות אורתודוקסית עליונה שתוכל לפסול את ההליך. תשובה לידידיה שטרן ("גיור אחד, שלושה מסלולים", גיליון 10, ינואר 2011)

יזהר הס

בד' אמותיו שלו. בכל הרשימה הארוכה והמלומדת, העוסקת בהצטרפות לעם היהודי, הוא מתעלם ולא בשגגה מהזרמים הלא אורתודוקסיים בעם היהודי, זרמים שהם רובו של העם. זוהי התנשאות. זו התחושה ש"אתה בחרתנו" מתכוון בעצם לזן מאוד מדויק ומובחן של אורתודוקסים מודרניים.

פיתרון אמיתי לבעיית הגיור בישראל אמנם טמון בהרחבת מעגל המגיירים, בהגדלת מנעד האופציות והשערים להצטרפות לעם היהודי, אך הגבול שקבע שטרן הוא שרירותי במידה רבה. מחד הוא קובע ש"יש היגיון רב בריכוז הסמכות בקביעת 'מיהו יהודי' בידי גורם אחד שיפעיל אמת מידה אחידה על כל הגיורים", ומאידך, ובאותה פסקה, הוא טוען כי "השימוש שעושה [אותו גורם] בסמכות המונופולר ליסטית איננו יכול לבטא עמדות שבקצה". במילים אחרות, המונופול האורתודוקסי-חרדי הוא רע, אך אם המונופול הזה יכלול גם את עמדותי שלי – האורתודוקס המתון – באה ישועה לעולם. האם שטרן לא ער לעמדה הלא מוסרית שהוא מייצג כאן? היחס של ידידיה שטרן ליהודי התפוצות הוא אינסטרומנטלי. לא שותפות גורל. לא כבוד הדדי. ודאי לא ענווה. "מההיבט הציוני" כותב שטרן,

במאמרו המלומד של ידידיה שטרן "גיור אחד, שלושה מסלולים" (עורך הדין 10, ינואר 2011) הוא מנתח באופן מקיף את אחד האתגרים המורכבים ביותר שעיימם נדרשת מדינת היהודים להתמודד בשני העשורים האחרונים – אתגר הגיור של יותר מ-300,000 עולים ממדינות חבר העמים אשר הגיעו למדינת ישראל מתוקף חוק השבות, אך אינם יהודים על פי ההלכה.

שטרן מיטיב לתאר את הבעיה, אך מכופף את הפיתרון לכזה שיהלום את תפיסת עולמו האורתודוקסית. בעיניו, רק רבנים אורתודוקסים מתונים, כאלה הדומים לפרופ' שטרן בהשקפתם ובקוטר הכיפה שלהם, שיפעילו מדיניות הלכתית המחבקת את המבקשים להתגייר, יחלצו את מדינת ישראל מהבעיה שאליה נקלעה. הוא גם מציע כי הסמכות להנפקת תעודת גיור במדינת ישראל ("תעודת המרה") תוענק לשלושה מוסדות ממלכתיים: הרבנות הראשית לישראל, הרב הצבאי הראשי וראש מערך הגיור.

עצוב היה לקרוא את מאמרו של שטרן. זכויותיו כחוקר רבות, גם קשה שלא להזדהות עם הרעיון הערכי-ציוני המונח בבסיס דבריו והמנחה אותם, אולם מתינותו נעצרת



עו"ד יזהר הס, מנכ"ל התנועה המסורתית בישראל

פרופ' שטרן מתעלם במאמרו מהזרמים הלא אורתודוקסיים בעם היהודי, זרמים שהם רובו של העם. זוהי התנשאות. זו התחושה ש"אתה בחרתנו" מתכוון בעצם לזן מאוד מדויק ומובחן של אורתודוקסים מודרניים



רשימות, והגיורים האורתודוקסים-המתונים שמציע שטרן נכללים היום כמעט באותה אגודה "משוקצת" שבה נמצאים הגיורים הרפורמיים והקונסרבטיביים. ראוי לצאת בקריאה ברורה, חוצת מחנות, שלפיה כל המבקש להצטרף לעם היהודי יוכל לעשות זאת באמצעות בית דין מוכר של אחד הזרמים היהודיים, בלי סמכות אורתודוקסית עליונה שיכולה לאשר או לפסול את הליך הגיור או את סמכותו של בית הדין המגייר. על מנת למנוע חשש לניצול לרעה של הליך הגיור לקבלת אזרחות על פי חוק השבות, תתקן המדינה תקנות אזרחיות שימנעו זאת. כל בתי הדין – של כל הזרמים – יהיו כפופים לתקנות אלה. שנים ארוכות היו הזרמים היהודיים הלא אורתודוקסיים, התנועה המסורתית (קונסרבטיבית) והתנועה ליהדות מתקדמת (הרפורמית), מחוץ לשיח האורתודוקסי שניהל באדנות מונופוליסטית את תחום הגיור במדינת ישראל. זה לא היה נעים. היה קר שם בחוץ. כעת, כשגם סרוגי הכיפות נדחקו אל מחוץ לגדר, עלינו למצוא את השיח הציוני המשותף, לא כזה שיוסיף להדיר את רוב העם ממקום ליד השולחן. פרופ' שטרן, יכול וצריך להיות לך ולחורשבים כמוך תפקיד בכיר בפיתוח המודלים השונים של השותפות החדשה הזו. רק אנא, אל תותיר אותנו מחוץ לשיח. הדרתנו היא בעצם הדרתך. ❧

"ככל שנקשה על הגיור כך גם נקשה על העלייה. שמתנות בגיור משמעה חיסול האפשרות לעלייה משמעויות מהגולה". הוא צודק בעובדות; העמסת עוד קשיים על מתגיירים היא באמת מאיץ שלילי לעלייה וגם להזדהות עם מדינת ישראל בכלל, אך אולי המסקנה היא להתבונן בתרבות היהודית העשירה שהתפתחה גם בגולה, בעיקר בצפון אמריקה במאתיים השנים האחרונות, ולתהות שמא קמצוץ של חוכמה מצוי גם בה? אולי דרכה של היהדות הקונסרבטיבית, והיהדות הרפורמית, לצד היהדות האורתודוקסית, יכולה לספק עוד דרכים ראויות להיות יהודי ולהצטרף לעם היהודי? האומנם ראוי להיות כה נחושים בצדקת דרכנו? האם העובדה שרוב יהודי העולם אינם אורתודוקסים לא מחייבת את מדינת היהודים להיות פתוחה יותר – מעצם הגדרתה ככזו – לתפישות היהודיות השונות המרכיבות את הפסיפס הזה? אך בעיקר שוגה ידידיה שטרן לא בעובדות, אלא באשליות. הרי האורתודוקסיה שהוא מייצג, ושמתנה הוא מבקש בכוח להרחיק כל רמז שאינו אורתודוקסי, נחשבת זה מכבר ללא-ממש-אורתודוקסית. פרופ' שטרן הוא מיעוט בציבור הדתי-לאומי. השקפותיו, המתונות באמת בראייה אורתודוקסית, מייצגות את השוליים השמאליים (מבחינה דתית) של "הסרוגים". הדור הצעיר של המפד"ל לניקים מתחרד"ל (חרד"ל – חרדי-דתי-לאומי). בעיני רבים, ולא רק בציבור החרדי, הגיור הייחודי (האורתודוקסי!) שהוא מציע כבר מזמן נמצא מחוץ לגדרי ההלכה.

פרופ' ידידיה שטרן איננו מפד"לניק, אך אני מניח שבתפיסתו הציונית-דתית יש גם ערגה מסוימת ל"מפד"ל של פעם", המתונה. ודווקא לכן היה ראוי לצפות משטרן ליטול קורה מבין עיניו. ההפליה היהירה, ארוכת השנים, שנהג הממסד הרבני בישראל בשנים הארוכות שהמפד"ל שלטה בו, כלפי הזרמים הלא אורתודוקסיים ביהדות – המסורתית (קונסרבטיבית) והרפורמית, פוגעת עתה, ומתוך אותם טיעונים ממש, גם בגורמים המתונים יותר באורתודוקסיה ששטרן מייצגם.

אפשר להתמודד עם אתגר הגיור, אך אין מנוס ממדיניות של "שמיים פתוחים" בתחום הרגיש הזה. שלא יפחידו אותנו, לא החרדים ולא שטרן, מחשש ל"שני עמים" ול"מגילות יוחסין". כבר כעת יש כאלה



התחום רוחני, ההתפתחויות מעשיות

הסכם שנחתם בשנה שעברה עם ארה"ב כרוך במספר שינויי חקיקה, ובהם הארכת תקופת הבלעדיות לפטנטים המגינים על תרופות מקור והקדמת מועד הפרסום של בקשת הפטנט. עוד בצנרת: תיקון של הסדרים מהותיים בחוק הפטנטים. וגם: שתי פסיקות בולטות לכיוון חופש התחרות וזכויות הצרכן

טל בנד

נדרש תיקון לחוק הפטנטים, תשכ"ז-1967 (להלן: חוק הפטנטים), בעניין הארכת תקופת הגנה פטנטית ביחס לתרופות, מעבר לתקופת 20 השנים המוענקת לכלל האמצאות. הארכת התקופה היא תולדה של הימשכות הליכי אישור שיווקה של תרופה חדשה בידי רשויות הבריאות, קודם שבעל הפטנט המגן עליה יוכל להשיק ולמכור אותה במחיר המוכתב על ידו בשל הפטנט. ממשלת ישראל התחייבה לתקן את חוק הפטנטים גם בעניין הקדמת פרסומן של בקשות פטנט.

תזכיר חוק תיקון חוק הפטנטים בעניין צווי הארכה. בהתאם להסכם הוכן במשרד המשפטים תזכיר שעניינו תיקון חוק הפטנטים (להלן: התזכיר). התזכיר דן בהארכת תקופת הבלעדיות לפטנטים המגינים על תרופות מקור. כיום נקבעות תקופות הארכה בישראל על פי נוסחה ייחודית היוצרת זיקה לקורה במדינות ייחוס מוגדרות, ולא על פי משך הזמן שנדרש לרישוי של תרופת מקור בישראל. הצו הישראלי ניתן בהתאם לצו הארכה הקצר ביותר שניתן במי מבין 21 מדינות מערביות מפותחות. תנאי נוסף קובע כי צו הארכה שמוענק

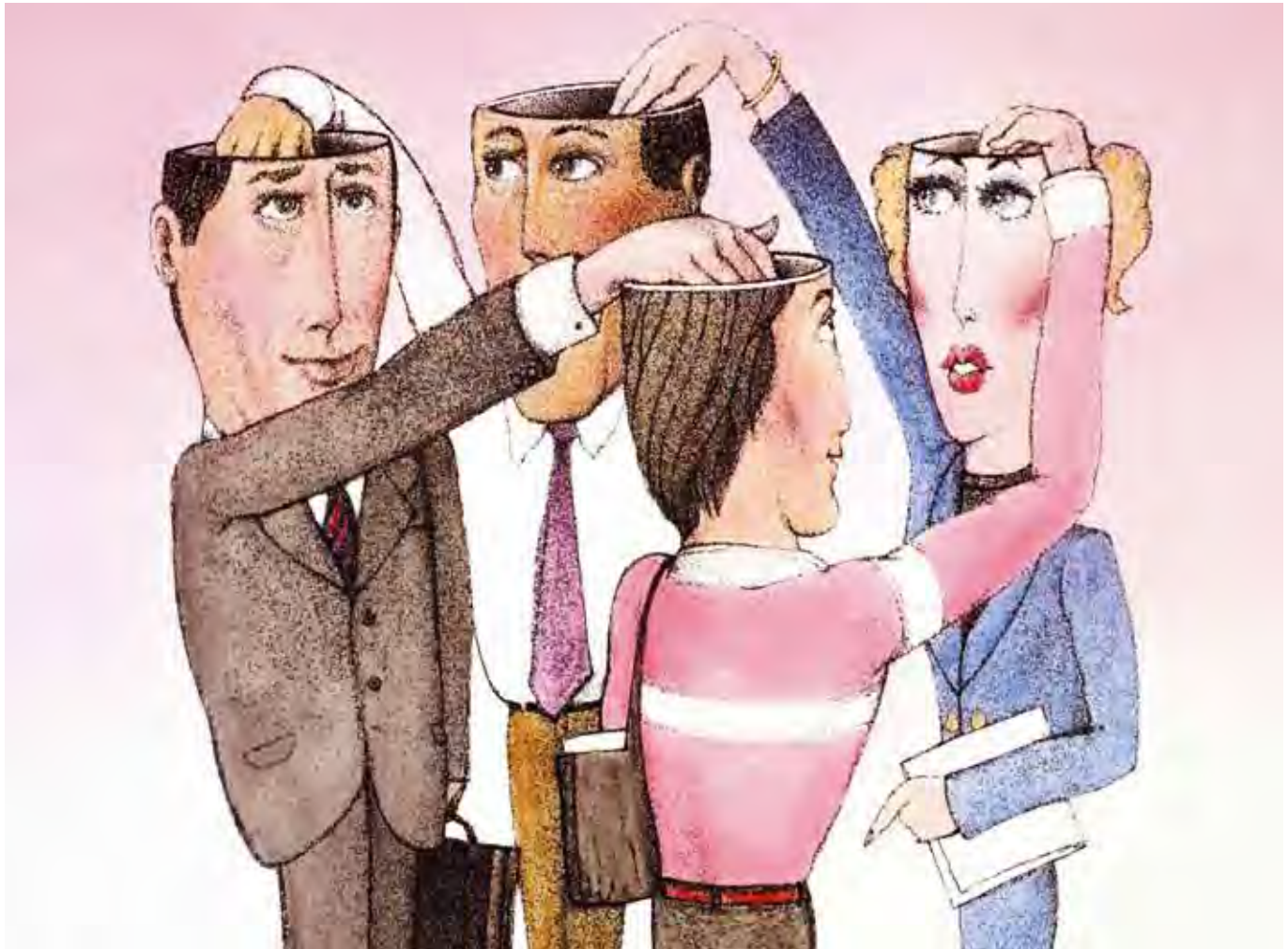
התקופה האחרונה מזמנת לנו התפתחויות מעניינות בשדה הקניין הרוחני, הן בתחום החקיקה והן בתחום הפסיקה. בסקירה קצרה ובלתי ממצה זו ננסה לעמוד על עיקרם של דברים, תוך שימת דגש על האיזונים הנדרשים בדיני הקניין הרוחני בין עקרונות חשובים כגון חופש הביטוי, חופש התחרות והעיסוק והזכות למידע מחד, והמונופול שמוענק לבעל הקניין הרוחני מאידך.



עו"ד טל בנד, שותף בכיר במשרד ש. הורוביץ ושות', ראש קבוצת הקניין הרוחני

חקיקה

פטנטים הסכם עם ה-United States Trade Representative (USTR). לאחר משא ומתן ממושך, נחתם ביום 18.2.10 הסכם בין ממשלת ישראל לנציג הסחר של ממשלת ארה"ב (להלן: ה-USTR), הבא להסדיר את המחלוקת בין הממשלות בתחום הגנת הקניין הרוחני (להלן: ההסכם). במסגרת הסכם זה, שיוחד להגנה על תרופות, נדרשה ממשלת ישראל לתקן את פקודת הרוקחים [נוסח חדש], תשמ"א-1981 (להלן: פקודת הרוקחים), בנושא ההגנה על מידע סודי (Data Exclusivity). עוד



זכיר, ובהתאם לדין הנוהג ברבות ממדינות העולם המערבי, במקום פרסום בתום הליך הבחינה – מועד שבתחום הפרמצבטיקה מגיע לשלוש עד ארבע שנים לפחות ממועד הגשת הבקשות – תפורסם בקשת הפטנט, ככלל, 18 חודשים בלבד לאחר מועד הגשתה בחו"ל, ובנסיבות מסוימות אף מוקדם יותר. קודם למתן הפטנט, מגיש הבקשה אינו יכול למנוע מכל יצרן מתחרה לייצר ולשווק תרופה העושה שימוש באמצאה. ואולם אם יינתן הפטנט, זכאי מגיש הבקשה לתבוע **פיצויים רטרואקטיביים** מאת היצרן המתחרה, בגין ניצול האמצאה בתקופה שקדמה למתן הפטנט (סעיף 179 לחוק הפטנטים). התקופה שלגביה עומדת לבעל פטנט זכות לפי

בישראל יפקע, בכל מקרה, בעת שפוקע לראשונה צו הארכה שניתן באחת מ־21 מדינות הייחוס. בהתאם להסכם, ממשלת ישראל התחייבה להוציא מדינות רבות מרשימת המדינות המשמשות לחישוב תקופת הארכה ולצמצמה לשש מדינות (ארה"ב וחמישה שווקים אירופיים גדולים). בתמורה לויתור זה הסיר ה-USTR את התנגדותו, זה שנים, לנוסחה הישראלית הייחודית בכל הנוגע לצווי הארכה.

תזכיר חוק לתיקון חוק הפטנטים בעניין פרסום בקשות פטנט. על פי הדין הנוהג כיום, בקשות פטנט מתפרסמות רק לאחר שמצא בוחן של רשות הפטנטים כי על פני הדברים, הבקשה כשירה למתן פטנט (סעיף 17(א) לחוק הפטנטים). על פי המוצע בת-



צויים רטרואקטיביים מתחילה במועד הפרסום של בקשת הפטנט. לפיכך, הקדמת מועד פרסומן של בקשות פטנט – נושאו של התיקון המוצע – איננה אלא הארכה, משמעותית, של התקופה שלגביה עשוי מתחרה להיות חשוף לתביעת פיצויים רטרואקטיביים.

ה"ח לתיקון פקודת הרוקחים. הצעת חוק נוספת אשר נובעת מההסכם עם ה-USTR הינה ה"ח לתיקון פקודת הרוקחים, אשר עברה קריאה ראשונה בכנסת בתאריך 28.2.11. הצעת החוק מאריכה את תקופת ההגנה על מידע סודי הכלול בתיק הרישום של תרופות מקור (Data Exclusivity). מידע זה נמסר על ידי יצרני תרופות מקור למשרד הבריאות כבסיס לבקשתם לקבלת היתר שיווק לתרופה. משמעותה המעשית של הארכת תקופת ההגנה הינה דחייה של שנה במועד כניסתם לשוק הישראלי של תחליפים גנריים לתרופות המקור האמורות. כיום, לפני התיקון, ההגנה על מידע סודי הינה לכל היותר למשך חמש וחצי שנים מהיום שבו נרשם לראשונה במדינה זרה המוכרת על ידי משרד הבריאות. בהצעת החוק מוארך ההסדר הקיים בשנה, ובכך הוא מקנה ליצרני תרופות המקור הגנה מוגברת מפני תחרות גנרית.

ה"ח לתיקון חוק הפטנטים (תיקון מס' 10). הצעת החוק עוסקת בשני הסדרים

מהותיים, שכבר מעוגנים בנוסחו הנוכחי של חוק הפטנטים: (1) מנגנון המסדיר את סמכויות המדינה ביחס לאמצאות בעלות אופי בטחוני; (2) אמצאות שירות.

(1) התיקון המוצע נוגע להסדר הקבוע בפרק ו' לחוק הפטנטים החל על אמצאות בעלות אופי בטחוני, כמו גם על אמצאות הנוגעות לאנרגיה גרעינית. בהקשר זה, הדין הנוהג מאפשר למדינה להטיל מגבלות שונות על רשם הפטנטים, כמו גם על זכויותיו של הציבור, לרבות היכולת להגיש בקשות פטנט בתחום זה. זאת לשם שמירה על בטחון המ-

דינה או שמירה על סודותיה הבטחוניים. בגדרו של סעיף 109 לחוק הפטנטים יוסדה ועדה לענייני פיצויים ותמלוגים, שהוסמכה להכריע בתביעות לחוק לפיצוי בגין הפעולות האמורות (להלן: ועדת הפיצויים והתמלוגים או הוועדה).

התיקון המוצע נועד לכאורה לייעל את ההליכים הקבועים בחוק ביחס לאמצאות בעלות אופי בטחוני, ואת הדרך לפיצוי בעלי אמצאות על נזקים הנובעים מהגבלות שונות המוטלות על אמצאות מסוג זה.

מוצע להפוך את ועדת הפיצויים והתמלוגים (שבהתאם לדין הנוהג מהווה גוף מעין שיפוטי שחברים בו שופט בית המשפט העליון, רשם הפטנטים ונציג מוסד אקדמי) לגוף מינהלי שיכלול את נציג היועץ המשפטי לממשלה, נציג משרד הביטחון ונציג החשב הכללי. עם זאת, יהיה ניתן להשיג על החלטת הוועדה לפני בית משפט לעניינים מינהליים.

(2) אמצאת שירות הינה אמצאה של עובד, שאליה הוא הגיע עקב שירותו ובתקופת שירותו. ההסדר המוצע בגדרה של הצעת החוק מתייחס בתמצית לסוגיות הבאות:

חובת ההודעה – מוצע להרחיב את חובת ההודעה החלה על העובד, באופן שתכלול גם פירוט של כל הגורמים שנטלו חלק בגיבושה של האמצאה.

כן יהיה על העובד לנמק, בכתב, במקרה שהוא טוען כי לא מדובר באמצאת שירות.

נפקות אי מתן הודעה – במקרים שעובד לא הודיע על אמצאה כנדרש, והאמצאה היא בתחום מקצועי של עובד, תקום חזקה כי האמצאה היא אמצאת שירות. הנטל להפריך את החזקה יוטל על העובד.

תמורה – הכלל כיום הוא שבאין הסכם הקובע אם זכאי העובד לתמורה בעד אמצאת שירות, ובאין מידה ובאילו תנאים, ייקבע הדבר על ידי הוועדה. מוצע לשנות את מנגנון קביעת התמורה הקבוע בחוק להסדר שלהלן: ככלל, באין הסכם בכתב הקו-

התקופה שלגביה עומדת לבעל פטנט זכות לפיצויים רטרואקטיביים מתחילה במועד הפרסום של בקשת הפטנט. לפיכך, הקדמת מועד פרסומן של בקשות פטנט - נושאו של התיקון המוצע - איננה אלא הארכה, משמעותית, של התקופה שלגביה עשוי מתחרה להיות חשוף לתביעת פיצויים כזו

בע אחרת, יהיה העובד זכאי לקבל מהמעביד הטבה. גובהה של ההטבה ייקבע על ידי המעביד. בנוסף, הקריטריונים לקביעת ההטבה שונו במידה מסוימת. כך, למשל, הוסף השיקול של תרומת המעביד להוצאת האמצאה. כמו כן הושמט השיקול שעניינו הוצאות סבירות שהוציא העובד לשם השגת הגנה בישראל. מוצע לבטל את הוועדה לפיצויים ותמלוגים, ולהסמיך את בתי הדין לעבודה לדון בסכסוך "הנוגע להטבה בעד אמצאת שירות".

סימני מסחר. במאי 2010 הצטרפה ישראל להסדר הבינלאומי של רישום סימני מסחר במסגרת "פרוטוקול מדריד". החל ב-1 בספטמבר 2010, מועד כניסתו לתוקף של ההסדר בישראל, יכול אזרח ישראלי, תושב ישראל או מי שיש לו בישראל מפעל תעשייתי או מסחרי פעיל, להגיש בישראל בקשה לרישום סימן שנרשם בישראל. בקשה זו תאפשר, בעיקרון, רישום של סימן ביותר מ-80 מדינות החברות בפרוטוקול מדריד.

פסיקה

רע"א 5267/09 H.Lundbeck

נ' אוניפארם בע"מ, תק-על 2010(1), 9886 (2010); גילוי נאות: הח"מ יצג את המשיבה 2 בהליך הנדון. חברת התרופות הדנית "לונדבק" משווקת בין השאר תרופות למחלות נוירולוגיות ופסיכיאטריות. תרופת הדגל של לונדבק הינה "ציפרלקס", המכילה את החומר S-citalopram. בנוסף משווקת לונדבק דור קודם של התרופה בשם "ציפרמיל", שהפטנט המגן עליה פקע זה מכבר. ציפרמיל מכילה אף היא את החומר הפעיל S-citalopram, אבל ב"תערובת רצמית", לאמור ביחד עם מולקולה של אותו חומר בעלת מבנה מרחבי שונה, אשר אינה פעילה. לונדבק טענה בפני רשם הפטנטים כי הפטנט ראוי להארכת תוקף, כיוון שהחומר הפעיל המוגן בו

(S-citalopram) הינו חומר פעיל חדש, שלא נרשם קודם במשרד הבריאות, הכל כאמור בחוק הפטנטים.

התאחדות התעשיינים וחברת התרופות "אוניפארם" התנגדו לבקשה להארכת תוקף הפטנט. התנגדות זו התבססה על מספר אדנים, ובראשם על הטענה כי הפטנט אינו ניתן להארכה משום שרישום של התכשיר ציפרלקס אינו הרישום הראשון של החומר הפעיל, המאפשר שימוש בחומר בישראל למטרות רפואיות, תנאי שנקבע בחוק הפטנטים למתן הארכה. זאת בשל העובדה שהתרופה ציפרמיל (התערובת הרצמית) כבר הכילה אותו חומר פעיל המצוי בתרופה ציפרלקס.

בקשתה של לונדבק לצו הארכת תוקף הפטנט המגן על ציפרלקס נדחתה על ידי רשם הפטנטים. בערעור שהגישה לונדבק לבית המשפט המחוזי בירושלים, קבע השופט סובל כי אישור הארכת פטנט על תרופה יכול להינתן רק אם תכשיר רפואי המכיל את החומר מעולם לא נרשם בפנקס התכשירים במשרד הבריאות. גם אם קיימים בתרופה חומרים אחרים, ואפילו חומרים פעילים אחרים, ואפילו תצורה אחרת של אותו חומר פעיל, עדיין לא תינתן הארכת תוקף פטנט לתרופה, בשל העובדה שהחומר הפעיל של התרופה שאת ההגנה עליה מבקשים להאריך כבר היה רשום בפנקס התכשירים. וכך נדחה הערעור גם הוא. בית המשפט העליון, שדן בעניין לאחר שהפטנט כבר פקע, דחה את בקשת לונדבק לערער על פסק דינו של בית המשפט המחוזי. אגב אורחא נאמר בפסק דינו של בית המשפט העליון כי במקרה דנן לא נמצא פסול במבחן שהפעיל רשם הפטנטים, ואשר גם ביהמ"ש המחוזי לא מצא מקום להתערב בו.





בש"א (ת"א) 11646/08 **The Football Association Premier League Ltd** ות"א 2177/05 **Salomon - Adidas** נ' **יאסין**. שתי ההחלטות הבאות, שניתנו על ידי השופטת מיכל אגמון-גונן, אולי מבשרות שינוי בתפיסתו של בית המשפט את האיזון הנכון שבין חופש התחרות וזכויות הצרכן לבין המונופול של בעל הקניין הרוחני.

בהחלטה הראשונה שנביא בפניכם, המבקשת – ליגת הכדורגל המקצוענית האנגלית – פנתה לבית המשפט בבקשה לחשוף את זהותו של בעל אתר אינטרנט המעביר בשידור חי, בין היתר, שידורים של משחקי ליגת הכדורגל באנגליה, בטענה שהוא מפר את זכויות היוצרים שלה. השופטת אגמון-גונן קבעה, בין היתר, כי זכויות המשתמשים נובעות או נגזרות במישרין מכבוד האדם. אי לכך, בבואנו לדון בשאלה אם יש מקום לחשוף את זהותו של המשיב יש לשקול את זכויות המשתמשים, ובמקרה זה זכות הציבור לצפות במשחקי ספורט. בהחלטתה מסבירה השופטת כי באיזון בין זכויות היוצרים לזכויות משתמשים צימצם המחוקק את זכויות היוצרים בנוגע לפעילויות ברשת, מתוך הכרה בחשיבותה החברתית והתרבותית, וכך גם בענייננו. המחוקק בחר להגן בהגדרה שבחוק על זכות השידור,

אך גם בחר לא לכלול בהגדרה שידור בטכנולוגיית streaming באמצעות תוכנות לשיתוף קבצים. על כן, לשיטת השופטת, אתר המשתמש בטכנולוגיה האמורה אינו מפר את זכויות היוצרים של המבקש. גם אם היה נקבע אחרת, וטכנולוגיה זו היתה נכללת בזכות השידור המוגנת, הרי שלדעת בית המ' שפט ביסס המשיב את זכותו להמשיך להעביר את המשחקים באתר כמימוש זכותו לשימוש הוגן, היות שהשידורים לא הועברו באינטרנט למטרות רווח אלא למטרות חברתיות חשובות.

החלטה נוספת של השופטת אגמון-גונן מעלה על

נס את חופש התחרות וזכויות הצרכן, הפעם בתחום סימני המסחר. חברת "אדידס" הגישה לבית המשפט המחוזי תובענה בבקשה לקבל צו מניעה קבוע, שיאסור על הנתבע לעשות שימוש בנעליים שיובאו ארצה על ידו ונתפסו במכס. כן עתרה אדידס לקבלת צו המורה על השמדת הנעליים, ולסעד של פיצויים ומתן חשבונות. הנעליים נשאו על צדיהן ארבעה פסים אלכסוניים מקבילים, באופן אשר לפי טענת אדידס מפר את סימן המסחר שלה, המורכב משלושה פסים מקבילים. לטענתה, מעצם הצגת ארבעת הפסים עלול הציבור לטעות ולחשוב כי מדובר בנעלי אדידס.

השופטת אגמון-גונן החליטה כי על פי פקודת סימני המסחר חברת אדידס זכאית להגנה על שלושת הפסים האלכסוניים מכוח היותם סימן מסחרי רשום. השופטת קבעה כי אין חולק על כך שנעלי הנתבע אינן נושאות סימן מסחר זהה לסימן המסחר הרשום של אדידס, אלא, לכל היותר, סימן הדומה לו. עם זאת נקבע כי יש לבחון לא רק האם קיים דמיון, אלא אם קיים דמיון מטעה בין הסימנים. בנוסף הוחלט כי השם SYDNEY, המופיע על גבי הנעליים המיובאות, אינו מזכיר כלל את השם אדידס, לא בצליל ולא בחזות. די בכך לשלול כל חשש לדמיון מטעה, ולהביא לידי המסקנה שהנתבע אינו מנסה להיבנות מהמוניטין של חברת אדידס. השופטת אגמון-גונן מעלה בהחלטתה אינ' טרס נוסף אך עקרוני, והוא "לאפשר מוצר לשוק מסוים, לצרכנים שאין ידם משגת לרכוש מוצרים ממותגים, ועדיין מעוניינים בנעלי ספורט הנושאות סמל כלשהו".

נראה כי עולה מן ההחלטה שבית המשפט מעניק משקל משמעותי לחופש התחרות ולזכויות הצרכן (מקום שלא הוכחה תחרות בלתי הוגנת), וזאת אף במקרה שמדובר בסימן המזכיר בחזותו החיצונית מותג מוכר וידוע.

נראה כי עולה מן ההחלטה שבית המשפט מעניק משקל משמעותי לחופש התחרות ולזכויות הצרכן (מקום שלא הוכחה תחרות בלתי הוגנת), וזאת אף במקרה שמדובר בסימן המזכיר בחזותו החיצונית מותג מוכר וידוע.

שתי החלטות של השופטת אגמון-גונן אולי מבשרות שינוי בתפיסתו של בית המשפט את האיזון הנכון שבין חופש התחרות וזכויות הצרכן לבין המונופול של בעל הקניין הרוחני. בית המשפט מעניק משקל משמעותי לחופש התחרות ולזכויות הצרכן, גם החיצונית מותג מוכר וידוע

ביטאון מס' 93 של לשכת עורכי הדין בישראל • אפריל 2011

עורך הדין

חדשות הלשכה



הכנס בפתח

הכנס השנתי ה-11
לשכת עורכי הדין בישראל

הכנס השנתי ה-11 יוצא לדרך





אילת תארח בסוף החודש הבא את האירוע השנתי המסורתי

כנס של



הכנס השנתי ה-11
לשכת עורכי הדין בישראל

שופטים, שרים, חברי כנסת, בכירי מערכת המשפט, מוחחי אקדמיה, אנשי תקשורת ועורכי דין מובילים מכל הארץ ייפגשו באילת וידונו בסוגיות המשפטיות והציבוריות הבוערות שעל סדר היום הציבורי • משתתפי הכנס ייהנו מחגוון הופעות אשר יכללו את להקת אתניקס, דני סנדרסון, ישראל קטורזה, אדיר מילר, גידי גוב שיארח את יהודית רביץ • וגם: גדול תקליטני ישראל, סקאזי, במסיבת סיום

היום הציבורי, ובהם גלישת המשפט לחיים הציבוריים; מרמה והפרת אמונים; אחריות המדינה בניזיקין; הגנה מן הצדק; אימוץ בכפייה וטובת הילד; פשרות ועסקים במסדרון בית המשפט; הכיסוי התקשורתי של עבירות מין; אוצרות מדינה – של מי הרכוש הזה לעזאזל?; אמצעי איכפה חדשים בשוק ההון; משפט התקשורת; בתחבולות תעשה לך חקירה?; תמ"א 38 והתחדשות עירונית; ריבוי מעצרים בישראל; הפרטת מקרקעי ישראל ועוד.

כמיטב המסורת יציע הכנס חגוון עשיר של הופעות בהשתתפות מיטב אמני ישראל. להקת אתניקס תופיע בערב הראשון במסגרת מסיבת הפתיחה של הכנס. עוד יוצעו למשתתפי הכנס מופע בידור של ישראל קטורזה, הופעה של דני סנדרסון, מופע של להקת "הסיקסטיז", מופע הסטנדאפ המצליח של אדיר מילר, ערב משיריו של נתן אלתרמן, מפגש עם פרופ' יורם יובל שידבר על האהבה, ערב שירה בציבור עם משה להב ("הטיש הגדול") שיארח את גבי שושן, תמי סירקיס בהרצאה קומית בנושא "עשרת הדיברות של המארכת השפויה", הרצאה של ערן כץ בנושא "סוד הזיכרון המצוי" ועוד.

דנינו, ראש אגף חקירות ומודיעין במשטרת ישראל ניצב יואב סגלוביץ', היועץ המשפטי לממשלה לשעבר עו"ד מני מזוז, השרים מיכאל איתן ושולם שמחון, שר המשפטים לשעבר פרופ' דניאל פרידמן, חברי הכנסת יצחק (בוז'י) הרצוג, אבישי ברוורמן, אורית זוארץ, משה גפני ונסים זאב, וכן עורכי הדין פנחס רובין, אלי זהר, רם כספי, ישראל לשם, יוסף בנקל, צביקי פירון, אליעד שרגא, גד נשיץ, אורי ברגמן,

נחום פינברג, דוידה לחמן מסר, פרופ' יוסף גרוס, רון גזית, רון ברקמן, משה שקל, שרגא בירן, מיכאל צלרמאיר, רויטל סויד, גיורא ארדינט, ד"ר יורם טורבוביץ ורבים אחרים. הכנס מציע עשרות מושבים בחגוון נוסף שאים מרתקים ואקטואליים שעל סדר



לשכת עורכי הדין, המציינת השנה יובל להיווסדה, תקיים את הכנס השנתי ה-11 באילת בין התאריכים 29 במאי ועד 2 ביוני. הכנס, שיהיה המיוחד והגדול מבין הכנסים שאורגנו עד כה על ידי המכון להשתלמויות של לשכת עורכי הדין, מיצב את עצמו כזירה הציבורית החשובה של עולם המשפט. הכנס מציע עשרות מושבים מרתקים בנושאים משפטיים שונים שעל סדר היום הציבורי, כמו גם פעילויות תרבות ופנאי מגוונות בהשתתפות מיטב אמני ישראל.

בכנס ה-11 ישתתפו בכירי עולם המשפט הישראלי, ובהם נשיאת בית המשפט העליון דורית ביניש, שר המשפטים יעקב נאמן, ראש לשכת עורכי הדין עו"ד יורי גיא-רון, היועץ המשפטי לממשלה יהודה וינשטיין, פרקליט המדינה משה לדור, נשיאי בית המשפט העליון לשעבר אהרן ברק ומאיר שמגר, שופטי בית משפט עליון מכה-נים ובדימוס יצחק עמית, חנן מלצר, יצחק זמיר, אסתו חיות, יורם דנציגר, דליה דורנר, מפכ"ל משטרת ישראל הנכנס ניצב יוחנן



29 במאי
עד
2 ביוני

פעם ביובל



וגם כנס בינלאומי

גם השנה, וכחלק מהכנס השנתי, ייערך במקביל כנס משותף עם לשכת עורכי הדין הגדולה בעולם – לשכת עורכי הדין האמריקאית (ABA). הכנס המשותף, המאורגן ומנוהל בידי עו"ד דוד תד-מור, יפגיש עורכי דין ממשרדים מובילים בארצות הברית עם עמיתיהם הישראלים לסדרה של דיונים בנושאים מקצועיים ומסחריים רבים.

בנוסף ייערך מושב מיוחד בשי-תוף עם לשכת עורכי הדין הבינלאומית (IBA) אשר יעסוק בהיבטים משפטיים בינלאומיים של לחימה בטרור. המושב ייערך בהנחייתה של פרופ' סוזי נבות ובהשתתפות משפטנים מובילים מהארץ ומהעולם, ובהם פרופ' אהרן ברק, פרופ' יובל שני ופרופ' מייקל שארף, וישודר בשידור חי לעשרות מדינות ברחבי העולם.

שאים המהותיים והבוערים ביותר לציבור. אני מזמין את קהל עורכי הדין ליטול חלק באירוע המקצועי והחוויתי הגדול של השנה.

יור ועדת הכנס, עו"ד איתן אפשטיין: "לציבור עורכי הדין בישראל ברור כי כנס לשכת עורכי הדין באילת הוא גולת הכותרת של הקהילייה המשפטית. גם השנה אנו צופים גידול משמעותי במספר עורכי הדין שיירשמו לכנס, שצפוי להיות הגדול עד



כה. מדובר בהזדמנות יוצאת דופן

עבור עורכי הדין להיפגש עם צמרת אנשי המשפט בישראל, ויחד עם זאת ליהנות מחוויה חברתית".

את הכנס תחתום ההופעה האיכותית והמרגשת "גידי גוב בהופעה". גוב יארח את יהודית רביץ. את מסיבת הסיום יוביל גדול תקליטני ישראל, סקאזי, ב-DJ סט. הילדים שיגיעו לכנס השנתי ייהנו גם הם ממגוון אטרקציות ופעילויות, אשר יכללו הפנינג גדול, הפעלות שונות ומופעים של חבורת "הופ" וקובי מחט. כל הופעות הכנס סגורות לקהל הרחב ופתוחות בלעדית רק לבאי הכנס השנתי.

כנס היובל מאורגן ומנוהל בידי עו"ד איתן אפשטיין, המשמש גם יור ועדת הכנס, ומנכ"לית המכון להשתלמות עורכי דין של לשכת עורכי הדין, עו"ד מירי חדד (ספיר), ומנכ"ל הלשכה, עו"ד לינדה שפיר.

ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון: "כנס לשכת עורכי הדין המסורתי שמתקיים באילת הפך עם השנים לאירוע המרכזי והמוביל שבו נדונים נושאים בוערים שעל סדר היום הציבורי. חמישים שנים לאחר היווסדה של הלשכה, ועשור לאחר הכנס הראשון, אנו גאים בתרומתם של קהל עורכי הדין ואנשי המשפט לשיח ולדיון בנו-

פרטים נוספים באתר הלשכה בכתובת: www.israelbar.org.il



המכון להשתלמות עורכי דין של לשכת עורכי הדין בישראל



משתתפי המשפט המבוים, התובעים (מימין) והנתבעים. עומד: מרכז ההשתלמות, אבי אלרום



השופט האמיתי במשפט המבוים. יצחק עמית

מתקצעים ברשלנות

משפט מבוים בנושא "הולדה בעוולה" עמד במרכז ההשתלמות השנתית בדיני נזיקין

במשפט ייצגה עו"ד מירב ג'יניאור-הבר, ואת חוות הדעת הרפואית מטעם התביעה ערך פרופ' משה פרידמן, מנהל השירות הקליני בביה"ח תל השומר. את תפקיד האם-התובעת הציגה השחקנית אמנון צבי-לשם. את הנתבעים ייצג עו"ד חיים זליכוב, ופרופ' יובל ירון, מנהל היחידה לאבחון גנטי טרום-לידתי בביה"ח לייס לילדות, ערך את חוות הדעת מטעם ההגנה. הרופאה-הנתבעת היתה ד"ר סתוית שלו, מנהלת המכון הגנטי בביה"ח העמק. השופט ארנון דראל הציג את החידור שים בפסיקה באשר לפסיקת פיצויים על פי הלכת השנים האבודות; עו"ד דוד אור-חן, יו"ר פורום הנזיקין של הלשכה, סיפר על הצעות חוק עדכניות ועל פעילותו של הפורום בתחום; ד"ר גדעון פינדלר, נירוכירורג בכיר, הציג מקרים שונים של נסיגות התחזות של חולים נירולוגיים.

כאבן בוחן לקביעת רשלנות. במושב זה נדרשו מספר רופאים לשאלה האם ניתן לבסס קביעה בדבר קיומה של התרשלות רפואית על ממצאים מדעיים. ד"ר ליאת בן סירה, מומחית לרדיולוגיית ילדים מביה"ח איכילוב, הסבירה על אודות בדיקות MRI עוברי, יתרונותיהן והקושי המובנה בפענוח תוצאותיהן. ד"ר נועה אפרת (בן ברוך), מנהלת המכון האוני-קולוגי במרכז הרפואי קפלן, הסבירה את הבדיקות השונות לגילוי של סרטן השד, ופירטה על אודות מגבלות האבחון באמצעות ממוגרפיה והדמיות. פרופ' זאב וינר, מנהל היחידה לאולטרסאונד מיילדותי בביה"ח רמב"ם, התמקד בנושא פענוח המוניטור העוברי במהלך הלידה. האירוע המרכזי בהשתלמות היה משפט מבוים, בעילת תביעה של "הולדה בעוולה", אשר התנהל בפני שופט בית המ-שפט העליון יצחק עמית. את התובעים

כ-300 עורכי דין, רופאים ושופטים השתתפו בהשתלמות השנתית בנזיקין בנושא רשלנות רפואית אשר התקיימה (10-12.2) במלון דן אילת. השתלמות סוף השבוע, המתקיימת זו השנה החמישית ברציפות, נערכה בריכוזם האקדמי של עורכי הדין אבי אלרום ושרון רום. ראש הלשכה התייחס ליוזמות החקיקה שהלשכה מבקשת לקדם, וציין כי לצערנו, פרט לתיקון חוק הלשכה בעניין הפרו-בונו ולהרחבת מספר השותפים האפשריים מעל ל-50 בפקודת השותפויות, שוכב לו יתר החומר כאבן שאין לה הופכין במשרד המשפטים. "לעיתים חשוב לחזור ולהדגיש בפני הציבור שעם כל האוטונומיה של הלשכה, עדיין היא פועלת תחת רגור-לטורים, ורגולטורים לא פשוטים, לעיתים עם אג'נדות שאינן אובייקטיביות", אמר ראש הלשכה. מושב הפתיחה עסק בנושא "המדע



לאור הלקונה בחוק, המועצה הארצית מבקשת לקבוע בהוראת שעה:

"חברים המשויכים למחוז שיפוט מרכז ישויכו לת"א לצורך הבחירות הקרובות"

ראש הלשכה: "המצב לא תקין. כאשר הוקם בית המשפט המחוזי במחוז המרכז, היה מקום להסדיר את פעילות חברי הלשכה במחוז שיפוט זה. שתיקת המחוקק בעניין זה היא רשלנות"

זי בתל-אביב יפו ובית המשפט המחוזי מרכז.

• תוקף הוראת שעה זו יהיה עד לפרסום התוצאות הסופיות של הבחירות למוסדות לשכת עורכי הדין שייערכו ביום 21.6.11, לרבות כל בחירות חוזרות.

• המועצה מבקשת להביא לתשומת ליבו של שר המשפטים כי מיום 23.3.11 ואילך מותרת תעמולת הבחירות.

• החלטת המועצה ונוסח הכללים שמועבר לחתימת השר יפורסמו באתר הלשכה וב-דיוור אלקטרוני לחברים שכתובת הדואר האלקטרוני שלהם מצויה בידי הלשכה.

• אין בהחלטה זו של המועצה או בהוראת השעה, ככל שתותקן, משום נקיטת עמדה של המועצה הארצית בסוגיית הקמתו של מחוז מרכז בלשכה.

"על המועצה הארצית לבטא את עמדתה באשר למצב הלא תקין, ולקרוא לשר המשפטים לפתור אותו לעניין הבחירות הקרובות. כאשר הוקם בית המשפט המחוזי במחוז המרכז, היה מקום להסדיר את פעילות החברים במחוז שיפוט המרכז באמצעות הקמתו של מחוז בלשכה לצידו של בית המשפט המחוזי, כבית המחוזות. שתיקת המחוקק בעניין זה היא רשלנות", ציין ראש הלשכה.

המועצה הארצית קיבלה את הצעת ראש הלשכה כדלקמן:

• הלשכה תפנה לשר המשפטים בבקשה לאשר תיקון בהוראת שעה של סעיף 3(2) לכללי לשכת עורכי הדין (בחירות למוסדות הלשכה), תשמ"ב-1982, כך שנוסח הסעיף המתוקן יהא: "מחוז תל-אביב, הכולל את אזור שיפוטם של בית המשפט המחוזי

המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין, בראשות עו"ד עמוס ון-אמון, החליטה (15.3.11) פה אחד בדבר הצורך בחקיקת הוראת שעה לתיקון כללי לשכת עורכי הדין (בחירות למוסדות הלשכה), תשמ"ב-1982, שלפיה חברים המשויכים לתחום השיפוט של בית המשפט המחוזי מרכז ישויכו למחוז תל אביב לצורך הבחירות שיתקיימו ביום 21.6.11.

בכך אומצה הצעתו של ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון, אשר הצביע על קיומה של לקונה בכללי הלשכה המסדירים את נושא הבחירות. זאת הואיל ומעמדם של חברי הלשכה שכתובתם או כתובת משרדם מצויה בתחום שיפוטו של בית משפט מחוזי מרכז אינו מוסדר בחוק ובכללי הבחירות.

ועדת החוקה של הכנסת קיבלה את הרוויזיה על הצעת חוק שאמה

ההצעה לשינוי מבנה מוסדות הלשכה תידון שוב בוועדה

הלשכה הודיעה כי היא מברכת על ההחלטה, ומקווה שהצעת החוק לא תחול על הבחירות הקרובות

לשתף פעולה לצורך עריכת השינויים בהצעת החוק בדיוני הוועדה בעתיד, ככל שיהיו, והביעה תקווה שוועדת החוקה לא תאשר שינויים בחוק המנוגדים לעמדת הלשכה.

ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון, בירך את ועדת החוקה על קבלת הרוויזיה, של-דבריו פעלה כראוי, והדגיש בהקשר זה כי הלשכה סומכת על יו"ר ועדת החוקה ח"כ רותם שימשיך לנהוג בהגינות, במיוחד נוכח הבחירות הקרובות בלשכה. ראש הלשכה הוסיף כי הלשכה תמשיך לפעול לשמירה על עצמאות עורכי הדין ומוסדות הלשכה הנבחרים.

קשה לערוך שינויים דרמטיים במבנה המוסדות הארציים של הלשכה, ובראשם הגדלה דרמטית של כוחו של מחוז תל אביב. בעוד שעד היום למחוזות השונים היתה נציגות שווה במוסדות הארציים, הרי שלפי הצעת החוק, יחסי הכוחות במוסדות ייקבעו על פי גודל המחוזות, דבר שיפגע באופן משמעותי בייצוג עורכי הדין בפריפריה.

לשכת עורכי הדין הודיעה כי היא מברכת את חברי ועדת החוקה שתמכו ברוויזיה: יוזם הרוויזיה ח"כ אחמד טיבי, וחברי הכנסת יצחק (בוז'י) הרצוג ורחל אדטו. הלשכה הדגישה כי תשמח

הרוויזיה שהגיש ח"כ אחמד טיבי על הצעת החוק לשינוי מבנה מוסדות הלשכה (הצעת חוק לשכת עורכי הדין (תיקון - בחירות למוסדות הלשכה), תשס"ח-2008, שהגיש ח"כ כרמל שאמה) התקבלה (17.3.11) בוועדת החוקה של הכנסת בראשות ח"כ דוד רותם.

לשכת עורכי הדין מודה לח"כ רותם על הגינותו ומקווה שבהתאם לדבריו בתקשורת, הצעת החוק לא תחול על הבחירות הקרובות העתידות להתקיים ביוני 2011, שכן הלשכה בעיצומה של תקופת בחירות, וכבר מיום 21.3.11 מותרת גם תעמולת הבחירות. ההצעה במקורה ב-



נשיאת בית הדין הארצי לעבודה הופיעה בפני מחוז חיפה של הלשכה

הנשיאה ארד התייחסה לפסק הדין החדשני שנתנה: "גם אם העובד משתמש בתיבת הדואר שהקצה לו המעביד לצורכי עבודה בלבד לענייני האישיים, אסור למעביד להיכנס ולבדוק את תוכן ההודעה"

עורכי דין סייצגים ייכנסו למל"ל בהליך בידוק מזורז

ועד מחוז חיפה של הלשכה רשם הישג חשוב לאחרונה, בהגיעו לה- סכמה עם אגף הביטחון של המר- סד לביטוח לאומי על הסדרי כני- סה מקילים לעורכי הדין הנכנסים לסניפי הביטוח הלאומי בכל רחבי הארץ. החל בחודש פברואר 2011 מורשים עורכי דין להיכנס לסניפי הביטוח הלאומי, בשעות קבלת קהל בלבד, בהליך "בידוק מהיר", קרי בהצגת רשיון עו"ד בתוקף, ובכפוף לבדיקה בטחונית מדגמית.

סק בזכות העובד לפ- רטיות במקום העבו- דה. ארד הדגישה את זכות העובד לפרטיות – הן כזכות חוקתית והן כזכות חוקית, והביעה עמדה גורפת התומכת בזכות העו- בד לפרטיות, של- פיה "גם אם העובד משתמש בתיבת הדואר שהוקצתה לו על ידי המעביד לצורכי עבודה בלבד לענייניו האישיים, אסור למעביד להיכנס ולבדוק את תוכן ההודעה".



הנשיאה נילי ארד

לאחר ההרצאה הגיבו לדברי הנשיאה ארד חברי הפאנל, ד"ר שרון רבין-מרגליות, ראש אגף משאבי אנוש בנמל חיפה תמיר נוימן, ויו"ר ועדת בתי הדין לעבודה במחוז עו"ד אילן גורביץ.

ועד מחוז חיפה של לשכת עורכי הדין אירח (6.3.11) את נשיאת בית הדין הארצי לעבודה, השופטת נילי ארד, בכנס משותף עם לשכת המסחר והתעשייה במחוז חיפה והצ- פון. הכנס נערך בהשתתפות 200 עורכי דין, שופטים, רשמים ונציגי ציבור של בית הדין האזורי לעבודה. היה זה ביקורה הראשון של הנשיאה ארד במחוזות לשכת עורכי הדין. השופט רמי כהן, נשיא בית הדין האזורי לעבודה חיפה, גד שפר, נשיא לשכת המסחר והתעשייה במחוז חיפה והצפון, ויו"ר ועד מחוז חיפה של הלשכה, עו"ד רחל בן-ארי, נשאו דברים. שפר ציין שהעובד והמעביד אינם שני צדדים נוגדים, אלא שהמעביד תמיד ירוויח אם ישמור על יחסי עבודה תקינים ויכבד את זכויות עובדיו. במהלך הכנס, בהנחייתו של עו"ד יוסי חכם, הרצתה הנשיאה נילי ארד על פסק הדין החדשני שנתנה בעניין איסקוב, העו-



נשך בחיפה "הלשכה והמחוז

הם דוגמה לשיתוף ולשותפות אמת בין יהודים לערבים ובין ערבים לבין עצמם, נוצרים, מוסלמים ודרוזים", כך אמר שופט בית המשפט העליון סלים ג'ובראן בנשך חגיגי שקיים (10.3.11) ועד מחוז חיפה לרגל יובל ללשכה. האירוע התקיים במרכז הקונגרסים בחיפה, בהשתתפות כ-600 עורכי דין ושופטים. בפתיח האירוע, בהנחיית חברת ועד המחוז עו"ד מיכל שקד, איחלה יו"ר ועד המחוז עו"ד רחל בן-ארי ללשכה "שתהיה משפיעה וחזקה, שתוביל ותנהיג ללא מורא, שתמשיך להוות דוגמה לדור קיום בין ערבים ליהודים. שנהיה אנו ראויים לה ושתהיה היא ראויה לכולנו". ראש הלשכה עו"ד יורי גיאירון, ראש עיריית חיפה עו"ד יונה יהב והשר דניאל הרשקוביץ נשאו דברי ברכה. במהלך הערב העניקו השופט סלים ג'ובראן, ראש הלשכה ויו"ר ועד המחוז (בתמונה) את "אות יקיר המקצוע" לעורכי הדין סילביה פריימן, סברי מוחסין וחיים פאול גלזר. לקראת סיום הנו האורחים מהופעה של יהודית רביץ.



פרקליט המדינה חשף לראשונה במפגש עם עורכי דין במחוז חיפה:

"הפרקליטות מגבשת רפורמה מקיפה בעבירות תעבורה"

לדור אמר כי האכיפה תתמקד בעבירות שמסכנות חיי אדם • נבחנת האפשרות כי הנוסעים ברכב עם נהג שתוי ייחשבו לשותפים לדבר עבירה • "האכיפה והענישה יהיו הרבה יותר אפקטיביות"



משה לדור במפגש בחיפה. בתמונה הקטנה: עם יו"ר ועד המחוז, עו"ד רחל בן-ארי

ביטו של פרקליט המחוז (אזרחי) עו"ד איתן לדר.

על אופן התנהלות הפרקליטות כיום אמר לדור: "החשיבה בארגון כיום הולכת ומשתנה, ואנו מצויים כיום בעיצומה של רפורמה בתחום בניית היכולות. גישה זו אינה דומה עוד לזו שהכרתם במשך שנים רבות. אנחנו כולנו חושבים במושגים משולבים".

במענה לפניות של עורכי דין ערבים, אשר התריעו על אוזלת ידה של המשטרה בכל הקשור להיעדר שמירה על בטחונם האישי של תושבי הכפרים או היישובים הערביים, הבטיח לדור כי הנושא יועלה וייבחן מול המפכ"ל הבא, יוחנן דנינו.

לדור מתח ביקורת על אופן החשיפה התקשורתית של תיקי אישי ציבור: "אנחנו נתקלים באמירות חסרות בסיס הנשמעות אף בפי אנשי אקדמיה, פובליציסטים ויוצאי פרקליטות, שמביעים את דעתם על סמך מה שהם עצמם מגדירים כ'רושם או תחושה', מבלי שהתוודעו לפרטי העובדות שמופיעות בתיק".



הינם בתחום האזרחי – "אסטרטגיה אזרחית" של התנהלות אקטיבית ויזום כתבי תביעה מטעם המדינה בתחום האזרחי במיקרים של הפרות חוק על ידי קבלנים, למשל, ובתחום הפלילי – פעילות אכיפה כלכלית משולבת נגד ארגוני פשע, תוך שימת דגש על כל ארסנל ההליכים שעומדים לרשות המדינה על מנת לשתק את פעילות הארגון גם לאחר שראשיו נשלחו לכלא (בתחומים האזרחיים, המנהליים והפיסקליים). פעילות זו החלה בפרקליטות מחוז חיפה תחת שר-

"במהלך החודשים האחרונים שוקדים בפרקליטות המדינה על הכנת רפורמה מקיפה בתחום עבירות התעבורה", כך חשף פרקליט המדינה, עו"ד משה לדור, במפגש שהתקיים (16.3.11) עם עורכי דין במחוז חיפה של הלשכה בראשות עו"ד רחל בן-ארי, ובהשתתפות פרקליטי המחוז איתן לדר (אזרחי) ועמית אייסמן (פלילי).

במפגש אמר פרקליט המדינה כי האכיפה תתמקד בעבירות שמסכנות חיי אדם, גם אם אלה לא הסתיימו למרבה המזל באופן קטלני, וכי המגמה היא שהאכיפה והענישה יהיו הרבה יותר אפקטיביות.

"רפורמה זו תצא לדרך עם השלמת התיאומים הנדרשים עם אגף התנועה במשטרה ועם מערכת בתי המשפט. כבר בשלב של זיהוי עבירת התנועה המסוכנת, האכיפה תתבצע בשטח. אחרי שהנהג יילכד רשיונו ורכבו יילקחו ממנו, ובתוך תקופה קצרה הוא יגיע לבית משפט וירשע בגין עבירה זו – גם אם לא היו אבדות בנפש", הוסיף לדור. עוד ציין פרקליט המדינה כי במסגרת החשיבה המחודשת בתחום זה, נבחנת האפשרות כי תורחב האחריות הפלילית גם לאלה שמצטרפים כנוסעים לנסיעה עם נהג אשר שתה טרם עלייתו להגה, ולעניין זה הם ייחשבו כשותפים לדבר עבירה. לדור הביע תקווה כי העברת המסרים החדשים בדבר החמרת הענישה בגין עבירות תעבורה יופי נמו על ידי ציבור המשתמשים בדרך. "אולי נצליח בדרך זו לגרום לכך שנהגים יעברו פחות עבירות מסוכנות", אמר.

פרקליט המדינה הגיע למשרדי ועד מחוז חיפה של לשכת עורכי הדין בתום יום סיורים בפרקליטות המחוז, ולבקשת יו"ר המחוז עו"ד רחל בן-ארי קיים מפגש עם עשרות עורכי דין. בפתיחת דבריו ציין לדור כי הפרקליטות מבצעת בשנים האחרונות מספר שינויים בהתנהלותה, והמרכזיים שבהם



עובדי המדינה צפויים לצאת מוקדם פעם בשבוע כדי לבלות עם הילדים

הוועדה לקידום עורכת הדין מברכת על התוכנית המקשלתית

יו"ר הוועדה, עו"ד נעמי לנדאו: "עוד לפני כשנה קראנו למשרדי עורכי דין לחתום על הצהרת כוונות לחתירה לשוויון הזדמנויות בעבודה". ראש הלשכה: "לשכת עורכי הדין מוקירה ומעודדת את התוכנית"

של מעסיקים בכל הנוגע להעסקת עורכות דין ועורכי דין ומניעת הפליה על בסיס מגדר והורות בכל מניעת הפליה על בסיס מגדר והורות בכל הנוגע לתחום העבודה. יובהר כי הרובד שאלי מתייחסת ההצהרה הוא מעבר לחור בות המוטלות על מעסיק מכוח הדין. מדובר בנורמות שאף שלא נקבעו כחוק, מן הראוי לאמצן. לדוגמה: מתן גמישות תעסוקתית לעורכי דין שהינם הורים, ובכלל זה מתן אפשרויות לעבודה בחלקיות משרה, מניעת הפליה בעת קבלה לעבודה כעו"ד, עבודה מן הבית וכיו"ב. יו"ר הוועדה ציינה כי הנושא רלוונטי במיוחד לתחום העיסוק בעריכת דין בדגש על המגזר הפרטי, שכן סקרים הראו שבקרב מגזר עורכי הדין בישראל אחוז ניכר חוזרים מהעבודה בשעות מאוחרות, דבר המצדיק את קידומם של הצהרת הכוונות ותו תקן "ידידותי למשפחה" דווקא במגזר זה.

"עד כה חתמו על הצהרת הכוונות כ-40 משרדי עורכי דין, ואני מקווה שמשרדים אלה אכן מיישמים את ההצהרה הלכה למעשה", אמרה עו"ד לנדאו. ביום עיון שקיימה הלשכה (ראו ידיעה נפרדת), התייחס ראש הלשכה עו"ד יורי גיא-רון לתוכנית הממשלתית ואמר כי "הדו"ח, שחובר על ידי ועדה בראשות ראש הרשות לקידום מעמד האישה ורד סוויד, קובע עוד שני עקרונות שייטיבו עם אמהות: העובדים יימדדו לפי התפוקה שלהם ולא לפי מספר שעות העבודה, ונשים יקודמו לעמדות בכירות ביחס שווה לשיעור שלהן בארגון. ההקלות והעקרונות החדשים צפויים להיכנס לתוקף בחודש דשים הקרובים. ברצוני לקרוא מאכא לחברי הממשלה לפעול ליישום התוכנית, ולהדגיש כי לשכת עורכי הדין מוקירה ומעודדת את התוכנית ומאמינה כי יישומה יביא לקידום מוצדק של נשים במקומות העבודה, ולדידנו במשרדי עורכי הדין".

דום עורכת הדין, אשר קיבלה את אישור הוועד המרכזי של הלשכה, ויצאה בפברואר 2010 בקול קורא למשרדי עורכי דין לחתום על הצהרת כוונות לחתירה לשוויון הזדמנויות בעבודה לעורכי ולעורכות דין על בסיס מגדר והורות. "מטרת הצהרת הכוונות לקדם משרדי עורכי דין כמקומות עבודה ידידותיים למשפחה", נאמר בקול הקורא. "כלומר לבנות אמות מידה להתנהלות ראוייה

יו"ר הוועדה לקידום עורכת הדין של לשכת עורכי הדין, עו"ד נעמי לנדאו, בירכה על התוכנית הממשלתית שפורסמה לאחרונה, אשר התבססה על דו"ח חדש ממליץ בין היתר כי עובדי שירות המדינה יוכלו לצאת הביתה בשלוש אחר הצהריים פעם בשבוע כדי לבלות עם ילדיהם. לדברי יו"ר הוועדה, התוכנית הממשלתית מהווה צעד קדימה ליוזמה של הוועדה לקי-

לשכת עורכי הדין בישראל

THE ISRAEL BAR



פורום עורכי דין צעירים וועדת עורכי דין צעירים (ארצית) מזמינים את עו"ד הצעירים לפרויקט התנדבותי נוסף במסגרת הפרויקט החברתי "עורכי הדין למען הקהילה"

קוראים למען העתיד בואו לתרום ולהשפיע על דור העתיד

מטרת הפרויקט היא איסוף ספרי ילדים משומשים וחדשים שייתרמו להקמת ספרייה במעון היוםי הרביתכליתי לילדים בסיכון, ויצ"ו רמת גן.

הספרים מיועדים לפעוטות וילידים בין הגילים חצי שנה עד שש.

את הספרים ניתן להביא בבואכם ללשכת עורכי הדין, רח' דניאל פריש 10 בתל אביב.

תיבת הספרים ממוקמת בקומה 2, אצל גב' כרמלה בטיש.

הספרים ייאספו ויועברו למעון הרביתכליתי ויצ"ו ברמת גן.

לבירורים ניתן לפנות

לגב' כרמלה בטיש, בטל': 03-6362207





יום עיון בלשכה לרגל יום האישה הבינלאומי. עו"ד מיה ליקוורניק:

"קצב שילוב נשים בצמרת העולם העסקי אינו מספיק"

ראש הלשכה: "אני תומך בהצעה לשריין ברשימות המתמודדות בבחירות בלשכה ייצוג של לפחות 40% לכל מגדר" • נאוה פרס: "יש חשיבות רבה למאבק המגדרי גם בשנת 2011"

למשפטים של אוניברסיטת חיפה, שהצהירה על עצמה שהיא אינה פמיניסטית, התגאתה בעובדה הסטטיסטית שבחוג שלה הייצוג הנשי הוא גבוה ואף בולט בהשוואה לפקולטות אחרות באוניברסיטאות אחרות, באופן יחסי ואבסולוטי. היא הוסיפה כי עבודת המחקר וההוראה באקדמיה היא



עו"ד נאוה פרס



עו"ד מיה ליקוורניק



עו"ד ארנה לין

הוועדה למעמד האישה של לשכת עורכי הדין, בראשות עו"ד נאוה פרס, קיימה (7.3.11) יום עיון לרגל יום האישה הבינלאומי בנושא "משפטיניות מובילות במבט על המשפט הישראלי".

עו"ד פרס, יו"ר ועדת מעמד האישה בלשכה, הבהירה כי יש חשיבות רבה למאבק המגדרי גם בשנת 2011, כאשר על פי דיני

תחרותית, וכי נשים לא צריכות לפרוש מן המרוץ. "סולידריות נשית צריכה לעודד נשים להישאר בסביבה תחרותית. אני לומדת מהדוקטוריות ומהסטודנטיות שלי מהי סולידריות נשית", סיכמה אלקין-קורן את דבריה.

חתמה את הפאנל עו"ד מיה ליקוורניק, שותפה בכירה במשרד מיתר, ליקוורניק, גבע & לשם ברנדויין ושות', שדיברה על חשיבות שילוב נשים במועצות מנהלים כחלק משיפור תהליכי הממשל התאגידי. לגישתה, הנשענת על מחקרים ונתונים סטטיסטיים, חלק מהבעיות המאפיינות חברות ציבוריות וארגונים גדולים יצטמצמו עד ייעלמו ככל שיגדל ייצוג הנשים בדיקטוריון. לדעתה, החקיקה בעניין בעשור האחרון היא צעד ראשון קדימה, אך אין די בכך ונדרשת פעילות נוספת. "מחקרים כמו של חברת מקניזי קובעים כי יש קשר בין מצוינות עסקית לבין מספר הנשים ששולבו בדיקטוריון". לדבריה, אחרי שבחנה את המצב בארה"ב ובאירופה, הגיעה למסקנה כי "קצב שילוב נשים בצמרת העולם העסקי אינו מספיק. יש להמשיך במהלך, שקיבל תאוצה בעקבות החלטת ממשלה, שהביא לעליית מספר הנשים שמונו בחברות ממשלתיות".

האישה בלשכת עורכי הדין, אמר ראש הלשכה. "כאשר תובא ההצעה בפני מוסדות הלשכה, נשקול אותה בחיוב".

עו"ד ארנה לין אמרה כי למרות הרוח הצעירה הנושבת בארגונים החדשים הגדולים בעולם העסקים, בחמש השנים האחרונות נעצרה למרבה הצער התקדמות נשים במערכות אלה מעבר ל-15%, וכי הנשים הצעירות עדיין מתקדמות בארגון באופן היררכי הזהה למודלים של העבר.

שופטת בית המשפט המחוזי בתל אביב, ד"ר מיכל אגמון-גונן, התייחסה לעורכת מס בתי המשפט, הפוגע ביכולת העבודה שלה, בשאיפה לעשות משפט צדק ובאיכות חייה וחיי השופטים גם אחרי שעות העבודה. בהדגישה כי בדבריה היא מביעה את דעתה האישית אמרה ד"ר אגמון-גונן כי הלחץ המופעל על השופטים, לחץ הגובר והולך משנה לשנה להאצת ההספק, פוגע בזכות האזרחים להליך הוגן. היא הזכירה התייחסות של שופטי בית המשפט העליון בעבר, שאמרו מפורשות שכאשר יעילות וצדק מתנגשים יש להעדיף את הצדק על פני היעילות, וכי לא טוב למערכת שהשופט תפקד תחת לחץ הסטטיסטיקה. פרוץ ניבה אלקין-קורן, דיקנית הפקולטה

ישראל המיושמים בבתי הדין הרבני מעמדה של האישה נחות. עו"ד פרס הציעה לאמץ בבחירות למוסדות הלשכה מודל של ייצוג בולט לנשים, לפחות 40% מהרכב הרשימות, ולדעתה מהלך כזה ישפיע על ארגונים ומוסדות רשמיים אחרים.

ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון, תיאר בהרחבה כיצד הלשכה, מוסדותיה והוועדות הרלוונטיות נרתמים להגנה על הנשים בכלל ועורכות הדין, חברות הלשכה, בפרט. גיא-רון קרא למשטרה להתייחס ברצינות רבה יותר ולפעול בנחישות רבה יותר בתלונות של נשים על אלימות והטרדה מינית. הוא פירט כיצד הלשכה, באמצעות המחוזות, מקדמת תרגול והטמעה של הכללים למניעת הטרדה. כן אושרה תמיכה במהלך קידום שוויון זכויות וקידום עורכות דין במשרדים. ראש הלשכה הביע תמיכה בהגדלת הייצוג של נשים במוסדות הלשכה. הצעת הוועדה מכילה רעיון לשריין, בכל רשימה בלשכת עורכי הדין ובכל ועדה בלשכת עורכי הדין, ייצוג של לפחות 40% לכל מגדר, בכל חמישה מקומות עוקבים ברשימה ובלבד שבשלושת המקומות הראשונים היא ייצוג לכל מגדר. "ההצעה, על פניה, נשמעת לי כהצעה היכולה לקדם את עקרון השוויון ואת מעמד



בעקבות עתירה שהגישה הלשכה:

המדינה תיוועץ עם הלשכה במכרזים הנוגעים לחוק הלשכה ולכללי האתיקה

בית המשפט לעניינים מינהליים בירושלים נתן לאחרונה תוקף של פסק דין להסכמות עם המדינה • ההסכמות גובשו בעקבות עתירה שהגישה הוועדה להגנת המקצוע מטעם לשכת עורכי הדין

זוכה פרס הלשכה תשע"א - סטיב אדלר

הפרס יוענק בכנס השנתי • פרס חדש: אות הלשכה בתחום החברתי

את המלצתו של ראש הלשכה, והחליטה כאמור להעניק את הפרס לשופט אדלר.

בנימוקי הוועדה נכתב: "השופט אדלר פרש לאחר 35 שנות מכה השיפוט לאחר 35 שנות כהונה בבית הדין לעבודה, ומ-תוכן 13 שנה כנשיא בית הדין הארצי. תרומתו למשק הישראלי לא תסולא בפז. המע-



הנשיא (בדימ') אדלר

הוועד המרכזי של הלשכה החליט (22.3.11) לאמץ את החלטתה של ועדת פרס הלשכה, ולהעניק את פרס הלשכה לשנת תשע"א לנשיא בית הדין הארצי לעבודה בדימוס, השופט סטיב אדלר. הפרס יוענק לשופט אדלר בכנס השנתי ה-11 באילת.

סיקים והמועסקים במדינת ישראל זכו בשופט איכותי, מוכשר ומקצועי, פתוח ובעל גישה עממית, שופט ונשיא, המחובר לשטח ולאנשים החיים בו". בנוסף, הוועד המרכזי קיבל את הצעת ראש הלשכה להעניק את "אות הלשכה בתחום החברתי". האות יוענק לעורך דין ויבטא הוקרה והערכה על עשייה משפטית בתחום החברתי.

לשכת עורכי הדין מעניקה את פרס הלשכה מדי שנה לאדם או לחבר בני אדם על פעילות מיוחדת וראויה לציון בתחומי החברה והמשפט. ועדת פרס הלשכה - שבראשה עומד היו"ר פרופ' יובל לוי, וחברים בה ראש הלשכה עו"ד יורי גיא-רון, יו"ר המועצה הארצית עו"ד עמוס ון-אמון, מזכ"ל הלשכה עו"ד אילן אסל, ופרופ' דוד ליבאי - קיבלה

בעקבות עתירת לשכת עורכי הדין ניתן לאחרונה פסק דין על ידי בית המשפט לעניינים מינהליים בירושלים (עת"מ (י-ם) 1276/09 לשכת עורכי הדין נ' מדינת ישראל - משרד הבריאות ואח') אשר נותן תוקף להסכמות הצדדים, הלשכה ומדינת ישראל, בכל הנוגע לאופן עריכת מכרז שבו מעורבים עורכי דין וגופים שאינם משפטיים.

העתירה הוגשה מטעם הוועדה להגנת המקצוע של לשכת עורכי הדין בראשות עו"ד גד שילר, על ידי ב"כ הלשכה עורכי הדין אסף פוזנר ואתי ליבמן-עפאים, בעקבות פרסום מכרז עבור משרד הבריאות שעניינו מתן שירותי גבייה ושירותים משפטיים, בשיתוף חברת גבייה. המכרז איפשר מתן שירותי גבייה (מינהלית ומשפטית) באמצעות מיזם משותף של עורכי דין וחד-ברת גבייה, כאשר התמורה עבור מתן השירותים תועבר לחברת הגבייה בלבד.

הלשכה טענה בעתירתה כי סעיף 58 לחוק הלשכה אוסר על עורך דין לעסוק במקצוע בשותפות עם אדם שאינו עורך דין, ואף לא לשותף אדם כזה בהכנסותיו בתמורה לשירותים, סיוע או תועלת אחרת לעסקו. לפיכך האפשרות להגיש הצעה במכרז כמיזם משותף אינה חוקית, ואין לאפשרה ולו מטעם זה בלבד. זאת ועוד, קיומו של שיתוף פעולה בין חברת גבייה ומשרד עורכי הדין באופן שנדרש במסגרת המכרז יצר מצב שבו הלקוח של עורך הדין הינו חברת הגבייה, ואולם עליו לפעול למען משרד הבריאות באופן הנוגד את כלל 11ב' לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986. בעקבות הידברות בין הצדדים, שלה היו שותפים נציגי היועץ המשפטי לממשלה, גובשו הבנות שניתן להן תוקף של פסק דין. לפי הבנות אלה, התמורה בגין פעולות הגבייה המשפטית תועבר ישירות לידי משרד עורכי הדין בלבד. בנוסף לכך הוסכם כי

תתבצע אך ורק על ידי עורך הדין/משרד עורכי הדין/חברת עורכי הדין שבמיזם. הוסכם גם כי בעתיד, בניסוח מכרזים שבהם יועלו שאלות הנוגעות לאתיקה מקצועית של עורכי הדין או לשאלות שבהן עוסק חוק לשכת עורכי הדין, תפעל המדינה להיוועץ עם לשכת עורכי הדין. עו"ד גד שילר, יו"ר הוועדה להגנת המקצוע, ציין כי לאחרונה מטפלת הוועדה במספר לא מבוטל של תלונות על מכרזים של רשויות שלטוניות בכל הנוגע להסגת גבול המקצוע ולאתיקה. לדבריו, בעקבות פסק הדין תדרוש הוועדה כי תינתן הנחיה מערכתית לגופים האמונים על עריכת מכרזים.

כאשר מבוצעת פעילות במסלול של גבייה מינהלית על ידי המיזם המשותף בהתאם לתנאי המכרז, הן חברת הגבייה שבמיזם והן עורך הדין/משרד עורכי הדין/חברת עורכי הדין שבמיזם יעבירו, כל אחד מהם בנפרד, לנוגע בדבר - בהתאם לתנאי המכרז - את דרישת התשלום בגין מתן השירותים, כל אחד לפי חלקו, והתמורה עבור זאת תועבר ישירות לכל אחד מהם בנפרד. עוד הובהר כי החלוקה הפנימית ביניהם תהיה על אחריותם הבלעדית ובהודעה מראש לנוגע בדבר על יחס החלוקה, ובלבד שכל פעולה משפטית ו/או מעין משפטית כאמור בסעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין



עו"ד איל רוזובסקי ביום עיון שנערך בלשכה בנושא אמנות הליטיגציה:

"אל תיקחו לקוחות שחושבים שכל העולם אשם במצבם"

עו"ד אלי זהר תרם אף הוא עצות לעורכי הדין הצעירים: "ההחלטה שלא לפנות לבית המשפט היא כמעט בניגוד לטבע שלנו, אבל יש להמליץ לעשות זאת רק אם הלקוח נמצא עם הגב לקיר"



"לשמור על קשר בלתי אמצעי". עו"ד קנולר



"זריזות מחשבה וכושר היחלצות". עו"ד זהר



"נודניקים חסרי מנוח". עו"ד רוזובסקי

חובה לחלץ ממנו כל ספק סביר, להראות שיש סיפור נוסף שלא מקיים את יסודות העבירה. נסו להבין ולדעת מי האדם שמולו אתם מתעמתים. תנו לו לדבר, אל תיכנסו לעימות אישי, כזה שיוצר מעין שוויון בין החוקר לנחקר". עוד הדגיש עו"ד בן-צור כי "ההליך כולו נועד לשכנע את השופט. שמרו על קשר מהותי איתו. שימו לב מתי הוא מאבד סבלנות. הקשיבו וענו לשאלות שלו, ובעיקר כבדו אותו. הוא הכתובת שאמורה להפנים ולקבל את הגרסה שלכם".

עו"ד אביתר קנולר, שהתייחס לשלב הסיכומים בהליך המשפטי, אמר כי "חשוב לשמור על הקשר הבלתי אמצעי עם בית המשפט במסגרת של סיכומים בעל פה, ועל היכולת להעביר לבית המשפט מסרים באופן בלתי אמצעי. חשוב להשתמש בעזרים שונים לשם המחשת הדברים, כדי לחקוק בזכרוננו של בית המשפט מסרים שמעבר לפרוטוקול הכתוב, למשל הצגת נתונים במטול שקפים באולם בית המשפט".

שלנו, כמי שמתפרנסים מהמקצוע, אבל נמליץ לעשות זאת רק אם הלקוח נמצא עם הגב לקיר ואין דרך אחרת".

עו"ד איל רוזובסקי הדגיש בפני עורכי הדין הצעירים את מי אסור לייצג: "אלה שחושבים שכל העולם אשם במצבם. אם תיקחו לקוח כזה, מחר גם אתם תהיו ברישימה הזו. מדובר בנודניקים חסרי מנוח וחסרי תקנה". עוד המליץ עו"ד רוזובסקי שלא לייצג לקוחות שקרנים, "שיביכו ויעמידו אתכם במצב לא נוח", וגם "לקוחות שברור שלא ישלמו לכם את שכר הטרחה". עו"ד רוזובסקי המליץ לעורכי הדין הצעירים כי "אחרי שסוף סוף נמצא הלקוח המושלם, הדבר הראשון והחשוב ביותר שצריך לעשות מולו הוא תיאום ציפיות. לברר מה הלקוח רוצה והאם זה ניתן בכלל להשגה".

עו"ד בעז בן-צור התייחס לשלב החקירה הנגדית, וציין כי אינו ממליץ על השתלחות פרועה בעד: "אל תעליבו ואל תביישו את העד. מותר וחובה לתקוף את מהימנותו,

"הוועדה לבחירת שופטים כמעט לא בחרת שופטים שלא היה להם ניסיון כליטיגטורים", כך אמר ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון, ביום עיון שקיים (10.3.11) פורום הצעירים של לשכת עורכי הדין, בראשות עו"ד-פסיכולוג ינון היימן, בנושא "אמנות הליטיגציה – הבכירים של הבכירים".

ראש הלשכה הדגיש בפתח יום העיון כי בעיניו ליטיגציה היא מקצוע, אמנות. "לא היה מזיק לכל סוליסטור לעסוק בהתחלה גם בליטיגציה, כדי להבין גם בתחום זה במרחב המקצועי", אמר.

עו"ד אלי זהר תיאר את הליטיגטור האידיאלי: "פרקליט בעל יכולת לעבודה קשה ויישומית, רזיז מחשבה, בעל תושייה וכושר היחלצות מהסתבכויות, בעל יכולת לתיעוד ובעיקר אלתור והתאמת טיעוני נים כשצריך, שהינו גם ממוקד ובעל זיכרון מעולה". אשר להחלטה לפנות לבית המשפט ציין עו"ד זהר כי "ההחלטה שלא לפנות לבית המשפט היא כמעט בניגוד לטבע

יו"ר רשות ניירות ערך בהשתלמות אכיפה בשוק ההון:

"הליך האכיפה המינהלית אינו בית דין שדה, והחששות מפניו מוגזמים"

ראש הלשכה: "צירת מנגנון אכיפה אלטרנטיבי בנוגע להפרות מסוימות של חוק ני"ע היא ברוכה"



יורם נוה, בעז בן צור, יעל גרוסמן, אורלי דורון ויהושע למברגר, במהלך ההשתלמות

"נעודד מערך אכיפה פנימית במטרה למנוע הפרות ולעודד אימוץ נורמות התנהגות גבוהות יותר", כך אמר יו"ר רשות ניירות ערך בהשתלמות שקיים (22.3.11) המכון להשתלמות עורכי דין של הלשכה בנושא "אכיפה בשוק ההון". ההשתלמות, בריכוזה האקדמי של עו"ד יעל גרוסמן, נערכה במלון הולידיי אין קראון פלאזה.

ראש הלשכה התייחס בפתח ההשתלמות ל"חוק ייעול הליכי אכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011", אשר נכנס לתוקף ב-27 בפברואר השנה: "צירת מנגנון אכיפה אלטרנטיבי להליך הפלילי בנוגע להפרות מסוימות של חוק ניירות ערך היא ברוכה. אני סבור שמנגנון כזה הוא נכון ורצוי, מה גם שיש לו היבטים של התייעלות".

יו"ר רשות ניירות ערך, פרופ' זהר גושן, הסביר כי תכלית האכיפה המינהלית היא לשפר את נורמות הניהול של כספי ציבור, להבטיח את אמינות המידע שיקבל הציבור על חברות המדווחות,



פרופ' גושן

ולשפר את הממשל התאגידי בקרב כלל הגופים המפוקחים. "הסך הכולל של השגת כל היעדים הללו משמעותו הגנה טובה יותר על ציבור המשקיעים", אמר. "הליך האכיפה המינהלית אינו בית דין שדה, והחששות מפניו מוגזמים", הוסיף גושן. "בירור מינהלי הוא הליך הרבה פחות פולשני מחקירה פלילית, ותוצאותיו מוגבלות ומגודרות".

גושן התייחס גם להליך האכיפה הפנימית: "מדובר במנגנון וולונטרי פנימי שמקים התאגיד לעצמו במטרה למנוע מראש ככל הניתן הפרה של החוק, ולהוות אמצעי להגנה למנכ"ל בהתמודדות עם האחריות

הפיקוחית המוטלת על פי חוק האכיפה המינהלית".

במושב הראשון שעסק בנושא "עסקאות עם בעלי עניין", בהנחיית ד"ר איל סולגניק, אמר עו"ד אמיר הלמר ממחלקת התאגידיים ברשות לני"ע כי "במרבית החברות בישראל יש בעל שליטה, ולכן יש הכרח ליצור רגולציה שתסדיר את העניין. יש אפשרות לבעל השליטה להוציא החוצה כספים כמסכרות, וההסדרים באים לצמצם את אותה פרמיה שלילית". עו"ד גיורא ארדינסט ציין כי "החוק לא אוסר על עסקאות בעלי שליטה. החוק חושד. האורגן הנגוע צריך לגלות את פרטי העסקה. יש להגדיר קודם מהו עניין אישי, והדבר אינו פשוט. חובת הגילוי היא רחבה ואסור לשחק איתה. הכלל הוא: תגלה, ותגלה הכל". עו"ד גיורא אדרת אמר: "רשויות האכיפה צריכות וחייבות לתת יותר יד חופשית לעורכי הדין, ולתת בהם אמון לצורך מתן ייעוץ ללקוחותיהם. היום עורך דין מסתכל קדימה ומפחד להסתבך עם הלקוחות. ללא מתן אמון של הרשות, עורך הדין לא יוכל לפעול. יש לתת לו את הקרדיט". עו"ד יהודית תירוש מפרקליטות מיסוי וכלכלה הסכימה עם עמדתו של עו"ד אדרת, שלפיה העמדה לדין פלילי צריכה להיות רק במקרים שיש בהם אלמנטים של מרמה.

במושב בנושא "חשיפה לאחריות פלילית של תאגידיים ושל מנהלים", ביקשה המנחה

עו"ד יעל גרוסמן מהמשנה לפרקליט המדינה לעניינים פליליים, עו"ד יהושע למברגר, לפרט את השיקולים שעמדו בבסיס ההחלטה לפטור את בית ההשקעות פסגות מהליך פלילי. עו"ד למברגר אמר כי ההחלטה שלא להעמיד לדין את פסגות "לוותה בהמון כאבי בטן". הוא ציין, בין היתר, כי נשקלו השיקולים של פגיעה בשוק ההון, אפשרות הפגיעה על השוק אם יימשך ההליך הפלילי, ונזק לרוכשים עתידיים. "ההחלטה אינה טריוויאלית, אבל בסופו של יום סבירנו שבאקלים הנוכחי בהחלט אפשר לומר שההסדר עונה על האינטרס הציבורי". עו"ד בעז בן צור ציין בתגובה כי במקרה הזה פועל מבחן בוזגלו במהופך.

במושב בנושא "עסקאות אמיתיות או מניפולטיביות - המבחן הרב ממדי" השתתפו עו"ד ציפי גז, יועצת משפטית ברשות לני"ע שהנחתה את הדיון, עו"ד לביא אובנת ממחלקת חקירות ומודיעין ברשות לני"ע, ומר יהודה בן אסייג, מנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה.

במושב בנושא "אכיפה מינהלית - שחקן חדש בזירה המוכרת", אותו הנחתה עו"ד יעל אלמוג, יועצת בכירה ליו"ר רשות ניירות ערך, השתתפו עו"ד איל רוזובסקי, ד"ר אילנה מודעי-ליפסקר, מנהלת האכיפה המינהלית ברשות, עו"ד דניאל רימון, הממונה על חקיקה ברשות, ועו"ד ישראל שמעונוב, יו"ר ועדת ניירות ערך ושוק ההון בלשכה.



בעלי מניות בחברה

זכויות תביעה ותרופות, (כרך ג')

מאת: פרופ' צפורה כהן

חדש!

פרופ' צפורה כהן, מגדולי המומחים בתחום דיני החברות, השלימה את חלק ג' של ספרה על בעלי מניות בחברה, המהווה חיבור מקיף ומעמיק באפשרויות התביעה של בעל המניות בחברה על פי הדינים השונים.

חלק זה של הספר עוסק בסוגיות חשובות ובעלות נפקות מעשית רבה, וביניהן: התובענה הייצוגית, מי מוסמך להגישה, התנאים להגשתה, הפיצויים לחברי הקבוצה התובעת וסדרי הדין הנוהגים בה. כן נדונים היבטיה של התביעה הנגזרת, מהותה ומטרותיה, הזכאים להגישה, בחינת זכות העמידה של בעל המניות בה. דיון מיוחד מוקדש גם להגנה הנגזרת.

זכותו של בעל המניות לפיצויים נדונה בהרחבה רבה, לרבות הזכות לפיצויים בגין פרט מטעה בתשקיף ובדיווחי החברה, תוך התייחסות, בין היתר, לאחריותם של עורכי הדין ושל רואי החשבון. כן נדונה הפרת הוראותיהם של חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, ושל התקנות מכוחו, והזכות לפיצויים בגינה. שער מיוחד מוקדש לתביעה בנזיקין של בעל מניות ולפירוט עילות התביעה שעליהן ניתן להשתית תביעה כזו: תרמית; רשלנות; הפרת חובה חקוקה; גרם הפרת חוזה. הכול - תוך התייחסות רחבה לדיני המשפט השוואתי.

המפתחות המלווים ספר זה מכילים גם מפתח עניינים משולב - המשלב את הנושאים שנדונו בשלושת חלקיו של הספר, לנוחות הקורא.

ההוצאה לאור של לשכת עורכי הדין (מהדורה 2011), 758 עמודים.

780 ש"ח
כולל מע"מ ודמי משלוח



משחקים אסטרטגיים

מאת: עו"ד משה קשת

חדש!

משחקים עוררו עניין מאז ומתמיד. ילדים משחקים, ספורטאים מתחרים במסגרת משחקים, מהמרים משחקים, שלא להזכיר את המשחק בתיאטרון ובקולנוע. אלה ואחרים הם רק משל לאין ספור מצבים שמתקיים בהם עימות, תחרות או שיתוף פעולה בין יחידים, קבוצות או מדינות, שתורת המשחקים בוחנת על פיהם את דרך קבלתן של החלטות המניבות את ההישג המרבי ל"שחקנים". תורה זו שטרם מלאו לה שני יובלות זכתה לא רק ליישומים מעשיים מרחיקי לכת בתחומי הכלכלה, המדינאות והצבא, אלא אף נהנית מפופולאריות בלתי צפויה בזכות גישתה המקורית.

עו"ד משה קשת, המוכר כמחברם של ספרים בענייני חוק ומשפט, חוק החברות, דיני בזיון בית משפט ופרוצדורה אזרחית, נשבה בקסמה של תורת המשחקים ומציג את לקחיה בתחום המשפט בספר השווה לכל נפש "משחקים אסטרטגיים" - של שופטים ועורכי דין, אך גם של מדינאים, אנשי עסקים, מהמרים, ספורטאים ואחרים, שיצא לאור על ידי ההוצאה לאור של לשכת עורכי הדין. לספר נילווה אחרית דבר מאת פרופסור ישראל אומן, חתן פרס נובל בזכות מחקריו בתורת המשחקים והקדמה מאת השופט מאיר שמגר, בשעתו נשיא בית המשפט העליון, המזכיר בה כי "הפיתוח המלא של התורה... יוצר חומר קריאה מעניין ביותר שהוא אף בגדר חיבור יסוד תורתי. המחבר ראוי לכן לברכת יישר כוח חמה על היותו מעין מבשר הדעידנא ובמקומותינו של תורת המשחקים המסביר ומבהיר את המידע המוצג ביצירתו, בדרך שהיא מלאכת מחשבת בזכות עצמה".

ההוצאה לאור של לשכת עורכי הדין (מהדורה 2011), 290 עמודים.

150 ש"ח
במקום 340 ש"ח
כולל מע"מ ודמי משלוח

1-800-225-233 להזמנות:

"בית אופקים" - דרך מנחם בגין 82 ת"א 67138, ת.ד. 14152 תל-אביב 61141 טל: 03-6368222 פקס: 03-6240605
ניתן להזמין גם בחנות הווירטואלית: www.pador.co.il או בדוא"ל: info@lawpub.co.il



הנשיא שמגר ביום עיון שערך המוסד לבוררות של הלשכה:

"קביעה של יותר בוררות יכולה להקל על העומס"

יום העיון עסק בפרשת ארט בי. עו"ד גלוסקה: "פסק הדין משווה את מעמד הבורר למעמד השופט בענייני פסלות"



עו"ד מוטי גלוסקה, השופט בדימוס אורי גורן, עו"ד יצחק מירון ועו"ד פיני רובין

"קביעת מספר רב יותר של בוררות יכר לה להקל על העומס הרובץ עלינו", כך אמר נשיא בית המשפט העליון בדימוס, מאיר שמגר, ביום עיון של המוסד לבוררות של לשכת עורכי הדין בנושא "ניגוד עניינים בבוררות" שנערך (23.3.11) בהשתתפות עשרות עורכי דין. יום העיון נערך בעקבות פסק הדין ברע"א 296/08 ארט-בי חברה בערבות מוגבלת (בפירוק) נ' עזבון המנוח ג'ק ליברמן ז"ל.

ראש לשכת עורכי הדין, עו"ד יורי גיא-רון, נשא דברי פתיחה וציין כי "על שר המשפטים למצוא פיתרון לעומס התיקים בבית המשפט. יש לוותר בצורה מידתית על חלק מהזכויות החוקתיות באופן מאוד מוגבל, כיוון שבית המשפט, כפי שהוא מתנהל היום, אינו עומד בעומס – ופועל יוצא מכך הוא פגיעה בזכויות חוקתיות בשל ההתמשכות הבלתי הגיונית של הליכים. הוועד המרכזי מתנגד להצעת החוק 'בוררות חובה' כפי שהיא, וסבור שמה שיש לעשות כעת הוא למנות שופטים, ואם לא ימונו – יש למנות במקרים מסוימים בוררות חובה או שופט לשעה, וההפניה תלויה בטיב העניין והנושא".

יור הנהלת המוסד לבוררות של הלשכה, עו"ד מוטי גלוסקה, אשר הנחה את יום העיון, אמר כי "יש הטוענים שההגנה שבת המשפט נותנים לפסקי בוררות מביאה להחלשת המוסד לבוררות. המוסד לבוררות של לשכת עורכי הדין יעשה מחקר בעניין". גלוסקה ציין כי "הנקודה המרכזית בפסק דין ארט בי היא השוואת מעמדו של הבורר למעמדו של שופט בענייני פסלות".

נשיא בית המשפט העליון בדימוס, מאיר שמגר, ציין כי הוא חושב שיש לטפח את הבוררות כאחת מדרכי ה-ADR, וטיפול הבוררות לא יצליח אם יהיה כרוך בכפיית צד להתדיין בפני מישהו שהוא אינו בוחר בו. "אני חושב שיש לטפח את הבוררות, ויש

חשיבות בהוספת הערעור". הוא הוסיף כי "צריך להיות פיקוח ואפילו ייתכן שיש מקום לנקוט צעדים משמעותיים במסגרת הלשכה, כאשר הבורר מנצל את מעמדו ומביא עורבות שקריות כדי להגיע להחלטה שהוא רוצה בה. אולם פרט לכך יש לתת לצדדים בחירה חופשית בין בוררות לבית משפט. בסך הכל, קביעת מספר רב יותר של בוררות יכולה להקל על העומס הרובץ עלינו, המביא לידי כך שלעיתים יש לחכות במשך שנים כדי להגיע להכרעה שיפוטית".

נשיא בית המשפט המחוזי בתל אביב בדימוס, השופט אורי גורן, אמר כי "שופט שמתמנה מחר מקבל עומס של 1,100 תיקים. הדרך היא ששופט יקבל יומן חדש, כמו שקורה בבוררות. מוכרחים למצוא שיטה אחרת ל'מגה-תיקים'. צריך למיין עדויות ולפשט את ההליכים".

עו"ד פיני רובין, אשר ייצג בתיק שעמד במרכזו של יום העיון את עזבון המנוח לי-ברמן: "אם חובת הגילוי היא כל כך מקיפה, קטנה כגדולה, מהי התרופה לאי הגילוי? אם

יתברר שהיא אי גילוי, האם אין בכך כשל-עצמו כדי לפסול את המשך כהונת הבורר? כאן אנו נמצאים בפני סעד שאינו קיים או שכמעט אינו קיים. יש חובת גילוי, אולם אין סעד במקרה של אי גילוי. התרופה ככל הנראה לא תהיה פסילת הבורר". עו"ד רור-בין הוסיף כי "כדי לחזק את מוסד הבוררות צריך היה להקל את פסלות הבורר יותר משופט, שכן לא הרי בורר כשופט".

עו"ד יצחק מירון, אשר ייצג בתיק את חברת ארט בי: "כאשר התחלנו את הבוררות מול השופט לויט, לאף אחד לא היתה טענה נגד מינויו. המשמעות של לפסוק נגדנו בבוררות הזאת היתה להסתכסך עם שישה משרדים גדולים מאוד במדינה. וגם כשאדם הוא הכי צדיק בעולם, הוא צריך להיות אמיץ מאוד מעל ומעבר. בית המשפט העליון הטיל חובת גילוי רחבה הן על הבורר והן על הצדדים. אם אתה יודע שיש בעיה עם הבורר, אתה חייב לגלות זאת לצד השני. אם בורר לא גילה, יכול שתהיה נגדו תביעה כספית".



כפתרון ביניים לבעיית העומס בבתי המשפט:

הלשכה תומכת במינוי עורכי דין כשופטים לשעה ובבוררות חובה

לפי החלטת הוועד המרכזי, יש לאמץ פיתרון זה לתקופה של שנתיים, בנסיבות מסוימות, לאור מצב החירום

שאים ספציפיים לתקופה מוגבלת בהוראת חוק לשעה. הפתרונות יהיו למשך שנתיים. על פסקי דין של שופטים לשעה או על הכרעות של בוררים בהליך של בוררות חובה תינתן זכות ערעור לבית משפט השלום בדרך יחיד.

הלשכה תומכת בכך שההסדר שייקבע יתפרס בשלב ראשון על פני שנתיים בלבד, שיהיו תקופת ניסיון ראשונית לתוכנית. בנוסף, הלשכה מתנגדת לכך שבמהלך הליך הערעור יהיה ניתן לנהל מחדש התדיינות, ראייתית ראשונית, כמוצע בתזכיר החוק, אלא תומכת בניהולו של הליך ערעור עפ"י הדין כפי שמתנהל בערכאות הערעור השיפוטי. עוד מפנה הלשכה את תשומת הלב לתוכנית המפורטת שהגישה בדבר ייעול ניהולם של ההליכים במערכת השיפוטית בישראל והצורך ביישומה.

חובה). הלשכה סבורה כי דרך המלך בפתרון עומס התיקים הרובץ על השופטים היא במינוי כ-300 שופטים נוספים. "ללא מינויים של שופטים והקטנת הנטל הקיים על שופטים, לא באה לידי מימוש הזכות החוקתית של אזרח לקבל את יומו בבית המשפט. בנסיבות אלה שומה על הממשלה לשנות את סדרי העדיפויות בחלוקת המשאבים כדי לאפשר הוספת תקני שפיטה כנדרש. הנזק הכספי שנגרם לכלכלת ישראל במצב הנוכחי כבד לא פחות מהעלות של הוספת תקני שפיטה כאמור."

עוד נאמר בהחלטה כי כפתרון ביניים עד להשלמת תקני שפיטה כאמור הלשכה תומכת במינוי עורכי דין, שיעמדו בקריטריונים שייקבעו, כשופטים לשעה בתביעות מסוג מסוים, וזאת לתקופה קצובה. כן תומכת הלשכה בקיום בוררות חובה באשר לנו

הוועד המרכזי של הלשכה אימץ (8.3.11) את הצעתו של ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון, לתמוך במינוי עורכי דין כשופטים לשעה ובקיום בוררות חובה בנושאים ספציפיים לתקופה של שנתיים, כפתרון ביניים לבעיית העומס בבתי המשפט. בכך הצליח ראש הלשכה לאזן בין העמדות המנוגדות של חברי הוועד המרכזי בדיון, שנערך בנושא תזכיר חוק בתי המשפט (בוררות חובה).

על פי החלטת הוועד המרכזי, מערכת המשפט בישראל מצויה במצב חירום. בהיעדר תקצוב ראוי, פתרוננו של מצב זה מצריך גם דיון במהותן של זכויות חוקתיות, ובמידת הפגיעה המידתית בהן לנוכח מצב החירום.

בהחלטה נאמר כי לשכת עורכי הדין מתגדת לתזכיר חוק בתי המשפט (בוררות

יו"ר מועצת המנהלים של המוסד לבוררות, עו"ד צביקי פירון, ביום עיון:

"בורר יכול להכריע בשאלת סמכותו רק אם הוסמך במפורש"

השופט בדימוס סטרשנוב: "הדין המצוי אינו הרצוי. הפיתרון הוא להכניס סעיף כזה בהסכם הבוררות"

הרצה על "סעד זמני בבוררות", ציין כי לבורר יש סמכות להטיל עיקול זמני. "בדרך כלל אין זה רצוי, שכן החלטה שלו מחייבת את הצדדים בינם לבין עצמם אך לא כלפי כולי עלמא. אם בפתיחת ההליך מוגשת בקשה לסעד זמני, עדיף לפנות ישירות לבית המשפט ולא לבורר. אחרת הבורר נמצא בסיטואציה לא נוחה כלפי אחד הצדדים, מאחר שהוא טרם הכיר את פרטי התיק והוא כבר מתבקש לקבל החלטה מקדמית. עלולה לצוץ הרגשה של לעומתיות כלפי אחד הצדדים. נוח לבורר שבקשה כסעד זמני במעמד צד אחד תוגש לבית המשפט, ללא כל קשר לשאלת סמכותו."

שה שאינו מוסמך להחליט סופית. ההחלטה הסופית היא בידי בית המשפט". לדברי השופט בדימוס אמנון סטרשנוב, "לפי המצב המשפטי הקיים, הבורר אינו מוסמך להחליט בכל הנושאים העורליים בפניו. זהו הדין המצוי אם כי לא הרצוי. הבורר אינו מוסמך להחליט בנושא סמכותו, ואין זה משנה אם הבורר שופט או עורך דין. כאשר מתעוררת שאלת סמכות, על פי הדין הקיים כיום, יש להפנות את העניין באבעיה לבית המשפט. לדבריו, הפיתרון הוא להכניס סעיף להסכם הבוררות שלפיו "הבורר יהיה מוסמך לדון בשאלת סמכותו".

השופט (בדימוס) דוד גלדשטיין, אשר

"הבורר רשאי לדון, אך אין לו סמכות להכריע בשאלת סמכותו אלא אם הצדדים הסמיכו אותו במפורש", כך אמר יו"ר מועצת המנהלים של המוסד לבוררות, עו"ד צביקי פירון, ביום עיון שקיים (17.2.11) המוסד לבוררות של הלשכה בנושא "סמכות הבורר לדון בשאלת סמכותו".

ביום העיון, בהנחיית יו"ר הנהלת המוסד לבוררות של הלשכה עו"ד מוטי גלוסקה, אמר עו"ד פירון כי "ההלכה הפסוקה היא שבורר מוסמך לקבוע עובדות שמהן נובעת סמכותו, והוא מוסמך גם להחליט בהן, אך קביעה זו אינה סופית. האמירה שאין בורר מוסמך להחליט בעצמו על סמכותו פירו



דליה דורנר ביום עיון בלשכה בנושא משפטים חוזרים:

"במקרים ראויים הפרקליטות צריכה להתרגל לאפשרות של משפט חוזר"

השופטת בדימוס הוסיפה: "הפרקליטות לא צריכה להיעלב מזה" • עו"ד סג'יזקס: "הכשל הבסיסי הוא שברוב המקרים היועמ"ש מחליט על המשפט החוזר ולא בית המשפט העליון"

המשפט שנעשה עיוות דין". הממונה על משפטים חוזרים בסנגור ריה הציבורית, עו"ד אפרת פינק, אמרה כי "למרות שאין בעיה בחוק עצמו או בפרשנות שניתן לתת לחוק, אנחנו רואים שהדבר תלוי מאוד בשופט עצמו שדן בתיק. השאלה היא מהן הבעיות המערכתיות שקיימות ומונעות הגשת בקשות למשפט חוזר שיש להן סיכוי ממשי? בעיה ראשונה היא בעיה מוסדית, זו התנערות מוסדית בתחום הזה של משפטים חוזרים. המשיב בבקשה למשפט חוזר הוא היועמ"ש. יכול להאציל את סמכותו לפרקליט המדינה או למנהלת המחלקה הפלילית. לטעמי, לא מתאים שפרקליט מפרקליטות המדינה יהיה המשיב לאותן בקשות". פינק הוסיפה כי "הבעיה היא לא בעילות למשפט חוזר. הגיע הזמן שגוף ממשלתי שיש לו לגיטימיות לערוך בדיקות וחקירות ייקח על עצמו את האחריות בתחום הזה".

שקבע את העמדה צריך לשנות את עמדתו. זה לא נכון שאותו גוף יבקר את עצמו". "הנושא לא הטריד אותי עד פרשת ברנס", אמרה השופטת (בדימ') דורנר. לדבריה, "הליך הוגן מאזן את צורכי החברה מצד אחד ואת זכויות הנאשם מצד שני. ראיתי בהוגנות ההליך את אותה 'עילת סל' וקבעתי בפרשת ברנס שתי מדרגות, כאשר הרעיון הוא שהפגם צריך להשפיע על התוצאה. אם היה בהליך פגם חמור מאוד, אז יש חזקה שלא ניתנת לסתירה שהיתה השפעה על התוצאה. אם הפגם היה פחות חמור, זו חזקה שניתנת לסתירה ואני מעבירה את הכדור לתביעה". פרופ' קנת מן ציין כי הוא סבור שהבעיה היום אינה בחקיקה או בפסיקה או בגישה השיפוטית של השופטים. "הבעיה היא בהיעדר היכולת של רוב הנאשמים שטוענים להרשעת שווא וגם לבא כוחם לארגן את החומר הנדרש, להראות את הטיעונים הנדרשים ולשכנע את בית

"סופיות הדיון היא נימוק חשוב, אבל במקרים ראויים הפרקליטות צריכה להתרגל לאפשרות שיש משפט חוזר והיא לא צריכה להיעלב מזה", כך אמרה שופטת בית המשפט העליון בדימוס דליה דורנר ביום עיון שקיים (27.2.11) הפורום הפלילי של הלשכה, בראשות עו"ד רחל תורן, בנושא משפטים חוזרים.

רכז ההשתלמויות של הפורום הפלילי לי ומנחה הערב, עו"ד יורם סג'יזקס, אמר כי "אנו צריכים להכיר בפתיחות מחשבתית לגבי משפטים חוזרים. למשל בארצות הברית מדובר על מאות מקרים, בהם רבים שנידונו לעונש מוות. כלומר, יש פתיחות מחשבתית. הכשל הבסיסי ביותר שלנו זה העובדה שמי שמחליט על המשפט החוזר בפועל ברוב המקרים הוא היועץ המשפטי לממשלה ולא בית המשפט העליון. לכן ברוב המקרים מי שמקבל את ההחלטה על קיום משפט חוזר הוא היועמ"ש, ויש קושי שמי

הלשכה תצטרף לעתירה עקרונית נגד שירות בתי הסוהר:

"יש להעניק טיפול שיקומי גם לאסירים שאינם דוברי עברית"

אותו טיפול. לדברי בא כוחו של העותר, אי שיקום עבריינים במהלך ריצוי מאסרם מגביר את הסיכון להישנות עבירות מן הסוג הזה בעתיד, וכי מדובר בהפליה על בסיס מוצא המהווה פגיעה בחברה כולה. ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רן, אמר כי מצב דברים שבו נמנע טיפול ושיקום אסירים שאינם דוברי השפה העברית בשל מחסום השפה אינו ראוי, ואינו עולה בקנה אחד עם זכותם של האסירים לכבוד ולשוויון בפני החוק.

אלכסנדר גמבריאן, בא כוחו של העותר, תר ומגיש בקשת ההצטרפות. העותר, שהינו אסיר בשנות ה-40 לחייו, הורשע בעבירות מין ואלומות שביצע על רקע התמכרותו לאלכוהול. עורכי הדין תורן וגמבריאן ציינו במהלך הישיבה כי מאחר שהעותר אינו שולט בשפה העברית, נמנע ממנו לקבל טיפול שיקומי שמעניק שב"ס לעברייני מין שעברו עבירות בשל שימוש בסמים ובאלכוהול. פועל יוצא מכך הוא שנמנע ממנו הסיכוי לשחרור מוקדם (ניכוי שלישי מתקופת מאסרו) בשל היעדר

הוועד המרכזי של הלשכה החליט (13.2.11) להצטרף כידיד בית משפט לעתירה עקרונית, אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים, נגד שירות בתי הסוהר. עניינה של העתירה הוא בהיעדר שיקום לאסירים דוברי השפה הרוסית, בכפוף להרחבת העתירה למגוון הקבוצות בחברה שאינן דוברות עברית. בכך אימץ הוועד המרכזי את עמדת הפורום הפלילי של הלשכה, בראשות עו"ד רחל תורן, ואת עמדתו של עו"ד



הלשכה מתנגדת להרחבת סמכויות המשטרה לחיפוש גופני

בלתי סביר **חיפוש**

על פי העמדה שאושרה בוועד המרכזי, הצעת החוק לשמירה על בטחון הציבור קובעת סמכויות חיפוש רחבות מדי ובלתי מידתיות, שאינן עומדות במבחנים חוקתיים. בהתאם להצעת הפורום הפלילי, יש להוסיף להצעה את הדרישה לקיומו של "יסוד סביר לחשד" לצורך עריכת החיפוש

בדה שסמכות החיפוש חלה לא רק כלפי מי אשר "מצוי במקום מה" מקומות המנויים בתוספת", אלא גם כלפי מי שנמצא "בסביבתם הקרובה". מדברי ההסבר להצעת החוק עולה כי המקומות המנויים בתוספת שלגביהם הורחבה סמכות החיפוש כוללים

מוסדות רפואיים, מוסדות חינוך, בתי אוכל, מועדונים, דיסקוטקים, בתי קולנוע, מגר-שי ספורט, אצטדיונים וכל מקום שבו נערכות תחרויות ספורט וכיו"ב. מכאן כי גם אזרח אשר חולף על פני אחד ממקומות אלה חשוף לחיפוש פולשני. לפיכך סביר שההלשכה כי ההצעה טור-מנת בחובה פגיעה אפשרית בלתי מידתית בזכויות הפרט של אזרחים רבים, אשר יהיו חשופים לחיפוש משטרתי הנתון לשיקול דעתו הבלעדי של השוטר הפועל בשטח.

לאור האמור החליט הוועד המרכזי, על פי הצעתו של ראש הלשכה, לקבל את עמדת הפרום ולקבוע כי הצעת החוק קובעת סמכויות חיפוש רחבות מדי וב-לתי מידתיות, שאינן עומדות במבחנים חוקתיים. הוועד המרכזי מציע לבחון חלופות חקיקתיות מידתיות להצעת החוק המוצעת. זאת בהתאם להצעת הפורום הפלילי, שלפיה יש להוסיף להצעה את הדרישה לקיומו של "יסוד סביר לחשד" לצורך עריכת החיפוש.

■ **תיקון.** ועדת חוקה חוק ומשפט בכנסת אימצה את עמדת הפרום הפלילי הקוראת ליישם את תהליך ההפרדה (ולא ההאחדה, כפי שנכתב בטעות בגיליון הקודם) בין הגוף החוקר לבין הגוף התור-בע, ואישרה הוראת שעה נוספת לשלוש שנים. בדיונים שהתקיימו בוועדת חוקה, חוק ומשפט בכנסת יוצג הפורום הפלילי באמצעות עו"ד ניר פלסר, חבר בוועדת החקיקה של הפרום, שהתנגד לקיבוע הוראת השעה, וטען כי יש ליישם את תהליך ההפרדה לאור אחידות הדעים המערכתית ולאור הביקורת הציבורית של מבקר המדינה.

הוועד המרכזי של הלשכה החליט (18.1.11) להתנגד להצעת החוק לשמירה על בטחון הציבור (סמכות חיפוש לשוטר), תש"ע-2010, המרחיבה את סמכויות החיפוש של המשטרה במקומות מועדים לאלימות.



בכך אימץ הוועד המרכזי את עמדת הפורום הפלילי של הלשכה, אשר הוצגה על ידי עו"ד ניר פלסר. על פי עמדת הפורום הפלילי של הלשכה, מדברי ההסבר להצעת החוק עולה כי הצעת החוק נועדה להעניק אמצעי אכיפה לצורך ההתמודדות עם האלימות הגואה במקומות ציבוריים בכלל, ובמקומות בילוי בפרט. אין חולק כי התמודדות עם האלימות בחברה הישראלית הינה משימה חשובה וראויה, וכי יש לברך על כך שממשלת ישראל בחרה לערוך רפורמה יסודית על מנת להגביר את הביטחון האישי של אזרחיה. יחד עם זאת סבור הפורום הפלילי, וכך גם הוועד המרכזי, כי הצעת החוק אינה מאזנת כראוי בין זכויות הפרט לבין הצורך לשמור על בטחון הציבור, ויש בה משום פגיעה בלתי מידתית בזכויות חוקתיות. הצעת החוק פוגעת בכבוד האדם. חיפוש משטרתי על גופו של אדם ו/או בכליו, על אחת כמה וכמה כאשר חיפוש זה נעשה במקום ציבורי, הינו אקט משפיל עבור הפרט.

בנוסף לכך, ההצעה פוגעת גם בזכות החוקתית לפרטיות, שכן סעיף 7(ג) לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע כי "אין עורכים חיפוש ברשות היחיד של האדם, על גופו, בגופו או בכליו". הלשכה סבורה כי הוראתו של סעיף 6א(א) בהצעת החוק, שלפיה שוטר רשאי לערוך חיפוש על גופו של אדם אף אם לא מתקיים "יסוד סביר לחשד" לצורך עריכת החיפוש, אינה עומדת בדרישותיה של פסקת ההגבלה, ואף תאיין בפועל את היכולת לפקח על פעילותם של השוטרים. החשש לשימוש לרעה בסמכות החיפוש אף מתעצם לנוכח העו-



הישג ללשכה - בעקבות פנייתה הודיעה הנהלת בתי המשפט:

"בתי המשפט יחזרו לקבל שיקים של עורכי דין לכל סוגי התשלומים"

בעקבות ההודעה יוכלו עורכי הדין לשלם באמצעות שיקים גם עבור פקדונות וערבונוות. ההחלטה צפויה להיכנס לתוקף עם גיבושו של נוהל עבודה מתאים. ראש הלשכה: "אני מקווה שההסדר יקל על עורכי הדין"

את אפשרות התשלום באמצעות שיקים של עורכי דין כדלקמן: יהיה ניתן לשלם במזד כירויות בתי המשפט באמצעות שיקים של עורכי דין לא רק עבור אגרות אלא גם עבור פקדונות וערבונוות, עד לסך 20,000 ש"ח. למען הסר ספק יובהר כי במקרה שהסכום לתשלום גבוה מסך 20,000 ש"ח, תשולם היתרה באמצעי תשלום אחר ולא באמצעות שיק נוסף.

עוד צוין בהודעה כי הגזברות הארצית תחסום את אפשרות עורך הדין לתשלום באמצעות שיקים במקרה שהשיק הראשון יחזור מהסיבות הבאות: היעדר כיסוי, שיק מבוטל, חשבון מוגבל, חשבון נסגר או בעל החשבון נפטר. עורך הדין לא ייחסם לתשי- לום באמצעות שיקים במקרה שהשיק יחזר מסיבות טכניות, דהיינו, חתימה חסרה, תאריך שגוי וכיוצא בזה.

כן הוזכר כי לבקשת עורכי הדין ולנוחיהם, תסדיר הוסדר ערוץ נוסף לתשלום פקדונות וערבונוות, ומעתה ניתן לשלם את אלה באמצעות הרשאה במערכת הממוחשבת, ככל שקיימת. ההחלטה צפויה להיכנס לתוקף עם גיבושו של נוהל עבודה מתאים, והנהלת בתי המשפט תודיע בדבר המועד שבו יהיה ניתן לשלם באמצעות שיקים של עורכי דין.

ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון, אמר בעקבות הודעת הנהלת בתי המשפט: "אמשיך לפעול מול הנהלת בתי המשפט להשלמת גיבוש נוהל מתאים, על מנת שההחלטה כאמור תיכנס לתוקף בהקדם האפשרי. בכונתנו אף להמשיך ולפעול לכך שגם מגבלת התקרה (שיקים עד לסך של 20,000 ש"ח) תוסר בסופו של דבר. אני מקווה מאוד שההסדר שהושג יקל על עורכי הדין בעבור- דתם היומיומית בייצוג לקוחות בבתי המשפט".



"נפעל גם להסרת התקרה". עו"ד גיא-רון

הלשכה הדגישה כי אין להשלים עם מצב שבו גזברויות בתי המשפט מסרבות לקבל - למטרה כלשהי - שיקים של עורכי דין, וכי יש לשמר בקפידה רבה את מעמדם של שיקים החתומים על ידם

התחייבות לשלם, אשר אין ודאות שתניב תשלום).

עוד הובהר כי אין כל ספק שאם יורשה לעורכי דין לשלם בקופות בתי המשפט תשלומים כלשהם - לרבות פקדונות, ערבונוות וערבויות - בשיקים שלהם, לא ייגרם כל נזק למערכת, וכנגד זה יקל הדבר מאוד על עורכי דין ועל ציבור לקוחותיהם, שהרי עסקינן, בסופו של דבר, במערכת שנועדה לשרת את הציבור הרחב.

כאמור, עו"ד ברק לייזר הודיע כי הנהלת בתי המשפט החליטה לבצע שינוי ולהרחיב

לאחר התנהלות ממושכת של ראש הלשכה מול מנהל בתי המשפט ומשרד האוצר בנושא תשלום באמצעות שיקים של עורכי דין בבתי המשפט, הודיע יועצו המקצועי של מנהל בתי המשפט, עו"ד ברק לייזר, כי ההנהלה נענית לפניית הלשכה וכי יהיה ניתן לשלם במזכירויות בתי המשפט באמצעות שיקים של עורכי דין, לא רק עבור אגרות אלא גם עבור פקדונות וערבונוות, בינתיים עד לסך 20,000 ש"ח. יודגש בהקשר זה כי 80% מהתשלומים המשולמים לבתי המשפט אינם עולים על סך של 20,000 ש"ח.

עוד בשנת 2009 פנתה הלשכה למנהל בתי המשפט בעניין זה, והדגישה כי איננה רואה כל אפשרות להשלים עם מצב שבו גזברויות בתי המשפט מסרבות לקבל - למטרה כלשהי - שיקים של עורכי דין. הלשכה ציינה כי אין זה עניין רק שלה כלשכה, אלא שמדובר גם בעניינם של מוסדות המדינה בכלל ושל בתי המשפט והנהלת בתי המשפט בפרט, לשמר בקפידה רבה את מעמדם של שיקים החתומים בידי עורכי דין. למעמד זה שני פנים: מצד אחד יש לראות בחומרה מיוחדת אי כיבוד שיק שנמשך בידי עורך דין, והדבר אכן נחשב לעבירה אתית וגורר סנקציות גם במישור השיפוט המשמעתי של הלשכה. אך מן הצד האחר, לא יעלה על הדעת שדווקא הנהלת בתי המשפט תיתן את ידה לנוהל כלשהו הכולל סירוב לראות בשיק של עורכי דין אמצעי תשלום בטוח לא פחות מכרטיס אשראי או הרשאה לחיוב חשבון.

הלשכה הבהירה כי מספר המקרים שבהם עורכי דין העזו לשלם בקופה של בית משפט תשלום כלשהו בשיק ללא כיסוי (או שבוטל, אם כלל יש מקרים כאלה) הוא ודאי זעום ביותר, ואיננו מצדיק אי אמון כולל בשיקים של עורכי דין והעמדתם על בסיס זהה כשיקים של כל אדם מן הציבור (שבהם רואים



הפנינג פורים במסגרת פרויקט עורכי הדין למען הקהילה זה כשנתיים פועל בלשכה הפרויקט הייחודי "עורכי הדין למען הקהילה". במסגרת הפרויקט, אותו מובילים יושבי ראש משותפים של ועדת עורכי הדין הצעירים יניב דרי וגלעד כץ, מתנדבים עורכי דין בשורה של פעילות חברתיות למען הקהילה. במהלך פורים ביקרו מתנדבי הפרויקט בבית החולים הלל יפה בחדרה (בתמונה), הסתובבו במחלקות השונות של בית החולים, חילקו משלוחי מנות לילדים החולים, ושימחו אותם בשירים ובהפתעות

פורום עורכי דין צעירים מתמחים וסטודנטים
ועדת עורכי דין צעירים ארצית

הפורום מזמין את עורכי הדין ובני/ות זוגם

לחגיגות היובל עם לשכת עורכי הדין

לרגל חגיגות היובל יתקיים הפנינג ענק
הכולל מופע בהיכל התרבות של להקת

"משינה"

את הערב יפתח סטנד-אפ של
גורי אלפי

המופע יתקיים ביום חמישי
9.6.2011 בשעה 21:00

בהיכל התרבות רח' הוברמן 1 תל אביב

עלות ההופעה: 70 ₪ בלבד

מספר המקומות מוגבל * מומלץ להקדים את רכישת הכרטיסים!

ניתן לרכוש כרטיסים

באתר הלשכה www.israelbar.org.il או באמצעות פקס: 02-5608220

לפרטים נוספים, נא לפנות למרכזת הפורום כרמלה בטיש: 03-6362207



לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION





עו"ד מני מזוז בכנס השנתי שקיים פורום הצעירים של הלשכה באילת:

"ההליך המשפטי ממוסס את השפעת התקשורת"



צופים באחד מאירועי הכנס במהלך סוף השבוע



מושב הפתיחה בכנס הצעירים

הנשיאה גרסטל: "אנחנו שופטים מקצועיים, אבל לא רובוטים ששולטים על התת-מודע" • פרופ' דוד ליבאי: "צריך לבדוק אם גם היום המכללות הן ברמה שיכולה להכשיר משפטנים"

המשפטים – עבר, הווה, עתיד – פני המקצוע לאן, המנחה עו"ד רון גזית, מ"מ ראש הלשכה, ביקש מהדוברים להתייחס להשפעת התקשורת על המשפט בעקבות פרשת קצב. היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, עו"ד מני מזוז, אמר כי "שופטים, כמו כל אדם, מושפעים מהתקשורת, ממה שמכירים על האדם בתקשורת, אבל כשמדובר בשופט שהתיק מתנהל מולו, זה שונה. הפרוצדורה המשפטית היא זו שמבטיחה את משפט הצדק, ונדמה לי שההליך המשפטי ממוסס את ההשפעה של התקשורת, כי השופט רואה מולו את הראיות ואת העדויות".

נשיאת בית משפט מחוזי מרכז, השופטת הילה גרסטל, הוסיפה בהקשר זה: "אנחנו שופטים מקצועיים ויודעים להזהיר את עצמנו מפני השפעה ישירה או עקיפה של התקשורת, אבל אני לא חושבת שמישהו מאיתנו הוא רובוט או יכול לשלוט על התת-מודע. אנחנו מזהירים את עצמנו". השופטת גרסטל התייחסה גם לעומס בבתי המשפט: "אני חושבת שזאת טעות לס-

זה, וחלק מחבריה גם מודים בכך. הלשכה הקימה ועדה, בראשות השופט בייך, שתדרג את מוסדות לימוד המשפטים ותפרסם את ממצאיה, והשוק יעשה את שלו. כולם רוצים ללמוד במקום שנחשב ויש לו קרדיט". ראש הלשכה הוסיף כי אינו מתנגד למכללות. "אני בעד מכללות ולימודי משפטים, ואני חושב שאם לכל האוכלוסייה היתה השכלה משפטית זה היה עוזר".

במושב הפתיחה, שעסק בנושא "מקצוע



השופט דניצ'ר ועו"ד רובינשטיין

מאות עורכי דין צעירים, שופטים ועורכי דין בכירים השתתפו בכנס השנתי שערך פורום הצעירים של הלשכה באילת. כנס סוף השבוע נערך (23-26.3) במלון מג'יק פאלאס.

בפתח מושב הפתיחה ציין שר המשפטים, יעקב נאמן, כי הבעיה המרכזית היא ההידרדרות ברמה המקצועית של עורכי הדין. "מספר התיקים לנפש שתלויים בבתי המשפט בישראל הוא הגדול ביותר בעולם. מספר עורכי הדין לנפש הוא הגדול בעולם וגם מספר השופטים. גם אם נגדיל באלף שופטים, לא נפתור את הבעיה. הבעיה היא תרבות הדיון ודחיית דיונים".

ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון, הדגיש כי היה נגד כל הגבלה על כניסה למקצוע, "אבל צריך להבין שזה כבר פוגע בחברה, לא רק בעורכי הדין. בין ההמלצות שהתקבלו במסגרת תוכנית הלשכה למניעת הידרדרות רות מקצוע עריכת הדין היתה הקמת ועדת מדרוג מוסדות ללימודי משפטים, משום שהמל"ג לא עשתה את תפקידה בנושא



שרים ומדברים. מימין: שלום חנוך, שר המשפטים יעקב נאמן ויו"ר פורום הצעירים ינון היימן, ורמי קלינשטיין

כתבת המשפט של העיתון TheMarker, עו"ד הילה רז, ציינה כי לעורכי דין יש היום תפקיד כפול – להופיע בפני השופט ולהופיע בפני התקשורת. "בתקשורת ההזדהות של עורך הדין עם הלקוח טובה, כי היא עוברת מסך".

בתגובה לדבריו של עו"ד גזית, אשר ציין כי הוא מוטרד מכך שמדברים על הארכת ההתמחות ולא מדברים על תקנות שישיפ-רו את תנאי העבודה של המתמחים, ציינה עו"ד אפרת דויטש כי היא סבורה שאין זה נכון להבחין בין המתמחים לעורכי הדין הצעירים לעניין הזכויות. "גם האידיאל שעורכי דין לא תובעים את מעסיקיהם כבר נשבר, ואני חושבת שהפיתרון הוא בבתי הדין לעבודה".

הדין, יחד עם רובינשטיין ולין, אמר פרופ' דוד ליבאי. "הלשכה הואשמה בכך שהיא יוצרת גילדה, ולא מאפשרת להצטרף לשרותיה. תיקנו את חוק לשכת עורכי הדין, הוספנו את סעיף 25, והקמנו בעוונותינו ועדה שהוסמכה להקים מכללות. אני חושב שאותה ועדה שהוקמה צריכה עכשיו לבקר את המכללות, ולבדוק אם גם היום הן ברמה שיכולה להכשיר משפטנים".

פרופ' מרדכי קרמניצר ציין כי "מבחינת מראית הדברים, כל מהלך שהלשכה מובי-לה לצמצום הכניסה לתחום ייחשד כמהלך שנובע מאינטרסים של אלה שכבר נמצאים במקצוע. אני חושב שהגידול מוריד את רמת המקצוע ברמה מדאיגה, ולכן יש אינטרס ציבורי לפתור זאת".

פור את כלל התיקים ולחלק אותם במספר השופטים. יכול להיות תיק שמעסיק שופט מספר פעמים בשבוע לתקופה ארוכה, ויכול להיות מאה תיקים קטנים שמעסיקים שופטים לזמן מוגבל. אני חושבת שהדרישה להגדלת מספר השופטים היא טריוויאלית, אבל מעבר לכך שופטים חייבים לקבל עזרה. במערכת המשפט לחלק מהשופטים אין עוזרים משפטיים ומתמחים, ולאף שופט אין מזכיר או מזכירה. צריך לקחת בחשבון ששופט צריך עזרה מקצועית ומינהלית". גרסטל הוסיפה כי יש לעשות במערכת המשפט שינויים ארגוניים פנימיים ולהתייעל. "מנהל בתי המשפט לקח על עצמו את המשימה הזו, ויש עשייה והתייעלות".

"אני אחד מאלה שאשמים בריבוי עורכי

"קשה להביא עורכי דין מפורסמים ומבוססים לשיפוט"

במשפטו של הנשיא לשעבר משה קצב, שהורשע באונס, דיבר אחד מפרקליטיו, עו"ד אביגדור פלדמן, בפני באי כנס הצעירים על תחושותיו. פלדמן דיבר בליל שבת, ללא מיקרופון ובקול שקט, וריתק אליו קהל-שיא שהאזין בצמא לכל מילה. פלדמן טען בטון הרגוע האופייני לו כי המערכת המשפטית שפטה את קצב עוד לפני תחילת המשפט וכי לא איפשרה לעובדות לשנות את תפיסת העולם שלה. בהמשך תיאר פלדמן את החורים בפסק הדין, את המניעים שעמדו מאחורי החלטתו המוטעית של קצב לדחות את עסקת הטיעון שהוצעה לו, ואת ההרגשה של הלקוח, בני משפחתו וצוות ההגנה לאורך המשפט ובעיקר מאז פסק הדין. פלדמן תיאר את קשיי עבודתו של הפרקליט הפלילי ואת התסכול בכך שחלק ניכר מעבודתו מסיימים בכישלון.

תלמויות של הלשכה, אולי בשיתוף המ-כון להשתלמות שופטים".

שופט בית המשפט העליון, ד"ר יורם דנציגר, דיבר בצהרי יום שישי בפני אולם מלא מפה לפה על הזכות לשנות והניסיון להשפיע. בסוקרו סדרת פסקי דין של העליון, בעיקר בתחום הפלילי, שבהם היה מעורב כאחד מהשופטים בהרכב, הדגיש דנציגר את חשיבות האמירה האישית גם אם היא דעת מיעוט, ואת הזכות לנסות ולהטמיע את דעתו גם כאשר היא שונה מהדעה הכללית המקובלת, כפי שבאה לידי ביטוי בפסקי דין מובילים בשנים האחרונות. על מנת למנוע מצב שבו כל הרכב מוציא החלטה אחרת תחת ידיו, גם דנציגר תומך בהחלטות בעלות אופי ציבורי רחב בהרכב גדול, אולם הוא מודע לקשיים טכניים הכרוכים בכך.

ארבעה ימים אחרי שניתן גזר הדין

ראש הלשכה התייחס במהלך כנס הצעירים לתקופת כהונתו כחבר הווע-דה לבחירת שופטים: "קשה מאוד להוציא עורכי דין מפורסמים ומבוססים ממשרדיהם למשרות שיפוט. אם השופ-טת הילה גרסטל לא היתה מקבלת הצעה להתמנות לשופטת בגיל 34, קרוב לוודאי שהיתה כבר מתקדמת לתפקיד בכיר במ-שרד פרטי שקשה להתנתק ממנו".

ראש הלשכה הוסיף כי "שופט באולם צריך להיות מי שהיה קודם לכן גם עורך דין. מי שרוצה להיות שופט רצוי שיהיה ליטיגטור ושיכיר את בית המשפט, עדיף גם בתחום האזרחי וגם בתחום הפלילי". עוד אמר כי "הוועדה מעדיפה מועמדים ורסטיליים. רצוי שעורך הדין יעסוק במ-גוון תחומים ויופיע באופן שוטף בבתי המשפט. אנו שוקלים לקיים קורס הכנה לעורכי דין לשפיטה במסגרת מכון ההש-



יו"ר ועדת ההיגוי לתוכנית הנסיונית להגברת השימוש בגישור:

"לאור הצלחת התוכנית נאריך את הפיילוט בשנה נוספת"

במסגרת התוכנית, הפועלת משנת 2008, מחויבים בעלי דין בהליכים אזרחיים להשתתף בפגישת מהו"ת - מידע, היכרות ותיאום - ולבחון אפשרות להליך הסכמי לפתרון הסכסוך. השופטת מיכל רובינשטיין מביעה סיפוק מהתוצאות: "אדם חייב לדעת שיש דרכים נוספות לפתרון סכסוכים"

ניסיון והיכרות עם הליך הגישור. חיפשנו את דרך הביניים ובחרנו ב'פגישת מהו"ת' (מידע, היכרות ותיאום), שבה בעלי דין בתיקים אזרחיים מחויבים להשתתף בישיבת 'קדם גישור' לפני תחילתם של הדיונים המשפטיים בתיק כדי לאפשר לצדדים להכיר את הליך הגישור, ולבחון האם יש בו כדי לענות על צרכי המתדיינים. מחד להביא את המתדיינים אל השוק, ומאידך לא לחייב אותם לשתות", היא אומרת. "אתה לא מאבד זמן, מפני שפגישת המהות נקבעת מיד עם תחילת ההליך, עוד לפני ישיבת הקדם-משפט הראשונה. תוך 45 יום יש לזמן את הצדדים לישיבת מהו"ת. מנצלים בכך את חיי המדף של התיק, ולא מאבדים זמן. אלה שני יתרונות חשובים. בנוסף, ההליך מלווה בהסכמה מתחילתו ועד סופו".

את התוכנית מנהלים עו"ד נטלי לוי - עו"ד ומגשרת, ד"ר אתי ליברמן הממונה על הערכת התוכנית, ומיקי ליכטנשטיין הממונה על ההכשרה ועל הפיתוח המקצועי. עו"ד לוי מסבירה כיצד מתנהלת "פגישת מהו"ת": "הפגישה ניתנת ללא תשלום לבעלי הדין. היא מתקיימת במשרד מגשר המהו"ת. במסגרת הפגישה מספר המגשר על הליך הגישור, ומסביר לצדדים את היתרונות והחסרונות של ההליך ביחס לתיק הספציפי שלפניו. הצדדים מציגים את עיקרי הסכסוך הרלוונטיים להחלטה ללכת לגישור או לא. בעלי הדין בודקים יחד, בסיוע המגשר, את מידת התאמת הליך הגישור לתיק. מדובר בפגישה אחת של עד כשעה. בתום הפגישה, עד עשרה ימים לאחריה, יש להודיע לבית המשפט אם מעוניינים בגישור. תוכן פגישת מהו"ת הוא חסוי לחלוטין, ולעיתים בהמשך לפגישת מהו"ת מתבצע גישור".

"זו תוכנית מאוד ייחודית בעולם וגם



"מסר חינוכי". השופטת רובינשטיין

"המגשרים נבחרו במכרז באופן יעודי לתוכנית המהו"ת, על פי קריטריונים לרשימת מגשרים לבתי משפט בעולם. בתוכנית יש כ-100 מגשרים, רובם עורכי דין ורואי חשבון, לכלכלים ופסיכולוגים. גם מי שאינם עורכי דין עושים עבודה מצוינת"

בהתאם לרצונו ולהסכמתו של כל צד". בשנת 2003 מונתה השופטת רובינשטיין לעמוד בראשות ועדה אשר נתבקשה לבחון את הנושא. הוועדה בחרה בסופו של דבר במודל מהו"ת ולא בגישור חובה. "מאוד התלבטנו ובחנו מודלים בעולם. הגענו למסקנה שמדובר בצעד קיצוני מדי לעת הדין החייב צדדים ללכת לגישור. היה גם היעדר

מאת עו"ד שמרית רגב

דוברת לשכת עורכי הדין

"לאור הצלחת התוכנית להגברת השימוש בגישור 'פגישת מהו"ת', אנו מאריכים את הפיילוט לשנה נוספת מאפריל 2011 עד אפריל 2012", כך אמרה השופטת מיכל רובינשטיין, סגנית נשיאת בית המשפט המחוזי בתל אביב ויו"ר ועדת ההיגוי לתוכנית הנסיונית להגברת השימוש בגישור בבתי המשפט, בשיחת סיכום על תוכנית הפיילוט הפועלת מספטמבר 2008 במספר בתי משפט שלום בארץ.

"מרבית השופטים סבורים שיש יתרונות גדולים מאוד גם בהליך האזרחי הגישורי, ויש לפנות את הבמה לאותם מקרים עקרוניים שבהם צריכה להידרש הכרעה שיפוטית", אומרת השופטת רובינשטיין. "לא ייתכן שבית המשפט ישמש אכסניה גורפת לכל הסכסוכים". יחד עם זאת היא מבהירה כי היא מאוד מאמינה בבית המשפט ובהליך המשפטי. "השיטה מצוינת והשופטים מצוינים, אבל אנחנו עמוסים".

"הגישור מעביר מסר חינוכי, זו תפיסת עולם. אדם חייב לדעת שיש דרכים נוספות לפתרון סכסוכים, והליך הגישור הוא דרך אחרת, באווירה שונה לחלוטין, אשר בא מתוך רצון, מתוך הסכמה להגיע להבנות. אם המגשר הוא טוב ויודע להוליך את הצדדים, התוצאה במקרים המתאימים מצוינת", מדגישה השופטת. "אחד היתרונות הגדולים בהליך הגישור הוא הוולונטריות של ההליך. מדובר בהליך הסכמי מראשיתו - בהסכמת הצדדים לפנות להליך גישור, דרך ניהול המשא ומתן במהלכו וכלה בהגעה להסדר גישור. להבדיל מהליך הברריות, התקדמות תהליך הגישור תיעשה רק



הצלחה לבוגרי המוסד הארצי לגישור של הלשכה במכרזי סה"ת

כת בגישור. בוגרי פרקטיקום ממשיכים לגשר בהתנדבות ובכך צוברים ניסיון מעשי רב. התנסות זאת תורמת רבות למקצועיותם, וכפועל יוצא להגדלת סיכוייהם להיבחר במכרז מגשרי מה"ת.

לפרטים על אודות תוכנית הפרקטיקום ניתן לפנות למוסד הארצי לגישור, בטל': 03-6362221, 03-6362230.

"בוגרים רבים של תוכניות הפרקטיקום של המוסד הארצי לגישור של הלשכה עברו את הליכי המכרזים הקודמים ומתמנים כמגשרי מהו"ת", מציינת ע"ד ענת מנדלסון, מנהלת המוסד הארצי לגישור של הלשכה.

המוסד הארצי לגישור פועל רבות להכשרת מגשרים במסגרת הפרקטיקום, שהינה תוכנית להתנסות מודר-

הדרך שבה היא מובנית מביאה להצלחה, מוסיפה ע"ד לוי. "עורכי דין שהתנסו בישיבות מהו"ת מקצועיות, שאיפשרו את סיום ההליך המשפטי בצורה הוגנת, עלו על הגלגל וחברו לתוכנית. מדובר בשינוי תפיסה בניהול תיק – כאן ההליך מתנהל מחוץ לכותל תלי בית המשפט לפני שהוא מגיע לשופט. כאשר חשפנו וחייבנו את המתדיינים ועורכי הדין לישיבות מהו"ת, חשפנו אותם ליתרון נותן בישיבת המהו"ת. עורכי הדין הם שחקני מפתח. אם זה הופך להיות חלק מההליך, הוא מתמחר את הסכם שכר הטרחה בדרך שאינה מקפחת אותו. קיצור ההליכים יאפשר לעורכי הדין לייצג יותר לקוחות".

מטעם התוכנית פורסם לאחרונה מכרז נוסף לבחירת מגשרים, להמשך הפיילוט. "המגשרים נבחרו במכרז באופן ייעודי לתוכנית המהו"ת, על פי קריטריונים לרשימת מגשרים לבתי משפט בעולם", מציינת השופטת רובינשטיין. "בתוכנית יש כ-100 מגשרים, רובם עורכי דין ורואי חשבון, כלכלנים ופסיכולוגים. גם מי שאינם עורכי דין עושים עבודה מצוינת".

אשר להישגי התוכנית ולהשפעתה על מערכת המשפט אומרת השופטת רובינשטיין: "התוכנית בעצמה בהחלט מסייעת בהפחתת העומס. עד 30% מהתיקים המגיעים לפגישת מהו"ת מופנים לגישור. המערכת מגדילה את האפשרויות שעומדות בפני בעלי הדין, ובכך מגבירה את האמון בבתי משפט. אנו מצפים מציבור עורכי הדין שישתפו פעולה, הן עם ישיבת המהו"ת והן עם הליך הגישור. מצופה מעורך הדין לפעול לטובת הלקוח, ולהעמיד את האינטרסים של הלקוח בקדמת הבמה – גם בקבלת ההחלטה אם לפנות להליך הגישור או לא, וגם במסגרת הליך הגישור גופו".

"הצלחת הפרויקט הביאה לידי כך שאנו מאריכים את הפיילוט לשנה נוספת מאפריל 2011 עד אפריל 2012. אנו מקווים במהלך השנה להרחיבו לבתי משפט נוספים, לערכאות נוספות, מחוזי ועליון, למחוזות נוספים, צפון ודרום, ולהרחיב את קשת הליפות של יישוב הסכסוך שתעמוד לרשות בעלי הדין בתום פגישת המהו"ת באופן המותאם לצורכיהם – לגישור, להערכה מקצועית של הסכסוך (הערכה לגבי סיכונים וסיכויים) ולבוררות. מגמה זו מקובלת על שר המשפטים ועל בתי המשפט, ואני מקווה שגם על לשכת עורכי הדין, במטרה לשרת את ציבור המתדיינים", מסכמת השופטת רובינשטיין.

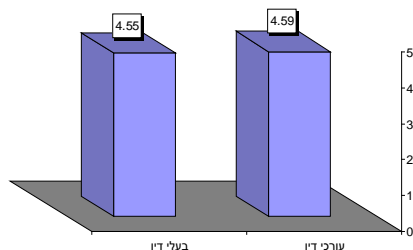
"ב-45% מהתיקים הסכימו לגישור"

קיים שהופנו לתוכנית והתקיימה בהם פגישת מהו"ת (4,165 תיקים): ב-1,883 תיקים (45.2%) הסכימו הצדדים להפנות את התובענה לגישור. ב-2,282 תיקים (54.8%) ביקשו הצדדים להחזיר את התובענה להמשך בירורה בבית המשפט. 65.3% מבעלי הדין דיווחו על שביעות רצון רבה או רבה מאוד מפגישות המהו"ת שבהן השתתפו. 65.8% מעורכי הדין דיווחו על שביעות רצון רבה מאוד ממקצועיות המגשרים, ו-28.9% נוספים מעורכי הדין דיווחו על שביעות רצון רבה.

מדוח הערכה של התוכנית להגברת השימוש בגישור בבתי המשפט עולה כי ב-45% מהתיקים הסכימו הצדדים ללכת לגישור. הדו"ח בנושא, נכון לחודש דצמבר 2010, הוגש להנהלת בתי המשפט. על פי הדו"ח, החל בחודש ספטמבר 2008 ועד לחודש דצמבר 2010 הופנו 6,716 תיקים לתוכנית הנסיונית בשמורנה בתי משפט שלום ברחבי הארץ, בתל אביב-יפו, בירושלים, בראשון לציון, ברמלה, בנתניה, בפתח תקווה, בהרצליה, ברחובות ובכפר סבא. מבין התי-

תוצאות פגישות המהו"ת

בית משפט	פגישות מהו"ת שהתקיימו		פנו לגישור		חזרו לבית המשפט	
	מס'	אחוז	מס'	אחוז	מס'	אחוז
שלום תל אביב	1,869	41.7%	780	41.7%	1,089	58.3%
שלום ירושלים	1,139	50.6%	576	50.6%	563	49.4%
שלום ראשון לציון	885	45.5%	403	45.5%	482	54.5%
שלום הרצליה	53	49.1%	26	49.1%	27	50.9%
שלום נתניה	104	35.6%	37	35.6%	67	64.4%
שלום כפר סבא	32	40.6%	13	40.6%	19	59.4%
שלום פתח תקווה	56	64.3%	36	64.3%	20	35.7%
שלום רחובות	24	50.0%	12	50.0%	12	50.0%
שלום רמלה	3	0%	0	0%	3	100.0%
סה"כ	4,165	45.2%	1,883	45.2%	2,282	54.8%



שביעות רצון ממקצועיות המגשרים



משרד המשפטים במענה לפנייתו של ראש הלשכה:

"קיימת היערכות להקמת ארכיון מרכזי למסמכי נוטריון בגנזך המדינה"

ועדת הנוטריונים בלשכה המליצה בעבר לעתור לבג"ץ בשל אי יישום הוראת החוק להקמת ארכיון מרכזי • משרד המשפטים: "מדובר בסמכות שברשות, אבל הושגה הסכמה להקמתו"

טים בעניין אחסון בגנזך המדינה של ארכיוני בתי המשפט, רשמי המקרקעין ומסמכים נוטריוניים, לא איפשרה קידום פיתרון זה.

ראש הלשכה הדגיש כי "מאחר שכל פניותיה של ועדת הנוטריונים לא נשאו פרי עד כה, היא המליצה להגיש עתירה לבג"ץ בגין אי יישום הוראת חוק הנוטריונים, שעניינה הקמת ארכיון מרכזי למסמכים נוטריוניים. זאת לאחר מיצוי ההליכים המ-קדמיים מול הגורמים הרלוונטיים". לדבריו, כניסתו של שר המשפטים לעובי הקורה של הסוגיה והידרשותו האישית לטיפול בה יסייעו רבות לפתרונה, ויחסכו את ההליכים המשפטיים שנקיטתם התבקשה.

במענה לפנייתו של ראש הלשכה ציינה עו"ד הילה פל, סגנית מנהל המחלקה לרישוי נוטריונים במשרד המשפטים, כי סמכותו של שר המשפטים הינה סמכות שברשות ולא בחובה. יחד עם זאת היא הוסיפה כי "בשנתיים האחרונות נערכו פעולות להקמת הארכיון המרכזי על ידי המחלקה לרישוי נוטריונים. הפעולות הללו נשאו פרי, וכתוצאה מהדיונים שהתנהלו בנושא הושגה הסכמה כי הארכיון המרכזי אכן יוקם בגנזך המדינה".

עוד ציינה עו"ד פל כי "המחלקה לרישוי נוטריונים מקבלת לאורך השנים חומר נוטריוני שנמסר לה (אם על ידי קרוביהם של נוטריונים שנפטרו, ואם על ידי נוטריונים שמבקשים להעביר מסמכים נוטריוניים ישנים). החומר שמתקבל במחלקה אוחסן בעבר בארכיון משרד המשפטים, ולפני כחצי שנה הועבר (ומועבר באופן שוטף) לגנזך המדינה". היא הוסיפה כי "בקרב תיערך ישיבה עם הגורמים המקצועיים במשרד לבחינת הנושא, על מנת שהארכיון המרכזי יתחיל לפעול בהקדם האפשרי, ובהתאם להסדרים שנקבעו בתקנות".



מאושר של עותק שעל הנוטריון לשמור – היו אמורים לקבלו מהארכיון המרכזי. עקב אי ההקמה, הזכאים אובדי עצות וצריכים לפנות ליורשי הנוטריון שנפטר על מנת לוודא היכן מצוי ארכיונו ומה נעשה בו; במקרקעין לא מוסדרים היו ההעברות במ-קרקעין נעשות ביפויי כוח נוטריוניים בלתי חוזרים. הקונה לא יכול לבדוק אצל נוטריון שנפטר אם אכן יפויי הכוח אותנטיים, בעוד שאם היה מוקם ארכיון מרכזי – הוא היה פונה ישירות לשם ובא על מבוקשו.

יובהר כי בשנת 2008 נעשה ניסיון למצוא פיתרון לסוגיה על דרך של הקמת הארכיון בגנזך המדינה. עם זאת, מחלוקת כספית רבת שנים בין גנזך המדינה למשרד המשפ-

ראש הלשכה עו"ד יורי גיא-רוך פנה לשר המשפטים יעקב נאמן, בעקבות אי הקמת ארכיון מרכזי למסמכים נוטריוניים כלשון החוק. סעיף 30 לחוק הנוטריונים קובע כי שר המשפטים רשאי להקים ארכיון מרכזי למסמכים נוטריוניים ולחייב נוטריונים לשלוח לארכיון זה, במועד שנקבע בתקנות, עותק ממסמכים או מסוגי מסמכים, כפי שנקבע בתקנות באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

ראש הלשכה ציין בפנייתו כי הסעיף בחוק אינו מיושם, ולמעשה הוא בבחינת "אות מתה", הגם שעל פי סעיף 32 לחוק הנוטריונים הותקנו תקנות. עוד הדגיש כי בין השנים 2009–2002 פנה עו"ד יונה דה-לוי, יו"ר ועדת הנוטריונים של הלשכה, פעמים רבות בנושא למשרד המשפטים ולגורמים נוספים בבקשה לפעול לביצוע החוק ולהקמתו של ארכיון.

לדברי ראש הלשכה, אין להכביר מילים על חשיבות הארכיון המרכזי ועל הנזקים הנגרמים מאי הקמתו. "חוק הנוטריונים יוצא מנקודת הנחה שהארכיון אכן יוקם, ואילו יישלחו אישורי הנוטריונים לאחר שבע שנים מיום עשייתם, וכן הארכיונים של הנוטריונים שנפטרו או שהפסיקו את פעילותם. למותר לציין את התקלות הרבות הנגרמות לנוטריונים עקב אי הקמת ארכיון מרכזי, ובהן: על הנוטריונים לשמור במשרד דם את כל האישורים שהוציאו לאחר חלוף שבע שנים, גם אם עברו עשרות שנים. זהו נטל מכביד מאוד, בעיקר על הנוטריונים הוותיקים; נוטריון הרוצה לסיים את תפקידו אינו יכול להעביר את ארכיונו לארכיון המרכזי שלא הוקם, ועליו לדאוג לשומרי ארכיונו של נוטריון שנפטר היה אמור להיות מופקד בארכיון המרכזי. ארכיונים רבים אובדים בשל כך; זכאים לקבלת עותק



עו"ד יוצרים

תערוכת מיוחדת של יצירות אמנות, פרי ידיהם של עורכי דין, הוצגה בת"א במסגרת חגיגות היובל • התערוכה תנדוד בין מחוזות הלשכה



למעלה משמאל (עם כיוון השעון): השופט חנן מלצר מברך, מביטים ביצירות, עו"ד רחל תורן לצד דיוקן עצמי, וראש הלשכה בוחן תמונה מקרוב

שייכים לתחום התרבות. אבל יש גם הבדל גדול, עורכי הדין והמשפטים הם מרובעים ופועלים במסגרת נורמטיבית צפופה ומדויקת ופועלים להשגת האמת מתוך אמונה שיש אמת אחת אובייקטיבית. לעומת זאת, לאמנות אין גבולות, כללים, מסגרות. המשותף לשניהם הוא שגם באמנות וגם במשפט מי שעוסק בתחום צריך להיות בלתי תלוי ולא להתחשב בדעת הקהל. אם הוא שלם עם עצמו, לא חשוב מה יחשוב הציבור, הוא את שלו עשה".

אוצרת התערוכה, גלית סמל, הוסיפה כי "נדמה כי המושגים עורך דין ואמן אינם יכריעו לים להיות חופפים, אולם לאחר עיון מעמיק בעבודותיהם של עורכי הדין, נראה כי עולם שלם של יצירה ומקוריות חברו יחדיו על מנת לבטא מאוויים, רצונות, מחשבות ויכולות אמנותיות מגוונות ומפתיעות. תערוכה זו חושפת צד אחר, רגיש, אישי ופחות מוכר של עורכי הדין. מקצועיות, מקוריות ותעוזה חברו יחדיו ליצירת עבודות מדהימות בעלות משמעות ועוצמה".

עו"ד יששכר ציינה כי "זוהי הזדמנות חסרת תקדים לחשוף פנים אחרות של חברי הלשכה בפני ציבור עורכי הדין והציבור הרחב. בניגוד לכלי הביטוי המילוליים המאפיינים את עיסוקנו ואת עבודתנו היומיומית, ניתן לחוש את השפה הוויזואלית עזת המבע הנובעת מיצירותיהם של המציגים, לרענן ולהרחיב בעזרתן את כישורי ההקשבה וההתבוננות הנחוצים לנו כל כך, ולהרחיב אופקים אל מחוזות רחוקים מן השגרה".

שופט בית המשפט העליון חנן מלצר אמר כי "גם המקצוע של המשפט וגם האמנות

השופט מלצר: "גם המשפט וגם האמנות שייכים לתחום התרבות. המשותף לשניהם הוא שגם באמנות וגם במשפט העוסק בתחום צריך להיות בלתי תלוי ולא להתחשב בדעת הקהל. אם הוא שלם עם עצמו, לא חשוב מה יחשוב הציבור"

ועדת התרבות של לשכת עורכי הדין, בראשות עו"ד אהובה יששכר, קיימה (16.3.11) את ערב הפתיחה החגיגי של תערוכת עורכי דין יוצרים במתחם "התחנה" בתל אביב, במסגרת אירועי היובל ללשכה. התערוכה, אשר הוצגה במתחם בתל אביב מה-16 עד ה-30 במרץ, תוצג גם במחוזות הלשכה ובכנס השנתי ה-11 של לשכת עורכי הדין באילת.

ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון: "אנחנו גאים להציג, לראשונה בלשכה, את 'תערוכת עורכי דין יוצרים' שיזמה ועדת תרבות ואירועים בלשכה. התערוכה מציגה יצירות של 40 עורכי דין בסגנון אמנות פלסטית - ציור, פיסול וצילום - והיא מהווה חלק בלתי נפרד מאירועי היובל. תערוכה זו של עורכי דין יוצרים, המוצגת לראשונה על ידי הלשכה, מבטאת את הפן התרבותי של עורך הדין רחב האופקים, הנותן ביטוי ליצירתיות הטמונה בו מחוץ לכותלי המקצוע. יש לברך על כך ולטפח זאת, אני מבטיח שיהיו עוד תערוכות כאלו".



השתלמות תעודה בנושא הלשון העברית בשירות עורכי הדין

ריכוז אקדמי: ד"ר אורלי אלבק, האקדמיה ללשון העברית

ההשתלמות תתקיים בימי חמישי, בבית אופקים, דרך מנחם בגין 82 תל אביב, קומה 1

16:30-18:00, 5.5.11	מבנה המשפט בעברית - הלכה ומעשה כללי הכתיב חסר הניקוד	ד"ר אורלי אלבק האקדמיה ללשון העברית
18:15-19:45, 5.5.11		
16:30-18:00, 12.5.11	לשון המשפט: מלשון יומרנית ללשון עניינית, בהירה ותקינה	עו"ד רן לוסטיגמן
18:15-19:45, 12.5.11		
16:30-18:00, 19.5.11	האם יש כללים לפיסוק?	גב' רונית גדיש האקדמיה ללשון העברית
18:15-19:45, 19.5.11	מי צריך מינוח עברי?	
16:30-18:00, 26.5.11	כללי הכתיב חסר הניקוד	ד"ר אורי מלמד האקדמיה ללשון העברית
18:15-19:45, 26.5.11	משקלי השם (שמות המשתנים בנטייה ושמות שאינם משתנים - מְטוּסִים ומְסוּקִים, משקלים נבחרים של שמות - מְחֻשָּׁב, מְסַפְרָה וּבְעֵינָה); השמות המלעיליים (דרכי עבודה, נְהָלִי בִּיטחון וְפְרוּכּוֹת מִגֵּן)	
16:30-18:00, 9.6.11	משפט ו/או ספרות: למי כותבים עורכי הדין?	ד"ר אביעד הכהן
18:15-19:45, 9.6.11	מונחים עבריים בשירות עורכי הדין	עו"ד יהושע שופמן לשעבר משנה ליועץ המשפטי (חקיקה)
16:30-18:00, 16.6.11	סוגיות נבחרות בניסוח: סדר המילים, דרכי השלילה, פעיל וסביל, דרכי השעבוד	ד"ר אורלי אלבק האקדמיה ללשון העברית
18:15-19:45, 16.6.11	כללי הפיסוק	
16:30-18:00, 23.6.11	ענייני טעם (ארבע, קרקע); המין הדקדוקי (מגרביים עד מותניים); הגיית מילות יחס (פְמוּכּוֹם, אֶצְלָכֶם, אֶתְכֶם); בעיות בהגיית הפועל (לרפוש, נדחיתה, נראָה ונראָה, הכתים והחיים, מְגִיב, מְגִיֵּשׁ וּמְגִוֵּן)	מר דורון יעקב האקדמיה ללשון העברית
18:15-19:45, 23.6.11	כללי התעתיק המוקל	
16:30-18:00, 30.6.11	מספרים (שמונה-עשרה, שמונה מאות, הכבש השישה-עשר, הכבשה השש-עשרה...)	ד"ר אורי מלמד האקדמיה ללשון העברית
18:15-19:45, 30.6.11	העשרת אוצר המילים, גלגולי ביטויים	
16:30-18:00, 7.7.11	ניסוח המשפט התקשורתי והצפוי	ד"ר אורלי אלבק האקדמיה ללשון העברית
18:15-19:45, 7.7.11	סדנת ניסוח	
16:30-18:00, 14.7.11	העשרת אוצר המילים, השפעת הלעז	ד"ר גבריאל בירנבאום האקדמיה ללשון העברית
18:15-19:45, 14.7.11	נכון או לא נכון - מי קובע?	

מחירים

720 ₪	השתלמות מלאה (40 ש"ל)
600 ₪	השתלמות מלאה עבור עו"ד צעיר (שקיבל/ה רשיון ב־5 השנים האחרונות, נכון למועד הרישום)
60 ₪	הרצאה בודדת (שעתיים אקדמיות)*
90 ₪	2 הרצאות רצופות (4 שעות אקדמיות)*

* ההרשמה להרצאות הבודדות תיפתח שבוע לפני תחילת ההשתלמות, על בסיס מקום פנוי בלבד (מומלץ לברר טלפונית מראש).
באחריות הנרשם לעקוב אחר שינויים במועדי ההרצאות באתר המכון



השתלמויות תשע"א

המכון מוכר ע"י הוועדה לאישור קורסים לגמול השתלמות של משרד החינוך

שם ההשתלמות	ריכוז אקדמי	מועדים
השתלמות תעודה בתל אביב		
הלשון העברית בשירות עורכי הדין	ד"ר אורלי אלבק, האקדמיה ללשון העברית	ימי ה', מ' 5.5.11
קורסי גישור בתל אביב		
קורס בסיסי בגישור (אחה"צ)	ימי ד', 6.4.11 עד 6.7.11	צפויים להיפתח קורסים במועדים נוספים במהלך השנה
קורס השלמה בגישור המשפחתי		
השתלמויות קצרות בתל אביב		
השתלמות לפי חוק הנוטריונים	עו"ד יונה דה-לוי	יום ה', 14.4.11
פרקטיקה של חברות פרטיות (20 שעות אקדמיות)	עו"ד יהודית קורן	ימי ג', מ' 17.5.11
השתלמויות במחוזות		
מחוז חיפה		
השתלמות בנושא דיני תעבורה (20 שעות אקדמיות)	השופט אינאס סלאמה	ימי ד', מ' 7.4.11
השתלמות בנושא דיני עבודה (20 שעות אקדמיות)	השופטת עפרה רובנר ועו"ד גילת ויזל-סבן	ימי ב', מ' 16.5.11
מחוז צפון		
השתלמות לפי חוק הנוטריונים	עו"ד יונה דה-לוי	יום ה', 5.5.11
מחוז דרום		
השתלמות בנושא פרקטיקה של ניהול תיק בנזיקין (20 שעות אקדמיות)	עו"ד יורם ברוזה מתאם: עו"ד רון אלטרמן	ימי ג', מ' 17.5.11
מחוז ירושלים		
השתלמות בנושא זכויות אדם (20 שעות אקדמיות)		ימי א', מ' 5.6.11
הכנס השנתי	29 במאי עד 2 ביוני, 2011	אילת

לפרטים ולהרשמה יש לפנות למשרדי המכון:

מנחם בגין 82 (בית אופקים) תל אביב, ת.ד. 52600, תל אביב 67138
 טל': 03-5616550, פקס': 03-5616551
 דוא"ל: machon@israelbar.org.il
 אתר אינטרנט: www.israelbar.org.il/machon



ראש הלשכה עם סגנית ראש לשכת אוסטריה, אליקס פרנק-תומסר

הכנס ה-39: ראשי לשכות מהעולם התכנסו בווינה

ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון, ייצג את הלשכה בכנס המסורתי של ראשי לשכות מאירופה, אשר נערך בתחילת חודש מרץ בווינה שבאוסטריה. את הכנס השנה כיבדה בנוכחותה נציגות מכובדת וגדולה של לשכות מאירופה וארגונים בינלאומיים.

הכנס ה-39 במספר התרכז בכותרת "מדיה-חופש-שלטון החוק", וכלל התייחסות של דוברים מקשת מקצועית ונושאת רחבה ובהם ד"ר פלוריאן קלנק, סגן עורך ראשי של השבועון "Falter", כרי-סטיאן פילנאק, ראש מחלקת המשפטים הפדרלית באוסטריה, ד"ר אירמגרד גריס, נשיא ביהמ"ש העליון באוסטריה, ודומג'ה מיג'אטוביק, נציגת הארגון לביטחון ולשיתוף פעולה באירופה (OSCE) בנושאי חופש המדיה.

ראש הלשכה נבחר לשאת דברים בתור נציג באי הכנס. בנוסף להשתתפותו באירועי הכנס נפגש ראש הלשכה עם ועדת PECO של ארגון CCBE (ארגון המאגד מיליוני עורכי דין מכל אירופה), שהינה ועדה שעוסקת בהידוק הקשרים בין לשכות אירופיות ללשכות אזור הים התיכון. ראש הלשכה נפגש עם נשיא הוועדה וסגניו ודיבר איתם על פעולותיה של לשכת עורכי הדין בישראל, ביניהן תוכנית "שכר מצווה" והקוד הדקלרטיבי הבינלאומי של עקרונות מקצוע עריכת הדין, שהינו יוזמה של לשכת עורכי הדין בישראל אשר קרמה עור וגידים באירועי היובל האחרונים.

ייצוג גרמני ביום השואה

בשנת 2008 שלחה הלשכה הפדרלית הגרמנית לישראל משלחת שכללה את חברי הוועד הצעירים ביותר מכל מחוז בגרמניה, והללו לקחו חלק באירועי יום השואה. בחודש מאי הקרוב תגיע שוב משלחת מגרמניה אשר תשתתף בטקס ערב יום השואה ביד ושם. המשלחת מתוכננת לבקר בין היתר בחיפה, בשדה בוקר ובירושלים. את ביקורה בישראל תחתום המשלחת ביום עיון בנושא "הנצחת השואה על ידי בני הדור השני והשלישי" שיערך ביום 3.5.11 ויהיה פתוח לקהל.

גרמניה



התמחות עם כללים

המציאות חייבה את היוזמה לשינוי כללי הלשכה בנוגע לקבלת מתמחים • לפי הכללים החדשים, ראינות הקבלה להתמחות יחלו מעתה לא לפני אמצע השנה השלישית ללימודי המשפטים

מהות הכללים שהוצעו היתה קביעת מועד אשר לפניו לא יתקיימו ראינות להתמחות. המועד שהוצע היה אמצע שנה ג' ללימודי המשפטים. המועצה דנה והורתה על עבודת הכנה מקיפה. הובאה חוות דעת משפטית (של עו"ד צבי אגמון), הצטרפו בעלי ברית (פרופ' יואב דותן מהאוניברסיטה העברית ועמיתיו), התגייסו למאמץ יו"ר המועצה, עו"ד עמוס ון אמדן, צוות הלשכה (בראשות עו"ד אלי נקר) ונציגי המשרדים (יזכר עו"ד מוריאל מטלון). גם ראש הלשכה, עו"ד יורי גיא-רון, נתן את ברכתו ליוזמה.

קוימו ישיבות מועצה מקיפות שבהן נש-מעו כל הגורמים הנוגעים לעניין: סטודנטים, אנשי אקדמיה, נציגי המשרדים וכו'. התקיים גם דיאלוג עם הפרקליטות והנהלת בתי המשפט. גובשו נוסחים של כללים, רח-בים ואחר כך צרים יותר, שהתמקדו בבעיה העיקרית ושמרו על רגולציה צנועה ומיני-מלית. נערכו דיונים ומפגשים עם מחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים (בראשות עו"ד אורית קורן), ולבסוף הושלם נוסח סופי ומוסכם, אשר קיבל את אישור המר-עצה ואת חתימת הקיום של שר המשפטים בחודש אוגוסט אשתקד, ופורסם למתן תוקף ביום 22.8.10.

על פי תנאי הכללים החדשים (כללי לשכת עורכי הדין (רישום מתמחים ופי-קוח על התמחות) (תיקון) תש"ע-2010; פורסמו בק"ת 6922) נקבע מועד תחי-לת הראינות ל-15 במרץ של שנת הלי-מודים השלישית של המועמד להתמחות. על פי הכללים, הם יחולו על מועמד אשר החל ללמוד משפטים משנת הלימודים תש"ע ואילך. משמעות הדבר שהשנה (2010-2011) עוד התקיימו ה"ירידים" בד-צמבר, אך בשנה הבאה לא יתקיימו ירידים בכלל, ותקופת הראינות לקראת התמחות במרץ ובספטמבר 2014 תחל רק במרץ 2013. עתה נותר לכל השותפים בעולם המש-פט בישראל להפיק תועלת מהכללים החד-שים – מרפורמה שהחלה בלשכה לפני שנים ואשר הובאה להגשמה ולמתן תוקף.



עד שבאה לשכת עורכי הדין, שהיא הגורם היחיד המוסמך לתת מזור לכשל שוק שה-תהווה והסב נזק לכל. הלשכה מוסמכת, על פי סעיף 109 (2) לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961, להסדיר בכללים "סדרי קב-לתם של מתמחים". סדרי קבלתם נאמר, במובחן ובנפרד מרישומם (בעת תחילת ההתמחות).

התקנת כללים נתונה לסמכותה של המר-עצה הארצית של הלשכה באישור שר המ-שפטים. פעילות הלשכה בעניין זה החלה לפני כעשור, עת הח"מ היה יו"ר ועדת ההתמחות של מחוז ירושלים, ונטול סמ-כויות למדי. הוצאו מכתבים למשרדי עורכי דין, לפרקליטות, למשרדי ממשלה ולהנהלת בתי המשפט, והעניין הועלה לדיון ולתגר-בות. לימים, עת מוניתי לתפקיד יו"ר ועדת ההתמחות הארצית (ולחבר המועצה האר-צית והוועד המרכזי), היה ניתן לקדם את היוזמה ברצינות.

עו"ד אורן פרסקי



סגן ראש הלשכה
יו"ר ועדת ההתמחות הארצית

יש לעיתים תופעות המשותפות לכל הש-חקנים בזירה המשפטית בישראל. כולנו – עורכי דין, שופטים, פרקליטים, מתמחים וסטודנטים למשפטים – היינו עדים לתהליך ההקדמה הזוחלת של ראינות הקבלה להת-מחות בישראל.

יש מי שזוכר שתהליך זה היה מתקיים אי שם באמצע השנה השלישית ללימודים. אך הרצון לתפוס תור לפני המתחרים הביא את כל השחקנים, מתמחים לעתיד, מאמנים וגורמים מתווכים (כגון חברות מסחריות ומוסדות השכלה גבוהה המקיימים "ירי-דים") להקדמות חוזרות ונשנות של התה-ליך. השנה התקיימו הירידים, ועימם התה-ליך כולו, בחודש דצמבר של שנה ב', ותהליך הזחילה לא הראה סימנים של האטה.

כיצד שינתה הקדמה זוחלת זו את פני הסביבה המשפטית בישראל? הנה חלק מתוצאותיה:

ראינות התקיימו כאשר רוב המועמדים טרם למדו את המקצועות המשפטיים העי-קריים;

נהיה קשה עד בלתי אפשרי לקיים שיחה רצינית בנושא משפטי בראיון בשלב כה מר-קדם;

בעת הראינות רוב המועמדים טרם הס-פיקו לבחור לעצמם נתיב עתידי או מרכזי כובד בתוך עולם המשפט הרחב;

פער הזמן שנותר מהשלמת הראיון ועד ההתמחות עצמה הביא לשינויים בכיוון התפתחות, לשינויים אישיים ומשפחתיים וממילא לביטולים ולא-יכבוד סיכומים;

סיום תהליך הראיון ו"קבלה" למקום הת-מחות בסמסטר הראשון של שנה ב' גורמים לסטודנטים רבים לייחס פחות חשיבות ללימודים; הרי הם כבר הבטיחו את עתידם. עולה מן המקובץ כי תהליך ההקדמה הזר-חלת **הסב נזק לכל השחקנים** בזירה המ-שפטית. אך בכוחו של שום גורם לא היה כדי לעצור את הרכבת המהירה והמידרדרת.



צעירים עם עתיד

פורום הצעירים מוציא לפועל מספר פתרונות עבור עורכי הדין הצעירים: הכשרה מקצועית • יצירת רשתות חברתיות ומקצועיות • חיתוגם ומיצובם ככוח עבודה מוביל במשק הישראלי

עו"ד פסיכולוג ינון היימן

יו"ר פורום עורכי דין צעירים,
מתמחים וסטודנטים



דין צעירים אינו גבוה. פורום הצעירים מוציא לפועל מספר פתרונות כמו למשל הכשרה מקצועית לעורכי הדין הצעירים, יצירת רשתות חברתיות ומקצועיות לעורכי הדין הצעירים, מיתוגם של עורכי הדין הצעירים ומיצובם ככוח עבודה מוביל במשק הישראלי.

פורום הצעירים מושתת על עקרונות של מקצועיות, גילדאות, משפחתיות וחמלה. כאשר אני מתייחס למונח חמלה, הרי שאני מתכוון לפרויקט החברתי המרשים שעליו אמונים יניב דרי וגלעד כץ, יושבי ראש משותפים של ועדת עורכי דין צעירים ארצית. בפרויקט זה ביקרנו בפנימיות נוער, התחפשנו לליצנים בבתי חולים ונסענו להפיץ את הפרופוזיציה שעורכי דין צעירים הינם חלק אינטגרלי ותורם של הקהילה החברתית בישראל.

במישור המקצועי-גילדאי העביר פורום עורכי הדין הצעירים מאות ימי עיון וכנסים מקצועיים, תוך שימת דגש על מתן כלים לעורך הדין בתחילת דרכו. במהלך הקדנציה הנוכחית השתלמו יותר מ-20 אלף עורכי דין צעירים בימי העיון של פורום הצעירים בכל המחוזות השונים. פורום עורכי דין צעירים גם נתן תחושת משפחתיות לעורכי הדין הצעירים ובני משפחתם תוך שימת דגש על פעילויות פנאי ותרבות, לרבות סדנאות שונות, אירועי כיף, תרבות, הופעות ועוד כהנה וכהנה אלמנטים בעלי אוריינטציה משפחתית.

דגש נוסף הרלוונטי לפורום הצעירים בקדנציה הנוכחית הוא פיזור פעולות פורום הצעירים בכלל המחוזות השונים, תוך הקמת ועדת עורכי דין צעירים חזקה ועצמאית בכל מחוז ומחוז. אנו בפורום הצעירים עושים ונמשיך לעשות למען עורכי הדין הצעירים.

דלות במשק כבר מיוצגות על ידי משרדים שצמחו והתפתחו ב-20 השנה האחרונות, והסיכוי ליצור סיטואציה שבה חברות ענק אלה יעבירו את העבודה המשפטית לעורכי



סיכויי עורך דין צעיר היום להיות עורך דין מוביל הינם נמוכים יותר מאשר סיכויי של אותו עורך דין להצליח לפני 30 שנים. הסיבות? הצפת המקצוע וסגירת חלונות ההזדמנויות לעורכי הדין הצעירים

כפי שמציין השופט בדימוס יצחק זמיר במאמרו בגיליון זה, כבר בשנת 1922 התלוננו במחוזותינו על הצפת מקצוע עריכת הדין. היה זה מפי משה זמורה, שהגיע לארץ לביקור ראשון. ואף על פי כן עלו בני הזוג זמורה לארץ ישראל, ועו"ד זמורה פתח לעצמו משרד לעריכת דין.

מצבנו היום, נכון לשנת 2011, חמור לאין ערוך ממצבו של עו"ד זמורה דאז. ביש"ר ראל מתפקדים 46,418 עורכי דין פעילים המהווים עורך דין אחד לכל כ-170 אזרחים. מדובר במספר עורכי הדין לנפש הגדול בעולם.

עורכי הדין שוותקם המקצועי הוא עד 10 שנים מונים היום 26,215 איש, המהווים 56.4% מכלל עורכי הדין בישראל. נראה כאילו כולם רוצים ללמוד היום משפטים. במקום ללמוד רפואה, פסיכולוגיה, פיזיקה, כימיה או כל תואר אחר – כולם לומדים משפטים.

לימודי משפטים מצוינים לכלל האוכלוסיה, אולם המרחק בין לימודי המשפטים לבין מקצוע עריכת הדין אמור לשיטתי להיות רחוק כמזרח ממערב. יש להקשיח את דרישות הקבלה לגילדת עריכת הדין, יש להאריך את ההתמחות לשנתיים וליצור בחינה שונה אשר תבחן את סיכויי המשפטן להפוך לעורך דין ראוי, ערכי ומוכשר.

משפט הוא מקצוע של אומנות, אמנות, ותק, כישורים וקשרים. אין מנוס מלקבוע שללא לקוחות, עורך הדין, מוכשר ככל שיהיה, לא יצליח בדרכו המקצועית. נדמה לי שסיכויי עורך דין צעיר היום להיות עורך דין מוביל הינם נמוכים יותר מאשר סיכויי של אותו עורך דין להצליח לפני 30 שנים. הסיבות הן הצפת המקצוע כמו גם סגירת חלונות ההזדמנויות לעורכי הדין הצעירים, שהרי החברות הג-



עומדים על משמר המס

פעילות צוות התגובות של פורום המיסים של הלשכה מניבה פירות ומובילה לשינויים חקיקתיים

זרו לפעול לאחר תקופת הקפאה של מספר חודשים החל ממאי 2011.

צוות התגובות בראשות רמי אריה, יחד עם החברים איתן צחור, זיו שרון, מאיר מזרחי, ניר הורנשטיין, טארק דיביני, עמי-חי פרי, איתי הכהן, יועד פרנקל ואפרת רוסינסקי, התייחס בתקופה האחרונה גם לטיטוטות הוראות הביצוע של רשות המיסים בישראל בעניין התיישנות תביעה של פטור ממס לנכה לפי סעיף 59(5) לפקודה, חזקת התא המשפחתי בחוק מיסוי מקרקעין, תיקון 168 לפקודה בעניין הגדרות עולים חד-שיים ותושבים חוזרים, קביעת מחירי ההעברה בינלאומיים לפי סעיף 85א לפקודת מס הכנסה, איסור תשלומי שוחד לעובדי ציבור זרים, התייחסות לתזכיר לתיקון חוק מע"מ ועוד.

פעילות הצוות, שהחלה בשנה האחרונה, מניבה פירות של ממש לייצוג מוצלח של לשכת עורכי הדין בפני הרשות המחוקקת ובפני רשות המיסים בישראל, לטובת הציבור בכללו וציבור עורכי הדין בפרט. חברינו עורכי הדין מוזמנים להעלות את השגותיהם ורעיונותיהם בתחום המיסוי ליו"ר הצוות עו"ד (רו"ח) רמי אריה, באמצעות הממונה על פורום מיסים בלשכה, עו"ד מיטל שחר (בדוא"ל: meital.s@israelbar.org.il).

קום 50% כיום.

עמדת צוות התגובות בעניינים אלו, כולל דיונים שהתקיימו עם מנהל רשות המיסים בישראל וחברי הנהלת הרשות וייצוג בוועדת הכספים של הכנסת, נתקבלה גם לגבי החוקים החדשים בעניין הפחתת מחירי הנדל"ן. בעניין זה נתקבלה עמדת הצוות כי תקופת הבנייה של בניין חדש שיוקם על קרקע שתימכר בשנת 2011 לצורך קבלת שיעור מס שבח מוגבל של 20% בלבד על כל השבח הריאלי, תורחב ל-36 חודשים במקום 30 חודשים במקור. מספר יחידות הדירור בבניין שייבנה צומצם למינימום של שמור נה יחידות דירור במקום עשר יחידות דירור בהצעת החוק המקורית. עמדת הצוות כי יש לקבוע באופן ברור שהפטור על מכירת דירה שנייה ושלישית לא יפגע בפטור במכירת דירה נוספת לאחר השנים 2011-2012 לא התקבלה, אך נושא זה עוד יועלה לדיון לקראת תום התקופה.

עוד התקבלה בקשת פורום המיסים, בראשות פרופ' יצחק הדרי, משר המשפטים יעקב נאמן, להארכת מינוי חברי ועדות הערר לפי חוק מס רכוש וקרן הפיצויים, על מנת שיושלמו הדיונים בערערים שהחלו בשל החלטות פיצוי נזקי מלחמת לבנון השנייה ומבצע עופרת יצוקה. הוועדות יח-

עבודה רבה היתה לצוות התגובות של פורום המיסים של הלשכה בהצגת עמדת הפורום בעניין התיקונים שהועברו בחוק מיסוי מקרקעין, מע"מ ומס הכנסה לאחרונה. אחד ההישגים הבולטים של הצוות היה בשכנוע חברי ועדת הכספים של הכנסת בחשיבות הפרדת הדיון ברפורמה בהליכי שומה וגבייה בחוק מיסוי מקרקעין ובהצעות השונות לתיקוני החוק לצורך הפחתת מחירי הנדל"ן במשק, מתוך חוק התקציב השנתי.

פעילות הצוות הביאה בפועל לשינויים חקיקתיים של ממש. כך, למשל, בתיקון 70 לחוק מיסוי מקרקעין שנכנס לתוקף רק מחודש אפריל 2011 ולא מינואר 2011 כפי שנקבע בהצעת החוק המקורית, נתקבלה בחלקה עמדת הצוות כי הדיווח על השו"מ העצמית ייעשה בתוך 40 יום ולא בתוך 25 יום כפי שביקשה רשות המיסים. שיעור הניכוי במקור הופחת לגבי נכסים שנרכשו מיום 7.11.2001 לשיעור של 7.5% בלבד, ובוטלה חובת הניכוי במקור לגבי דירות מזכות שבגינן נתבקש פטור ממס שבח. חברי הכנסת קיבלו גם את עמדת חברי הצוות כי שיעור התשלומים לעניין דחיית תשלום המס לפי סעיף 51 לחוק מיסוי מקרקעין לא יופחת ל-30% כפי שדרשה רשות המיסים, אלא הועמד כפשרה על שיעור של 40% במ-

הנשיאה דבורה ברלינר בערב עיון בנושא ההיבטים הפליליים של דיני המס:

"החשבוניות הפיקטיביות? אבי אבות הטומאה"

ב"אבי אבות הטומאה", שכך כולם מר-וויחים ורק החברה ניזוקה. כך גם באשר לתופעת "החשבונית הזרה" – תשלום בגין פעילות אמיתית אך לכתובת אחרת. "זו אחותה הקטנה של החשבונית הפיקטיבית", ציינה ברלינר.

עו"ד רובינק אמרה כי הטיפול בעבירות מס ובעברייני מס עבר שינוי כבד. כבר לא מדובר באינסטטור או בחשמלאי אלא במנהל. היא הוסיפה כי "כיום הקריטריונים לכופר גלויים, וככל שהעברייני גדול יותר ועבירת המס כבדה יותר – הוא לא ייחנה ממסלול הכופר".

מיסים

השופטת ברלינר הרצתה על מדיניות הענישה בעבירות מס. לדעתה, עבירות מס הן עבירות קשות שצריכות להכתימ את העברייני בסטיגמה פלילית שלילית. "כשאתה משתמט מתשלום מס, בעל החנות לידך ישלם יותר. יש הזדהות רבה עם העברייני, ואת זה חייבים לשרש". לדברי ברלינר, בעבירות מס יש לא רק תאוות בצע אלא גם יסוד של מעילה.

בהתייחסה לחשבוניות פיקטיביות הבהירה השופטת ברלינר כי מדובר

פורום המיסים של הלשכה, בהנחייתה של עו"ד שוש שחם, קיים לאחרונה ערב עיון בנושא "ההיבטים הפליליים של דיני המס – עבירות מס שבח, מס הכנסה ומע"מ". עורכי דין רבים, המתמחים בדיני מיסים וצווארון לבן, מילאו את האולם בבית הפרקליט ושמעו ברוב קשב את דברי המרצים: השופטת דבורה ברלינר, נשיאת בית המשפט המחוזי בתל אביב; עו"ד אלה רובינק, פרקליטת מיסוי וכלכלה; ורון חכם, פקיד שומה חקירות תל אביב מרשות המיסים; לדבריהם הגיבו עו"ד דוד פורר ועו"ד אמנון רפאל.



מועדון Members מאחל לכם חג אביב שמח

וכושר ברחבי הארץ עם מחירים אטרקטיביים, ברשת מועדוני גו אקטיב, בהולמס פלייס, בסטודיו C, במרכז ספורט אוניברסיטת ת"א ועוד. אז קדימה – להיכנס לכושר! הפרטים המלאים באתר המועדון: www.members.org.il

מכונת מאיר



מבצע רכב של וולבו והונדה נערך בין התאריכים 15.3–15.4. במסגרת המבצע נהנים חברי המועדון מהנחה מיוחדת במחיר, ומחבילת טיפולים למשך שלוש שנים. עוד מוצעים לחברים פתרונות פיננסיים אטרקטיביים לרכישה קלה ומשתלמת.

פיננסים

החברה לייעוץ משכנתאות: 35% הנחה בייעוץ משכנתה. פורשור: 18% הנחה בייעוץ פיננסי-פנסיוני. ההטבות למשל – מים באמצעות כרטיס אשראי Members.



כס נהנו החברים מ-30% הנחה על אופנת אביב-קיץ 2011, מתחם VIP לחברים, פעילות לילדים ועוד. לימי הלקוחות הגיעו מאות חברים.

בין התאריכים 22–24.3 התקיימו ימי לקוחות בקניון ארנה בהרצליה, במהלכם נהנו החברים מ-20% הנחה על כל קולקציית אביב-קיץ 2011. כן ניתנה לחברים הנחה בלעדית ומתנה מפתיעה בחנות השטרן. במהלך החודשים הקרובים עתידים להתקיים ימי לקוחות נוספים ברחבי הארץ.

הופעות והצגות

המועדון שמח להציע לכם מגוון הנות למגוון הצגות והופעות. למשל, 10% הנחה במעמד הקנייה לרכישת כרטיסי סים להופעה "אאידה" למרגלות המצדה, ו-5% הנחה למבחר מלונות, כולל הסעות, למשלמים באמצעות כרטיס אשראי Members. לפרטים נוספים: www.members.org.il/aida. כרטיסים במחירים אטרקטיביים מוצעים גם לפסטיבל חיפה הבינלאומי להצגות ילדים בחול המועד פסח, למגוון הצגות בתיאטראות הקאמרי, הבימה ועוד.

חדרי כושר וקאנטרי

גייסנו עבורכם מבוחר מועדוני ספורט

נדל"ן

ביום שישי (11.3.11) נערך אירוע שיווק ומכירות של דירות בפרויקט LIVE של קנדה-ישראל לחברי המועדון. מתחם LIVE ברחוב הרכבת בתל אביב הינו פרויקט לשימור בסגנון הבאוהאוס, ומהווה סנונית ראשונה בשכונה המתחדשת.



באירוע המכירות השתתפו והביעו עניין מאות רבות של חברים. למרות מזג האוויר החורפי נמכרו 42 דירות. לרוכשי שים הוצעו מגוון הצעות מימון אטרקטיביות. גם במהלך השבוע שלאחר האירוע חברים רבים הביעו עניין ברכישת דירה במתחם. בשלב הבא מתכנן מועדון Members להציע לחברים פרויקט מגורים לזוגות צעירים ולמשפחות.

ימי לקוחות

בימים 8–9.3 התקיימו ימי לקוחות במרכז קניות G בכפר סבא שבמהלך

להצטרפות למועדון: *9911 או באתר המועדון: www.members.org.il
מעכשיו, להיות חבר זה לגמרי משהו אחר! טל' 1599-505-202



כבית ההוצאה לאור של הלשכה

בעלי מניות בחברה - זכויות תביעה ותרופות (חלק ג') - מהדורה 2011
פרופ' צפורה כהן 750 עמודים

פרופ' צפורה כהן, מגדולי המומחים בתחום דיני החברות, השלימה את חלק ג' של ספרה על בעלי מניות בחברה, המהווה חיבור מקיף ומעמיק באפשרויות התביעה של בעל המניות בחברה על



פי הדינים השונים.

חלק זה של הספר עוסק בסוגיות חשודות ובעלות נפקות מעשית רבה, וביניהן התובענה הייצוגית, מי מוסמך להגישה, התנאים להגשתה, הפיצויים לחברי הקבוצה התובעת וסדרי הדין הנוהגים בה. כן נדונים היבטיה של התביעה הנגזרת, מהותה ומטרותיה, הזכאים להגישה, וביחוד זכות העמידה של בעל המניות בה. דיון מיוחד מוקדש גם להגנה הנגזרת.

זכותו של בעל המניות לפיצויים נדוּנה בהרחבה רבה, לרבות הזכות לפיצויים בגין פרט מטעה בתשקיף ובדיווחי החברה, תוך התייחסות, בין היתר, לאחריותם של עורכי הדין ושל רואי החשבון. כן נדונה הפרת הוראותיהם של חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, ושל התקנות מכרז, והזכות לפיצויים בגינה.

שער מיוחד מוקדש לתביעה בניזקיין של בעל מניות ולפירוט עילות התביעה שעליהן ניתן להשתית תביעה כזו: תרבות מית; רשלנות; הפרת חובה חקוקה; גרם הפרת חוזה. הכל – תוך התייחסות רחבה לדיני המשפט ההשוואתי.

המפתחות המלווים ספר זה מכילים גם מפתח עניינים משולב – המשלב את הנושאים שנדונו בשלושת חלקיו של הספר.

השונים ולמניעת הקרע בין הצדדים הניצים. בספר סוקר המחבר את התפתחותה של תורת המשחקים מאז ימי יוון העתיקה ועד ימינו אלה, בשילוב אפיזודות, דוגמאות ופרטים על קורות חייהם המרתקות של מתמטיקאים ופילוסופים בתחום. הוא דן ב"שחקן", בכללי המשחק בהשוואה לכללי המשפט, בעקרון השוויון בתורת המשחקים, ב"דילמת האסיר" ובתבונתם של המתחרים. עו"ד משה קשת היה בעבר חבר בית הדין המשמעתי הארצי של לשכת עורכי הדין, והרצה, בין היתר, במכון להשתלמות שרפטים. כן כיהן כחבר הוועדה המייעצת לענייני סדר הדין האזרחי ובוועדה לבדיקת מעמד הרשמים.

משחקים אסטרטגיים (מהדורה 2011)

עו"ד משה קשת 290 עמודים

ספרו של עו"ד משה קשת מוקדש למדע של תורת המשחקים וליישומו בתורת המשפט. מקצת מן המדע האמור מסתייע במתמטיקה, אך עיקרו הוא פיתוח מחשבתי שנועד להוליד, תוך ניתוח האפשרויות הפתוחות לשליהן, לפיתרון רציונלי של עימותים לסוגיהם



חוקי, חינוכי, משתלם

אם יש צדק - יופיע מיד

המוסד לבוררות של לשכת עורכי הדין בישראל

מכריז על מהפכה בדיונים משפטיים

בוררות משפטית מהיום להיום

מסלול ייחודי - מענה מהיר ויעיל לעומס התיקים בבתי המשפט:

- ◀ הדיונים מתחילים ומסתיימים בישיבה אחת
- ◀ טיעוני הצדדים נשמעים בעל פה
- ◀ הבוררים - עורכי דין מהשורה הראשונה ושופטים בכירים בדימוס
- ◀ בתביעות עד 250 אלף ש"ח שכר הבורר לא יעלה על 7,500 ש"ח
- ◀ ניתן לקיים את הדיונים במשרדי לשכת עורכי הדין, במשרדי עורכי הדין הבוררים או בכל מקום מוסכם אחר
- ◀ אפשרות לערעור על החלטה ובקשות לסעדים זמניים

לפרטים נוספים ניתן לפנות אל:

יעל מן (מזכירת המוסד לבוררות) 03-6362249

או בדואר אלקטרוני: borerut@israelbar.org.il

לפרטים נוספים:
1-800-225-233

פסיכומטרי בגרות • GMAT



50 שנים ללשכת עורכי הדין

25 אחוזי הנחה במעמד ההרשמה

5 אחוזי הנחה נוספים במעמד החיוב*

הנחה

זה לא פינוק - זה הציון שלך!

1-800-80-80-80

high-q.co.il

*יש להזדהות כחברי מועדון Members *הנחה במעמד החיוב למשלמים באמצעות כרטיס אשראי Members מקבוצת ישראל
*תוקף ההטבה של 25% הנחה עד 30.6.2011 *ההטבה לחברי מועדון Members ולבני משפחתם מדרגה ראשונה. ט.ל.ח.

קיסר ים

אירועים בנמל קיסריה



הנחה
מיוחדת
לעורכי דין
ומשרדים

קיסר ים ממוקמת במבנה היסטורי הנושק לחומות העיר העתיקה ולמשטח דשא, הצופה לנמל קיסריה, להיפודרום ולחומות המקיפות את המתחם בנוף מדהים ועוצר נשימה, המאפשר קיומם של אירועים מגוונים באולם ובסביבתו עד ל-270 אורחים.

כמסורת המשתה אשר היה נהוג בעת העתיקה, אנו בקיסר ים, מעניקים ללקוח מעטפת מלאה לאירוע הכוללת מקום מרהיב, עיצוב, קייטרינג, שירותי בר ופתרון לכל צרכיך באירוע.



העיר העתיקה, נמל קיסריה טל': 054-5767255, 04-6293002
www.caesaryam.com Email: info@caesaryam.com